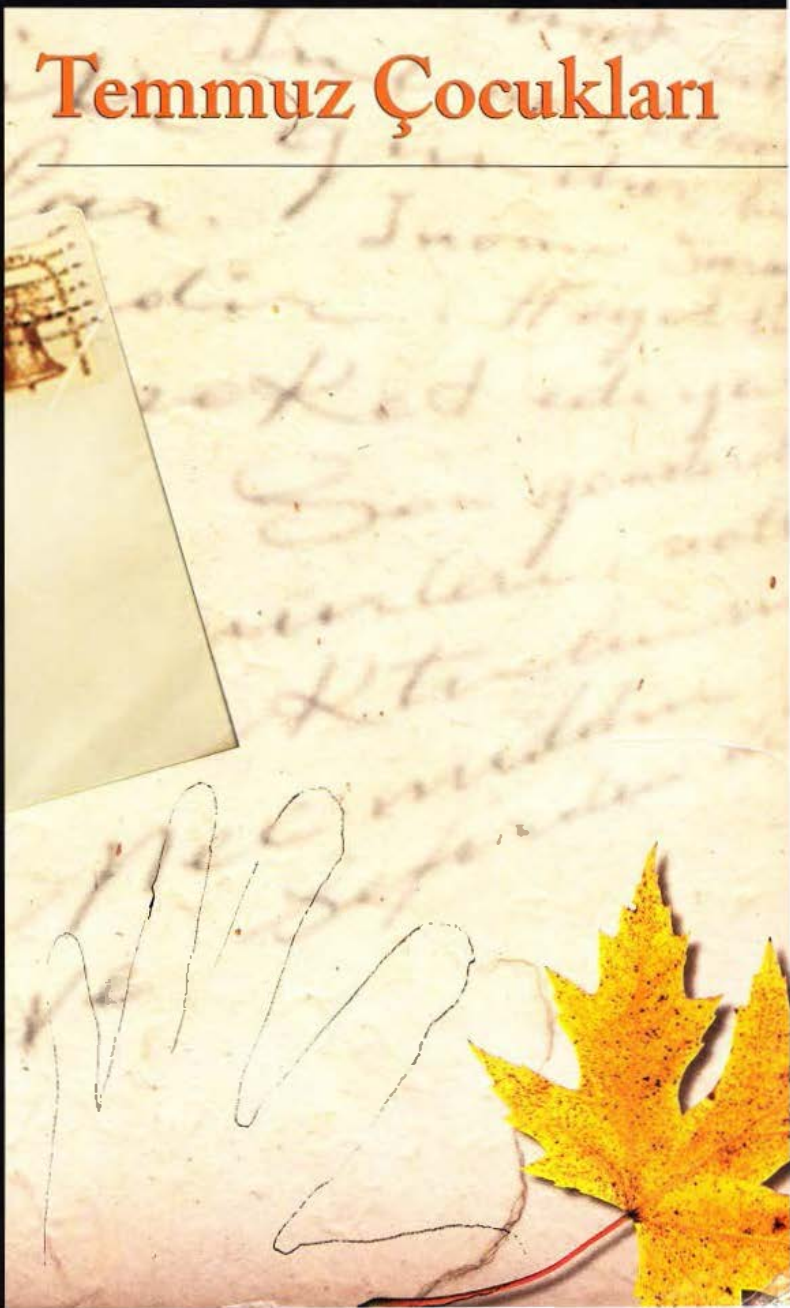
Menekşe Toprak

Temmuz Çocukları

ROMAN

YKY
Yapı Kredi
Yayınları

TEMMUZ ÇOCUKLARI

Menekşe Toprak (1970, Kayseri) İlk ve ortaöğrenimini Köln'de ve Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra Ankara'da ve Berlin'de bir bankada dört yıl görev aldı. Bir süre Varşova'da bir kitap kulübünde çalıştı. 2002 yılından bu yana radyo gazeteciliği yapıyor, Berlin ve İstanbul arasında yaşıyor.

Öyküleri *kitap-lık, Notos, Özgür Edebiyat* gibi dergilerde, *Kadın Öykülerinde İstanbul, Kadın Öykülerinde Ankara* ve *Kadın Öykülerinde Avrupa* adlı antolojilerde yer aldı. Almanca, Fransızca ve İngilizceye çevrilen bazı öyküleri ise bu ülkelerin edebiyat dergileri ve öykü antolojilerinde yayımlandı.

Kitapları:
Öykü: *Valizdeki Mektup* (YKY, 2007), *Hangi Dildedir Aşk* (YKY, 2009). **Roman:** *Temmuz Çocukları* (YKY, 2011).

Menekşe Toprak'ın
YKY'deki kitapları:

Valizdeki Mektup *(2007)*
Hangi Dildedir Aşk *(2009)*
Temmuz Çocukları *(2011)*

MENEKŞE TOPRAK

Temmuz Çocukları

Roman

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3255
Edebiyat - 952

Temmuz Çocukları / Menekşe Toprak

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu
Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Ocak 2011
ISBN 978-975-08-1940-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Anneme ve babama

I
Paralel Hayatlar

Beşik bir uçurumun üzerinde sallanır ve düz insan aklı bize yaşamımızın sadece karanlığın iki sonsuzluğu arasındaki kısacık ışık aralığından ibaret olduğunu söyler.

Speak, Memory, Vladimir Nabokov

Diğer Hikâyelerim

Benim hikâyem burada başlamıyor. Bu şehirle ilintili bir çocukluk anımı anlatamam kimseye. Tökezleyip düşmelerin hatırlandığı eski boş arsaları, elma şekerlerinin alındığı bir bakkal dükkânını, söğüt ağaçlarının gölgesinde soğuk şerbetlerin terli terli içildiği bahçeli bir evi, herkesin herkesi tanıdığı ara sokakları, o sokakların köşebaşlarında oyunlarla geliveren ilk aşk sancılarını... Hoş, geçmiş zaten hep bir efsanedir ya; ama ben başkalarının bu efsanelerini dinlemekle yetinen katılımsızlardan biriyim sadece. Her gün uğradığım bu sokağın, bu kahvenin bile sadece birkaç yıllık geçmişlerini taşıyorum gövdemde.

Aslında doğduğum ve çoktandır unuttuğum kasabada yaşayan herhangi bir kadınınkine benzer olabilirdi yazgım. Ya da, adeta keskin bir bıçakla olağan seyrinden koparıldıktan sonra bambaşka bir dilin konuşulduğu bir ülkede şimdikinden farklı olan diğer bir ben kılığında da yaşıyor olabilirdim. İşte, arada bir, şimdi olduğu gibi, bu olası yaşamlarımı hayal eder, bambaşka biri mi olurdum diye sorarım kendi kendime. Başka türlü mü bakardım (nasıl ki bakışım?), cisimleri, dünyayı şimdikinden farklı mı algılardım? Mesela, doğduğum kasabanın arka sokaklarında bir yerde, etrafı elma ağaçlarıyla çevrili beton sundurmalı bir evde yaşayan o sayısız, isimsiz kadınlardan biri olabilecekken ben, daha mı şişmandım, daha mı zayıf? Hem sonra o kasabalı kadın çocukluğunu geçirdiği böylesi bir evde mi yaşıyor olurdu ki? Yoksa kara ceketli delikanlıların akşam vakitlerinde kol kola, el ele vererek bir ucundan diğer bir ucuna sıkıntıyla volta attıkları kasabanın anacaddesine bakan iki katlı, dara-

cık evlerin üst katlarından birinde mi? Nereye kadar değişmiş olabilirdi ki o kadının yazgısı? Olsa olsa şehirde bir fabrikada, belediyede ya da şimdi tasavvur edemeyeceğim bambaşka bir yerde çalışan kocasıyla birlikte kenar mahallelerdeki bir gecekonduya kadar varmıştır en uzak yolu; çocukları çoktan boyunu aşmış. Böyle düşündüğümde hayatın akışına kendini kaptırmış, ama yaşamının detaylarını da hayal edemediğim bir kadın gelir gözümün önüne; bazen ürperir, irkilirim o ben olabilecek kadının karşısında; bazen de, belki o kadın daha mutluydu, daha az uğraşırdı kendisiyle, yaşamı farklı algılardı derim; varoluşsal korkulara dönüşmeyen gündelik kaygılarla boğuşan. Ama hemen sonra korkuların, sevinçlerin, hele hele mutluluğun başkalarınınkiyle –o kişiler aynı kişiler de olsa– ölçülemezliğini hatırlar, o aynı kadını bambaşka bir dilin konuşulduğu uzak bir ülkede bırakır, bu kez de onu seyrederim orada: Muhtemel ki o kasabalı ya da gecekondulu kadının bazen kıskançlık, bazen de küçümsemeyle karşılaşacağı bu saçları sarı meçli, dili kırık, ezikliği bedeninin bütün devinimlerine sinmiş kadın da evlenmiştir, onun da çocukları boyuna varmış. Her yıl bir aylık tatilinin yarısını Ege kıyılarındaki yazlıklarında, geri kalanını valizlere sıkış tıkış doldurduğu ucuz hediyelerle çocukluğunu yaşadığı kasabada geçirirken, biraz da kendi küçük gösterisine çıkmış gibidir.

Ama sonra şunu fark ederim: O biri başı eğik, diğeri ruhu ezik iki kadın klişelerimize hizmet eden, kabataslak kurgularla yeniden yaratılmış, herhangi bir an'a sığdırılmış bir fotoğraf, bir kimliktir olsa olsa. Ve düşünce ya da hayal, tıpkı yaşam gibi sürprizlerle dolu, umulmadık kulvarlara girer, dallanıp budaklanır, bambaşka bir yerde, bambaşka bir durakta bulur kendini. Belki de gönlüm razı olmaz geride bıraktığım o olası benlerin şimdiki klişelerime hizmet etmesine ve o kasabalı-gecekondulu kadının kaderini küçük kızın dar dünyasına sığdıramam. Kasabalı kadın, büyükşehre kocasıyla bir gecekonduya yerleşmek üzere değil de tek başına okumaya gelmiştir, derim. Kim bilir, belki de şimdi oflaya puflaya gittiğim sekiz saatlik işimle olan ilişkimden bambaşka bir ruh haliyle, yaptığı işi hiçbir şeye değişmeyen idealist genç bir doktordur, yıllar yılı kariyerinde hep bir engel olarak duran İngilizceyi kâğıt üzerinde sebatla öğrendikten sonra, o çok istediği uzmanlık eğitimindedir. Çocuk ya da göz doktoru olacaktır. (Var böyle azimli kadınlar; var. Ve ben ka-

sabadan çıkmış böylesi kadınların söylenceye dönüşen hikâyelerini annemin anlatımlarından, arada bir okumamışlığın ezikliğiyle kıvranan ablamın adlarını zikredişinden tanıyorum). O uzak ülkedeki ezik kadın ise benim unutmaya başladığım bir dille göçmenliğini avantajlara çevirmiş bir avukat, bir akademisyen oluverir; melez olmanın bir sıkıntı değil, çoktan dünyanın yeni düzeni olduğunu kavramış bir dünya vatandaşı, yerlerde değil, göklerde yaşayan kendinden memnunlardandır.

Olabilir, her şey olabilir. Eğer ben buradaysam, bir sürü alternatiflerle, kesintilerle dolu bir yaşamın ortasında buradaysam, her şey mümkün olabilirdi o ardımda bıraktığım değişik benlerin yaşamlarında. Yine de, geriye bıraktığım o çocuktan ve çizgisini değiştirmiş diğer olası yaşamlarımdan izler kalmış olmalı. Ağzımdan çıkıveren bir ünlemde, bir sözcüğün telaffuzunda, yüzümdeki bir mimikte, yürüyüşümde, elimi kolumu kaldırışımda, öne arkaya eğilişimde, tenime sinmiş, hiçbir cerrahi müdahalenin yok edemeyeceği noktalarda...

Tüm izlerimle birlikte buradayım işte, apayrı olası hikâyelerin ardından bu şehirde, bu şehre geldiğimden beri yaşadığım aynı mahallede, aynı evde, kaç yıldır her gün uğradığım bu kahvedeyim... Sanki burada zaman durdu. Bundan böyle içine akabileceğim başka bir yaşam, başka bir hikâye yok gibi ve ben buradan başka bir yere gitmeyi aklımın ucundan bile geçiremiyorum. Bekliyorum, bazen eylemsizliğime şaşarak bekliyorum, bazen içimdeki öteki benleri parçalaya parçalaya anlamaya, bazen inkâr ede ede unutmaya çalışarak ama hep bir şeylerin değişeceğine inanarak bekliyorum. İçimde, bambaşka bir dile damıtarak anlatılabilecek binlerce hikâye taşıdığımı zannediyorum bazen. Hikâye mi bunlar, anlatıp kurtulma isteği mi, bilmiyorum.

Yenilerde keşfettiğim kâğıt ve kalem duruyor önümde. Ama ne zaman elim dokunsa onlara, anlatmak istediğim halde anlatamadığımı hissediyor ve her defasında en başa dönmek istiyorum. En başa, bu şehirdeki kendi başlangıcıma... Toza bulanmış renkleri sayışım geliyor aklıma, inşaatların grisine takılıp kalışım... Onların arkasında ne vardı? diye soruşum. Gözüm bu ülkenin göğünün tekrar tekrar şaşarak, içerek, yutarak içine çektiği mavisinde miydi, yoksa ilk kez bu şehre girerken ulusal yapı sergisinin ardında dik ya-

maçların içimde uyandırdıklarında mı? Köhne görünüşlü, ufacık evlerle dolu yamaçlar. O evler eskilikleriyle daha yaşlı, daha durmuş oturmuş binalar mıydı, yoksa boyları gibi çocuktular da büyüyünce yolun kenarına inmiş amcalarına mı benzeyeceklerdi? Bir pencere, iki pencere, üç pencere, eşit bir ev... Bir de kapı, bir de baca. Biraz renk: Güneşin emdiği beyaz, mavi, pembe duvarlar, etraflarında az bahçenin, tek tük ağacın tozlu yeşili.

Cep telefonlarının ve internetin henüz yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı bir zamanda...

İki Gizli Güç

Avcunun içindeki çay bardağını evirip çevirir, soğumaya yüz tutar tutmaz tadı her zamanki gibi buruklaşmış, görünümü ise bulanık koyu kil rengine dönüşmüş olan çaydan minik minik yudumlar alırken insan trafiği bugün daha da yoğun olan kahveyi tarıyordu gözleriyle. Tanıdık onca simanın arasında az buçuk samimi olduğu, hiç değilse ayaküstü merhabalaştığı birilerini bulsa, şu masaya yalnız başına oturduğundan beri üzerine çöken sıkıntıdan kurtulacaktı belki de. Ama böyle birileri gözüne çarpmadı. Kahvenin şakırtılı ve telaşlı uğultusu, her zamankinden daha kararlı koyu havası, masalardan yükselen sigara dumanı, tıpkı birkaç yıl önce keşfedip gelmeye başladığı günlerdeki halini andırıyordu. Çıngıraklı dış kapı sürekli açılıp kapanıyor, dışarının soğuğu ve karlı kokusu kıpkırmızı yüzlerle içeri doluşuyor, dışarı çıkanların boşalttığı masalar anında doluveriyordu.

Aysu, önünden geçip giden ve bir süre etrafına bakındıktan sonra kalabalık bir gruba katılan genç adamı izlerken, onun uzun süredir buralarda görünmediğini düşünüyordu. Bir değişiklik vardı üzerinde, şimdi ne olduğunu çıkaramadığı bir farklılık. Eskiden sakallı mıydı, şimdi kısacık kesilmiş saçları o zamanlar omuzlarına mı dökülüyordu, ne? Ama adamın adını bile bilmiyordu ki ne eski halini ne de bu değişikliğin nasıl bir şey olduğunu çıkarabilsindi şimdi. Sonra, sırtı kendisine dönük başka bir kadınla oturan karşı masadaki genç kadın... Onu da uzun süredir görmüyordu. Tipini hiçbir zaman değiştirmeyen insanlar-

dan olmalıydı bu kadın. Ne ilkgençlik yıllarında kendine yakıştırdığı saç biçiminden ve kıyafet seçiminden vazgeçen ne de alışkanlıklarını terk edebilen cinsten. Her zamanki uzun, düz kuzguni saçları, siyah ince kaşlarını ortaya koyacak kadar kısa kesilmiş kâkülleri, hep aynı abartılı göz kalemi, bol fondötenli beyaz teni... Simetrik, dolgun ama küçük dudaklarının konturlarını daha da belirginleştiren kıpkırmızı ruju kalp biçimindeki küçük yüzüne bir maske gibi yapışmıştı ve onu olduğundan daha yaşlı gösteriyordu. Tiyatro sahnesinden henüz yeni inmiş birini andırıyordu kadın. Belki de öteden beri buraya uğrayan amatör tiyatrocuların biriydi.

Kadın, "Nihayet" diyerek yan taraftaki çay ocağına doğru döndüğünde, Aysu da bakışlarını o yöne çevirdi.

Kadınların masasına çalak hareketlerle iki çay bırakan ve "Sıcacık ablacığım!" diyerek çayının reklamını yapmayı ihmal etmeyen Rüstem, sağdan soldan yükselen "Rüstem buraya da, Rüstem çay" çağrılarına "Geliyor, yetiştim abimm!" sözleriyle karşılık vererek, bir altmışlık boyuyla adeta her zamanki gösterisine çıkmış gibiydi. Kulpundan kavradığı kahveci askısını, üzerindeki çay dolu bardaklardan tek damla bile dışa taşırmadan sağa sola sallayıp hareketsiz olabilecek her ana bir devingenlik katarken, bu dünyada gülmenin ve hayret etmenin mümkün olduğunu hatırlatıyordu Aysu'ya. Çaycılığın da bir zanaat olduğunu göstermek istercesine elindeki tepsiyle türlü türlü cambazlıklar yapıp masadan masaya laf yetiştirirkenki hali mi gerçek Rüstem'e en yakın olan, yoksa şu uyanık bakışlarından çok daha başka bakabilen hali mi onu gerçek Rüstem yapan?

Aslında Aysu'nun bunu bilmesine imkân yok. Çünkü hemen hemen her gün gördüğü biri de olsa, hayatının hiçbir yerinde değil Rüstem. Rüstem çay verir her gün, su verir, belki masasına eğilip bazen mahcup bazen de, duruma göre, eğer yüz bulmuşsa, pişkin bir edayla iki çift de laf eder, o kadar. Onun her gün gördüğü bu Rüstem yanlış zamanda ve yanlış yerdeymiş duygusunu hiç yaşamaz gibi. Ama belki de yaşıyordur da bunu zinhar belli etmeyenlerdendir. Hem sonra kendisinin şimdi yanlış zamanda ve yerdeymiş gibi bir duygu yaşadığını bi-

len kim ki? Kim onun topluluk içindeyken kendinden sıkılmalarının zaman zaman uçsuz bucaksız bir kara boşluğa dönüştüğünün farkında? O kadar uzun zamandır bu sıkıntılarla boğuşuyor ki Aysu, bazen çok derinlerinde, bulunduğu ortamlardan uzaklaşmasına, muhabbetlerine katıldığı insanlara karşı aniden yabancılaşmasına, kahkahalarla karşılık verilen bir espriyi hiç de içten olmayan öylesine bir gülümsemeyle geçiştirivermesine neden olan karanlık gizli bir gücün saklı durduğu duygusuna kapılıyor. Sanki koca dünya, şimdi olduğu gibi, sonsuz bir kara delikten ibaret. Ama yine de bazen delikten ışıklar da görüyor, çoğu zaman tek başına evdeyken, günün ilk sigarasının ilk dumanını ciğerlerine çekerken ya da güzel bir düşün peşindeyken. Birkaç gün önce, hiçbir neden yokken böylesi bir yaşama sevinciyle dolup taştığında, insanı yaşama karşı dirençli kılan şey belki tam da bir anlık ışık, inanç ya da umut, artık nasıl tanımlayacaksa bunu, işte o hep bir yerde tetikte bekleyen o tamamlanmışlık duygusudur diye düşünmüştü. Onu sıkça eylemsizliğe sürükleyen karamsar gizli gücün karşısında durup şahlanan, adeta geleceğin bugünden daha güzel olacağını muştulayan başka bir güç... Kendini her an doğru yerde ve doğru zamanda hissedeceğini hatırlatan o umut. Sekiz saatlik işine katlanmalar, o sekiz saatin ortasına konmuş bir saatlik öğle tatillerindeki geçiştirmeler, bir masada çoğunlukla sıkıntıyla kıvranarak dinlediği dünyayı değiştirmeye soyunan söylevler... Her şey, hepsi geçici; bir an gelecek, bu katlanılması zül zamanlar sihirli bir asanın dokunmasıyla son bulacak ve birden adını koyamadığı bir huzurla dolacak; çünkü bedeni sadece tesadüfen buradadır. Yürürken, birini beklerken, o biriyle konuşurken, dedikodu yaparken...

Aysu tadı iyiden iyiye bozulan çayı masaya bıraktı, etrafına bakınmaktan vazgeçip önündeki yeşil örtüye dikti gözlerini. Zaman geçirmek için kalkıp biraz kitapçıya mı gitsem diye fikir yürüttü. Aklına işyerinden çıktısını aldığı çeviriler geldi sonra. Metinde hâlâ bazı dil hataları vardı, böyle kendisiyle uğraşıp saçma sapan sıkmtılanacağına, Canan gelene kadar bunları da

düzeltebilirdi. İzinli olmasına rağmen haftalardır üzerinde çalıştığı çevirileri sırf kâğıt üzerinde görmek için işyerine uğramış ve metinlerin çıktılarını almıştı. Onlara otobüste göz atarken heyecanlandığı halde, şimdi içinden bakmak gelmiyordu.

Yazıları kaydettiği disketi bilgisayardan çıkarıp çıkarmadığı takıldı aklına. Dosyayı kapatmıştı, bunu çok iyi hatırlıyordu, disketi çıkarmak için bilgisayarın düğmesine de basmıştı ama disketi oradan alıp almadığını hatırlayamadı.

Yanındaki boş sandalyeye koymuş olduğu çantasına davrandı telaşla. İkiye katladığı on sayfalık çıktı –saydı, evet tam on sayfa– defterin arasındaydı. Ama disket yoktu. Kucağına aldığı çantadan defteri, okumadığı halde uzun süredir yanında dolaştırdığı bir kitabı, telefon defterini, şemsiyeyi, cüzdanı, cep telefonunu, avuç içi büyüklüğündeki bez makyaj çantasını, eldivenleri tek tek çıkarıp masaya koydu. Ama disket yoktu. O diskete sadece çevirileri değil, eve bilgisayar aldığından beri hiç kimseye gösteremeyeceği yarım yamalak iç dökmeleri, Şafak'tan ayrıldıktan sonra yazdığı tamamlanmamış sitem dolu mektupları da kaydetmişti. Yanlışlıkla. Çünkü yeni aldığı bu yavaş mı yavaş çalışan ikinci el toplama bilgisayarı ancak daktilo niyetine kullanabiliyordu. Dün akşam diskete çevirileri kaydederken diğer belgeleri de kaydetmiş olduğunu çıktıları alırken fark etmişti. Hem de birim müdürü Aysel Hanım'm bilgisayarında unutmuştu disketi. Kadın açıp içindeki dosyaları okusa...

Sırtından buz gibi soğuk bir terin boşaldığını hissetti. Bir kez daha telaşla çantanın iki iç gözünü, dışındaki fermuarlı bölmeyi, kitap ve defterin sayfalarını tek tek karıştırdı. Yok, yok yok, diye söylendi. İşyerinden birini mi arasam diye geçirdi içinden. Ama kime güvenebilirdi ki? Bu unutkanlıkları ve dağınıklığı ona o kadar çok zaman kaybettiriyordu ki, bir gün, şimdi olduğu gibi büyük belalar açacaktı başına. Zaten, yalnız yaşıyor olması Aysel Hanım'a dert, bir de o yarım yamalak karalamaları okuduktan sonra... En doğrusu kalkıp gitmek ve şu kahrolası disketin akıbetini öğrenmekti.

Kahvenin ön taraflarında sesini işittiği Rüstem'e içtiği iki çayın parasını ödemek üzere cüzdanından bozuklukları çıkardı. Masadaki eşyayı gelişigüzel çantasına atıp fazla düşünmeden

ayağa kalktı. Sandalyenin arkalığına taktığı kabanı çekip alırken aklına geldi... Son bir umutla kabanın ceplerine attı elini. Disket oradaydı.

Rahat bir nefes alarak yerine oturdu yeniden. Karmakarışık çantasından sigara paketini buldu. Yanında sıcak ve taze bir çay iyi gidecekti.

Rüstem çayları dağıtmış olmalıydı ki sesi kesilmişti.

Aysu arkasına düşen çay ocağına doğru çevirdi başını. Gözü ocağın hemen yanı başındaki bölmede kâğıt oynayan gruba takıldı. Yüksekçe bir paravanla ön taraftan ayrılmış bölmede kâğıt oynayan, ceketsiz dolaşmayan bu erkek grubunun sigara dumanları yılankavi yükseliyor, havada buluşup bir sis kümesi halinde usul usul dağılıyordu. Adeta farklı bir dil konuşan, ayrı bir milletin üyelerine benzettiği bu kara kalabalığın yüzlerini tek tek birbirinden ayıramadığını fark etti bir kez daha. Belki baktığı halde görmek, bilmek istemediğindendi. Uzak, çok uzaklarda bıraktığı çocukluk hatıralarında saklı yetişkin yüzleri çağrıştırıyorlardı, şehrin sularında yıkana yıkana biraz daha beyaza kesmiş, bulanık ve karanlık erkek yüzleri.

Esmer, genç bir adamın iskambil kâğıdını masaya atarken ağzındaki sigarayı ustalıkla hareket ettirip dudağının sol ucuna yerleştirdiğini, aynı anda cakayla yan gözle oturduğu masaya doğru baktığını fark ettiği anda, bakışlarını hızla geri çevirdi Aysu. Boşalmış çay tepsisiyle oturduğu masanın önünden geçen Rüstem, "Abla çay mı? İstersen biraz daha bekle! Taze çay demleniyor" dedi. Sonra, esmer adamın bu bakışlarını o da görmüş olmalı ki eğildi, Aysu'ya sokularak sır vermek isteyen kısık bir sesle, "Takma be abla Mahmut'un öyle buraları dikizlemesine. O Nevin'i arıyor" dedi.

Onun ne söylemek istediğini hemen anlayamadı Aysu.

"Hani, yazın sizinkilerden birine âşık olmuştu ya" diye sürdürdü Rüstem sözünü.

O anda hatırladı Nevin'in ve Mahmut'un hikâyesini. Ama sizinkiler dediği Nevin'i sadece uzaktan gördüğünü, bizimkilerden olmadığını söyleyecekken vazgeçti. Ne de olsa bu kahve her

biri bir diğerine kendi içinde sanki homojenmiş gibi görünen, apayrı dünyalara sahip iki gruptan oluşuyordu. Gizli açık yazarlık düşleri kuranlardan, kadri kıymeti bilinmediğinden yakınan ve kendilerini İstanbul'un piyasa yazarlarından ayıran kitaplı yazarlardan, amatör tiyatrocular dan; köşe yazarlarına, sistemin yardakçısı bulvar gazetelerine gıcık, kimi zaman Atatürkçü laiklerden çok Müslümanlara yakın ateist alternatiflerden; amatör ruhlu şairlerden ve onlara hayran, yeniyetme körpe üniversite öğrencisi kızlardan oluşan, Aysu'nun da aralarında bulunduğu kahvenin girişindeki birinci grup ve bu grubun karı kılıklı oğlanlardan ve düzüşebilecek uzun saçlı bir maymun bulmaya gelen entel dantel kızlardan ibaret olduğundan dem vuran, aslında azıcık takılsalar ya da paranın ucunu gösterip bir geceliğine bara götürüp şöyle temiz içirseler, o kızları yatağa atabileceklerini hayal eden, sadece hayal etmekle yetinmeyip buna canı gönülden inanan ve şimdi paravanın arkasında kumar oynayanlar gibilerden oluşan ikinci grup.

Tam bu sözlerle olmasa da, iki kesimin birbiri hakkındaki görüşlerini, her iki grupla da arası az buçuk iyi olan Rüstem'den biliyorlardı. Rüstem'in sizinkilerden dediği Nevin'in ve Nevin'e âşık olan Mahmut'un hikâyesini de.

Rüstem, Canan ve şimdi kim olduklarını hatırlayamadığı iki kişiyle kahvenin bahçesinde oturdukları bir yaz akşamı Mahmut'un Nevin'e abayı nasıl yaktığını anlatırken, Mahmut için genç ve yakışıklı diye söz etmişti. Genç olmasına gençti de, yakışıklı mıydı sahiden? diye düşündü Aysu. Hâlâ bakışlarını üzerinde hissettiği Mahmut'a dönüp bir daha bakmak geldi içinden. Adam biraz babasının gençliğine mi benziyordu? Babasının altmışlı yıllardan bugüne kalmış siyah beyaz fotoğrafı gözlerinin önüne gelir gibi oldu. Ama babası, düğmeleri boğazına kadar ilikli kolalı gömleği, özenle inceltilmiş favorileri, utangaç köylü bakışları ve dudaklarının üzerinde incecik kesilmiş bıyıklı, temiz yüzüyle yine de çok farklıydı. Bunun da bakışları mahcuptu ama ağzına dökülen bıyıklarıyla oynarken meydan okuyan bir havası vardı.

Rüstem, Mahmut aslında kumar oynamıyor, sadece oynayanları izliyor şeklinde bir açıklama da yaparak sözünü ettiği

delikanlıyı korumak isteyen bir havayla anlatmıştı. "Zavallım, tiyatro öğrencisi Nevin'e abayı yakmış." Nevin'in kim olduğunu çıkaramadıklarını fark edince de abartarak tarif etmeye başlamıştı: "Hani şu, yaz kış çizmelerle dolaşan, bazen o çizmelerin üstüne yeşil kırmızı mini etekler giyen zıpır bir kız var ya. Sarışın. Gözleri de yeşil."

Sözünü ettiği kızla kimsenin samimiyeti yoktu ama hatırlamışlardı onu. Çok dikkat çeken, genelde kendi aralarında dolaşan tiyatrocular dan biriydi. Hatta Aysu bir kez kalabalık bir masada tartışmalarına kulak misafiri olmuştu. Kız, İstanbul'dan gelen bir reklam yönetmeninden çekmekte olduğu bir şampuan reklamında oynaması için teklif almış, arkadaşlarına, reklam filminde oynamanın tiyatro yazarlığı okuyan biri için ne kadar alçaltıcı bir şey olduğundan dert yanıyordu. Biri, aslında bu piyasada tutunmak isteyen herkesin eninde sonunda İstanbul'a gitmesi gerektiğini, hatta yüzünün tanınması, hayatını kazanması için televizyonda boy göstermesinin hiç de fena bir fikir olmadığından dem vuruyor, kız ise kendisinin oyuncu değil, tiyatro yazarı olacağını tekrarlıyordu ısrarla.

İşte bu Nevin bir gün elindeki sigarayla tuvalete doğru giderken, paravandan içeriye sarkarak Mahmut'tan ateş istediğinde ve parmaklarıyla sigarayı yakan genç adamın eline dokunup güzel yeşil gözleriyle uzun uzun gözlerine bakıp teşekkür ettiğinde, deliler gibi tutulmuş Mahmut ona. O günden sonra da nerede Nevin'i elinde sigarayla görse, hemen altın rengi ince kibar çakmağını çıkarır, yakmak için fırsat kollar olmuş. Aylar sonra bir kez daha öyle yakabilmiş kızın sigarasını ama bu kez kız ne eline dokunmuş ne de teşekkür etmiş. Çok dalgın ve yorgun görmüş adam onu. Kızın gözlerinin altı mor, parlak yeşil gözleri ise solgunmuş. Rüstem, "Ben biliyordum o günlerde Nevin'in sorununu. Adam çaktırmadan sordu kızın derdini ama bir şey bilmediğimi söyledim" diye eklemiş ve hikâyesinin ilgiyle dinlendiğini fark ettiğinde, heyecanla devam etmişti: "O günlerde Nevin bir kız arkadaşıyla fısır fısır konuşurken istemeden kulak misafiri oldum. Hani şu kulakları küpeli, hep siyah giyinen uzun boylu Oktay var ya, zavallıyı onyedilik bir çıtırla bırakıp gitmiş. Oysa Nevin'in o günler-

de kadın doktoruna randevusu varmış. Yani sizin anlayacağınız Nevin çocuk aldıracakmış o zıpırdan. Ulan, öyle güzel bir kızı sen kirlet, sonra da bırak git. Ya sizce doğru mu bütün bunlar, ne olacak bu gençlerin hali?" diye yakınıştı kendisi de henüz yirmilerin başındaki Rüstem. "Ben bunları şimdi bu herife anlatsam, belli olmaz vallahi, ya kızı ya da o eski zirzop sevgilisini çeker vurur."

Elindeki tepsiyi masanın üzerine koymuş, saçlarını sıvazlıyordu şimdi Rüstem.

"Abla, sahi, hiç görünmüyor Nevin. Sen biliyon mu nerelerde olduğunu?"

Aysu boş boş Rüstem'e baktı. Hikâyesini, adını bile kendisinden öğrendiği birini ona sorması ne garipti.

Rüstem yanıt alamayınca sözü değiştirdi.

"Bu akşam da çok şıksın abla. Öyle ya, ne de olsa yılbaşı akşamı..." Sırıtırken, köpek dişinin yanındaki kara boşluk ortaya çıktı. Rüstem'in buğday teni, üzerindeki laciverde çalan patlıcan rengi komi gömleğiyle sanki daha da koyulaşıyordu. Aysu onun başka kıyafetlerle şimdi olduğundan daha açık tenli göründüğünü hatırladı. İzinli olduğu bir gün üzerine geçirdiği sahte Levi's marka kot pantolon, griye çalan beyaz gömleğiyle onu ilk kez çay dağıtırken değil de, bir müşteri olarak görmüştü burada. Bulvar gazetelerinden biriyle dalga geçildiği masalarına büyük bir keyifle oturmuş, bir süre masadaki topluluğun odak noktası olduktan sonra, ilerleyen dakikalarda sıkılıp paravanın arkasındaki diğer gruba katılmıştı.

"Abla, cebin çalıyor galiba" dedi Rüstem ve Aysu'yla konuşurken üzerine eğilmiş olduğu sandalyede duran çantayı gösterdi.

Kendisine seslenilmemiş olsa, bekleyip telefon konuşmasına kulak kesilecek olan Rüstem uzaklaşırken, Aysu çantasının karmaşasında zar zor bulabildi telefonu.

Annesinin hışırtılı hattaki sesini alabildi ama ne söylediğini anlayamadı. Kesilerek, kırıla kırıla geliyordu ses.

"Anne" diye bağırdığında makyajı yüzüne bir maske gibi yapışmış kadının (bir pandomim sanatçısına mı benziyordu ne?) küçümseyici bakışlarını fark etti. Yan masalardan birileri aynı küçümseyici ifadelerle dönüp kendisinden yana baktılar.

"Anne, hat iyi çekmiyor, kapat, bir dakika sonra bir daha ara!" diye bağırdı yine de Aysu. Annesinin kendisini duyup duymadığını anlayamadı ama sesi de cızırtılar da kesildiği için rahatlamıştı.

Aysu tedirginlikle bir an elindeki telefona baktı. En az üç ay önce almış olduğu bu telefonu annesi ilk kez çaldırıyordu. Hem sonra onunla birkaç saat önce evdeki telefonda konuşmuştu. Annesi onun bu akşam önce Cananlara, oradan da bir arkadaşlarının verdiği yılbaşı partisine gideceğini biliyordu. Üstelik annesi acil ve önemli bir şey olmadığı sürece, yıllardır hep aynı günlerde, hatta aynı saatlerde telefon açardı.

Aysu fazla oyalanmadan dışarı çıkmak için masadan kalktı. Ön taraflardaki bir masada, sık sık aynı ortamlarda bulundukları halde aralarındaki muhabbetin hiçbir zaman kahve dışına taşmamış olduğu Serpil ve Aysu'da hep sarhoşmuş duygusunu uyandıran, Serpil'in sevgilisi Tayfun, birbirlerinden sıkılmış yüz ifadeleriyle gergin gergin oturuyorlardı. Aysu'yu gördüklerinde adeta sevinerek masalarına davet ettiler. O ise hemen geleceğini söyledi ve çıngıraklı kapıyı açıp alelacele dışarı attı kendini.

Yüzünü bıçak gibi kesen buz gibi havayla irkildi. Yarım saat önce içeriye girdiğinde ortalık henüz aydınlıkken, şimdi iyiden iyiye kararmıştı. Sokak lambalarının sisi andıran ışığında, hızla akıp giden insanların yüzleri seçilemiyordu. Karşıdaki kitabevinin sıcak ışıklı vitrininin ardından kıpırtılı gölgeler seçiliyordu.

Kahvenin tentesi altındaki sandalyelerde büzüşerek birbirlerine sokulmuş, aralarında avuç içi büyüklüğündeki cep konyağını adeta saklayarak gezdiren üç kişilik grubun epey uzağına, tentenin en ucuna sığındı. Kabanım giymediğine pişman oldu, hava öyle soğuktu ki, kalın mus çoraplarına, dizkapağına kadar gelen çizmelerine rağmen soğuk hava eteğinin altındaki bacaklarına, tenine yapışıyordu.

Elindeki telefonun önce tuşlarının ışıkları yandı, ardından titreyerek çalmaya başladı. Aysu telefonun teninde elektrik çarpmasına benzer irkiltici bir duygu yaratan bu titremelerinden hiç hoşlanmadığını, bunu kesmek için aletin nasıl ayarlanacağını öğrenmesi gerektiğini düşünürken yeşil düğmeye bastı.

"Aysu, kızım, kısa keseceğim" diyordu annesi. "Hani sana Halil enişten Türkiye'ye geldi dedim ya. Giderken senin de telefonunu istemişti."

"Biliyorum anne" dedi Aysu "Söyledin bunu bana."

"Kızım, sana anlatmadığım başka şeyler var. Seni de üzmek istemedim ama Süheyla pek iyi değil. Böyle olduğu halde kocası çocuğu da aldı, yılbaşını, anasının hastalığını da bahane edip ailesinin yanına gitti. Bu deli kız o Alman adamdan bahsetmiş Halil'e."

"Ne diyorsun anne sen?" diye bağırdı Aysu. Sesini fazla yükseltmiş olduğunu, hatta birtakım fevri hareketlerde bulunduğunu ayaklarının hemen dibindeki simit ya da ekmek kırıntılarını gagalayan iri kuşun bir kanadını açıp, geri geri sekişinden anlayarak sesini alçalttı.

"Hangi Alman anne? Anlamıyorum."

"Hangisi olacak, ta onbeş yıl önce seviyorum diye deli olduğu, ilk evliliğinin bitmesine sebep olan o adam."

"On beş yıl önceki adam mı kalır anne?" dedi Aysu gerilen sinirlerine hâkim olmaya çalışarak. "O da nerden çıktı?"

Ama annesi fazla uzatmak istemiyordu:

"Ne bileyim kızım? Süheyla bu sabah söyledi bana. Tutmuş kocasına, ben on beş yıl önce bir Alman'ı sevdim, Şevket'le bu yüzden ayrıldım demiş. Aklı başında bir kadın kalkar, böyle bir şey anlatır mı kocasına?"

Aysu'nun sinirleri öyle gerilmeye başlamıştı ki, şu telefonu alıp fırlatmak, annesinin uzaktan gelen sesini yok etmek geldi içinden. "Aman ne olacak ya? Anlattıysa, anlattı. Halil'den önceki bir şeydi bu" diye söylendi sadece.

"Kızım deli misin? Üstelik bana geçenlerde o adamı rüyasında gördüğünü söyledi. Korkarım bunu kocasına da anlattı. Hiçbir şeyi gizlemiyor ki. O adamı senin de tanıdığını söylemiş. Halil Türkiye'ye gitmeden önce senin telefonunu istedi ya, bence seninle bu adam hakkında konuşacaktır, ağzını arayacaktır. Aman yavrum, bu Süheyla'nın bir daha yuvası yıkılırsa, artık hiç iyileşmez. Böyle bir şey yok de, çık işin içinden. Sırf ilk kocası Şevket'i sevmediği, ondan ayrılmak istediği için uydurdu de. Zaten öyle de. Bir şey mi geçti ki o adamla aralarında sanki? Kendi

kendine uydurduğu bir şey. Yavrum, Halil enişten şimdi anasının evinde. Bir arasan, yılbaşı bahanesine, şunun ağzını bir yoklasan... Bu adam niye gitti? Ne düşünüyor? Öyle kötü şeyler geliyor ki aklıma."

Annesi ağlamaklı, yardım dileyen sesiyle devam ediyordu. Biraz korkarak, çekinerek de olsa ikna etmeye çalışıyordu onu. Ama öyle yabancı ve uzak geliyordu ki şimdi annesinin kendisinden istediği şeyler. Ablasının hastalığı, ilk evliliği, o Alman, şimdiki kocası Halil... Bunaltıyla, sıkıntıyla dinlerken annesini, gözü, yerdeki birtakım kırıntıları adeta başdöndürücü bir hızla gagalamaya devam eden kuşa takıldı. Hayret, ayağını kıpırdatsa, tombul gövdesine dokunacak neredeyse, o kadar yakınında. Bu şehirde güvercinler var mıydı, bu sokakta?

Sonunda dayanamadı, annesinin konuşmasını kesti: "Öf be anne, ne diye karıştırıyorsun beni bu işe, ablamın kocasını doğru dürüst tanımıyorum bile."

Ama annesi hıçkırıklarını koyvermişti bile. Aysu acıyamıyordu, üzülemiyordu ona. Sadece sesinden kurtulmak için şu telefonu kapatmak geliyordu içinden. Ama bunu yapmadığı gibi annesinin ağlamalarına da direnemedi. "Tamam!" dedi sonunda, sesinin sinirli çıkmaması için büyük bir çaba sarf ederek. "Sakin ol. Ağlayacak ne var şimdi? Arayacağım, söz. Bana telefonunu ver şimdi!"

Kahveye girmek için geri döndü, fazlasıyla demlenmiş çay ve sigara kokusuna karışmış ter kokulu havaya rağmen, içerdeki sıcaklık sinirlerini biraz yatıştırır gibi oldu.

Ağlamayı kesen annesi minnettar kalmış yumuşak bir ses tonuyla, "Tamam kızım, sen bakma bana, yaşlı anana da kızma olur mu?" dedi ama uzatmadı.

Aysu çantasından çıkardığı bir kalemle, annesinin Türkiye'nin ön numarasını da verdiği bir numarayı önündeki adisyon kâğıdının boş bir yerine kaydederken, hat yeniden bozulduğu için annesine numaraları birkaç kez tekrarlatmak zorunda kaldı. Gerçekten, ablasının kocası Halil'le ne konuşacağını, iki kişinin çok özel olan ilişkilerini, bunlar ablası ve onun kocası da olsa, düşünürken; bir yandan da sesini zar zor işitebildiği annesine iki saat önce evde anlattığı gibi biraz sonra Canan'la buluşaca-

ğı, Canan'ın annesine uğradıktan sonra, başka bir arkadaşlarına gideceklerini tekrarladı. Annesinin sesini tam alamadığı ve yüksek sesle konuşmak zorunda kaldığı için öfkeleniyordu da. İçindeki öfke büyüyor büyüyordu; ama o kime kızacağını da bilmiyordu, şu zaten yeterince sinir bozucu, herkesin kendisini eğlenmeye zorladığı yılbaşı akşamına mı, annesine mi, annesinin delilik olarak adlandırdığı ablası Süheyla'nın psikolojik hastalığına mı, belki de onun bu hastalığından kaçmak için çareyi annesini ziyaret etmekte bulan Halil'e mi, henüz on dört yaşındayken sadece bir kez gördüğü ablasının rüyalarına giren o adama mı, hatta babasına mı, ablasının ilk kocası Şevket'e mi, yoksa böylesi bir ailede doğmuş olduğu için kaderine mi? Kızıyor, kızıyor, kızıyordu... Kızgınlık yumru olmuş boğazında düğümleniyordu ve o sadece ve sadece telefonu annesinin yüzüne kapatmamak, ona bağırmamak için kendini tutmaya çalışıyordu.

Aysu birinin masaya eğilip konuşmasının bitmesini beklediğini telefonu kapattıktan çok sonra fark etti.

Şair Mustafa'ydı bu. Diğer adıyla Fotokopi Şair! Sıkıntıyla, belki de asık bir suratla bakmış olmalıydı ona, hatta sen de ne istiyorsun diyen bir ifade okunmuş olmalıydı ki yüzünde, Mustafa biraz tereddütle, sanki çekinerek, "Merhaba, bir tatsızlık yok umarım" diyebildi.

"Yok. Boş ver. Annem!" diye cevap verdi Aysu sadece. Gerilmiş sinirlerini yatıştırmaya, sesini yumuşatmaya çalıştı. Gülümsediği anda Mustafa da gülümsedi, sonra, "Ne güzelsin bugün" dedi sakmmasızca. Yüzünü, saçlarını alıcı gözlerle süzen Mustafa'nın hiçbir şey ifade etmeyen iltifatı yine de hoşuna gitti. Öfkesinin yavaş yavaş indiğini hissediyordu.

Mustafa, Erhan'la Bülent'i buralarda görüp görmediğini soruyordu. En az on beş dakikadır burada oturduğunu, ama Erhan'ın gözüne çarpmadığını söyledi (çünkü Bülent'i tanımıyordu). Tam otur diyecekti Mustafa'ya, aklına bugün ona teslim etmeye söz vermiş olduğu çeviriler geldi. Defterin arasında duran bu çevirileri şimdi çıkarıp veremezdi, hâlâ çok fazla dil hatası vardı. Üstelik şu an Mustafa'yla konuşmak da istemiyordu. Belli ki otur dese oturacaktı Mustafa. Ama Aysu yapmadı bunu.

Bir süre sağa sola göz gezdirip, öylesine yanında oyalanan Mustafa, ani bir kararla hareketlendi. Aklına çok önemli bir şey gelmiş bir yüz ifadesiyle, beş on dakika sonra burada olacağını, Erhan'la Bülent'i görürse kendisini beklemelerini söylemesini tembihledi sıkı sıkı. Sanki şu yılbaşı gecesi, dünyanın en önemli işini yapıyormuş ya da dünyayı kurtarmaya gidiyormuşçasına, hızla, heyecanla dışarıya yöneldi. Ama sonra geri döndü, aynı ciddi ve işin önemini vurgulayan ifadeyle Aysu'nun kendisine geçen ay vermiş olduğu çevirileri de çıkaracağı derginin ilk sayısında kullanacağını söyledi. Neyse ki, Aysu'nun yılbaşından önce teslim edeceğine söz verdiği çantasındaki diğer iki çeviriye değinmedi bile. Yeniden dış kapıya doğru hareketlenirken, "Dergi Ocak'ın ilk haftasında çıkacak" diye ekledi. Hızlı ve kararlı adımlarla yürüdü; açılan ve ardından kapanan kapının çıngırak sesi çınladı ardından.

Aysu, bir an, Mustafa'nın böyle alelacele çıkıp nereye yollandığını öyle merak etti ki. Şimdi kalksa, arkasından gitse, onun kahveden çıkar çıkmaz ya Mülkiyeliler Birliği'ne ya da tam tersi yöne, Meşrutiyet Caddesi'ne doğru seri adımlarla yürürken birden yavaşladığını, şu yılbaşı gecesi aslında yetiştirmesi gereken hiçbir şey olmadığını, hiç kimsenin kendisinden bir şey istemediğini, aslında bu akşam herkesin yaptığı gibi takılabileceği, beraber içebileceği birilerini, sevişebileceği bir sevgili aradığını düşünüp nasıl omuzları inmiş bir şekilde ayağını sürüye sürüye amaçsızca yoluna devam ettiğini görürdü herhalde. Ama kim bilir, belki de yanılıyordu Aysu, makûs talihini yenmeye kararlı Mustafa belki de bu kez derginin çıkması için bütün enerjisiyle işe sarılmış, bir yerlere yetişmesi gerekiyordu. Çünkü o fotokopi şair olmaktan kurtulmayı ve kendi dergisini çıkarmayı kesinkes koymuştu kafasına. Yine de Mustafa'nın bu dergisinin değil yeni yılda, sittin sene çıkmayacağına inanıyordu Aysu. Ne çok proje geliştirdi, ne çok derginin konseptini çöpe attı, ne çok yeni dergi ismi harcadı Mustafa. Şu piyasadaki, hele İstanbul iktidarlı dergilerin pabucunu dama atacak nice dergi projesiyle ün yapan Mustafa, Aysu gibi yazmanın henüz hiçbir yerine ilişememiş, ilişemediği için de çeviride karar kılmış çok çok uzak heveskârları bile inandıramıyordu.

Aysu elinde tuttuğu adisyonu masaya bıraktı ve ablasının kocası Halil'in telefon numarasına baktı bir süre. Ben nasıl hitap ediyordum bu adama? Enişte, Halil abi? diye hatırlamaya çalıştı. Süheyla'nın ilk kocası Şevket'e abi dediği geldi aklına. Hem sever hem de acırdı Şevket'e. Ablasının onu hiçbir zaman sevmemiş olmasına, bu sevgisizliği karşısında acı çekişine, Süheyla'nın topuklu ayakkabı giymesine hep muhalif oluşuna, kısa boylu erkeklere has dimdik mağrur yürüyüşüne sinmiş ve hiçbir zaman gizleyemediği o ezikliğine... O zamanlar gerçekten böyle acır mıydı, o yaşlarda, yoksa bu çok sonra kendi kendine düşüne düşüne geliştirdiği bir duygu muydu?

Ama ablasının ikinci kocası Halil'i bu akşam aramayacağı kesindi, bunu hiçbir zaman yapmayacağını da hissediyordu. Yine de numarayı çantasından çıkardığı telefon defterine kaydetti ve adisyona yazdığı rakamların üzerini karaladı.

Aysu defterdeki numaraya bakarken, şimdi babasıyla beraber İstanbul'da olan yeğenini düşünüyordu. Onu en son üç sene önce gördüğünde iki yaşındaydı. Şimdi beş yaşında... Süheyla'nın ilk kocası Şevket'ten ayrılırken bu evlilikten olma ilk çocuğu Sevil'in o zamanki yaşlarında. Şevket'in, Süheyla'dan boşandıktan sonra apar topar alıp Türkiye'deki annesinin yanına gönderdiği, Münih'teki uzak bir akrabasıyla yeniden evlenip oraya yerleştikten sonra yanına aldığı Sevil şimdi yirmisinde bir genç kız olmalıydı. Yolda görse tanımaz belki de. Sevil'in yüzünü hatırlamaya çalıştı. Sanki hiç görmemiş, sadece ismen bildiği uzak bir akraba gibi... Ona ait hiçbir yüz yoktu belleğinde. Hiç de öyle bir ruh halinde değilken burnundan başlayan ve yüzüne, göz çukuruna yayılan sızının önüne geçemiyordu. Neye üzülüyordu ki şimdi? Yıllardır bir kez bile görmediği, görmek için öyle içinde bugüne kadar istek uyanmadığı halde, en son o beş, kendisi on dört yaşındayken görmüş olduğu yeğenine yabancılaşmış olmasına mı? Ne garip şu düşünce, durmuyordu yerinde işte, hiç yeri değilken Sevil'den biraz önce ayaklarının dibinde, gagasıyla neredeyse çizmelerinin parmakucuna dokunan güvercine kaydı. Tek kış kuşu onlar olsa gerek. Bu yüzden de kıştan kaçma-

yan, sıcak iklimlere doğru kanat çırpmayan kuş türü onlar. Aklına, çocukluğunda nehir boyu uçuşan kuşlar geldi, onlar martı mıydı güvercin mi?

Annesine benzemişse, güzel bir kız olmuştur Sevil, diye düşündü. Ama ne fayda! Onun da, hatta kendisinin de kaderinin değişmesine neden olan şey, ablasının o bir zamanlarki güzelliği değil mi? Süheyla'nın âşık olduğu adamın yüzü bile şimdi bir an, onca yıldan sonra gözünün önüne gelir gibi oldu. O yüzü görmeden önce kara bir binaya girdiklerini hatırlıyordu. Önü açık, sağlı sollu, biri aşağı inen, diğeri yukarı çıkan paternostere biniyorlardı. Ablasının heyecandan al al olmuş yüzünü görüyordu yandan; üçüncü kattan inip labirentimsi kara koridorlardan geçerlerken bedeninin titrediğini fark ediyordu. Ablam âşık diyordu içinden ve o kadar aşk hülyaları kuran, sürüyle aşk romanları okuyan, güzel genç kızların yakışıklı orta yaşlı erkeklerle yaşadıkları aşkların eninde sonunda evlilikle bitişine inanmış olan yeniyetme Aysu, ablasını izlerken, bir felaketin eşiğinde olduklarını hissediyordu. Ve o an ölesiye nefret ediyordu ondan. Özellikle de onu kendisine suç ortağı etmesinden. Kaçıp gitmek istiyordu o dolambaçlı koridorlardan. Ama geldik işte diyordu ablası, geldik! Genişçe bir odaya giriyorlar. Masalarda birkaç kişi oturmuş, başlarını kaldırmış selam veriyorlar. Süheyla bu odaya açılan kapısı açık başka bir odaya başını uzatmış, merhaba diyor, bir eliyle de kardeşini kendisine doğru çekip kapının eşiğinde durduruyor. Bu benim kardeşim diye tanıtıyordu onu içerde oturan adama. Tıpkı romanlardaki gibi... Süheyla'nm âşık olduğu bu adam Süheyla'dan en az on beş yaş büyük olmalı. Ama Aysu'nun okuduğu romanların hiçbirinde kadın evli değildi, küçücük kızları da yoktu o genç kadınların, hatta ellerine erkek eli değmemiş bakirelerdi onlar. Üstelik yeniyetme Aysu'ya öyle yaşlı görünüyor ki yerinden kalkıp elini sıkan, şakaklarına kırlar düşmüş bu kibar adam, ablasının böylesi yaşlı birine âşık olabileceğine inanamıyor. Adam, romanlarda genç kızların yanıp tutuştukları, kafasında kurmuş olduğu yakışıklı erkeklerin hayallerine ise hiç mi hiç benzemiyor.

Neydi ki o adamın adı? Aysu en az on beş yıl önce gördüğü bu adamın aynı odada oturduğunu hayal etti bir an. Hatta bununla da yetinmedi, biraz önce gagasıyla handiyse ayaklarına dokunan güvercin olduğunu düşündü; uçtu, uçtu, şehri ikiye bölen upuzun kara nehrin ve şehrin iki yakasını birbirine bağlayan demir köprülerin üzerinden geçti. Adeta nehrin uzantısına göre bir kavis çizerek yan yana dizilmiş, beyaz cepheli, sivri çatıları kiremit rengindeki tarihi evleri, bu evlerin arasından yükseliveren çokkatlı binaları seyrede seyrede, göğü delen kapkara katedralin en uç noktasında dolandı, şehre hâkim açık duman rengindeki tarihi bir binaya doğru çırptı kanatlarını. Binanın üçüncü katına yöneldi ve bir pencerenin önüne kondu. İçerdeki adama seslenmek istiyordu güvercin sesiyle, gur gur gurlayarak. "Farkında mısın bilmem, pek çoğumuzun kaderinin değişmesinde senin de katkın var. Hayır, kızdığımdan değil sana. Şu bazen geçmek bilmez zamanlara karşın, burada, bu hayatta olmaktan memnunum ama yine de Sevil'in, benim, ablamın, kim bilir başka kimlerin bugüne gelen yaşam çizgisinde senin de izini taşıyan bir fırça darbesi var."

Tanıdık Bir İsim

Deri kalemliğinin altına sıkıştırılmış sarı not kâğıdını yeni fark etti. Diğer eşyası gibi okuma gözlüğünü de işinin bittiğini düşünerek çantasına atmıştı. Üşendi şimdi onu oradan çıkarmaya. Kâğıdı yerinden aldı, üst kısımdaki zamklı şeridi işaretparmağına yapışık, biraz daha uzaklaştırdıktan sonra seçebildi el yazısını.

"Bayan S. Kaya aradı.

Geçmiş Noel bayramınızı kutluyor.

Telefon: 21720..."

S. Kaya. Bir Türk ismi olmalı bu diye fikir yürüttü Klaus. Tanıdığı Türklerin isimlerini hatırlamaya çalıştı. Türkçe yayınlarından sorumlu Tarık Kaya aklına geldi. S. Kaya'nın Tarık'la bir ilgisi olabilir miydi? Tarık'ın ön adı S harfiyle başlayan bir kadın akrabası varsa bile, niye kendisini arayıp Noel'ini kutlasın ki? Tarık ve karısıyla –bu, Tarık'ın karısıysa tabii– Noel tatilinden önce genel yayın yönetmeninin verdiği kokteylde zaten görüşmüşlerdi. Kadının adını hatırlamaya çalıştı. Ama hayır, mümkün değil, şu yabancı isimleri ne telaffuz edebiliyor ne de, daha önce hiç duymamışsa, aklında tutabiliyordu.

Tabii bu bir dinleyici de olabilirdi. Ama dinleyiciler genellikle yayınlarla ilgili görüşlerini ve özellikle de şikâyetlerini mektup, son zamanlarda ise yaygınlaşmaya başlayan elektronik posta yoluyla iletirler. Telefonlarını ise en fazla, dinleyiciyi yayına çekmek amacıyla yapılan hediye çekilişlerinde ya da

sesini, tarzını beğendikleri sunucularla iletişime geçmek, onlarla muhabbet etmek için bırakırlardı. Üstelik bunun için birim yöneticisini aradıklarına hiç tanık olmamıştı. Kendisi biraz önce stüdyodayken aramış olmalı bu S. Kaya. Birim sekreteri Miriam'ın el yazısına benziyordu. Miriam çıkmamış olsa, bu gizemli Bayan Kaya'nın kimliği hakkında daha fazla bilgi alırdı şimdi.

Klaus telefonun sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı, ahizeye sarıldı. Petra Kindl'di arayan. Yirmi yıl önce Berlin'den çıkıp buraya geldiği günlerde birkaç yıl birlikte çalıştığı bir meslektaşıydı Petra. Petra radyoda kültür programları, özellikle de edebiyat programları hazırlamaya merak salmış bir üniversite öğrencisiydi o dönemlerde. O alanda da kalmıştı, ama yıllardır radyoculuğu bırakmış, yazılı basında serbest muhabir olarak çalışmaya devam ediyordu. Bir gün kendisinin de yazabileceği umuduyla başkalarının kitaplarını tanıtanlardandı Klaus'a göre. Kırkından sonra iki roman yazdı, ama pek kimsenin dikkatini çekmedi. Petra hırslı bir kadındı, hâlâ uğraşıyordu, şimdi de bir röportaj kitabı için araştırma yapıyordu.

Petra'nın nezleli sesi kısık ve çatallı geliyordu.

"Klaus, geçenlerde sözünü ettiğim röportaj hakkında düşündün mü?"

"Düşündüm Petra, ama sanırım bu bana göre değil."

"Biliyorsun, adını değiştireceğim, mesleğini bile farklı yaparız."

"Biliyorum, Petra. Ama bu konuda sahiden söyleyebileceğim bir şey yok. O dönemde herhangi bir çocukluktu benimki de işte. Üstelik o zamanlar ben çok küçüktüm. Savaş bittiğinde daha beş yaşıma bile basmamıştım. Hiçbir şey hatırlamıyorum."

"Yapma Klaus," diye ısrar etti Petra. "Çok özel dünyana gireceğimi düşünüyorsun belki, ama o kadar çok insan var ki bu konuyu böyle geçiştiren. Oysa yaşanılan yığınla trajedi var. Son iki aydır en az yirmi kişi bana senin verdiğin cevabı verdi: Herkesin çocukluğu gibi bir çocukluk! Bombalar altında, siren sesleri arasında, ekmek ve suyun bulunmadığı bir şehirde

geçirilen çocukluk normal olabilir mi? Herkes bastırıp hasıraltı ediyor."

"Özür dilerim Petra ama bastırdığım bir şey yok. Ayrıca rüyalarıma patlayan bombalar, yıkılmış evler, yanı başımda can çekişen ya da parçalanmış bedenler de girmiyor."

"Peki" diye yanıt verdi Petra, hayal kırıklığını gizlemeyen, sitem dolu bir sesle. "O zaman sana mutlu yeni yıllar diliyorum! Susanne'ye selamlar!"

Petra alınmıştı. Klaus'un yanıtını beklemeden telefonu adeta yüzüne kapattı. Klaus, Petra'nın alınganlığından çok onun bu kadar ısrarcı oluşuna sinirlendi. Üstelik tereciye tere satmak da buna denirdi. Petra'nın yazmak istediği bir röportaj kitabı için bir meslektaşını seçmiş olması nedense biraz da ahlaksızca geliyordu kendisine. Hırslı kadınlardan korkmak lazım diye düşündü. Hırslı ve başarıya susamış kadınlardan daha tehlikelisi yoktur.

Petra, 1938-1942 yılları arasında özellikle Berlin'de doğmuş, Bunker Çocukları adını koyduğu insanların savaş ve savaş sonrasındaki deneyimlerini araştırıyordu. Ona göre, Nazi rejiminin kurbanları sadece Yahudiler, Çingeneler, solcular ya da Nazilere başkaldıran sosyalistler ve diğer azınlıklar değil, Alman halkının kendisi, özellikle de çocuklarıydı. Haklıydı da belki. Klaus'u rahatsız eden, Petra'nın bu konuya kendini böylesine canla başla adamışlığıydı ama biraz düşündüğünde, rahatsızlığının tam bu olmadığını da anladı. 1940'ta Berlin'de doğduğu için ismini değiştireceğine yeminler ederek onun deneyimleri, çocukluk anıları üzerine konuşmak isteyen Petra'yı neredeyse iki aydır kibarca atlatmaya çalıştığı halde, onun bu işte bu kadar ısrarlı oluşu iyiden iyiye sinirlerine dokunuyordu. Gazetecilerin kaderi olmalıydı bu: Başarılı gazeteci, çok özel bir yeteneğe sahip değilse ya da arkasında güçlü bir adamı yoksa, sık sık reddedilmeyi, küçümsenmeyi göze ala ala, çıkabilecek hiçbir fırsatı kaçırmadan yanında yöresinde kariyerine yararlı olabilecek herkesi kollaya kollaya, lehine çevirebileceği ilişkileri sonuna kadar kullana kullana, kimilerini ise acımasızca eze eze büyür; başarısız olanı ise bir iki ret cevabından sonra alınganlığı ve gururu yüzünden vazgeçer ve bir gün dünya nimetlerinin kapılarını kendisine açabilecek zirveye ulaşamadan yerel küçük haberler ve basın

toplantılarıyla sınırlı iş yaşamında beş parasız bir gazeteci olarak yerinde sayar. Böyleleri de Klaus'a göre kendi aralarında ikiye ayrılır, ki bunların bir bölümü başarısızlığını kabullenip sessizliğe gömülür, geriye kalan kesimse bir zamanlar kendisiyle söyleşiler yapmış, belki aynı masada oturup birer kadeh içki içmiş olduğu ünlü bir politikacı ya da medyanın başka bir gözdesiyle olan eski dostluklarını çevresine anlata anlata bitiremez. Hatta nerdeyse, "O politikacı, o yazar ya da o şarkıcı bugün bu kadar ünlüyse, benim katkımla o noktaya gelmiştir" demek ister gibidir. Peki Petra? Ellisine merdiven dayamış bu kadını bu haliyle hiçbir sınıfa koyamıyordu. Onun böyle bir konuyu kendi meselesi haline getirmesi ve sebatla konuşacak insan araması ancak hayata ve yapacaklarına inanan gencecik gazetecilerin enerjik ruhuna yakışıyordu. Yeşiller Partisi kurulurken içinde çok faal olarak yer almasa da ciddi ciddi Yeşillerin politikasını desteklemiş ateşli bir solcu olarak hatırlıyordu bir de Petra'yı. Gençlik ateşinden, ısrarlı olma halinden bir şey yitirmemişti belli ki, şimdi de inandığı bir konuyu çok daha ciddi bir şekilde medyaya taşımaya, hatta bunu kitaplaştırmaya niyetliydi.

Belki de ben yaşlandım, yavaşladım. Sadece bedenim değil, yüreğim de, inançlarım ve hırslarım da zayıflayıp yaşlandı diye iç geçirdi Klaus. Ama bu iç geçirmenin pek öyle sahici olmadığını da fark etti hemen. Petra yanlış adam seçmişti. Doğru, o savaşın bittiği dönemin çocuğuydu ama yaşamının, düşlerinin, hele hele korkularının Petra'nın hırsla sarıldığı bir kitaba konmasına razı olmayacak kadar da egosuna düşkün, hatta şöyle diyelim, aklı başında biriydi. Üstelik anlatıp kurtulmayı dilediği acılı, travmatik bir hikâyesi olduğuna da inanmıyordu.

Ruslar Berlin'e girdiklerinde, tam da Petra'nın kurgusuna uygun bir şekilde beş yaşındaydı, doğru. O dönemlere dair hatırladığı şeylerden biri, teklifsizce evlerine giren, dillerini anlamadığı birtakım üniformalı adamlara karşı duyduğu hayranlık karışımı korkuydu. Biraz daha büyüdüğünde, bu iriyarı, kimi simsiyah tenli adamların Amerikan askerleri olduklarını öğrenecekti. O zamanlar fısıltılarla Amilerden bahsedilirdi ya da Kızıllardan. Şehrin batısına hâkim Conilerden, doğusuna hâkim Kızıllardan. İşgal kuvvetleri şehre girdiklerinde, şehrin biraz

uzağındaki bahçeli evlerini anımsıyordu, bir de herkesin o dönemde bir şekilde sessiz ve içekapanık olduğunu, fısıltılarla birbirlerine dert yandıklarını. Ama o hep anlatılageldiği üzere, siren sesleriyle birlikte her an hazırda bekleyen valizlerle bir çırpıda merdivenleri inerek kendilerini apartmanın bodrum katına attıklarını gerçekten hatırlamıyordu. Sadece bir gün karanlıkta çok uzun bir süre yalnız kaldığını, uzaklardan gelen siren seslerini duyduğunu, annesini aradığını ve adeta derin bir çukura düşmüş de orada yapayalnız kalmış gibi ölesiye korkmuş ve ağlamış olduğunu hatırlıyordu. Ama buna benzer deneyimleri o kadar çok kimseden dinlemiş ve böylesi sahneler çocukken o kadar sık düşlerine girmişti ki, zamanla bunun bir düş mü başkalarının hikâyeleri mi olduğunu ayırt edemez olmuştu. Petra da zaten böylesi düşlerin peşindeydi, biliyordu. Mesela, açlık korkusunun kendisini uzun yıllar kovaladığını bilmiş olsa Petra, savaşta ve savaş sonrasında yaşanan tipik sendromlardan biri olduğunu söyleyip haklılığını kanıtlayacaktı. Cephede öldüğüne ya da Ruslara esir düştüğüne inandıkları babasını bir sabah uyandığında mutfak masasında otururken nasıl bulduğunu anlatmasını isteyecekti. Annesiyle babası arasındaki gerginliği ya da... O dönemin içler acısı yoksulluklarını, açlığın eti kemirip erittiği insan yoksulluğunu... Bir de babasının suskunluğunu... Evet, suskundu babası, üstü başı kirli, yırtık pırtık ve zayıftı, herkes gibi. Şehre Polonya ve Çekoslovakya sınırlarından akın akın gelmiş olup evlerinin bir odasına yerleştirilen üç küçük çocuklu göçmen aile gibi sersefildi herkes, ama babasının çöküklüğü, yorgunluğu başka türdendi sanki. Bir an, küçücük bir çocukken yaklaşmak istediği halde bir türlü yaklaşamadığı, tek sevgi gösterisi olarak elini başına koymasıyla hatırladığı, böyle durumlarda kendisine derin bir sevgi hissettiği babasını, onun yılgın ifadesini görür gibi oldu. "Dehşeti yaşamış olmanın değil, dehşeti yaşatmış olmanın, sadece arkadaşlarının ölümünü görmüş olmanın değil, öldürmüş olmanın, yitime sebebiyet vermenin acısı olmalıydı bu" diye düşünmüştü babasını bir gün yine böyle hatırlarken. Ama çok yıllar önceydi bu, ilk kez yaşlanıyor muyum gibi duygularla boğuştuğu, eskiden hiç olmadığı kadar ölümlü olduğunu hatırlayıp ürperdiği kırklı yaşların başındayken kendi

kendine vardığı bir sonuç. O zamanlar babasının bu bakışlarını, suskunluğunu sanki bir an anlamış olduğunu hissetmişti.

Evet, evet Petra, Klaus'un küçücük bir çocukken üniformalı resimlerine bakıp bakıp hayran kalmış olduğu, annesinin kucağına alıp Klaus bu diye tanıttığı, zayıflıktan kemikleri dışarı fırlamış, yılgın bakışlı adama yabancı ve ıraksayıcı duygularla bakan küçük bir çocuğun ruhunu anlamaya çalışacaktı. Geniş okuyucu kitlelerine kendi hikâyelerini hatırlatacak, duygularını harekete geçirecek trajediyi yeniden yaratacaktı. Hem de en berbat dokunaklı dille.

Şimdi o yıllara dönüp baktığında, ortak bir trajedi yaşadıklarını o da kabul ediyordu. Olağanüstü bir durum yaşanıyordu dört bir yanı bombalanmış delik deşik şehirde. Olağandışılığın adeta olağan hale geldiği, travmatik bir şekilde sürüleceğine inanılır olduğu bir zamanda babasının gelişi, gariptir annesini de pek öyle sevindirmemişti. Klaus ise babasının eve dönüşünden sonra bu olağandışı durumun nasıl değişiverdiğini anlayamamış; birdenbire sular akar olmuş, içinde oyunların oynandığı kimi boş, kimi duvarları çökmüş evler yavaş yavaş tamir edildikten sonra içlerine aileler yerleşmiş, uzun süre annesiyle sıra beklediği erzak kuyruklarından kurtulmuş, birden sofraya konuluveren bir parça domuz pirzolasını, sofraya konulan tereyağlı ekmek dilimini olağan kabul etmiş, yaşamın asıl gerçeği anneli babalı çocuk hali olmuştu. Evde hiçbir zaman konuşulmayan geçmiş başkalarına ait, kimseyi ilgilendirmeyen uzak bir dünyaya dönüşmüştü. Eski silinmişti bir çırpıda, hafıza yok edilmiş, hatırlananlar ise çoğu zaman evlerin en derin, en ücra köşelerinde fısıltılara dönüşmüştü. Var gücüyle gövdeye yüklenildiği, gövdenin yolunu bulmaya çalıştığı suskunlar devri, diyebilirdi Klaus buna. Suskunlardan biri de babasıydı. Annesine göre gençliğinde her yeniliğin içinde yer alan tüm zamanların uyumlu insanı olan babasını Klaus her daim içekapanık olarak hatırlıyordu. On bir, on iki yaşlarındayken babasının bu suskunluğunun ardında gizemli bir şeyler yakaladığını sanmıştı. Ama, biraz daha büyüyüp delikanlı yaşa geldiğinde, bu suskunluğun ardındaki gizli şeyin onun tüm nesline ait olduğuna karar vermiş, hırsla başkaldırmıştı ona. Babasının nesli suçluydu. Üstelik suçluluk duygu-

su taşıdığından da kaynaklanmıyordu babasının suskunluğu, bu dilsizliği ve yorumsuz bakışları, biraz da korkudan ve yine bir şeyleri yanlış yapacağı kaygısındandı, delikanlı Klaus'a göre. Üstelik bu tespit içindeki öfkeyi dindireceğine, daha da alevlendirmişti bir zamanlar. Ama gençliğinde yargıladığı, heyecanla karşı koyduğu şeylerden çoktandır koptuğunu ve yorulmuş olduğunu hissediyordu ve belki de Petra'ya bu yüzden kızıyordu.

Üzerinde S. Kaya adının ve telefon numarasının yer aldığı kâğıt hâlâ işaretparmağında yapışık duruyordu. Fazla düşünmeden telefonun ahizesini kaldırdı, kâğıttaki numarayı okumaya çalışırken telefonun tuşlarına bastı. Ama çalmasına fırsat bırakmadan almacı yerine koydu. Belli belirsiz bir zonklama vardı başında. Henüz birkaç dakika önce tuvaletten döndüğü halde, kasıklarına basınç yapan ağrı usul usul belirmeye başlamıştı yine. Yeni yılda bir çekap yaptırması gerekecekti. Nasıl da üşeniyordu doktora gitmeye. Artık genç değilsin deyip duruyordu karısı Susanne. Her şey olabilirdi. Bu yüzden en ufak şikâyeti bile ciddiye almak gerekti.

Kâğıdı masaya bıraktı, ayağa kalkıp soluna düşen pencereyi açtı. Berrak, soğuk bir hava çarptı yüzüne. Şehrin uğultusunu birkaç metre ötedeki katedralin çan sesleri bastırıyordu. Binaların kırmızı, siyah renk tuğlaları son üç gündür yağan karla beyaza kesmişti. Açık mavi gökyüzünün altında yer yer kristal ışıklar saçılıyordu. Yakınlardaki otoyol uğultusuna radyo binasının iki sokak ötesinde metrelerce uzayıp giden alışveriş merkezinin gürültüsü karışmıştı. Katedralin altındaki şehirlerarası merkez tren istasyonundan gelen ses karmaşası içinde trenlerin raylar üzerindeki cızırtılı sürtünüşü ayırt ediliyordu, inceden inceye.

Klaus başını biraz daha dışarıya uzatıp soğuk havayı içine çekiyordu ki pencerenin kapalı kanadının denizliğine konmuş bir güvercin gurr gurr diye dem çekmeye başladı, sekerek uzaklaştı kendisinden. "Öyle korkup kaçmıyor bu yaratıklar insanlardan, sadece işgal ettikleri alanlarda bir iki adım öteye çekilip yol veriyorlar" diye geçirdi içinden ve hayretle kuşu izlemeye ko-

yuldu. Onun da, yılan derisine benzeyen kıvrak gerdanını sağa sola çevire çevire, siyah minik düğmelere benzeyen çekik, donuk gözleriyle kendisine baktığını, adeta kendisiyle konuşur gibi sesler çıkardığını fark etti şaşkınlıkla.

Bir süre öylece durdu, bir zaman sonra uçup giden kuşu izledi, soğuk havayı soluyup içine çekti. Başındaki ağrı sanki biraz azalmıştı ama yerine kasıklarındaki çiş sancısı arttı.

"Herr Gerard, meşgul müsünüz? Girebilir miyim?"

Başını pencereden çekti, içeri döndü. Kapının çalındığını, hatta açıldığını bile duymamıştı. Gencecik, ince esmer bir kadın gülümseyerek kendisine bakıyordu.

"Elbette, buyrun" sözlerini bir düşten uyanırcasına ağzında geveleyerek dikkatle genç kadını süzdü ve onun hangi ulustan olabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Kadın masasının önüne gelip elini kendisine uzatırken, önce İspanyol, sonra Türk, sonra İranlı olabileceğini düşündü.

"Adım Asiye Döngü, yeni stajyerlerdenim."

"Ö", "ü" harflerinden ve yıllar önce öğrendiği birkaç sözcük Türkçe bilgisinden yola çıkarak onun Türk olduğuna karar verdi.

"Hoş geldin. Ama önce bir konuda anlaşalım. Beraber çalıştığımız arkadaşlarımızla, zaten gazetecilik mesleğinin bir koşuludur bu, birbirimize ön isimlerimizle hitap ederiz ve senli benli konuşuruz. Ben Klaus."

"Asiye."

Asiye'ye oturması için masasının önündeki alçak sehpanın iki yanında duran sandalyelerde yer gösterirken kendisi de siyah deri koltuğuna oturdu.

Yirmi yıl öncesine göre her şey ne kadar da değişti diye düşündü Klaus, karşısında hafif çapkın, ama son derece doğal bir edayla oturan genç kadına bakarken. Eskiden Türk kadınları sadece sabahın erken saatlerinde temizlik yapmak üzere dolaşırlardı bu koridorlarda. Şimdilerde ise şu delişmen medyaya gözü kara atlamaya niyetli Asiye gibi kadınlar türemişti.

Son yıllarda dinleyici kitlesini de göz önünde bulundurarak Türkçe pop çalınıyordu radyoda, pek çok birimde Türkçe konuşan elemanlar bulunuyordu. Asiye de, eğer başarırsa, yönetimin

onayladığı bu kadro değişikliğinden yararlanacak olan stajyerlerdendi.

"Stajyerlerden sorumlu değilsiniz galiba" dedi Asiye. Babası hatta neredeyse dedesi yaşındaki bir adamla konuşurken senli benli olmakta zorlanıyordu belli ki. Ama, anında kendine çekidüzen verdi ve "Pardon" diye devam etti, "yani senin deneyimlerinden çok şey öğrenebileceğimi söylediler."

Kim söylemiş olabilirdi ki böyle bir şeyi? Silke olamazdı. Ama stajyerleri başından savmak için pekâlâ demiş de olabilirdi.

"2 Ocak'ta başlamayacak mıydım?"

"Aslında öyle, ama ben Noel tatilinde bir yere gitmedim. Evde boş oturacağıma başlamayı uygun buldum. Zaten bir şey yaptığım yok. İzliyorum sadece."

"Radyoculuk deneyimin var mı?"

"İki hafta Türkçe servisinde çalıştım. Ancak burada büyüdüğüm için, Türkçem o kadar iyi değil. Ama Türkçe biriminde pek çok şey öğrendim. Bir röportajın nasıl hazırlandığını, bilgisayar sistemini, ses kayıtlarını..."

"Öğrenci misin?"

"Evet, basın yayın yüksek okulundayım. Bitirme tezimi teslim etmek üzereyim. Birkaç düzelti kaldı. Tezimin konusu, Türk televizyonunun Almanya'daki Türk toplumu üzerindeki etkisi..."

"Eh, herhalde daha çok Türk televizyonunu izliyorlardır, ne dersin?"

"Evet, kadınların günde kaç saat Türk televizyonlarını izlediğini söylesem, dudağınız, pardon dudağın uçuklar" diye cevap verdi Asiye. Bir anlık bir tedirginlikle kirpiklerini indirdi, yanakları belli belirsiz kızardı. Ama bu halini bir kez daha savuşturmayı bildi. Bu iyiye işaret, diye düşündü Klaus, radyoculuğun, hele canlı yayınların en hayati yanı, yaptığın hatalar karşısında kekelemeden, teklemeden serinkanlılıkla devam etmektir. Üstelik kızın aksanında, dilinde de hiçbir sorun yoktu.

Asiye, yaptığı araştırmanın sonucundan yola çıkarak, aslında inanılageldiği gibi Türk televizyonlarının buradaki Türklerin çoğulcu topluma uyumunu engellemediğini, tersine uyuma katkıda bulunmak gibi önemli bir işlevi olduğunu söyledi. Klaus'un kendisini gerçekten ilgiyle dinlemesi, hatta aralara girerek so-

rular sorması üzerine tedirginliği bütünüyle silindi. Sesindeki cilveli şakırdama, gözlerindeki ışık, üst üste attığı bacaklarının kadınsı büzüşmesi, bir ayağını diğer ayağının arkasına dolayışı... Bu kadın bu kadar genç olduğu için mi, şimdi bu kadar güzel ve çekici geliyordu Klaus'a? Onu cazip kılan, bir esintinin ardından dokunulmamış bir kum çölünü andıran, pürüzsüz, sağlıklı esmer teni miydi? Şimdi otuzlarında olsa Klaus, böylesi bir ulaşılmazlık duygusuyla seyreder miydi onu? Bu kadını çekici kılanın gövdesinin bu devingenliğiyle birlikte gözleri olduğuna karar verdi Klaus. Asiye'nin ateş gibi parıldayan, bakanı cazibeli bir derinliğe çeken, etrafı gölgeli gözlerine bakarken bir an onun burada pek şansı olmayacağını aklından geçirdi. Kendisi emekli olduktan sonra, aslında erken emekliliğine en az iki yıl vardı, yerine geçeceğine kesin gözüyle bakılan ikinci redaktör Silke'nin böyle güzel, çekici kadınları burada barındıracağından kuşku duyuyordu. Evet ya, eğer bu kadın akıllı, sesi de radyofonikse hiç şansı yok bu birimde. O suratsız Silke ona dünyayı cehennem edecektir. İki yıl önceki ışıltılı sarışın Bettina'ya yaptığı gibi stajının tamamlanmasına bile izin vermeyecektir diye geçirdi içinden.

Silke von Otto. Gençler ne garip olmuş. Klaus'un nesli kendi soyluluk unvanlarından, von'larından hiç hazzetmez, hatta bazıları bundan gizliden gizliye utanırken, birileri es kaza soyisminin başına eklenmiş asilzade bir aile şeceresinin simgesi von'unu unutup Frau Otto diye hitap etse Silke'nin "von Otto lütfen" diye düzelttiği aklına geldi ve gülümsedi.

Aslında bacak arasında yükselen çiş duygusu olmasa Asiye'yle biraz daha sohbeti uzatacaktı. Ama şimdi kıza bekle, tuvalete gidip geleyim de diyemeyeceğine göre, sadece, "O halde yeni yılda daha detaylı konuşuruz" diyerek sohbeti fazla uzatmadan yol vermek zorunda kaldı.

Kasıklarını ağrıtan basınçtan kurtulmuş, lavaboda ellerini yıkıyordu. Bir an gözlüklü uzun yüzlü adamla birbirlerini yadırgayarak göz göze geldiler. Aynadaki adamı uzun süredir yapmadığı kadar alıcı gözlerle süzdü. Yanakları iki yandan gevşe-

miş, belli belirsiz aşağılara doğru sarkmaya başlamış, hüzünlü bir yüzü vardı karşısındakinin. Yaşlandıkça yüzünün daha hüzünlü bir ifade alması yanaklarının aşağıya doğru sarkmaya eğilim göstermesindendi belki de. Aynı eğilim kaşlarının bittiği noktada da görülüyordu. Yerçekimine doğru yol alıyordu gövde, gövdenin her zerresi. Derinin her geçen gün biraz daha esnemesi, tenin canlılığını yitirip bozlaşması. Ah, ne hüzünlü şeymiş aslında yaşlanmak, yavaşlamak. Ne hüzünlüydü, insanın gençliğinde ne kadar çekici, güzel bir yüze sahip olursa olsun, yaşlılığın her şeyi silip süpürmesi... Belki de bu sabah tıraş olmadığı, sakalları çıkmaya başladığı suratı böyle cansız ve boz görünüyordu gözüne. Saçlarının henüz dökülmemiş olması bir mucizeydi ama, üstelik yaşıtlarınınki gibi bembeyaz da değildi. Kırlaşmış, olsa olsa...

Musluğu açıp ellerini ıslattı, parmaklarından süzülen suyu birkaç kez havada çırptıktan sonra, ıslak parmaklarıyla kısacık saçlarını taradı yanlardan, tepesini arkalara doğru sıvazladı. Teller birbirine yapışıp alnından başlayarak tepeye dikildi, başının çıplak beyazlığı ortaya çıktı. Hoşuna gitmedi bu görüntü, evyenin hemen yanındaki duvara monte edilmiş cihazdan bir kâğıt havlu çekti, ellerini kuruttuktan sonra ıslak, tarazlanmış saçlarını üstten karıştırarak yana yatırdı, saçlarının arasından ortaya çıkan beyaz derisi gene görünmez oldu. Aynanın karşısından çekildi ve kendini koridora attı.

Odasının bitişiğindeki muhabirler odasının açık kapısında biraz önce odasına gelen stajyer kızın kahkahasını işitti. Bir an durdu ve konuşmaları dinledi. Serbest redaktör olarak çalışan Uwe belli ki kızı neşelendirecek komik bir şeyler anlatıyor, ama ne anlattığı anlaşılmıyordu.

Klaus odadaki seslere kulak kesilmiş, alabildiğine yavaş adımlarla odasına girerken kızın adını hatırlamaya çalıştı. Aziyıı, diye telaffuz etti içinden ama Zuheyylaa, çıktı ağzından.

Ürperdi. Yıllardır ağzına almamış, hatta unutmuştu böyle bir ismi. Süheyla'ya mı benzetmişti bu kadını? Ama esmerlikleri dışında, üstelik Süheyla Asiye kadar esmer bile değildi, ortak hiçbir yönleri yoktu iki kadının. Bambaşka tipler. Süheyla öyle uzun uzun bakmazdı insanın gözlerine. Öyle dik, meydan okuyan bakışları yoktu onun.

Sarı not kâğıdını hatırladı ve odasına geçti. Masadaki kâğıdı tekrar eline aldı. Süheyla olabilir miydi bu Bayan S. Kaya? Ama Yıldırım'dı onun soyadı. On beş yıl geçmişti aradan. Belki yeniden evlenmiştir. İyi de, bunca yıldan sonra niçin arasın ki Süheyla kendisini?

Evet evet, kendi kendime kuruyorum. Asiye'nin, beni hep çekmiş olan o esmer kadınlara özgü güzelliği, gençliğiydi şimdi Süheyla'yı hatırlatan, diye düşündü Klaus. Ama içinde kabaran sevinç dalgasının önüne de geçemedi. Yıllardır uyuşmuş gövdesinin, içinde yükselen heyecanla dirilmeye başladığını hissediyordu. Heyecan, bir uyanış ve diriliş gibiydi, yaşamı yeniden algılayış gibi.

Not kâğıdını yanına almamaya, yeni yılda sekreterine aratıp bu notu bırakanın kim olduğunu öğrenmeye karar verdi. Kâğıdı çalışma masasının üst çekmecesine koyup kilitledi, anahtarı çantasına attı.

İşi çoktan bittiğine göre kalkıp her zamanki gibi eve gidebilirdi. Üstelik akşama karısı Susanne'nin bir meslektaşının verdiği yeni yıl partisine katılacaklardı. Susanne ile Martha muhtemelen evdelerdi. Belki de şimdi, biraz sonra kendisinin de aralarına katılacağını düşünerek kahve yapmaya hazırlanıyordur Susanne. Yanında da son zamanlarda merak saldığı, okul Noel tatiline girdiğinden beri evde oturmanın ve evle ilgilenmenin, kek yapmanın nasıl da güzel ve aradığı bir şey olduğunu söyleyip durduğu üzre pişirdiği çikolatalı ya da bol üzümlü kek vardır. Kendileri çoktan yemişlerse de sofrayı toplamadan tembellik ediyorlardır. Şimdi kalksa yarım saat içinde onlara katılır, bir kahvesini içer, Susanne'ye her zamanki sakin ama kıpırtısız ruh haliyle, Noel tatiline rağmen radyoda yeni bir stajyerin başladığını anlatır. Sohbetleri belki biraz daha derine gider, radyonun dinleyici kitlesini de göz önünde bulundurarak, artık genç, dinamik, yabancı kökenli sunuculara da yer vermekle ne kadar doğru bir iş yaptıklarını anlatır, Almanya'nın artık eski Almanya, buraya gelen Türklerinse artık sadece otuz yıl önceki işçiler olmadığı şeklinde yorumlar yaparlardı.

Ama aradığı şeyin hiç de böyle bir ortam olmadığını hissediyordu. Sanki öyle kolay kolay dinmeyecek bir merak, çoktan-

dır unuttuğu bir keşif duygusu usul usul büyüyordu içinde. Büyüyüp çoğalıyordu. Atkısını boynuna doladı, paltosunu giydi, sırt çantasını omzuna attı, ışığı kapatıp odadan çıktı. Seslerin ve gülüşmelerin gelmeye devam ettiği bitişikteki odanın kapısını açtı, eşikte durup başını içeriye uzattı.

Ertesi günkü yayın akışını hazırlayacak olan Uwe, upuzun odanın diğer ucundaki masalardan birinde oturan Asiye'nin yanı başında bir tabureye kurulmuştu. Yıllardır tanışıyorlarmış gibi samimi görünüyorlardı. Asiye'nin gözü Klaus'a ilişti ve hafif toparlanıp dik oturdu. Ne kadar frapan ne kadar umursamaz ve korkusuzmuş gibi görünseler de ailelerinden aldıkları terbiye anlaşılan arada bir yakalıyor şu yeniyetme Türk gençlerini, diye geçirdi içinden Klaus. Bir Alman hayatta böyle hemen toparlanıp, yüzüne ve oturuşuna saygıyı yerleştirmezdi. Ama sanki Klaus'un kafasındakileri okumuş gibi, yine eski doğal oturuşuna geçti Asiye.

Klaus ikisine de iyi yayınlar ve mutlu yeni yıllar dileyip çıkarken "Asiye"nin bir anlamı olup olmadığını düşündü. Yıllar önce satın aldığı Türkçe-Almanca sözlük kütüphanede bir yerlerde duruyordur, yoksa atmış mıydı? Bir de turistlere yönelik şu birkaç kısa cümleye dayalı el kitabı ve bir kaset almıştı yıllar önce. Nasıl büyük bir aşkla öğrenmeye çalışmıştı bu dili. Süheyla'nın hevesine.

Her zamanki alışkanlıkla arabasının bulunduğu garaja inmek üzere, eski binaya çok sonra eklenmiş olan asansörün durduğu binanın aydınlık ve ferah bölümüne doğru yürüdü. Asansörün çağırma düğmesine basarken bugün arabayla gelmediği aklına geldi. O halde binanın giriş kapısına yakın olan paternosterle inmek daha mantıklıydı.

Yeniden geldiği tarafa yöneldi. Odasını, Uwe ile Asiye'nin seslerinin geldiği odayı geride bıraktıktan sonra, yılankavi koridorların bugün her zamankinden daha karanlık ve sessiz olduğunu duyumsadı. Adımını attıkça otomatik ışıkların yanması binanın bu sessiz ve hüzünlü terkedilmişliğini ortadan kaldırmıyordu. Paternosterin aşağı yukarı inip çıkan o hantal tokmaklı gürültüsü bu ürkütücü sessizliği bir nebze ortadan kaldırıyordu sanki.

Süheyla'nm yüzünü hatırlamaya çalışıyordu. On beş yıl geçmişti aradan. Süheyla'nın hiç görmediği kızı şimdi Asiye'nin yaşlarında olmalıydı. On beş yılda ne kadar değişebilirdi ki insan? Süheyla şimdi en fazla kırk yaşındaydı. Kırk. O zamanlarki kendi yaşında. Hâlâ ne kadar genç aslında...

O zamanlar, henüz iki saatlik öğle kuşağının başına geçmemişti, yayınlar arasında koordinatör olarak çalışıyor, haftada bir kere de yerel politik söyleşiler yapıyordu. İlk kez odasına giren ve utangaç bir ifadeyle bakan genç kadının güzelliği karşısında şaşırmıştı. Ona ön adını, sonra da adının ne anlama geldiğini sormuştu. Şaşırmıştı kadın, hiç düşünmedim, sanırım bir anlamı yok diye cevap vermişti. Bunu söylerken biraz tereddütlüydü, adı üzerinde o güne kadar hiç düşünmemiş olduğuna hayıflanmış gibi kızarıp utanmıştı. Çocuksu bir utanmaydı bu. Bilmeyenin o saf çocuksu hali. Ama bu saf çocuksu yüzden dışarıya yansıyan kadınsı bir utanma, ayartıcı bir bakışı da fark etmemek mümkün değildi. Bir türlü istediği gibi telaffuz edememişti Süheyla adını. Bu beceriksizliği hoşuna gitmiş gibiydi, yüzünde, nasıl da eğlendiğini okuyordu.

O gün mü, yoksa çok sonra mı, Eigelstein tarafına ne zaman gittiğini hatırlamaya çalıştı Klaus radyonun binasından dışarı çıkarken. Merdivenleri inerken de, çan sesleri çoktan kesilmiş kiliseye doğru yürürken de tarihleri, anları, anıları sıralamaya koyuldu tek tek. Ebertplatz Meydanı civarında bir Türk kitapçısına ne zaman uğramıştı mesela, Süheyla'yla tanıştığı zamanlarda mı, yoksa çok çok sonraları mı? Sözlüklerde Süheyla adını bulamamış, bulamamasını belki de nasıl yazıldığını bilmediğine bağlamış, bıyıkları ağzına dökülen genç Türk kitapçıya "Süheyla"nın ne anlama geldiğini sormuştu. Adam, daha fazlasını sorma der gibi, bir kadın adı deyip kestirip atmıştı sadece. Ama çok sonra başka birinden, Türkçe biriminden biri olabilirdi, Süheyla'nın yumuşak, iyi huylu kadın anlamına geldiğini öğrenmişti. İsimler insanın kaderini çizebilirmiş gibi mistik bir duyguya kapılmış, bu ismi kendisine takan anne babasının dileklerinin yerine gelmiş olduğunu düşünmüştü.

Kilisenin önündeki çam ağacı, dallarındaki donuk ampullerle sona ermiş Noel bayramını hatırlatıyor, parlak simli ipler ise o

akşamki yılbaşı gecesini muştuluyordu adeta. Günün hemen hemen her saati kilisenin önünde, kilisenin göğü delen sivri kulelerini de içine alabilmek için kâh uzaklaşan kâh yaklaşarak fotoğraf çeken, çoğunluğu çekik gözlü, ufak tefek turistler vardı yine. Bir grup siyah cüppeli rahibe yürüyordu Klaus'un önü sıra. Katedralin hemen önündeki metronun girişi ise insan kaynıyordu. Yılın son alışverişini yapmak üzere metrodan dışarı taşan, alışverişlerini bitirmiş, bir an önce evlerine varmak için yeraltına koşan insanların telaşını izledi Klaus. Arkasında bıraktığı alışveriş merkezi uğulduyordu.

Klaus metroya inen merdivenlere doğru gidiyordu ki, vazgeçti. Kalın dağcı botlarını giydiğine sevindi. Ayağının altında gıcırdayan karda pekâlâ yürüyebilirdi de. Metro durağını yarım daire biçiminde saran daracık patikaya girdi. Ayakları hızlandı.

Türk dükkânlarıyla dolu mahalleye doğru yürürken, sanki henüz biraz önce görmüş, ayrılmış, ayrılır ayrılmaz da özlemeye başlamış olduğu duygusuna kapıldığı, sık kirpiklerle çevrili, iri iki siyah utangaç göz, duru beyaz ufacık yüz alabildiğine canlı bir resim gibi bir an geçip gitti gözlerinin önünden. Gövdesinde sevinçli bir ürperti... Yürüdükçe, kışları şehrin çok az yerinden gelen kesif kömür kokusunu aldı uzaktan uzağa. Susanne ile Martha'nın sofrada oturmuş olduklarını, en geç on dakika sonra evde olmuş olması gerektiğini, bir saat sonra da hâlâ eve gelmemişse telaşlanıp telaşlanmayacaklarını düşündü. Ama sadece düşündü, aklı gövdesinin yeniden keşfettiği o ürpertideydi.

Yavaşlayan Zaman

Klaus'un yöneldiği o mahalleden, kendisiyle aynı yaşlardaki Şükriye Hanım yıllar önce ayrılmıştı. Çoktandır uğramadığı, zaman zaman haline şükredip kendisini bugünlere getiren Allah'ına dua ettiğinde o mahalle de gelir aklına. Memleketinde kalmış olsa, belki farklı şiveler konuşan, farklı yemekler pişiren, kimi bambaşka geleneklere sahip Konyalı, Trabzonlu, Afyonlu, Diyarbakırlı komşularını da tanımayacaktı. Adana'dan ilk kez çıkmış ve hayatında ilk kez kar görmüş olan Pakize'nin karın yağışını seyrederken nasıl çocuk gibi sevinip el çırptığını, sonra karın üzerine yatıp boyunu ölçtüğünü de. İtalyan komşuları karı kocanın okuma yazma bilmedikleri için memleketleri Sicilya otobüsüne bindiklerini zannedip Yugoslavya sınırına geldiklerinde binbir çileyle gerisingeriye döndüklerinin hikâyesini duyduğunda, hangi ülkeden gelirlerse gelsinler, hangi inanca sahip olurlarsa olsunlar, yoksulların nasıl da benzer kaderleri paylaşabildiklerini de anlamayacaktı. Başka bir mahallede otursalar, belki başka insanları tanımış olacaktı, başka anılara gark edecekti. Ama Şükriye Hanım otuz yıl önce tek başına bu ülkenin yolunu tutarken, önce bir yıl boyunca beş kadınla bir yurtta aynı odayı paylaştıktan sonra uzaktan bir akrabaları aracılığıyla Klaus'un yöneldiği o mahallede bir daire tutmuş ve yıllarını o mahallede geçirmişti. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri el değmemiş, ama böyle bir savaştan bihaber Şükriye Hanım'ın küf kokan, köhne bir apartmanın köhne bir dairesini yuva haline getirdiği o mahallede acı tatlı binlerce anısı var. Çalışmak çalışmak

çalışmak vardı Şükriye Hanım'm o mahallede hatırladıkları arasında. Sabahın köründe yağmur, kar kış dinlemeden sıcak yatağından kalkıp yollara düşmeleri, bir dakika dahi gecikmemeyi öngören gerginliği, bir dakikalık gecikmelerin korkusuyla irkilmeleri, sekiz saatlik fabrika işine ek olarak haftanın üç günü akşam temizliğine koşmaları ve evde yatağa uzanana kadar koşuşturmaya devam etmeleri... Ve bir kadın, bir anne olarak hiçbir şeye yetemediği duygusuyla hep aynı eksilmeyle sabahın köründe yeniden uyanmaları...

Ama o evde geride bıraktığı güzel anıları da var Şükriye Hanım'm, memleketten gelip çalıştığı fabrikada iş bulan kocasıyla ilk kez evimiz dedikleri bu dairede hasret gidermişlikleri, yine bu evde büyük kızları Süheyla'yı yanlarına alıp ona kavuşmuşluğu, burada doğan en küçük oğlu Aziz'i ilk emzirişi, sonra küçük kızlarını memleketten yanlarına alışları, yine yıllar sonra o küçük kızlarını Ankara'ya gönderirken zaman zaman özlemlerle içi parçalansa da, çoğunlukla onun kaderinin kendisinin ve Süheyla'nınkinden daha farklı ve daha iyi olacağına dair inancı... Ama Şükriye Hanım'ın o kadar çok anısı var ki geçmişe dair, o mahalledekiler bazen ufacık bir detay kalıyor toplamın yanında. Birazdan, sık sık yaptığı gibi, bir kez daha fotoğraf albümlerini eline alacak belki de, o zaman resimlerin yanında, karelere sığamamış yaşanmışlıklar da belleğinde canlanacak.

Şükriye Hanım, şimdi kömür kokan şehrin merkezindeki o mahalleden epey uzakta, yıllar önce satın almış oldukları ve kredi borcunu geçen yıl ödeyip kurtuldukları, sıcacık, kutu gibi dairesinde, pencerenin önünde durmuş, perdeyi aralıyordu.

Kırışıkları karmaşık yollar çizerek iç içe geçen yüzünü pencereye yaklaştırdı iyice. Ağzından çıkan nefesle penceredeki buhar biraz daha yayılıp büyüdü, dışarıdaki görüntü bulanıklaştı. Elinin tersiyle buğuyu silerken gri saçlarını, bir zamanlar bütün ailenin gururu olan yosun yeşili, şimdilerde ise üzerinde puslu bulutların biriktiği duygusunu uyandıran gözlerini, bir horozunkine benzettiği pörsük gıdısını, solgun tenini gördü. Pencerenin hemen yanında, geniş şemsiyesi altında püskülleri sarkan lam-

banın ipçiğini çekti; ışık söndü, Şükriye Hanım'ın yüzü kayboldu, karın beyazlığı doldurdu camı. Bir süre, varisli, ağrılı bacağını pencerenin altındaki kalorifere dayayarak, öylece dışarıyı izledi.

Yemyeşil gür yapraklarıyla baharları adeta pencereden içeriye girmeye çalışan, sonbaharda ise geri çekilirken kızılın, sarının farklı renklerine bürünen ağacın kuru dallarını sarmıştı kar. Evlerin çatılarını beyaz bir kadife gibi örterek tüm renkleri, kararmaya başlayan gri havayı bile bastıran duru beyazlığıyla göz kamaştırıyordu. Şimdi sanki bir dalı içeriye girmek istemiş de çekinmiş gibi yere bakan bu yaşlı ağacı, yas tutmuş binbir kollu sıska bir geline benzetti Şükriye Hanım.

Karşı apartmanların camlarından süslü çam ağaçlarının ışıkları parlıyordu. Dalları arasına yayılmış parlak simleriyle ve gece gündüz yanan mum şeklindeki ışıklarıyla çoktan sona ermiş Noel'i hatırlatarak bir süre daha kalacaklardır yerlerinde. Bu ağacın böyle cümbüşlü süslerini, diplerine köşelerine atılan armağanların şenlikli havasını seviyor. O, eşi dostu, çocukları bir araya getiren kendi çocukluğunun bayramlarını, kurulan sofraları, avluda kesilen kurbanın alınlara sürülen kanının yarenliğini, bazen de ellerine sarılıp öpen çocukların gözlerdeki heyecanlı beklentilerini hatırlatıyor ona. Evet, bu ağacın, onun etrafında toplanan ailelere ve çocuklara yaşattıkları ile kendisine hatırlattıkları farklı. Erimiş mum, tarçın ve badem kokulu törenleri, her zamankinden daha özenli, balık ya da bol soslu etli yemeklerle donatılmış sofraları, tüketilen şarapları, üzerine içilen likörleri soğuk bir mesafeyle izlerken, bir zamanlar yaşamış olduğu coşkuya adıyor kendini. Sıcak kanın buharlanan ekşimtırak kokusunu, dışkı kokan avlunun taşlığındaki kiri temizlemek için hortumla akıtıp dağıtılan suyun serinliğini, bir kenardaki ocakta, kazanın altında yanan harlı ateşin çıkardığı çıtırtıları, odunla ateşin buluşup etrafa yaydıkları dingin kokuyu; onun etrafındaki çocuk heyecanlarını, curcunayı hatırlıyor. Nasıl da rağbette olurdu kurbanın yüreği. Ne küçücük bir kızken ne de yetişkin bir kadınken, közde anında kavrulup ekmek arasına konan, dede, baba ya da oğlan çocukları tarafından iştahla kapışılan yüreği hiç doya doya yemediği aklına geliyor. Şimdi, ufacık bir dilim et bile alamazken ağzına kurban etinin lez-

zetinin çocukken keşfedilen ilk tatlarla ilgili olduğunu kavrıyor. Süslü çam ağaçlarını izlerken çok derinlerinde özlediği şeyi artık hiçbir zaman yaşayamayacağının bilinciyle iç çekiyor; belki de sadece bir çay şekeri, şekerli bir leblebi, bir dilim küme veya şeker sucuğu, bir parça lokum, lokuma yapışmış on kuruş; alnında gururla taşıdığı kırmızı kan ve ağzında eriyen o şekerin tadından ibaret sevince gidiyor.

Kimi zaman bu kadar eskilere gidebilmesine, çoktan unutulmuş olması gereken çocukluğunu, gençliğini bu kadar berrak hatırlamasına, özellikle de bir tat, bir koku şeklinde gelip usuna takılmasına, sonra belki de yaşadığı anda fark etmemiş olduğu kimi detayların aniden beyninde capcanlı belirmesine şaşırıyor.

Şimdi, iki sokak ötedeki anacaddede havai fişekler patlatan çocukların coşkulu sevinçlerini işitiyor. Oldum olası, yüreğini daraltan çocuk sesleri özlemlerle dolduruyor içini. Önce kendi çocukluğuna, sonra da artık hepsi yetişkin çocuklarının çocukluklarına varıyor düşünceleri. Eksik, yamalı, bulanık görüntüler, somut bazı anlara dönüşüyor. En küçüğü Aziz'in ve büyük kızı Süheyla'nın diş çıkarmaları, ilk adımlarını atışları, tökezleyip düşmeleri, baş ettikleri o tüm çocukluk hastalıkları yaşandığı anda hep bir kaygı aylasıyla çevriliyken, şimdi kocasıyla o anları her yâd edişlerinde içinin sevinçle dolduğunu anlıyor bir kez daha. İki ortanca çocukları Yaşar ile Aysu ise hep unutmaya çalıştığı özlemleri ya da hatırlamadığı kara birer delik şeklinde takılıyor aklına. Yıllardır pek üzerinde düşünmediği halde, emekli olduğundan ve bütün gününü evde geçirmeye başladığından beri, hatırladıkça hatırlıyor. Sanki koca dünya, akşam, sabah, her Allah'ın günü birikip birikip kafasındaki bir çuvala istiflenmiş ve ummadığı anlarda dipdiri ortaya çıkıp çoğalan anılardan ibaret. Bazen burnunu sızlatıyor herhangi bir an, bir el sallayış, hüzünlü bir çocuk bakışı, sonra bir de bakıyor bambaşka anda, sevinçli bir kucaklaşmanın ortasında bulmuş kendini.

Hazırlıklı değilmiş demek emekliliğe; nasıl geçireceğini, nasıl tüketeceğini kavrayamadığı boş zamana. Yıllarca durup dinlenmeden, şundan kısmalar, bundan tasarruflar, bir ara çalıştığı sekiz saatlik fabrikadaki işinin yanı sıra, haftada iki kez gittiği temizlik işinden sonra, ev derdi, her yıl izin telaşıyla başlayan

eşe dosta, çocuklara armağanlar, binlerce hayhuyla birlikte geçmiş koca bir yaşamdan sonra, emekli olduğundan beri günlerin ne kadar uzun, zamanınsa nasıl yavaş olduğunu kavramak zorunda kalmıştı.

Yukarı kaldırmış olduğu tül perdeyi bırakıp geri döndü. Öylece dikildi kaldı karanlıkta. Odanın ortasında boşluktaymış duygusuyla, sessiz bir karanlığa gömülmüş kocaman, hantal televizyonda; dışarıdan yansıyan karın ışığında dolaplı vitrinin içindeki kristal iri vazoların, kültablaların, bardakların gökyüzünde yanıp sönen yıldızlar gibi bir yanıp bir sönen belli belirsiz ışımalarına, L şeklindeki geniş oturma grubunun ortasında koyu bir gölü andıran orta masada, duvarlarda, yan yana asılı duran kocaman iki fotoğrafta gezindi bakışları. Karşı duvarda asılı saate baktı, alacakaranlıkta floresan yüzeyleri ışıldayan yelkovanla akrebin yerlerini buldu. Saat dörde geliyordu. Saatin hemen yanında, üç yaşındaki oğlu kucağında, gülümseyerek baktığını bildiği Yaşar'ın resminin duvarda eğri durduğunu fark etti.

Herkes, hayatını, kendi şartlarında yaşıyordu işte. Yaşar, oğluyla kızıyla, karısıyla, karısının ailesiyle, bazen krizlerle iflas eşiğine geldiğini söylediği, ama her gün biraz daha büyüyen işiyle bambaşka dünyalarda yaşıyordu. Yine de mutlu muydu, karısı kendisini seviyor muydu? Bunları bilmiyordu, bilmesine de imkân yoktu, çünkü oğluyla bunları hiç konuşmazlardı. Oğlunun dünyasında neler olup bittiğini, nelere üzülüp nelere sinirlendiğini de kestiremiyor, üstelik bunun üzerine öyle fazla kafa yormadığını da fark ediyordu şimdi. Aklı oradan küçük kızı Aysu'ya kaydı, bu akşam gideceği yılbaşı partisinin nasıl bir şey olacağını düşündü. Ama akıl fazla meşgul olamıyor uzakta olanla, gövdeyi saran mekânla sınırlanıyor, yaşadıklarına, dokunabildiklerine odaklanıyor. Bu sabah küskün, kırgın bir yüzle yanlarından ayrılan büyük kızı Süheyla'da duruyor. Süheyla! İçindeki sıkıntının somut adı... Öyle mi, gerçekten öyle mi, diyordu çok derinlerindeki diğer bir ses Şükriye Hanım'a.

İçindekine tam sıkıntı da denmezdi aslında değil mi Şükriye Hanım? Daha çok korku desek buna. Ayağının kayıp düşmesi,

derin bir uçuruma yuvarlanma dehşeti gibi bir şey yani... Bu korkuyu, küçücük bir kızken, kışları kar yolları kestiği için haftalarca şehre inemeyen ücra köylere mal satmak için babasıyla at üzerinde yaptığı yolculuklarında kapıldığı korkuya benzetirdi belki de. Dağın eteğindeki dolambaçlı dar patikada giden atın sırtındayken, aslında bir uçurumun kenarında olduklarını fark ettiğinde, arkadan babasına kenetlenip sesini çıkaramadan tir tir titrerken yaşadığı duyguya benzer bir korku. Uçurumun bu kadar ucunda dörtnala giden atın nasıl olup da aşağıdaki uçsuz bucaksız boşluğa yuvarlanmadığına hayret ederdi. Yıllar sonra bu korkusunu babasına anlatmıştı da, babası, "Biliyordum korktuğunu, ama atlar hiçbir zaman uçurumlardan düşmezler ki. En fazla koyun sürüleridir peş peşe uçurumlara atlayarak intihar eden" demişti de, küçük Şükriye babasının bu açıklamayı zamanında yaparak kendisini rahatlatmadığına içerlemişti.

Ama yine de şimdi böyle bir korkunun gelip kendisini bulmasını anlayamıyordu. Eskiden beri iç sıkıntıları, üzüntüleri olurdu; genelde nedenlerini de bilirdi bunların: Çocuklarına duyduğu özlemdi mesela, işyerinden biri ters davranmış, şef işinden memnun kalmamış, belki biri diline gülmüş, dalga geçmişti kendisiyle. Hep vardı bir nedeni. Şimdi ise... Büyük kızı Süheyla'nın kocasının iki gün önce oğlunu alıp Türkiye'ye gitmesi, kızının tıpkı on yıl önceki gibi yeniden bir delilik arifesinde olduğunu hissetmesiyle ilgili dese... Çok derinlerine indiğinde, tek başına Süheyla da değildi sanki. Süheyla'nın bu hastalığı yıllardır sürüyordu, kâh ilaçlarla, kâh doktor gözetiminde yeniden normale dönüyor, unutturuyordu hastalığını.

Küçük oğlu Aziz tansiyonu olabileceğine, kocası ise bütün gün evde yalnız kalmalarına bağlıyordu bunu. Kocasına kalsa hazır kendisi de emekli olmuşken, memlekete geri dönecekler. Şükriye Hanım bu geri dönüşün olmayacağını biliyor. İki çocuğu orada, ikisi burada. Hangisine gitse, bir yarısı başka yerde yarım kalacak. Ama tek sebebin sadece burada yaşayan Aziz'le büyük kızı Süheyla olmadığını da seziyor. Annesinden birkaç yıl sonra kaybettiği babası da öleli on yıl oldu. Çocukluğunun geçtiği kasabadaki evlerini satamadıkları için, içindeki eski püskü eşyayla öylece duruyor. Yazın izne gittiklerinde, kapısında kocaman paslı

kilidin vurulu olduğu eve girmeyi yüreği kaldıramaz, sadece kasabaya bağlı köyün mezarlığında yatan anne babasının mezarını ziyaret eder, mevlit okutur, lokum dağıtıp Ankara'ya geri dönerler. Kasabada, çevre köylerdeki tek tük uzaktan akraba da ancak ellerine birkaç kuruş sıkıştırmalarını bekliyorlardı. Bir kız kardeşi Almanya'da, biri İstanbul'da, en küçük kardeşi de İzmir'deki kızının yanma yerleşmişti. Ama bu da değildi, annesi babası yaşıyor, önünde çayın uzandığı evlerinin kapısı açık da olsa, gitmek istemeyecekti geriye. Bu ülkeydi, belki on yıl önce satın aldıkları üç odalı bu evdi, yaz gelince balkonlarının önünü kapatan, sonbaharda kızıl sarı renklere bürünen, kışları ise biraz önce hüzünlü bir geline benzettiği şu kestane ağacıydı. Ya da çalıştığı zamanlardan kalma alışkanlıkla sabah saat altı demeden otomatiğe bağlanmışçasına kocasıyla beraber ayağa kalktıkları bu evde, kahve kokusu eşliğinde yıllarca çocuklarıyla ilgili yaptıkları binbir plandan sonra, şimdilerde uzaktan uzağa onların hayatlarını izleyerek kendi köşelerine çekilmiş olmanın o tatlı sorumsuzluğu, kocası için bir zül kendisi içinse alışkanlık halini alan yalnızlıklarıydı. Yıllardır Ankara'da çocuklarının yanma gittiğinde sıkıntılı kadın günlerine, çat kapı eve damlayan misafirlere katlanmak zorunda kalmamasıydı. Ankara'da her yaz, en az bir kere komşu kadınların davet ettikleri böylesi günlerde çoğu zaman kendini yabancı hisseder, kadınlarla konuşacak pek bir şey bulamaz, sıkıntıdan kıvranıp dururdu. Fabrikada çalışa çalışa iyice erkek oldun derdi kocası eskiden. Belki haklıydı, belki yitirmişti bazı özelliklerini. Ama sadece bunlar da değildi ki, sokaklardaki kalabalıklar, üzerinde şapır şapır terin akmasına sebep olan sıcaklar...

Bu yüzden bu geri dönme olmayacaktı. Ama yine de o gün gelirse, korkuyordu bunun adını koymaya, kocası ise bunu anmaktan neredeyse zevk alıyordu, evet o gün gelir çatarsa kasabaya bağlı köyün mezarlığına gömülmek isterdi. Bu konuda anlaşmışlardı kocasıyla.

Şükriye Hanım böyle dalıp gitmişken oturma odasının kapısının eşiğinde kocaman iri bir gölgenin kıpırdadığını fark etti. İrkildi, bir adım geri sıçradı, belli belirsiz bir çığlık attı sessizce.

"Ne oluyor sana hanım? Karanlıkta öyle dikilmiş, ne düşünüyon kara kara?" dedi eşikte duran kocası.

"Ne zamandır orada dikiliyorsun?" diye çıkıştı kocasına.

İşte onun garip, kendine has sorularından biriydi. En az kırk beş yıldır evli olduğu kocasının orada gizlice kendisini izlediği duygusuna kapılıp sinirlendi bir an. Sanki adam onun en mahrem hallerini bilmiyormuş, her türlü gizli, kuytuluklarını tanımıyormuş gibi, bağımsız bir bireyin ruh hallerine kapılırdı arada bir Şükriye Hanım.

Sabri Bey'in kapının hemen yanındaki ışığın düğmesine basmasıyla oda aydınlandı. Şükriye Hanım ışıktan etkilenen gözlerini ovuştururken, korkuyla kasılmış olan vücudunu, kalbini dinledi; elindeki havluyla yüzünü kurulayan kocasının üçlü koltuğa geçip oturuşunu izledi bir yandan da. Böylece sakinleşti, hatta biraz önce kapıldığı o sıkıntılı ruh halinden sıyrılmaya başladığı için sevindi de. Yalnızlığın Allah'a mahsus olduğunu, insanoğlunu sadece kötücül düşüncelerin böğründe çıkmaza soktuğunu, hiçbir Allah'ın kulunun uzun süre yalnız kalmaması gerektiğini hatırladı bir kez daha. Şükranla kocasına baktı. Düşünceli ama heyecanlı görünüyordu.

Sabri Bey böyleydi işte: tuvalete gider, banyoda tıraş olur, yağmurlu, güneşli ya da ılıman havalarda dışarı çıkar, tek başına dolanır ve önemli önemsiz yeni kararlar ve projelerle geri dönerdi. Eğer iyi eğitim almış kızı Aysu'nun neslinden biri olsa, onu kesinlikle kafası binbir projeyle dolu ama hiçbirini hayata geçiremeyecek fotokopici şair Mustafa'ya benzetmek mümkündü. Ama Sabri Bey'in ne proje kavramından ne de Mustafa gibi adamlardan haberi var; kızı Aysu'nun Mustafa gibi adamlarla düşüp kalktığını bilse, hele çıkacağına hiçbir zaman inanmadığı Mustafa'nın dergisinde yayımlanmak üzere Rilke'nin denemesini çevirmek için artık çoktandır unutmuş olduğu bir dilden sözlükleri karıştıra karıştıra en az iki hafta boyunca gecesini gündüzüne kattığını duysa, herhalde, yıllar önce yine böyle bir gün tuvaletten döndükten sonra karısına "Şu kızı memlekete gönderelim" dediğine pişman olurdu. Hani Şükriye Hanım biraz daha güçlü, tek başına kararlar verebilecek şekilde yetiştirilmiş bir kadın olsa, onun ani parlayan ama söndürülmesi de kolay kararlarının önüne çok daha dirençli

çıkardı. Ama tek başına bıraksan, hiçbir şeye karar veremeyen bu kadın, söz konusu kocasının ani parlak fikirleriyse, onları elle tutulur makul birer yaşam projesine çevirmesini çok iyi biliyordu.

Sabri Bey, bir süre kaş altından karısını süzdü, sonra sanki ona kabul ettirmesi zor bir konuyu açacakmış gibi hafif mahcup bir edayla oturduğu koltuktan rahatsız rahatsız kıpırdadı, ardından, vahşi bir köpeği sakinleştirmek istercesine bir elini oturduğu üçlü koltuğa pat pat sesler çıkararak vurdu, onu yanma oturmaya davet etti. Kocasını bir bakışından, şöyle tereddütlü bir duruşundan tanıyan Şükriye Hanım, onun banyoda tıraş olurken yine uzun uzun bir şeyler kurduğunu tahmin ediyor ve aslında bunun ne olduğunu çok iyi biliyordu. Üstelik akşam vakti tıraş olmanın günah olduğunu bile bile.

Şükriye Hanım ben kül yutmam, bilirim senin şimdi ne söyleyeceğini diyen bir ifadeyle kocasına baktı anlamlı anlamlı ve gelip yanma oturdu. Kocası, oturduğu koltuğun biraz daha ucuna kaydı, bir bacağını bükerek, yağlı ağır vücudundan umulmadık bir ivedilikle kıvırıp altına topladı. Boğazını temizledi birkaç kez, sonra, "Ya hanım" dedi ama sonunu getiremedi. Sustu bir süre. Belli ki karısından yardım ve destek bekliyordu.

"Ya, hanım, biz napıyoruz şu evin deliğinde böyle kimsesiz? Söylesene, hangi akrabamız gelip kapımızı çalıyor, bak şu yılbaşı gecesi kim uğradı bu eve?"

Şükriye Hanım anlayışla kocasına baktı. Yıllar önce olsa cevabı hemen hazır olurdu, otuz yıla yakındır, zaman zaman kocasının bu memlekete geri dönme teklifini çürütecek sürüyle neden bulup çıkarır, duygusal bir patlama olarak ortaya çıkan ama mantıklı bir iki sözle hemen sönüveren bu geri dönme fikri birkaç dakika içinde burada kalma kararma dönüşürdü. Kocası en az çeyrek asırdır sıkılıyor, çeyrek asırdır memlekete geri dönmek istiyor ve çeyrek asırdır Şükriye Hanım onun bu memleket özleminin önünde sert bir kaya gibi duruyor; çarpıp yumuşatıyor onun kederini; onun bu ülkede zedelenen erkeklik gururunu okşayarak teselli ediyor. Ama, yine de biliyor ki, yıllar yılıdır kendisini de gelip kavrayan, kolunu kanadını kıran o umutsuz özlemlere boyun eğse ve dönelim dese, bu kez de kocası oturup bir kez daha düşünecek ve hele birkaç yıl daha dişimizi sıkalım

diyerek kalma yönünde karar değiştirecekti. Çünkü yoksullardı, geldikleri yerlerde gece gündüz çalıştıkları halde zar zor karınlarını doyurabiliyorlardı ve açlık korkusu çekmiş olan hiçbir yoksul kolay kolay bir nimet olarak kabul ettiği bu ülkenin iş ve aş bolluğuna göz göre göre sırt çeviremezdi. Şükriye Hanım buna inanırdı ve bundan öte düş kurmak gibi lükslere de sahip değildi. Yıllar önce geri dönmek, biriktirdiklerini bir dükkâna ve bir eve yatırıp kasabada yaşamaya devam etmek gibi bir geri dönüş ise oldum olası boğazını sıkan bir çıkmazdan başka bir şey değildi ve kocasının bu geri dönüş çıkışlarının da sadece durup durup yakalandığı ani özlemlerden kaynaklandığını biliyordu. Ama özlem yeterli gelmiyordu kararlar vermeye. Bir an gelir, bulur bir duygu hali insanı, koyu bir girdaba sokar, içinden çıkılmazmış gibi görünen bitimsiz bir kedere boğar. Hasret kaldığın kokular, kendini en rahat hissettiğin anda yapılıveren gevezelikler, yerle göğün birleştiği uçsuz bucaksız kırlarda nazlı nazlı salınan kavakların hafızada kalmış, tanıdık, dingin manzarası, bütün evrenin huzurlu bir sessizlikten ibaret olduğunu duyumsatan ve doğru yerde ve zamanda olduğun duygusunu yaşatan kuşluk vakti, bahçede sessizce içilen bir yudum çay; hatırlanan gençlik biraz da, belki bir yemeğin, ayranın, ekmeğin çocukluktan kalma tadı... Katlanılması imkânsızmış gibi bütün varlığını saran özlemler. Sonra... Bir de bakmışsın uçup gitmiş o hiç dinmeyeceğini sandığın özlem, gövdenin doldurduğu yer; dokunduklarının ve gördüklerin tek gerçeğin olmuş, bugünden yola çıkarak, yarını, gelecek yılları hesaplamaya başlamışsın.

Ama kocasının geri dönme isteği yıllar önceki bu özlemlerden farklı bir şeydi. Erkek erkeğe kendi dilinde selamlaşmak, konuşmak, yani insan içine girmekti onun bütün isteği. İnsan içine girmek iyiydi hoştu da, otuz yıl sonra gidip gördüğü o insanlarla bazen o kadar az şey paylaşırdı ki, insan yaşadıkları kadardır diyesi gelir Şükriye Hanım'ın. Oraya gittiklerinde bu kez de kendilerini yoklayan başka anıları, başka özlemleri ortaya çıkıveriyordu. Serin havayı özlemek, nehir kenarında yapılan bir yürüyüşü, sessizliği, yeşilliği...

Bunları anlatamazdı şimdi kocasına ama onun aklında bambaşka bir neden vardı.

"Bey" diye söze başladı Şükriye Hanım uzun bir sessizlikten sonra. "Tamam, emekli olduk, artık bizi burada tutan ne var diyeceksin. Ama Aziz daha okulu bitirmedi. Hadi Aziz başının çaresine bakar diyelim, yanımızda bile yaşamıyor. Ama Süheyla... Süheyla'yı bu halde nasıl bırakır gideriz?"

Kocası, karısına inanmazmış gibi bir hiddetle baktı.

"Ne Süheyla'sı hanım? Kırk yaşma gelmiş kadın. Kocası var, çocuğu var. Bu yaştan sonra bekçilik mi yapalım koca kadına?"

"Haklısın ama bu kız yine hastalandı. Kaç gündür görmüyor musun halini? Bak kocası aldı oğlanı, anasının hastalığını bahane etti, çekti gitti Türkiye'ye. Tamam, kız işe yeni girdi, izin alamazdı. Ama zamanı mıydı? Biraz kendine gelmesini bekleyeceğine, küçük çocuğunu da alıp gitmesi..."

"Ne yapsın yahu, ne yapsın adam? Hangi erkek çeker böyle bir kadının kahrını. İnsan yüzüne çıktığı mı var? Ya uyuyor, ya da..."

Yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Sesi titreyerek sustu. Yutkundu.

"Hanım, yeter. Bütün hayatımızı onlara vakfettik. Hele bana Süheyla'dan, hastalığından hiç söz etme. İlk kocası Şevket'ten ayrılmayaydı. Şevket kızını alıp götürmeseydi, bunların hiçbiri olmazdı. Kızı evlenme yaşma geldi, yolda görse tanımaz. Deli olduysa, işte bu yüzden oldu."

Damarına basıldığı anlarda yaptığı gibi televizyon kumandasına sarılarak kesti konuşmasını Sabri Bey. Konu Süheyla'ydı ve büyük bir hevesle karısına artık şu koca evi satmayı, kendilerine arada bir gelip doktorlara görünmek, emeklilik maaşlarını almak, buradaki çocukları yoklamak için daha ucuz, en fazla bir buçuk odalık bir daire alıp memlekete yerleşmeyi anlatmayı planlarken, Süheyla meselesinin devreye girmesiyle, bütün o içini dökme hevesi yitip gitti.

Şükriye Hanım'sa sesini çıkarmadan televizyonda kanaldan kanala dolaşan kocasının yanında oturdu. Sözcükler gelip boğazına düğümleniyor ama çıkmıyorlardı. Söylenecek ne çok şey vardı oysa, konuşsa şimdi, içinde birikmiş sitemleri sayıp dökse, onun tüm suçlarını bir bir yüzüne vursa, rahatlayacaktı. Kocası yıllar önce yaşanılanlarda sanki kendi payları hiç yokmuş gibi davranır, söz ne zaman Süheyla'nın ilk evliliğine gelse ya sinirlenir, olmadık bambaşka kavgalara götürürdü işi, ya da susarak, evden çı-

kıp saatlerce geri dönmeyerek kaçardı. Şevket'in sırf saygıyla elini öpmüş, ısrar ettiği halde yanında sigara içmemiş olması, uluorta herkesin yanında "kızımı sana veriyorum" demesine neden olmuş ve bu sözünden dönmemişti. Şimdi bunları hatırlatsa... Yok, Şükriye Hanım, kocasının pek çok kusurunu, binlerce hatasını bilir, ama çok sinirlendiği, sabrının taştığı zamanlarda bile bunları yüzüne vurmaz. Şimdi ona kahve köşesinde, ani parlayan bir fikir olarak söz verdiğin için, kızını sevmediği bir adamla zorla evlendirdin dese, neye yarar? Neyi düzeltecekler? Yol yapımında beraber çalıştığı Şevket'in babası Dursun'un bir kaza sonucu ölmesinin, onun ölümünü görmüş olmasının günahını Süheyla'nın çektiğini, onu istemediği bir evliliğe götürdüğünü herkes biliyordu. Niçin yıllarca unutmadı Dursun'un ölümünü, diye çok zaman sorup durmuştu kendi kendine Şükriye Hanım. Niçin Şevket'in öksüz büyümesinde kendini bu kadar sorumlu tuttu yıllarca? Öksüz Şevket'e yıllar sonra, kahve köşesinde henüz on iki yaşındaki kızını vererek, o kızı on yedisine geldiğinde ise bu sözünde durarak ona babasızlığını unutturacağını mı sandı?

Kederli bir yüzle oturan kocasını süzdü yan gözlerle. Altları mor, torbalı, çapaklı kara gözlerine, her geçen gün biraz daha şişmanlayan, emekli olup evde oturduğundan beri iyiden iyiye hantallaşan iri gövdesine baktı. Ellerindeki siyah lekelerin aynıları yüzünde de vardı. Sanki bugünlerde gittikçe çoğalmıştı lekeler. Bir iğrenti geçti içinden. Sonra kendi tombul, birbirine dolanmış yeşil yılanları andıran damarlı elleri gözüne çarptı. Önce yaşlanmış olduğunu hatırlayıp kendisine üzüldü, sonra da kocasına. Ondan iğrenmiş olduğuna utandı.

"Neyse, bekleyelim hele. İşe girdi, geçer, iyileşir nasılsa" dedi alabildiğine yumuşak, kocasının gönlünü okşayan bir ses tonuyla.

Kocası elindeki kumandayı atarcasına masaya bıraktı.

"Ne iyileşmesi, Hanım. İyice deli oldu bu kız. Koruyup durma şunu Allah aşkına. Hayatımı sen kararttın demedi mi yine bana? Yahu Hanım, o zamanlar öyleydi, öyle gördük, öyle geçirdik. Kötü mü ettik yani, evlendirdik, çeyizini aldık. Bir ailesi olsun, çoluk çocuğa karışsın dedik. Bu kız bir gün gelip bana baba ben evlenmiyorum dedi mi? Hadi evlendi, ben mi kocasından, kızından ayırdım? Hâlâ yirmi yıl önceki olayların peşinde. Hadi

onu sevmedi, ayrıldı diyelim. Şimdiki kocasını niye elinde tutamıyor? Adam canını veriyordu bunun için. Bekâr adamdı, hangi delikanlı kalkar çocuk sahibi, dul bir kadınla evlenirdi? Hem bunu da biz bulmadık ya, gitti, koluna taktı, kendi getirdi. Bunu niye elinde tutamıyor, ne istiyor bu kız anlamıyorum ki?"

Şükriye Hanım, hasta, sabır gösterelim diyecek, itiraz edecek kocasına; kızının bu garip, ne hikmetse bitmek bilmez hastalığına kendisi de akıl sır erdiremiyordu ki. Yok yok, yıllardır kocasıyla onun yüzünden girdiği kavgaları şimdi yapmayacaktı. Ya artık gücü yoktu birikmiş ve söylenmemişleri hatırlayarak hınçla söylenmelere ya da bunların artık hiç işe yaramayacağını, her kavgadan sonra içine dolan pişmanlıklarla kıvranıp duracağını biliyordu. Kız bu duruma geldiyse bunda bizim de suçumuz var dese... Hem sonra Süheyla'nın bunca yıl sonra o Alman adamdan yine söz açması, bu da yetmezmiş gibi bunu Halil'e de anlatmış olması... Soysuz kız, nesini, nasıl koruyayım ki ben bunun dedi kendi kendine. Sırf Şevket'ten ayrıldığı, ortalıkta bir Alman'la düşüp kalktığı dedikodularından kaçmak için, hiç değilse eskiden görüşüp selamlaştığı komşulardan, bir iki uzak akrabalarından mümkün mertebe uzak, şehrin dışındaki bu evi satın almamışlar mıydı?

"Hadi, uzatma sen de" dedi Şükriye Hanım alttan alan bir sesle. "Öyle bir heyheydi onunkisi. İlacını aldı, geçti. Bak bir iyileşsin, eski haline gelir. Eski halini hatırlamıyon mu? Ne kadar uysaldı, ağzı var dili yoktu."

"Aman be hanım, senin bu çocuklarının her biri başka bir âlem. Bak şu Mersin'deki hayırsız oğluna... Biz aramasak, bir kere bile telefonu açmaz. Arama bakayım hele, yılbaşı gecesi, açıp da kutlayacak mı yeni yılını?"

"Ailesiyle geçinsin, işine gücüne sahip çıksın, bir şey istemem ondan. O iyi hoş da, şu kız da bir baş göz olaydı."

"Karışmam hanım, karışmam ben artık kimsenin evlenmesine. Ne Aysu'ya ne de Aziz'e."

"Aziz'e daha var. Hele okulunu bitirsin. Ama kız, otuzuna ne kaldı ki? Ne evlenmeden, ne nişandan söz ettiği var. Beğenmiyor ki kimseyi. Bak üniversite biteli kaç kişi gidip yokladı. Kasımların oğlu mesela... Çocuğun bankada gül gibi işi vardı, kaç

kere gitti, yokladı. Yok dengi değilmiş, farklı dünyalardanmış. Anlamıyorum ki, nasıl birbirlerinin dengi olmazlarmış? O da üniversite bitirmiş bu da. Yaşı yaşma uygun..."

"Beğenmesin bakalım kimseyi. Biraz daha yaşı geçsin, görür o Hanya'yı Konya'yı" dedi kocası biraz daha sakinleşmiş ses tonuyla. Sonra, "Boş ver be!" dedi. "Biz de çok dert ediyoruz kendimize. Boş ver! Aslında herkes kendi hayatını yaşıyor. Olan bize oldu, yaşlandık gittik. Ne delikanlıydım ben otuz yıl önce be. Her şey olacağına varır."

Bir süre daha konuştular, gençliklerinden söz ettiler bir süre. Bir ay sonra evlenecek olan eski mahalledeki komşuları Ahmetlerin kızına ne takacaklarına karar verdiler. Şükriye Hanım'm öğleden pişirmiş olduğu akşam yemeğinden, ne zaman sofraya oturacaklarından, iki yıl önce Hamburg'da üniversiteye başlayan, Noel tatilinde eve gelen, şimdi ise lise arkadaşlarıyla buluşmaya giden Aziz'in eve kim bilir ne zaman geleceğinden, üstelik sonra, gece yine dışarı çıkacağından söz ettiler. Türk kanallarında İbrahim Tatlıses'in o akşamki yılbaşı şovunun reklamını, İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'deki yılbaşı hazırlıklarına takılan, bugün her zamankinden daha karlı görüntüleri izlediler televizyonda. Sanki biraz önce tartışmamışlar gibi iyi anlaşan iki sırdaş oldular yeniden, ta ki dış kapının açılıp kapandığını işitene dek.

Oğulları Aziz uzun ince yapısıyla oturma odasının kapısının eşiğinde dikildiğinde, saatlerdir bu odaya sinmiş karamsar ve kötücül havanın dağıldığını, içini ezen kasvetin nasıl coşkulu bir sevince dönüşüverdiğini fark etti Şükriye Hanım. Oğlunun ışıldayarak gülümseyen gözlerine, gençliğine, parlak, geniş alnına, soğuktan kızarmış yaşam fışkıran yüzüne baktı, içi gururla doldu. Kendi anası tarafından hem kendisine hem de oğluna miras kalan yeşil gözleri, kumral parlak saçları içine ışıdı sanki. Aziz bütün gençliği ve enerjisi, sağlıklı nefesi ve dışarıdan getirdiği kar kokusuyla hayatın güzel yanlarını anımsatıyordu.

Şimdi hemen neşeli bir fıkra anlatmaya kalkışacakmış gibi ağzı kulağında, gülümseyerek ayağa kalkan kocası, "Ooo, Aziz Bey..." diye seslendi oğluna.

İlk Gün

Şehir henüz görünürde yoktu ama biraz sonra varacaktık. Kâh kayar gibi süzülen, kâh çalkalanarak yol alan bu otobüste, yemyeşil ormanları, geniş otoyolları, farklı dillerdeki yol tabelalarını nicedir arkamızda bırakmış, gözlerimiz gittikçe saman rengini alan bir iklimde çıplak dağlara, küçüklü büyüklü boz tepeliklere, alabildiğine genişleyerek uzayan engin ovalara, tarlalara, köylere, şehirlere alışa alışa hedefe varıyorduk. Üç gün boyunca uyku ile uyanıklık arasında akmıştı zaman; sallanmış ve sarsılmıştı dünya ve birazdan durulacaktı.

Adeta koltuğa yapışmış, uyuyor gibi yapıyordum. Yolcuların hararetli kıpırtılarından, poşet hışırtılarından, koltukların üstlerindeki raflara ve altlarına sıkıştırılmış bagajların çekiştirile çekiştirile çıkarılışından, "Sabiha, otur hele, şu çayımızı içelim, acele etme" diyen bir adamın sesinin keyifli tınısından, bir kadının dua edercesine "Çok şükür" diye mırıldanışından, bambaşka bir yönden birinin ona yanıt verircesine "Kazasız belasız vardık ya" deyişinden anlıyordum iyice yaklaştığımızı. Limon kolonyası kokusu –babam tıraş olduktan sonra aynen böyle kokardı– demli çay kokusuna karışmıştı. Ön taraflardan birileri susamlı simit, arka koltuklarda ise patatesli börek, köfte yiyor olmalıydılar. Ağızlar iştahla, keyifle şapırdıyordu, şapırtıların arasında, lokmasını yutmamış bir ağızdan boğukça "Vay be gözünü sevdiğimin memleketi" gibi sevinçli bir ünlem yükseliyordu. Arkalarda muavin, sanki ailenin bir ferdi gibi tanıdık gelen, kanıksanmış sesiyle "Başka çay içen? Teyze, dikkat sıcak, şu peçeteyi tutuver" diye bağırıyordu.

Arkamda oturan ve kıpır kıpır hareketleriyle yaslandığım koltuğu sarsan annemin ve onun yanı başındaki babamın seslerine dikkat kesildim. "Ayaklarım davul gibi oldu" diyordu annem. Babamın ne dediği anlaşılmayan homurtulu yanıt verişi... Sessizlik; bir naylon poşetin hışırtısı sonra... Ne çıkarıyordu ki annem poşetten, çoktan bayatlamış olması gereken katmerli börekten mi?

"Keşke şu çocuklar da birer çay içselerdi, mahvoldu yavrularım kaç gündür."

Başımı koltuktan kaydırıp, perdenin yarı yarıya kapattığı cama dayadığım için mi annem şimdi sesini bu kadar yükseltmişti? Bana duyurmak istiyordu belli ki. Onun yavrularım derkenki sevecenliği kendime gelir gelmez ayırdına vardığım o günlerdir süren sıkıntıyı yatıştırdı bir an. Aklımı çelebilecek kadar içtendi. Dönsem arkaya, birinin elindeki çaya uzansam, sonra bir onunkinden, bir diğerininkinden alsam birer yudum. Sanki onların tek çocuklarıymışım şımarıklığıyla.

"İnerken şu bagajları tam saymak lazım: Beş valiz, televizyon, müzik seti... Kızın yorganı... Deli kız, kendisine yeni bir yastık aldık ama tutturdu, artık içi çürümüş o eski yastığını da koydu yataklarının arasına... Kaç parçaydı?"

Babam "Hanım yorma kafanı, eşyanın hepsini deftere geçirdim... Hem İstanbul'da aktarma yaparken hepsini tek tek saymadık mı?" dedi ve çayından höpürdete höpürdete bir yudum aldı, "Meret çok da sıcakmış be" diye söylendi ardından. "Çocukları da birazdan uyandırayım. Otobüsten inerken sersemlemesinler sonra" diye devam etti annem. Çayından bir yudum daha alan babam söze girdi: "Dur hele, daha var terminale, şehre bile girmedik daha. Uyanırlar... Uyandırırız."

İkisinin böyle keyifli olması nasıl da sinir bozucu, babamın böyle kaba saba çayını höpürdetmesi hele... Arkaya dönüp sohbetlerine karışma isteği uçup gitti. Zorunlu olmadıkça, bana yöneltilmiş herhangi bir soru gelmedikçe bir şey konuşmayacağıma, kimseye bir şey sormayacağıma, hatta onlardan yana bakmayacağıma yeminler ediyorum. Yerimden kıpırdamayacak, taş kesilip katılaşacağım. Neredeyse bağırarak konuşan annemin sesini bana duyur-

maya çalıştığını biliyorum. Onun her hareketinin, sarf ettiği her tatlı sözün sadece kırgınlığımı, kızgınlığımı yatıştırmaya yönelik olduğundan artık o kadar eminim. Şimdi daha iyi anlıyorum ki, annemin ruh halimi yoklamaya çalışan, sanki yapma be kızım, üzme şu anacığını diye seslenen her kaçamak bakışının, hüzünlü bir dalgınlığının, ani beliren ve hemen yitiveren telaşının hiçbir anlamı yokmuş. Yola çıkmadan önce, valizlere konulan kışlıklarım, yeni alınan paltom, atkım, yün eldivenlerim, en az bir yıldır istediğim halde kavuşamadığım, ama yola çıkmadan önce hemencecik alınıp "Okula başladığında giyersin" diyerek valizlere konulan Nike marka spor ayakkabım, yeni alınmış bir yorgan, yastık, nevresimler, yatak kılıfları, hepsi, bu yolculuğun geri dönülmez olduğunu kesinleştirmişti. Bundan böyle ne kadar itiraz edersem edeyim, nafile. Ben ailemle birlikte ne tatile ne de uzun sürecek bir yaz gezmesine çıkmıştım. Altı hafta sonra onlarla birlikte evime geri dönmeyecektim.

Geri dönecek olsaydım, eminim, farklı şeyler hissedecektim; gördüğüm her yeni şey karşısında heyecana kapılacak, bir macera yaşıyormuşum duygusuyla topladığım bilgileri daha sonra anlatmak üzere gözümü dört açacaktım. Ohoo kaç ülke, kaç şehir gördüm ben diye ballandıra ballandıra anlatacaktım mesela. Bu yolculuktan yıllar sonra çıkacak olan iç savaştan, parçalanıp adının haritadan silineceğinden bihaber, Yugoslavya'yı gördüm diyecektim. Elvira'ya söyleyecektim bunu. Senin memleketinde bilmem hangi şehrin hangi köyünde, çağlayarak akan bir nehrin kenarında, yemyeşil bir doğanın ortasında oturup piknik yaptık diyecektim. Meyve bahçelerinde gülüşerek yemiş toplayan köylü kızları gördüm Elvira, çoğu sana benziyordu. Şimşir yanakları, şimşir alınları, minik burunlarıyla tıpkı sana benziyorlardı. Sonra otobüsün mola vermeden Bulgaristan'dan bir hırsız gibi hızla geçişini anlatacaktım, Kapıkule Gümrük Kapısı'na vardığımızda, kopan bir alkış tufanının tuhaflığına değinecektim. Sonra, saatler sonra, gördüğüm denizi anlatacaktım mesela, üzerinden geçtiğimiz köprünün altındaki denizi, iki yakasındaki uçsuz bucaksız şehrin benim geldiğim memlekete ait olduğunu, anlatacaktım. Bilin bakalım hangi şehir? Ya, İstanbul diyecektim. Üzerinden bir kuş gibi geçişimizi, martılarla birlikte deniz üzerindeki uçuşumuzu anlatacaktım, ballandıra ballandıra.

Yoktu böyle bir sevinç içimde. Sadece sızı. Yanımdaki koltukta kardeşim mışıl mışıl uyuyordu. Edirne'de gümrük kapısında saatler süren beklemeden sonra ben hiçbir zaman tam derin uykulara geçmemiştim, ama o sürekli uyumuştu. Saatlerdir, tam dalacakken kâh onun omzuma düşen başıyla irkilmiş, kâh babamın, kâh önde oturan adamın horultularına açmıştım gözlerimi. Bir süre de yarışırcasına avaz avaz ağlayan iki bebeğin sesiyle sarsılmıştı koca otobüs. Sonra, bir süre kanıksayıp unuttuğum, bu otobüse bindiğimizden beri kaybolmayan o keskin ayak kokusu...

Böyle yarı uyanık yarı uykulu bir halde koltuğa yapışmış vaziyette sarsılarak yol alırken, o hep var olduğuna inandığım, suspus olan içimdeki gizli ses şimdi yeniden harekete geçiyordu. Bu ses eskiden çoğu zaman neşeli olurdu ama uzun bir süredir sadece küskün ve kızgındı. Ama yol boyunca bazen de unutuyordu bu küskünlüğünü. Bir tabelada İstanbul nüfusunu okurken böyle olmuştu. İki milyon yedi yüz... Tabeladaki rakamın küsuratını hatırlayamıyordum. Benim geldiğim şehrin nüfusu ise 940 bindi. Birini diğerine böl! İstanbul diğerinin üç katı. İstanbul nüfusunu okuduktan çok sonra yarı uyku yarı uyanıklık arasında düş gibi gelen şehrin tepeli görüntüsü nasıl da heybetliydi. Bir köprünün üzerinden geçerken, gökyüzüyle deniz arasında bir yerde olduğumuz duygusuyla ürpermiştim. Düş gibiydi. Ürperticiydi. Ne güzeldi.

Ankara'nın nüfusu kaçtı acaba?

Dışarıda şafak yeni söküyordu. Başımı dayadığım pencereden, perdenin yarı yarıya kapattığı dar gedikten bakabildiğim kadarıyla, şehir henüz görünürde yoktu. Dümdüz, boş taşlık araziler, çıplak tepelikler yavaş yavaş açılan günün ilk grimsi ışığı altında akıp gidiyordu. Zaman zaman küçücük kiremit çatılı bir ev, şurada bir kulübe, ötelerde başka bir bina daha, duman renginden sessiz ve kıpırtısız, sahipleri tarafından terkedilmiş birer gölge gibiydiler. Bu yeni dünyaya bakarken, arkamda bıraktıklarım gittikçe uzaklaşıyordu benden. Öyle ki, yol boyu görüp, bir süre detaylarını hatırladığım ve hatırladıkça ürperdiğim, bu ürpertiyi yeniden yaşamak için hatırlamaktan adeta haz aldığım karabasanlar bile şimdi etkisini yitirmişti. Bir ormanın içinde koşuyordum düşümde. Ormanların ağaçları arasından sızan kent ışıkları, belirdiği anda arkamız sıra uçuşup yiten farklı dillerde tabelalar; kırmızı levhalar içine alınmış yük-

lü kamyon, tır, km işaretleri bildiğim yüzlerle iç içe geçiyordu. Sonra... Sanki bir bahçe setine konmuş bir mum ışığı, beyaz yüzlü kırmızı gözlü bir yaratığın pelerinini savuruşu... O yaratık tarafından kovalanmıştık. Onun kırmızı gözlerini gözlerimin önüne getirmeye çalıştım, ama hayır geçmişti etkisi, düş büyüsünü yitirmişti.

Düşümdeki yaratık Helime'nin, Elvira'nın, Marco'nun peşindeydi. Onlar adına korkarken, onların telaşla bir şeyler aradıklarını kavrıyordum. Aradıklarını bulduklarında onu bana vereceklerini önceden biliyordum. Rüyalar ne garipti. Görüntüden, önce his vardı sanki. Bir sonraki adımı önceden biliyordum. Yoksa onlar görüntü değil de sadece hislerin kendisi miydi? Mesela arkadaşlarım koşuştururken, o bildiğim şeyi ararlarken, ben sanki yükseklerde bir yerlerde, her şeyi biliyormuş edasıyla onları izliyordum. Elvira'nın elinde parlak bir metal vardı, bunu elinde tut hatta boynuna as diyordu. Sana yaklaşmaz yaratık. Korkma diyen Marco'nun esmer teninden ışıklar saçılıyordu. Bence sen çok şanslısın, keşke ben de böylesi bir macera yaşayabilsem, diyordu sonra. Ama ben bir yerlere gidemem, istesem de gidemem. Bizim evimiz yıkık, gidersek babamı alıp götürürler.

Böyle mi demişti Marco? Of, ne karışık düşlerdi ama devamını hatırlamıyordum. Üstelik düşün üzerimde yarattığı ürpertiler geçmişti.

Hava açılıyordu dışarıda. Açıldıkça, tütün sarısına dönüyordu doğa. Otobüs kıvrılıp bir viraja girdiği anda, sağ tarafta birdenbire görünen kentin arkalarında güneşin sarı ışınları parladı... Sonra kent kayboldu yeniden.

Birazdan şehre girecektik. Geniş caddelerden geçecek, yıllar sonra alışacağım, seveceğim, hiçbir zaman ayrılamayacağım bu kentin yıkılacakmış gibi duran kimi apartmanlarının arasından geçecektik. Otobüsten inerken güneş çoktan doğmuş olacaktı; kızgın bir yelin püskürttüğü duygusunu veren sıcaklıkla sarıp sarmalanacaktık. Ankara'nın bir bozkır kenti olduğunu kavrayacak, üstelik bu bozkırlığının sadece sunduğu görüntüden ibaret olmadığını anlayacaktım. Belki o anda değil, ama çok sonraları, "Yenisi olduğun hekent, bir bozkırdır aslında" diye bir tespitte bulunacaktım. "O ken-

tin, mekânın bir suçu yok. Bozkır gibi görünen her bir yaşamda saklı nice şelaleler yüreği ferahlatır, bağlanmayagör o mekânlara, uzaklarına düşen nice yemyeşil bahçeler, cennet çiçekleriyle donanmış nice gülistanlar çöl görünür gözüne" diyecektim yıllar sonra. Ama on beş yaşındaki bir kızın düşünebileceği şeyler değildi henüz bunlar. Birazdan terminalde, babamın biraz uzayan pazarlığından sonra, eşyayı iki taksiye yüklemiş olarak, şimdiye kadar hiç görmemiş olduğum bu kentin, hiç görmemiş olduğum bir mahallesinde, hiç bilmediğim bir evinde yaşamak üzere yola koyulacaktık. Bense etrafıma bakınırken, ölesiye korkacaktım. Korku dimağımdan yükselip, arsız bir kurt olup midemi deşecekti. Gastrit ağrılarının temeli atılmış olacaktı o gün, ama ben bunun henüz farkında olmayacaktım. Geri dönülmez yeni hayatımdaki kent, öyle hemen gülümsemeyecekti bana, hiçbir albenisi, hiçbir kışkırtıcılığı olmayacaktı bu ilk karşılaşmamızda. Kupkuru ve tozlu görünecekti her şey gözüme. Sararmış cılız ağaç topluluklarına, caddelere, otomobillere, evlerin çatılarına, kaldırımlarına, şehrin her bir zerresine toz serpilmiş gibi. Hangi renkte demeliydim bu kent? Sabahın köründe bile tüm vücudu iliklerine kadar kavrayan sıcaklık altında uyuyan, üst üste istiflenmiş duygusu veren evler, uçuk pembe, uçuk şeftali, uçuk nefti, hepten solgun renkler. Ahenk halinde, tütün sarısına çalıyor. Islanması gerekiyor bu kentin, üzerine dökülecek deterjanlarla yağmurun altında ıslanıp ovulması, tozundan, tütün sarısından arınması gerek diye düşünecektim, taksi bundan böyle yaşayacağım mahalleye girerken.

Ama henüz sarsıla sarsıla kente doğru giden otobüste otururken, bir ay sonra evlerine geri dönerlerken beni bu kentte bırakacak olan anne babama kızarak uyuyor gibi yapıyor, istifimi bozmadan dışarıya bakıyordum. Yavaş yavaş canlanıyordu dışarısı. Kent hâlâ yoktu ortada. Temmuz'un dağlar arasında zorlanan güneşi, sadece sarı mor ışınlarıyla varlığını belli edebiliyordu henüz.

Sonra, burada mı başlıyordu, bilmiyorum, köhne görünüşlü evlerin arasından geçmeye başladık.

Otobüsün yavaşlayarak yaklaştığı virajlı yolun hemen kenarında, iki katlı küçücük bir evin balkonundaki çocuk dikkatimi çekti. Beş altı yaşında var yok, olsa olsa, yanı başımda tatlı, mırıltılı bir uykuya gömülmüş kardeşim yaşlarında. Üzerindeki çizgili pijama-

ya, saçının başının karışıklığına bakılırsa yataktan yeni kalkmıştı. Sanki bana bakıyordu, yoksa boşlukta mıydı bakışları? Otobüs adeta duracak gibi kıvrılırken, virajda gözlerini, açık olmasına rağmen bütünüyle uzaklara dalmış ama nereye baktığı belirsiz olan gözlerini seçebildim. Seneler evvel, belki bu çocuktan birkaç yaş büyükken, merdiven başında yakalanmıştım sabahın köründe. Sırtımda çantam, üzerimde pijamalarım, kış günü okula gidiyordum. Dış kapının eşiğinde alt komşuya yakalanmamış olsam, uyurgezer vaziyette okula kadar gitmiş olur muydum, yoksa olmadık bir yerde, hiç tanımadığım bir köşede aniden gözlerimi açtığımda korkudan, soğuktan tir tir titreyerek şaşkın şaşkın kalıverir miydim? Şimdi balkona karnını dayamış çocuğu izlerken, yüreğim ağzımda, ya düşerse bu uyurgezer çocuk, diyordum kendi kendime.

Ama hayır, değil, ah ne güzel düşündüğüm gibi değildi, şimdi görüyordum ki bana bakıyordu ve gülümsüyordu çocuk. Ona gülümseyerek cevap verdiğimde, her iki elini havaya kaldırarak çabuk çabuk el salladı. İçimde sevinçli, ılık bir şeyler dalgalandı. Başımı dayadığım pencereden kaldırdım, perdeyi sonuna kadar açtım ve gittikçe uzaklaşan çocuğa ben de el salladım.

Ah, gafil avlanmıştım, küsecektim ya, katılaşıp taş kesilecektim, olmadı. Arkadan annem sesleniyordu:

"Kızım, bak şuradan bir yudum çay da sen iç!"

İki Arkadaş

"Ne o fıstık, neler yazmışsın o kara deftere, dalıp gitmişsin öyle?" diyen Canan'ın sesiyle adeta irkilerek, daldığı defterden başını kaldırdı Aysu. Bir anlık tereddüt ve belli belirsiz bir suçluluk ifadesiyle arkadaşına baktı, sonra defteri kapattı. Defteri yandaki sandalyede duran ağzı açık çantasına atacaktı ama çantanın ağzını bulamadığı için onu sandalyenin üzerine bıraktı. Hemen toparladı kendini. "Ne yazabilirim ki, günahlarımı tabii" dedi. Bir yandan böyle hazırcevaplıklar yapabildiğine şaşarak biraz gurur duydu kendisiyle.

"Of, keşke şöyle doludizgin günah işleyebilsem de tanrıça anamızın kara defterine ben de girebilsem" dedi Canan, ama Aysu'nun defteriyle daha fazla ilgilenmedi. Aysu da biliyordu ki arkadaşının aklı bugünlerde başka yerlerdeydi, kanı farklı akıyordu, algısı yüreğindeki çarpıntıların yörüngesiyle hareket ediyordu daha çok; böyle olduğu için de, normal zamanlarda olsa, Aysu'nun adeta suçüstü yakalanmışçasına kızarıp bozarıp elindeki defteri ortadan kaldırışında kendisinden bir şeyler sakladığı vehmine kapılırdı.

Son zamanlarda, aklımdan hiç çıkarmadığı Önder'le karşılaşma ihtimaliyle hep tetikte bekleyen Canan, dikkati çekecek kertede bir güzelleşme sendromuna kaptırmıştı kendini. Bugün saçının kızıl rengini bir ton daha açtırıp fön çektirmiş, her zamanki özenli ama doğal görünümlü makyajını biraz daha koyulaştırmıştı; bahar kokulu parfümü de sanki daha keskinleşmişti.

Canan, koyu yeşil renk kaşe kabanının üzerine sardığı çizgili siyah kaşkolunu çözerken eğildi, arkadaşını öptü. Onun dışarının kış kokusuna karışmış bahar kokulu parfümünün üzerinde yarattığı duyguyu nasıl tarif edebilirdi Aysu? Yerleşik, süreğen bir zenginlik? Uçucu bir güzellik ya da ferahlatıcı bir temizlik? Bir an belirip kaybolan betimsiz, koskoca bir dünyanın belleğinde canlanan resimlerini tanımlayabilmek öyle zordu ki. Vazgeçti bu kokunun tetiklediği imgelemi tanımlamakta. Zorlasa da olmuyordu zaten.

Aysu Canan'ın hep nasıl olup da bu kadar tertemiz, ak pak, kıyafetlerinin hep bu denli yepyeni göründüğüne şaştı bir kez daha; arkadaşının güzel ve kendini beğenmiş bir kadın olduğuna karar verdi. Ama sandalyeye yerleşirken bir yandan da gözleriyle etrafı tarayan genç kadına biraz daha dikkatli baktığında, fikir değiştirdi. Düz saçlar, siluetini inceltip onu daha narin kılmış olsa da yüzüne eğreti bir ifade vermişti. Koyu yeşil far gözlerinin rengini belirginleştirmişti, fondöteni cildini parlatıp gözeneklerini ortadan kaldırmıştı; ama sanki biraz yorgun ve uykusuz görünen yüzüne yine de bir çiğlik katmıştı. Keşke saçlarıyla, yüzüyle bu kadar çok oynamasa, her zamanki doğallığının onu daha çekici kıldığını unutmasa, diye düşündü.

Göz ucuyla etrafı kolaçan eden Canan belli ki Önder'i arıyordu. Oysa o da biliyordu ki, yıllardır görmediği eski fakülte arkadaşı Önder'le bundan bir ay önce bu kahvede karşılaşmış olmaları tamamen tesadüftü. Önder, bu karşılaşmadan ne önce ne de sonra kahvede bir daha karşılarına çıkmamıştı. Hoş, Canan da zaten buraya çok ender uğrardı.

Şimdi aradığını bulamamanın hayal kırıklığıyla yüzü asılmıştı. Önder'in de tıpkı kendisi gibi, sırf bir kez daha karşılaşma imkânını yaratmak için buraya uğramasını bekliyordu doğal olarak. Hem sonra, onların bir zamanlar itiraf edilmemiş, ama elle tutulur, gözle görülür aşk hikâyeleri köklüydü, çok eskilere dayanıyordu. Yıllar önce Canan'a âşık olduğu halde, belki tutukluğu, toyluğu yüzünden kendisine açılmamış olan Önder'di. Güzel kızları çabuk kaparlar Önder Bey! Canan Cengiz'le çıkmaya başladıktan sonra bir daha çevresinde görünmeyen Önder'in yüksek lisans ve doktora için İngiltere'ye gittiğini çok sonra öğ-

renmiş, bu çocuk Cengiz'le ilişkisini bitirdikten, hatta bitirmeden çok önce zaman zaman aklına düşmüştü. Ve işte kader, Önder'i Cengiz'den ayrıldıktan altı ay sonra bu kahvede karşısına çıkarmıştı ve doktorasını bitirip memlekete geri dönen Önder'in de hayatında bir kadının olmaması, en azından onun yalnızmış gibi davranması, yıllar önce ikisi için kaçırılmış olan fırsatı telafi edebileceklerine işaret ediyordu.

Aysu, beraber Sakarya'daki meyhanede rakı içmeye gittikleri o akşam, Önder'in beş yıllık İngiltere serüveninden sonra yeniden yerleştiği bu şehrin sokaklarına, insanların sırf birbirini görmek için sürekli uğradıkları mekânlarına yabancılaşmış olduğunu hissetmişti. Önder'le ilgili buna benzer şeyler sezinlemişti ama o akşamdan sonra ani bir aşk hummasına giren arkadaşına bu izlenimlerinden söz etmemişti. Sanki yabancı bir ülkede haddinden fazla yalnız kalmış, bu yalnızlığın sancısını tatmış, şimdi geri döndüğü eski mekânları, yeniden gördüğü eski arkadaşları karşısında sevinç duyuyormuş da, bir noktadan sonra kalabalıklardan, uzun süren sohbetlerden sıkılıyor ve alıştığı yalnızlığını özlüyormuş gibi gelmişti Aysu'ya. İlk kez gördüğü birinden böyle bir izlenim edinmişti ama böyle bir duyguya kapılma nedenini kelimelere dökmesi gerekse, yapamazdı.

Canan'ın, birkaç saat sonra gidecekleri yılbaşı partisine Önder'in de geleceğini bildiği halde, onunla daha şimdiden, burada karşılaşma umuduna kapılması öyle gülünç geldi ki Aysu'ya. Aşkın kuruntudan, insanın zamanını, enerjisini çalmaktan başka bir işe yaramadığına karar verebilirdi rahatlıkla. Ama biliyordu ki, başkalarının ilişkilerini, duygularını, aşk acılarını uzaktan uzağa izlerken böyle soğukkanlı hükümler verebilmek en kolayıydı. Güne hep bir eksilmeyle gözünü açtığı, zaman zaman o eksilmeyle ürperse de, kendini güvende hissettiği bir kayıtsızlık dönemi yaşıyordu. Bu halini uzun sürmüş ağır bir hastalıktan sonraki nekahet dönemine benzetebilirdi. Şafak iki yıllık ilişkilerini bitirdikten sonra kapıldığı telaşı, yetersizliği, acıyı, kızgınlığı, yalnızlık duygusunu unutmaya başladığı bir umursamazlık hali... Şafak'tan sonra bir ara ilgilenmiş olduğu Mehmet'i görebilmek için o da hep kalabalıklarda, bu sokakta, kitapçıda bir

arama halindeydi. Ama ne yaklaşan, ne uzaklaşan Mehmet'in evli olduğunu öğrendikten, hele güzeller güzeli karısıyla tanıştıktan sonra... En iyisi düşünmemek, dedi içinden ve birkaç masa ötelerde iki kişiyle el kol işaretiyle selamlaştıktan sonra nihayet kendisine dönen Canan'a çıkıştı.

"Geç kaldın hanımefendi. Sen bugün dört gibi işi bırakmayacak mıydın? Eee, tabii saç baş böyle yapıldığına göre..."

"Yanılıyorsun canım, kuaföre öğle tatilinde gittim ben. Bu saatte gelebilmem bir mucize! Şu müdür denen ciğeri beş para etmez herif yok mu? Sanki geçen yılbaşı gece yarılarına kadar yılsonu hesaplarını tutturmak için uğraşan ben değilmişim, üstelik de kambiyo servisinden sanki ben sorumluymuşum gibi, az kaldı yine kapatmaları kakalıyordu. Çoğu sürünüyor şimdi şubelerde. Hatırlasana, geçen yıl, yeni yıla nerdeyse şubede giriyordum."

Canan konuşmasına devam edecekken, Rüstem'in çay tepsisiyle, yanı başında dikildiğini fark etti ve sustu. Rüstem hamarat hamlelerle koyu kırmızı çayı Canan'ın önüne bıraktı. Yüzünü buruşturmuş, çaya itiraz etmeye hazırlanan Canan'a sadece, "Çok şanslısın! Yeni demlendi, ısıtır" dedi ve bir çay da Aysu'nun önüne koyup hemen başka bir masaya yöneldi.

"Aman be, bu herifin de içmek isteyip istemediğimi sormadan önüme şu iğrenç karbonatlı çayı koyması yok mu? Vallahi Aysucuğum, aslında bu kahve iyiden iyiye sinirlerime dokunuyor ya."

"Eskiden severdin ama."

"Aslına bakarsan eskiden de çok sevmezdim. O zamanlar hiç değilse tanıdık bir iki yüzle karşılaşırdık. Şimdi o da kalmadı. Üstelik baksana, Önder Bey de uğramıyor buralara. Neyse, belki biraz ısınırım." Çayı karıştırırken Rüstem'in arkasından baktı, onun dönüp kendilerine göz kırptığını görünce, "Sarkıyor mu bu bücür sana?" dedi.

"Yok canım, onunkisi maskaralık işte. Köyünde bir yavuklusu var, bilmez misin?"

"Neyse, boş ver şu yılışık herifi!" dedi Canan ve der demez de gerçekten boş verdi. Yüzüne yayılan muzip gülümsemeyle, "Bil bakalım kimi gördüm buraya doğru gelirken?" diye devam etti.

"Kimi?"

"Senin eski Şafak'ı. Yanında da o uyuz sevgilisi Yağmur vardı."

Bir şey söylemek üzere ağzını açacak olan Aysu'ya fırsat bırakmadan devam etti: "Ama sıkı dur! Öyle gergin bir havaları vardı ki, kavga etmiş gibiydiler. Başka bir şey daha... Seni sordu."

"Demek biraz önce kitapçıya giren oydu? Buraya gelirken onu gördüğümü sandım, ama üzerinde durmadım."

Son zamanlarda unutmuş olduğu o tanıdık sızı yalazlanıp burnuna, gözlerine saplandı. Şafak! Uzun süredir adını anmadığı, çok ender aklına gelen Şafak! Çayını karıştırırken ellerinin hafif titrediğini hissetti. Aldırmadı. Canan'ın yanında Şafak'a karşı kayıtsızmış gibi davranması gerekmiyordu. Sessiz sedasız hayatından çekip giden, ilişkiye biraz ara verelim diyen Şafak'ın bir hafta geçmeden çalıştığı mimarlık bürosundaki stajyer bir kızla birlikte olduğunu öğrendikten sonra aylarca süren ağlama krizlerine, somurtkan ve mutsuz sabahlarına, öylesine üzerine çöken hüznüne tanıklık edip onu her defasında nice dilbazlıklarla derin çukurlardan çıkaran Canan değil miydi? Ama bugün kahveye gelirken uzaktan Şafak'a benzettiği kişinin ardından yüreğinin ağzına geldiğini, arkasından neredeyse gidecek olduğunu söylemedi. Kendi kendine verdiği önemli sözlerden biriydi: Şafak'la karşılaşmak, onunla iletişime geçmek için hesaplı hiçbir adım atmayacaktı.

Canan dikkatle onun gözlerinin içine baktı. Aysu bazen o bakışların gerçekten delip geçtiğini hissediyordu da, çırılçıplak izlendiği duygusuna kapılıyordu. Yine de rahatsız etmiyordu bu onu; Canan'm gözleri, yargılamıyor sadece görüyordu.

Ama ayrıldıklarından beri Şafak'la karşılaşma ihtimalini, gözlerinde bir pişmanlık izi görmeyi dilediği halde, yine de onu ne kadar düşünürse düşünsün, verdiği hüzün en fazla birkaç saniye alıyordu. Şimdi olduğu gibi, hiç bitmeyecekmiş gibi kolunu kanadını kıran sızı somut bir acı olarak burnunu sızlatıyor, içi kinle doluyor; ama bir de bakmış, geçivermiş.

"Güzel, nihayet geçmiş üzerindeki Şafak büyüsü" dedi Canan sevecen ses tonuyla.

"Öyle be Canan... Sahi, geçen yılbaşı kar yağmış mıydı?"

"Bilmem, hatırlamıyorum" diye cevap verdi Canan, 'Aferin konuyu böyle havadan sudan bahanelerle değiştirdin ya, aferin sana!' der gibi kaşlarını kaldırdı.

Şafak'ın geçen yıl evinin soğuk arka odasında yatışı gelmişti aklına. Yorgun olduğunu söyleyip bütün gece o odadan çıkmayan Şafak'ın bir an önce kalkmasını, hiç değilse yorganın altından başını kaldırıp canlı bir gülümsemeyle kendisine bakmasını dilemişti. Ama o, kılını kıpırdatmadan sabaha kadar yatarken Aysu, Canan, Canan'ın eski sevgilisi Cengiz ve şimdi kim olduklarını hatırlamadığı diğer misafirleri arasında dolanıp durmuş, hem Şafak adına özür dilemeye kalkışmış onlardan hem de onun o soğuk odada, yorganın altında yeni yıla böyle yalnız girişinin tek sebebinin kendisi olduğunu düşünmüş ve suçluluk duygusuyla kıvranıp durmuştu. Şafak'la iki yıldır süren ilişkilerinin yürümediğini, bu ilişkiyi nasıl bitireceğini kara kara düşündüğü bir dönemde, noktayı ertesi gün Şafak koymuştu.

Aysu çantasında çalan telefonun sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı. Kucağına aldığı çantanın içine elini atar atmaz, bu kez nasıl olduysa avucunda buluverdi telefonu. Uzun bir Almanya numarasını okudu ekranda. İşte, annesi yine arıyordu. Kim bilir bu kez neler akıl etmişti? Kesinlikle Halil enişteyi arayıp aramadığını, onunla neler konuştuklarını merak ediyordu. Ama numaraya biraz daha dikkatli bakınca, bunun annesininki olamayacağını akıl etti. Annesinin telefon numarası hem ekranda görülmezdi hem de bu onların en az yirmi kilometre uzağındaki şehrin merkezine ait bir numaraya benziyordu.

"Ne o, açmayacak mısın telefonu?" diyen Canan'a bakıp ne bileyim dercesine omuz silkti, sonra ışığı yeşil yeşil parlayan açma düğmesine basıp telefonu kulağına götürdü. Ama yanıt olarak bir anlık sessizlikten sonra hatların kesildiğini imleyen sinyali alabildi sadece.

"Kapandı" dedi ve telefonu masaya bırakacakken yeniden çantasına attı.

"Ne o? Konuşmaya cesaret edemeyen hayranlarımız var galiba. Kimin aradığı belli mi?"

"Yok, gizli numara" diye yalan attı arkadaşına. Sonra böyle gereksiz bir yalana başvurduğuna kızdı. Aslında gereksiz de de-

ğildi, gayet hesaplı bir yalandı. Şimdi bu telefonun Almanya'dan geldiğini söylese, Canan'a annesinden söz açması gerekecek, belki ablasından bahsedecek, sonra şimdi Türkiye'de bulunan ablasının kocası Halil'den... Onunsa içinden ne bunları Canan'la konuşmak ne de annesini ve Halil enişteyi düşünmek geliyordu.

Neyse ki arkadaşı bunun da üzerinde durmadı. Gözü yeniden biraz önce selamlaşmış olduğu kişilere takılan Canan, "Hemen geliyorum" diyerek birkaç masa ötedeki bu kalabalık gruba yöneldi.

Aysu arkadan Canan'ı izlerken, onunla aslında ailesi hakkında hemen hemen hiç konuşmadığını düşündü. O, Canan'ın annesinin sofralarına oturur, Canan'la gönderilmiş zeytinyağlılarını, böreğini, bir parça kekini yer, teşekkür etmek için telefon edip ellerinden öper; onlardayken adeta bir aile ferdi gibi yemeğin üzerine içilecek olan çayı önceden ocağa kor; bazen sabun kokan tiril tiril bembeyaz çarşaflarında uyur; an gelir Canan'm annesinin gelinini çekiştirmelerini, şunun şurasında otuzuna girmesine iki yılı kalmış Canan'm, ama bu arada Aysu'nun da kısmetsizliğine nasıl kaygılandığını dinler, bazen de hem Canan hem kendi adına ona yalanlar söyler, üstelik Canan'la önceden sözleşmemiş olsalar bile hangi konuda ne tür yalanlar söyleyeceğini de kestirirdi. Ama Canan onun ailesini hemen hemen hiç tanımıyordu. Bir zamanlar onun da herkes gibi bir dedesi olduğunu, çocukluğunun bir kısmını bu dedenin yanında geçirdiğini, onun ölümünün ardından yaşadığı ürpertinin hâlâ arada bir düşlerine girdiğini; bir yaşına bile basmamış bir bebekken kendisi de henüz çocuk yaşta olan ablası Süheyla tarafından büyütüldüğünü, hatta küçücükken onu annesi zannettiğini, yıllardır zaman zaman ağır depresyonlar geçiren bu ablasının şu aralar yine nükseden hastalığına üzülmekten çok sinirlendiğini de bilmiyordu Canan. İlk kocasını terk edip baba evine geldikten birkaç gün sonra, onun, adeta bir toplu ayini yerine getirircesine şu teyzenin hatırı, bu komşunun niyazıyla kocasına dönmesi için yapılan telkinlerden nefret etmiş olduğunu, on beş yaşından beri ailesinden uzakta yaşadığı için bütün bu aile ritüellerinden hiçbirine katlanmak zorunda olmadığını, ailesinden uzaktaki bu yaşamının aslında kayıtsızca bir özgürlük olduğuna inandığını da bilmiyordu.

Peki, neydi onları birbirlerine bağlayan, her şeye rağmen sırdaş kılan? Belki de Canan'ın bunları bilmemesi, bilmek için hiçbir çaba sarf etmemesiydi.

Canan şimdi asık, gergin bir yüzle geri dönüyordu. Aysu'nun, soru dolu gözlerine boş ver dercesine baktı ve omuz silkerek yerine oturdu.

"Cengiz Mart'ta evleniyormuş biliyor musun?"

"Hadi ya, kimle?"

"Bilmem" diye omuz silkti. "Kız Bursa'da lise öğretmeniymiş."

Normalde pek sigara içmeyen hatta Aysu'ya sık sık bırakması için telkinlerde bulunan Canan uzandı, masadaki paketten bir sigara çekti.

"Vay be, adama bak" diye söylendi sigara ağzındayken. "Daha ayrılmamızın üzerinden altı ay bile geçmeden evlenmeye kalkışıyor. Kızı da kesin annesi bulmuştur."

Hırsla sigarayı yakıp çekti, ağzına doldurduğu dumanı ciğerine doldurmadan olduğu gibi dışarıya bıraktı. Canan'la aralarında adeta pompalanarak püskürtülmüş karmakarışık bir duman kümesi oluştu. Biraz önce kendine güvenen, heyecanlı, güzel ve bakımlı kadın, çatılmış kaşları, yüzüne yerleşen karamsar gölgelerle aniden çirkinleşiverdi. Sigaradan çekip çekip ardından dışarıya bıraktığı duman da cabası. Canan'ın bu sigara içme biçimine birden öyle kızdı ki Aysu. Onu teskin etmek, Cengiz'i istemeyenin kendisi olduğunu hatırlatmak istedi ama şimdi gözüne bu denli bencil görünen arkadaşını rahatlatacak bir şey de gelmiyordu aklına. Yine de, "Boş ver be Canan!" dedi. "Cengiz öyle yalnız kalabilecek biri değil, sen de biliyorsun. Senden umudu kesince, önüne ilk çıkan kadınla evlenmeye karar verdi işte."

Ama Canan'm yüzüne yerleşen üzüntülü telaş değişmedi yine de. Sigarayı ciğerine doldurmadan bir iki kez çekip dumanı olduğu gibi dışarı üfürdü, sonra kül tablasına bastırdı. Uzun ince bakımlı parmaklarıyla, hırsını ondan almak istercesine iyice ezdi izmariti.

"Tabii ki biliyorum bunu. Cengiz'in yalnızlığa gelemediğini, bir an önce çocuk sahibi olmak istediğini... Ama bu kadar da hızlı mı oluyor bu işler ya, bu ne aciliyet böyle? Öf neyse, boş ver!

Adamın hâlâ sevgilim olduğunu sanıyorum. Böylesi daha iyi... Cengiz meselesini de böylece kapatmış oluyoruz işte" dedi Canan ama öyle hemen kapatamadı.

"Bizi Cengiz tanıştırmıştı, değil mi?"

"Evet" dedi Aysu. "Biliyorsun, bir ara Siemens'te yabancı dil bilen bir sürü yeni üniversite mezunu almışlardı işe. Teknik çeviri yapan koca bir ordunun arasında benim ne işim vardıysa? Bütün o garip teknik terimleri Cengiz'e sorardım."

'Aslında ne iyi niyetliydi Cengiz, hangi kavramı sorsam, o anda aklına gelmese de iki dakika sonra bulup söyleyiverirdi,' diyecekti ki, vazgeçti Aysu. Canan'ın ihtiyacı olan şey şimdi Cengiz'in iyi huylarının, iyi niyetlerinin sayılıp dökülmesi değildi.

"Bakanlığın mülakatından çıktığım gün tanıştık seninle, hatırlıyor musun?" diye devam etti. "Ben o cici lacilerimle ilk kez buralarda otururken, bir yandan da keşke şu sınavı kazanmasam diye dua ediyordum için için. Sen o zamanlar uzmanlık eğitiminde miydin?"

"Çok doğru ya... Vay be, aradan neredeyse altı yıl geçmiş. Biliyor musun, ilk kez kahvede seni Cengiz'in yanında gördüğümde, hem keşke aranızda bir şey olsa da, bu ilişkiyi bitirsem diye düşünmüş, hem de kıskanmıştım."

"Hadi be... Hiç bundan bahsetmedin" diye çıkıştı arkadaşına Aysu.

"Sahiden. Üstelik onunla süren yedi yıllık ilişkide hep böyle çelişkiler yaşadım. Hep başkalarının ilişkileriyle karşılaştırdım. En sonunda Bursa'daki o iş çıktığında, evlenip beraber gitmeyi teklif edince..."

Biliyordu Aysu Canan'm anlattığı hikâyeyi, Cengiz'le yaşadığı çelişkileri, aslında Cengiz'i kendisine yakıştırmadığını, onun doğulu, çarşaflı annesinden utandığını... Belki de buydu arkadaşlıkları, ezbere bildikleri hikâyelerini silbaştan yeniden anlatabilmek, anlatılandan onay görmekti. Anlattıkça rahatlamaktı. Hiçbir zaman tam içindeki sıkıntının çok köklü bir keder mi, yoksa uçucu bir anış mı olduğunu anlamadan birbirlerinin korkularını gidermekti.

Canan, adeta çöküp küçüldüğü sandalyeden doğruldu, omuzlarını dikleştirdi. "Bence artık kalkalım. Emine Hanım çok-

tan sofrayı kurmuştur bile. Yalnız benim tuvalete uğramam gerekiyor. Şu kahvenin tuvaletine de girilmez ya... Şimdi eve gidene kadar dayanamam ama."

Çantasından bir kâğıt mendil çıkaran Canan, mendili iyice kıvırıp avucuna koydu, gizlercesine elini yumruk haline getirdi. Tuvalete giden kimi kadınların o suçluluk ve gizlenme hali. Bu yüzden mi kamuya açık bir alanda tuvaleti ararken tuvaleti değil de lavabonun yerini sorar insanlar? Canan'ın annesinin de şöyle suçlu suçlu kıvrandığı, hafif eteklerini toplayıp kimsenin farkına varmadığından emin olduğu bir anda tuvalete yollandığı geldi aklına. Annesinin tutuculuğundan, evde sürekli kontrolü elinde tutmak için her şeyi yapmasından sıtkının sıyrıldığından dem vuran Canan, bazen Emine Hanım diye seslendiği annesine ne kadar benzediğinin farkında mıydı acaba?

Birden dış kapı yönünden uzun boylu bir karartının kendisine doğru geldiğini fark eden Aysu, heyecanla geri döndü. Uzun boylu, sakallı bir gençti bu ve yanından geçip arkadaki masaya doğru yürüyordu. Nedense bu gelen kişinin Şafak olduğu duygusuna kapılmıştı. Canan'la burada buluşacağını bildiğine ve kendisini sorduğuna göre belki o da şu ön taraflarda bir yerlerde oturuyordur ya da sürekli çıngırağını işittiği kapıdan her an içeriye girecektir. Niye olmasın? Bu düşünceye öyle kaptırdı ki kendini, yüreği ağzında, Şafak'ın her an içeri girecek inancıyla gözlerini dış kapıdan ayırmadı. Öyle de hareketlenmişti ki kahve, kâh atkılarını sıkı sıkıya sarmış birileri dışarıya atıyordu kendini, kâh soğuktan kızarmış yüzleriyle ikili üçlü gruplar halinde birileri dalıyordu içeriye. İşte, kapının çıngırağından sonra giren üç kişilik grubun arkasında kaybolmuş, sadece inen kalkan omzu ve tepesi görülen kumral saçlı başıyla Şafak belirmişti. Önü sıra yürüyen kısa boylu kadının arkasına düştüğünde bir an yüzü çıktı ortaya, sonra uzun boylu olanın ardında kayboldu yeniden. Bu Şafak mıydı sahiden? Ona doğru mu geliyordu?

Birazdan hengâmeli, hareketli kalabalığın arasında tedirginice etrafa bakınacaktır. Bakışları sağdan sola, soldan sağa masala-

rı tarayıp arkalara doğru kayacak ve Aysu'nunkilerle buluşacak. Yüzünde sevinçli bir dalgalanma ama ardından kendini koyveren tereddüt... O yüzdeki dalganmalarm yönünü Aysu'nun tavrı belirleyecek. Şafak'm kendisini görmezden gelerek herhangi bir masadaki kalabalık bir gruba katılması ya da gerisingeriye dışarı çıkması için onun bakışlarını yere indirmesi yeter belki de. Şafak'ın bu durumda tavrı ne olur? Herkes kendini korur tabii ki, kim önce akıllı davranıp durumu lehine çevirebileceği doğru hamleyi yaparsa, en az acı çeken, gururu en az incinen o olacaktır. Aysu'nun yüzü yanıyordu. Başı kaynar bir kazan. Gözlerini indirdi mi, bakıyor mu Şafak'tan yana, kestiremiyordu. Şafak'ın nefti gocuğuyla kahverengi kadife pantolonunu fark ediyordu. "Nasılsın?" ya da "Biraz zamanın var mı?" diyecek Şafak. Olabilir, olabilir... Onun çekip gidişinin nedenleri vardı, ailemle tanışmak istedi yazları, hep geçiştirdim; üç günden fazla bende kaldığında sıkıntıyla kıvrandım onun evdeki varlığı karşısında. Çocukluğumu merak edip fotoğraflardaki minik kız halimi görmek istediğinde, hepsi annemin albümünde, hiçbir şey yok diyerek yalanlar söyledim.

Ama, Şafak eğer gelmiş ve yeni bir başlangıç yapmamız gerektiğini söylüyorsa, farklı ve keskin bir başlangıç olmalı bu. Birden panikliyor Aysu. Çocukluk günlerinden bahsedilirken susmamam gerekir diye düşünüyor, ya da hatırlayacaksam çocukluğu, annemin ben bir yaşımdayken bırakıp gittikten sonra her yıl ablamın kucağındayken çekilmiş, sarı saçlı kâkülleri tepesinde lastikle bağlanmış o küçük kızın, ablasının, ağabeyinin somurtkan yüzlerini gizlememeliyim ondan. Bak diyebilmeliyim, üç kardeşin arkasındaki şu moloz taşlar, şu bahçedeki karmaşa, şu dudaklarımızdaki eksik gülümseme, gözlerimizde yok olmayan çocuk hüznü, senin tanımadığın, bilmediğin bambaşka dünyalardan geldiğimi anlatıyor.

"Çay paralarını ödedim. Hadi kalkalım" diyen Canan'ın sesiyle önce irkildi, sonra rahat bir nefes aldı. Hiçbir şey düşünmeden, masadaki çakmağı sigara paketinin içine yerleştirip çantasına attı. Ayağa kalkarken, bakışları yeniden kapıya doğru kay-

dı. Biraz önce içeriye giren üçlü grup, belli ki onların boşaltmakta oldukları masaya geçeceklerine sevinmişlerdi, aceleyle, onlara doğru geliyorlardı. Üçlünün arasında gülümseyerek kendisine selam veren, yüzüne baksa kendisine eskiden beri tanıdık gelecek olan genç adamı fark etmedi bile. Arkalarında o biraz önceki nefti gocuklu kumral baş ise kaybolmuştu.

Yağmıyordu, ama dışarıyı kar kokusu sarmıştı. Arnavutkaldırımıyla döşeli trafiğe kapalı sokağın boğuk, sisli ışığında koyu birer gölgeyi andıran kalabalık biraz daha artmıştı şimdi. Sokağın solundaki lokalle kitabevinin bakıştığı kavşakta yılbaşı eğlencesine hazırlık yapılıyordu. Birkaç işçi, gerilecek brandalar için sokak lambalarına sırıklar takıyorlardı. Onların birkaç adım ötesinde bir tenekenin içinde yaktıkları ateşin etrafına toplaşmış tinerci çocuklar ısınmaya çalışıyordu. Ateşin alazında aydınlanan yüzlerini, yırtık pırtık yamalı ceketlerinin üzerine doladıkları paçavraya benzeyen atkılarına gömmüş, iyiden iyiye birbirlerine kenetlenmişlerdi. Ağızlarının buharlarıyla parmakuçlarını ısıtmaya çalışırlarken, gariptir ama uzaktan mutlu, neşeli görünüyorlardı.

"Bu sokağa kadar geldiler" dedi önlerinden hızla geçip giden iki kadından biri. Yürüyor olmaktan, soğuktan, belki de bu sokağa kadar gelenlere sinirlenmekten, hızlı hızlı soluyordu kadın konuşurken.

"İşportacılar da tezgâh açmaya başladı buralarda" diye cevap verdi diğeri.

Benzer bir konuşmayı şimdi onlar da yapıyor olabilirlerdi. Bir bu sokağımız vardı, kahvemiz, kitapçılarımız, onu da yavaş yavaş elimizden alıyorlar: Tinerci çocuklar, işportacılar, gözleriyle bizleri yiyip yutan kahvenin arkasındaki kara ceketli, kumaş pantolonlu erkek güruhu. Yakında gidecek bir yerimiz kalmayacak. İstila edecekler her yanı. Biz, evlerimizde, odalarımızda oturamayan, oralarda huzur bulamayan, ama öyle oluk oluk paraların aktığı kokteylli eğlence yerlerine, barlara da burun kıvıranlar nereye gideceğiz? Hangi sokaklarda, hangi kahvelerde, hangi lokallerde birbirimizi bulacağız?

"Arabayı Kocatepe Camii'nin altına park ettim" diyordu Canan. "Şurada birkaç Milli Piyango bileti çekelim."

Meşrutiyet Caddesi'ne doğru kalabalık daha da arttı. İnsan trafiğinin araç trafiğine karıştığı biraz ilerdeki cadde hummalı bir telaş içindeydi. Burada egzoz kokuları, ağır kömür kokusuyla birleşerek sanki şehrin kirli, isli havasını daha da yoğunlaştırıyordu. İnsanlar, yaya üst geçidine rağmen, canlarını dişlerine takmış, otobüslerin, taksilerin ve arabaların arasından hızla karşıdan karşıya geçmeye çalışıyorlardı. Hâlâ açık, biraz sonra kepenklerini kapatacak olan dükkânlarda son alışverişlerini yapmış, cadde boyu dizili otobüs duraklarında bekleyen ya da hareket etmekte olan otobüslere yetişmeye çalışanlar kopkoyu ve koskoca bir karıncalar kümesini andırıyordu. Üst geçidin ayakucunda bir eliyle küçük, dar bir sacda kestanelerini çevirirken, diğer elindeki kesekâğıdıyla sacın altındaki közü yelleyen adamın sesi yükseliyordu: "Kebap, bunlar kebap." Kestanenin közünkine karışmış tatlımsı kokusu dumanıyla birlikte yayılıyor, yeni yıla trilyoner olarak girme umuduyla son dakika Milli Piyango bileti çeken kuyruktakilerin üzerinden yükselip kalabalığa karışıyordu.

Canan'la Milli Piyango kuyruğunda yavaş yavaş önlere doğru ilerlerken, uzun boylu bir çift yaklaştı. Canan'la selamlaştılar, kucaklaşıp öpüştüler. Canan'ın fakülteden arkadaşları İnci ve Kadir'di bunlar. Canan ikisini "birbirinden ayrılmayan, fakültedeki ünlü çiftimiz" diye tanıtırken, kuyruğun arka tarafından biri bağırdı:

"Kaynak yapmayalım beyler!"

Dönüp arkaya baktılar. Ufak tefek, zayıfça bir adam elleriyle kendilerine işaret ederek "Evet siz! Sizi kastettim, kaynak yapmayın!" diye çıkıştı. İriyarı İnci, fazla konuşma dercesine adama baktı, küçümseyen bir edayla. "Kaynak değil, konuşuyoruz beyefendi" diye bağırdı.

"Ha, bilelim de. İşimiz gücümüz var" diye söylendi ötekisi.

"Adama bak ya" diye homurdandı İnci. "Şurada üç kadın, bir erkek var, o beyler diye sesleniyor hâlâ."

İnci sürekli konuşuyordu. Kadir ise sessizdi. Onca yıllık birliktelikten sonra, nihayet ailelerinin tanıştığını, baharda evleneceklerini söylüyordu İnci. "Eh, artık bir çocuk yapma vakti geldi değil mi kızlar?" diyerek göz kırptı Canan'la Aysu'ya ve muzipçe gülerek Kadir'e baktı. Kadir ise, sanki ne yapalım, başa gelen çekilir der gibi suskunluğunu bozmadan sıkkın bir edayla gülümsemekle yetindi. Canan, altı çeyrek bilet alırken, İnci de beş çeyrek bilet istedi. Arkada kaynak yaptıkları için söylenmiş olan adam görmüş müdür onların bilet aldıklarını?

İnci'yle Canan'ın sohbetleri bitmiyordu ama. Milli Piyangocu'nun hemen karşısında, iki apartmanın bahçesi arasındaki gediğe çekilip konuşmaya devam ederlerken, Canan bu akşam Sevda'nın verdiği yılbaşı partisinden söz ediyordu. Onlar da çağrılmışlardı. Ama bu akşam Kadir'in ailesiyle geçirmek zorunda olduklarını söylüyordu İnci. Tanıdık tanımadık (bir ara Cengiz'in adı geçtiğinde Canan'ın yüzü asıldı) bazı isimlerden söz ediyorlardı. İki kadının konuşmalarına kulak veren Aysu bir yandan da etrafına bakınıyordu. Milli Piyangocu'nun hiç eksilmeyen uzun kuyruğunda bekleyen, hızla geçip giden, gelip geçen yayalar arasında yüreği ağzında, için için Şafak'ın yüzünü aradığını yeni fark etti. Biraz önce kahvede bir an gördüğünü zannettiği Şafak, beyninin kendisine oynadığı oyunlardan biri olmalıydı sadece.

Gözü bir an karşıdaki apartmanın bahçesinin beton duvarında oturan, karmakarışık, çitiş çitiş saçlı birine takıldı. Hemen yanı başındaki sokak lambasının ışığı yüzüne vurmuştu. Genelde Sakarya Meydanı ile Zafer Çarşısı civarında dolaşan bu adamı buralarda ilk kez görüyordu. Oturduğu yerden, o iri, kahverengi gözlerini karşıda bir noktaya sabitlemişti. Bu bakışları yazın bir kez Sakarya Meydanı'ndaki bir bankta oturmuş, döner yerken kendi üzerinde yakalamıştı Aysu. Başını hangi yana çevirirse çevirsin, meydanın hangi köşesine dönerse dönsün sürekli kendisini takip etmişti adam. O ısrarcı, iri, çılgın gözlerden ödü kopmuştu. İriyarı uzun boylu delinin üzerinde, yaz kış çıkarmadığı, kirden, pislikten saçlarıyla aynı rengi almış, lime lime olmuş ince uzun bir palto vardı. Kirli saçları yıkanmamaktan, taranmamaktan burulmuş, pırasa sapı gibi omuzlarından aşağı dökülüyordu. Yüzünü aydınlatan ışıkta o kocaman, etki-

leyici gözleriyle, vurdumduymaz tekilliğiyle bir berduşu andıran bu adam deli olmasa nasıl biri olurdu, düşüncesini uyandırdı Aysu'da. Normal, herkes gibi, işinde gücünde biri olsa, uzun boylu, yakışıklı, karizmatik bir delikanlı olarak dikkatleri üzerinde toplayacak olan biriyken, şimdi sadece deliliğiyle dikkati çekiyordu. Muhtemel ki bakışlarını üzerinde yakaladığı birilerine dikkat kesilmiş olan adam tam kendisinden yana bakacakken, telaşla gözlerini başka yöne çevirdi Aysu.

Aklına annesinin sözleri geldi. Bu kız yine deli oldu, demişti annesi Süheyla için. Süheyla'nın deliliğiyle bu adamın deliliği aynı mıydı? Yok, yok... Saçmalıyorsun kızım, dedi kendi kendine Aysu. Mutsuz, çok mutsuz bir kadın o. Mutsuz bir çocukluk, mutsuz bir evlilik, sonra umutsuz bir aşkın toplamından meydana geliyordu Süheyla'nm deliliği. Buna delilik denecekse...

Adının telaffuz edildiğini işittiğinde, iyiden iyiye birbirlerine sokulmuş İnci'yle Canan'ın sohbetlerine dikkat kesildi yeniden. "Aysu da orada çalışıyor" diyordu Canan.

İnci şimdi kendisine dönmüş bir şeyler soruyordu. Neden sonra anladı. İnci'nin kardeşi de Aysu'nun çalıştığı bakanlığın memurluk sınavlarına başvurmuş, "Bilim sınavı zor mu?" diye soruyordu, İnci. Aysu, bir düşten uyanırcasına, "Ben sadece yabancı dil sınavıyla girdim" dedi. İnci, "Ya" diye karşılık verdi, "kardeşimin İngilizcesi çok zayıf, bilimi kazansa da, yabancı dil yüzünden kesin mülakatta elerler."

Aysu'nun herhangi bir yorum yapmamasından pek de hoşnut kalmayan İnci tekrar Canan'a döndü. "Şu Kadir'in yavaşlığı yok mu..." diye söylendi. Aysu, onun gözüyle işaret ettiği yana baktı. Kadir sahiden de yavaştı, kestane tezgâhının önünde dikilmiş, yaşlı kestanecinin kendisine uzattığı içi dolu kesekâğıdını beceriksizce alırken, diğer eliyle aheste aheste cebinden para çıkarıyordu. Kadir'in önünde dikildiği telefon kulübesini görünce Aysu'nun aklma kahvedeyken cebine gelen telefon takıldı. Annesi olmadığına göre, kim olabilirdi ki arayan? Üstelik çok ender çalan cep telefonunu, çocukluğunun bir kısmını geçirdiği o şehrin merkezinden aramışlardı.

Çantasından cep telefonunu çıkardı. 'Ne saçma,' diye söylendi içinden, şu telefonun nasıl çalıştığını hâlâ öğrenemedim...

Bir süre tuşları karıştırdıktan sonra, gelen aramalar bölümündeki son numarayı buldu.

0049 221 217... Hayır, bu kesinlikle annesinin numarası değildi. Süheyla olabilir miydi? Ya da Aziz?

Aziz seçeneğini eledi anında. Aziz bugüne kadar, annesinden ayrı olarak bir kez bile aramamıştı kendisini. Aysu ayda yılda bir telefon eden Süheyla'nın numarasını ise ezbere bilmiyordu. Ama onun bu saatte işte olması gerekmez miydi? Gece çalışacağını söylemişti annesi.

Yeniden karşıdaki kulübeye baktı. Kadir kesekâğıdını almış, kendilerine doğru geliyordu.

Aslında, şimdi şu kulübeye girse, şu numarayı arasa, bu telefonun kime ait olduğunu öğrenebilirdi. Tabii canım, bu kesin Süheyla'ydı. Çocukken yaşadıkları mahalleye yakın bir sokakta oturan ablasından başka kimse olamazdı bu. Boş ver, dedi kendi kendine, şimdi ağzımın tadını bozmayacağım. Süheyla şimdi önce yeni yılını kutlayacak, sonra da yine annesinin yaptığı gibi, kocası Halil'le ilgili kendi versiyonunu anlatmaya koyulacaktır.

Oralarda kar var mıydı şimdi? Bir an küçücük bir kızken okula her gidişinde altından geçtiği sur kemeri düştü aklına. Sonra o kalenin kapısının hemen ağzında meyve sebze satan manav kadın gelir gibi oldu gözlerinin önüne.

"Canım, mutlu yıllar" diyordu İnci şimdi Canan'a, "görüşelim, böyle yolda belde karşılaşmayalım sadece." Kesekâğıdını elinde tutan Kadir, "Tanıştığımıza memnun oldum" diyordu. Diğer elini, görmeden kendisine bakan Aysu'ya uzatmıştı. O kalenin hemen dibinde başlayıp okula doğru uzayan sokakta yaz kış demeden barların önlerinde dikilen yarı çıplak kadınlar, ne kadar iriyarıydılar, pembe, yeşil perukalarıyla, kocaman kirpikleriyle yapma, çirkin koca bebekleri andırırlardı. Hem ilgisini çeker hem de başka bir dünyadan geliyorlarmışçasına ürpererek izlerdi onları.

Paralel Hayatlar

Kim bilir kaç yüzyıllık kalenin duvarlarına dokuna dokuna, kimi zaman elindeki bir kalemi, bir cetveli sert taşlarına sürte sürte, kulak verdiği sesler karşısında ürpererek burçlarının altından geçerdi, ama bu ürpertinin anlamını bilmezdi. Belki de o çok severek izlediği tarihi filmleri, onlarla eşdeğer olan masalları hatırlardı. Sanki burada ihtişamlı bir şeyler yaşanıyormuş, kendisi de o ihtişamın ortasında bir yerdeymiş duygusu gelip geçerdi içinden. Siyah beyaz ya da toz pembe tarihi filmlerdeki derebeylerin, kralların güven içinde yaşadığı, savaşlarda burçlarında pusuların kurulduğu yer burası olmalıydı. Güzel prensesler bu burçlarda, yok bunlar sadece sur idiyse, onların ardında, kimse tarafından görünmez ve bilinmez, sisler içinde kaybolmuş saraylarda yaşıyor olmalıydı. Paçavralara benzeyen upuzun elbiseleriyle, kıvrım kıvrım bez başlıkları altında sarı benizleri zar zor seçilen, Aysu'ya nedense prenseslerden çok daha ilgi çekici gelen yoksul kızlar ise şatonun dibindeki meydanda kurulan pazarda sepetlerindeki malları satıyor olmalıydılar çok eskilerde. At arabaları kalenin ağzından geçerken, samanların altından savaşçı bir kahramanı ya da kötü niyetli bir casusu, bazen de kalenin içindeki sevgiliye giden bir âşığı saklamıştı mutlaka.

Aysu eğer bu kaleyi şimdi böylesine gizemli görüntüler, gizemli duygularla hayal edebiliyorsa, bu hayallerin çocukluğuna giden karanlık dehlizde saklı olması gerekirdi. Öyle olmalıydı ama o, bu ve buna benzer hiçbir hayalini hatırlamıyordu. O çocuk okulun karşısındaki yer yer yıkılmış, bir zamanlar kalenin

uzantısı olmuş olan tarihi surlar karşısında da zaman zaman bir şeyler duyumsamış olmalıydı. Taşların yaşadıklarına, tanıklıklarına kafa yormuş muydu peki? Çocukluk, bölük pörçük ışıklı anlardan kurulu kocaman kara bir boşluktu aslında ve o bu boşluğu sadece bugünün bilgisiyle aydınlatabiliyordu, boşluğu bütünüyle doldurmak ise imkânsızdı sanki. Dilini bilmediği, puslu, yağmurlu havasını sevemediği bir şehirde ilk kez tarihi bir kalıntıya dokuna dokuna, onun geniş kapısından geçerken neler hissettiğini, neler gördüğünü niçin hatırlayamıyordu? Aklın henüz soyut olandan uzak, gözün görebildiği somutla sınırlı olmasına yorabilirdi bunu. Belki bu yüzden, çocukluğunun geçtiği şehri düşündüğünde –aslında çok ender olurdu bu– Aysu'nun ilk aklma gelen kale ve kalenin ağzında meyve sebze satan kadının tezgâhı olurdu. İnsanların elmayı, armudu tek tek, domatesi patatesi soğanı ancak ikili üçlü satın aldığı bu tezgâhta duran, etine dolgun kırmızı yanaklı kadın yaz kış hep aynı kalan, yeşil renk iş önlüğüyle sanki soğukta hiç üşümez, sıcakta hiç terlemezmiş gibiydi. Sadece bu da değil, o kadın sanki hiç gülmez, hiç ağlamaz, hiç bakmaz, baksa da görmezmiş gibi bir duygu da uyandırırdı Aysu'da. Tezgâhındaki kırmızı sarı renk ipiri dolmalık biberlerin arasındaki brokoli, yeşil saçları kırpık kırpık bir kirpiyi; tahta direklerdeki muz hevenkleri de asılmış üzüm salkımlarını andırırdı.

Birkaç yıl önce o kadının hâlâ orada meyve sebze satmaya devam edip etmediğini sormuştu annesine Aysu. Orada hâlâ orta yaşlı bir kadının böyle bir tezgâhı vardı ama onun sorduğu satıcının o olup olmadığını bilmiyordu annesi, çünkü bir kere bile bir şey almamıştı kadından.

Akşamın, hatta yılın son satışlarını yapan satıcı kadın, yavaş yavaş tezgâhını toplamaya hazırlanırken, onun birkaç adım ötesinde dikilmiş olan Klaus, kalenin geniş kapısından, ışıkla donatılmış caddeye bakıyordu. Bir kartpostalı andırıyordu sokağın kalenin karanlık taşları arasından ışıyan süsleri. Bir çocuğun gözüyle baksa, oyuna davet eden bir şeyler bulacaktı orada belki: Gökyüzünde çam yaprakları biçiminde birbirini takip eden zik-

zaklı ışık yolu, sanki sonsuz bir ufka doğru akıp gidiyor ve bakanı, ardına gizlediği neşeli, rengârenk bir dünyaya davet ediyordu. Klaus'un gördükleri ise: Sokağın yüksek sokak lambası direklerine monte edilmiş ışık süsleri yol boyu kıvrılarak uzuyor; belli ki yeni kapanmış olan ayakkabıcı, eczane, süpermarket gibi diğer küçük dükkânlardan çıkmış son alışverişçileri gölgede bırakıyordu. Temkinli adımlarla yürüyen bu gölgeler de çekilse, sokak içekapanık bir sessizliğe gömülecekti.

Garip ve çelişkili bir ruh haliyle ürperdi Klaus. Bu duygu ışıklı caddeden verevine ayrılan yan sokağa girerken daha da çoğaldı.

Yıllardır yolu ne zaman bu taraflara düşse, hep birbiriyle ilinti kurmakta zorlandığı çelişkili görüntülerle karşılaşırdı; önce şaşırırdı bunlara, sonra bu şaşkınlığın nedenlerini kavrardı: Başörtülü bir kadın, tespihini çekiştirerek yürüyen, muhtemel ki kocası olan sakallı bir erkeğin arkası sıra gidiyordur... Caddenin etrafındaki gece kulüplerinin önlerinde gece gündüz, yaz kış dinlemeden dikilen, gelen geçene göz süzen, laf atan, şuh mu şuh giyimli, bol makyajlı kadınları görmemişçesine bakışlarını önlerine dikip, adımlarını biraz daha hızlandırarak, adeta oradan kaçarcasına aceleyle uzaklaşıyorlardır. Yaşadıklarını memleketteki akrabalarına nasıl anlatıyorlardır acaba? Kendi ülkelerinde olsalar, belki de yaşadıkları mahallede, böylesi barları barındırmayacak, barların önlerindeki kadınların saçlarını başlarını kazıtıp onları oğlan etmek üzere polise teslim edecek olan bu insanlar sadece yanlış bir ülkede, yanlış bir şehirde değil, üstelik çok yanlış bir mahallede, ahlak sınırlarını aşan teşhirci gece kulüplerinin ve ne tam erkek ne tam kadın kılığındaki insanların yanı başında yaşıyorlardı.

Şimdi yine öyle bir kadın, vitrini koyu kızıl ışıklarla parlayan, yan yana dizili barlardan birinin kapısının önünde dikilmiş, bir eliyle minik pembe çantasını sallıyor, diğer eliyle yarı silikon, yarı başka şeylerle doldurulmuş, aşırı dik, aşırı büyük göğsünü yandan okşuyor, upuzun takma kirpikliklerini baygın baygın kırpıştırarak, kalemle bir yay gibi alnına doğru çizilmiş kaşlarını yukarı kaldırmış, kendisini izleyen bir adama bakıyordu. Bir kadından daha kadın; ama kamışı önünde belli belirsiz kabarmış bir kadın-erkek.

Klaus, karları kürenip kaldırım kenarına yığılmış, yer yer tuzlanmış, yer yer ise küller serpiştirilmiş yolda adımlarını yavaşlatarak ikiliyi izlemeye koyuldu. Kadının davetkâr bakışlarla ayartmaya çalıştığı adamın yüzü karanlıkta kalmıştı, ama ruh halinin karmaşasını, karartısını seçebildiği gövdesinin devinimlerinden okumak mümkündü. Kadına doğru bir adım attı atacak, ama yapmıyor, yapamıyordu. Oradan çekip gitmek istemediği de her halinden belliydi. Aslında gitmesi gerektiğini söyleyen aklı başında hali bir yandan, kadının kar-kış dinlemeyen o yarı çıplaklığı, işveli bakışları karşısında kabarmış cinselliği öte yandan. Klaus bir an adamın suratındaki çarpık, tedirgin gülümsemeyi görür gibi oldu. Bir adım daha attığında, adamın yüzü çıktı ortaya; bir sırıtma vardı bu yüzde, alayımsı bir sırıtma mı, yoksa ayaklarının geri geri gidişine kılıf olarak giydirdiği küçümseyici bir erkek sırıtışı mı? Akdenizlileri andıran ufak tefek tıknaz, orta yaşlı bu adam herhangi bir ulustan olabilirdi: Aile babası bir Türk, bir İtalyan, bir Arap... Adam aynı çarpık gülümseme ve kararsızlıkla bir süre daha kadına baktı, tedirgin tedirgin etrafına göz gezdirdi sonra. Bakışları Klaus'la karşılaştığında kararını verdi, kadına bir daha göz atmadan arkasını döndü, adeta koşar adım yoluna devam etti.

Adamın arkasından dudak büküp kalçasına dayadığı elini kaldırarak, 'Salak, sen de' ya da 'Canın cehenneme' dercesine bir işaret yapan kadın, önünden geçmekte olan Klaus'u süzdü bu kez baştan aşağı. Belki laf atacaktı ona, davetkâr bir şeyler söyleyecekti ama tam o sırada arkasındaki barın açılan kapısından, gürültüler arasından yükselen sese yöneldi. "Rita, tatlım seni görmek isteyen biri var burada" diyordu çatallı bir kadın sesi.

Klaus Türk dükkânları ve lokantalarıyla çevrili birkaç adım ötedeki caddeye saptı. Belli ki gün boyu insan trafiğiyle hercümerç olmuş bu caddede kar yok denecek kadar azalmış, apartmanların duvar diplerinde, lamba direklerinin etrafında, kaldırım kenarlarında ince tortusu kalmıştı sadece. Ayağının altındaki ağaç koçanlarının, belediyenin kaldırımlara döktüğü iri kumun çıkardığı gıcırtıya kulak vererek, buraya yıllar sonra ilk

kez ayak basıyormuşçasına heyecanla etrafına bakmaya koyuldu. Kafasında kurmuş olduğundan bambaşka bir görüntüye sahipti cadde artık. Beş altı yıl öncesine kadar, burada ve arkalardaki daracık ara sokaklarda yer alan apartmanlar eski püsküydü. İkinci Dünya Savaşı'nda kentin pek çok mahallesi yerle bir olurken, tesadüfen bombalardan nasibini almamış, almadığı için de belki, teki dahi elden geçirilmemiş en az yüz yıllık kâgir binalar kirli ve bakımsızdı o zamanlar. Sıvaları kabarıp dökülmüş metruk yapıların kara, gri ve duman beyazı rengi, kışları kömür kokusu, rutubetli ve puslu havayla birleşince sanki biraz daha koyulaşırlardı. Bazen pencerelerinden esmer kız çocukları ya da anneleri sarkar, dışarıyı izlerlerdi. Bu başörtülü kadınlarla her göz göze geldiğinde, kadınların bakışları anında, önlerine görünmez bir perde inmişçesine donuklaşır, yön değiştirirdi. Başörtülü kadınları hep böyle bakışları kara perdelerle örtülü, esmer kadınlar olarak algılayagelmişti.

Cadde Noel ve yeni yıl için süslenip ışıklandırılmamıştı, sokak lambaları henüz yeni kararmış havayı aydınlatacak, sokağın genel siluetini ortaya koyacak kadar aydınlıktı yine de. Yan yana dizili dört beş katlı apartmanların çoğu, eski hallerini unutturacak denli değişmiş, onarılıp temizlenmişti. Eskiden burada içleri kapkara mağaraları andıran, vitrinleri karmakarışık dükkânlar göze çarpardı. Ama şimdi çoğunun vitrinleri parlamış, bir aklık, bir temizlikle ışıldıyorlardı.

Belki kabul etmek gerekir diye düşündü Klaus. Türkler de değişti. Hem de çok. Her gün radyo binasının yanı başındaki alışveriş merkezinde karşısına çıkan uzun boylu, bakımlı, hepsi birbirinden güzel, hepsi birbiriyle yarışırcasına şık Akdeniz tipi kadınları artık İtalyan ya da İspanyol gibi ülke kategorilerine sokamıyordu. Çoğunun yeni kuşak Türk gençleri olduğunu biliyordu. Biraz önce odasına giren Asiye benzeri genç kadınlar, nasıl olmuşsa olmuş, o koyu hüzünlü bakışlarıyla yere bakan, çoğunlukla ufak tefek, şişman başörtülü annelerinden, ninelerinden doğmamışçasma, serpilmiş, incelmiş, adeta biçim ve renk değiştirmişlerdi. Kapalı olanları da öyle. Bazen incecik uzun gerdanlarını sıkı sıkıya kapatsalar da tüy gibi hafiflikteki örtüler içindeki gerdanları bir kuğuyu andıran, usta makyözlerin elle-

rinden çıkmışçasına bakımlı olan bu kadınlar, başı açık hemcinslerine göre daha çıplakmış gibi gelirdi Klaus'a. Vakur duruşlarında sonsuz bir güven ve gurur saçıyorlardı etraflarına.

Ne işi var Klaus'un bu soğukta, artık şehrin çok az mahallesinde var olan kömür kokusunun sinmiş olduğu bu mahallede? S. Kaya adında bir kadın Noel'ini kutlamıştı, o da tutmuş Süheyla'yı arıyordu. İyi de, S. Kaya Süheyla mıydı ki? Hem sonra, hâlâ bu taraflarda mı oturuyordu ki Süheyla? Etrafı izlerken bu soruları soruyordu Klaus kendi kendine. Olsun, aramak, aranılan kişiyi hatırlatan şeylere dokunmak, en az onu bulmak kadar önemliydi. Hem belki de bulmaktan daha da rahatlatıcı, daha kayıtsızca, kendi başına sürdürülen sorumsuzca bir eylemdi sadece.

Yirmi altı numaralı apartmanın önünde durdu. Kocaman avlu kapısının yanındaki girintide sağlı sollu üç grup halinde ziller sıralanmış olduğuna göre, bu kapı üç ayrı apartmana açılıyor olmalıydı. Bu evde mi oturuyordu Süheyla? Onu yıllar önce bir kez arabayla üst sokaklardan birine bıraktığında, bu caddeye doğru yürüdüğünü görmüştü sadece. Kendisini şimdi bu apartmanın önünde bulması tamamen sezgiseldi, Süheyla'nın bu evde, hatta bu caddede oturduğunu bilmesine imkân yoktu. Şimdi burada bulunması, yıllar önce bu kapıdan içeriye girmiş olan o garip kadınla karşılaşmasıyla ilgili olabilir miydi?

Bu karşılaşmanın üzerinden kaç yıl geçtiğini hatırlamaya çalıştı. On iki yıl önceydi. Bunu unutmasına imkân yoktu, çünkü kızı Martha yeni doğmuştu. Evde sürekli ağlayan bebeğe alışamamıştı. Bu yeni hayat karşısında daha çok korkuya kapılmıştı. O zamanlar neden korktuğunu hatırlamaya çalıştı. Şimdi arada bir gelmesini dört gözle beklediği emekliliğinde ne yapacağını bilememenin getirdiği korkuya benzer bir korkuydu sanki. Ama yine de onu telaşlandıran, şimdikinden biraz daha farklı bir duyguydu bu. Yeni doğan bir çocuğa yetememek, belki de onu sevememek bir yana, Susanne'yle kurmuş oldukları düzenin artık hiçbir zaman değişmesini istemediği halde, bu yaşamın hep aynı tekdüzelikle devam edeceğinden, sırf bu küçük kızları için bile olsa hayatı boyunca çalışmak zorunda olacağından; değişimden

ölesiye korkan ruh halinden hiçbir zaman kopamayacağını bildiği halde, bir gün başını alıp başka diyarlara gitmek istediğinde bunu yapamayacağından korkmuştu. Bu korkuyla debelenip durduğu bir gün eve gidememiş, karısına elemanlarından birinin hasta olduğunu, bu yüzden dışarıda bir röportaja çıkacağını söyleyip kendini gelişigüzel sokaklara atmış, bugün yaptığı gibi radyodan buraya kadar yürüyerek gelmişti.

Puslu bir sonbahar günü olduğunu hatırlıyordu. Şimdi önünde durduğu evin karşısındaki kaldırımda gelişigüzel yürüyordu. Ne düşünüyordu o zaman yine bu sokakta yürürken, Süheyla'yı mı? Süheyla'yı bulduğunda korkularından kurtulacağını mı?

Zayıf, son derece pejmürde kılıklı bir kadın elindeki sigara paketinin poşetini soyuyordu hararetle. Yağlı kara saçları çöküк omuzlarına çürük maydanoz yaprakları gibi dökülen kadının ellerinin titremesi dikkatini çekmeseydi, yüzüne bile bakmadan geçip gidecekti. O kadar çoktu ki sokaklarda etrafını görmeden yürüyen, gözleri kayık, çoğu ya alkolik ya da uyuşturucu bağımlısı kadınlar. O yıllarda sanki böylelerinin sayısı daha da fazlaydı.

Titrek ellerle sigarasını poşetinden çıkardıktan sonra başını kaldıran kadınla göz göze gelmiş, bu ilk bakışta çok tanıdık ama biraz daha baktığında tanışıklıktan epey uzak gözler karşısında yerinde mıhlanıp kalmıştı. Oysa bu bakışları başka şekilde de biliyordu, başka duygulanım hallerinde de görmüştü. Çocuksu, heyecanlı... Şaşırdıkça kısılan, kısıldıkça daha da şaşıran, yuvarlak yumuşak karnının kıvrımında biriken ter tomurcukları kadar sahici. Sanki bedeninin ilk kez ayırdına varmış, hazzın uç sınırlarına ilk kez varmış ve böylesi bir hazzm karşısında şaşırmış gibi. Doruk noktasında ise şaşkınlığı çığlığa dönen, sonrasında kâh afacanlaşan, kâh hülyalaşan oyunbaz bakışlar... Tıpkı bedeni gibi doymayan, istedikçe ısrarcılığı artan aç bakışlar. Meğer insanın bakışlarıymış, tıpkı parmak izi gibi kendini daima ele veren. O pek çok erkeğin başını döndürdüğünden emin olduğu, parlak siyah saçlı, masum bakışlı kadın gitmiş, sanki her türlü duygudan arınmış, inançsız boş gözlerle bakan, ama yine de bir an tanıdık gelen bakışları kalmıştı geride. Gözleri yine o kadar iriydi,

ama avurtları çöküktü, zayıflıktan derisi pörsümüş solgun yüzünde, içinde çirkin kara birer ördeğin durduğu duygusunu uyandıran, bulanık iki gölü andırıyorlardı.

İster istemez, Süheyla diye seslenmişti Klaus. Kadın, sadece soru soran bir ifadeyle gözlerini bir an ona dikmiş, sonra göz açıp kapayıncaya dek bir apartmanın kapısından içeriye dalmıştı.

Şimdi önünde durduğu bu bina olmalıydı. Ama bu, hatırladığı kadarıyla üzerinde karmaşık spreyli boyaların, grafitilerin yer aldığı, sıvaları dökülmüş binaya hiç benzemiyordu. Gerçi eskiden belediyeye ait olan buradaki binaların çoğunun büyük şirketlere satıldıktan sonra onarıldıklarını, bir zamanlar Türk mahallesi olarak ün yapmış olan bu mahallede oturan pek çok ailenin başka yerlere taşındığını, biraz paralı olanların kendi evlerine sahip olduklarını biliyordu. Önünde durduğu Art Nouveau bina onarılıp sıvanmış, pırıl pırıl füme renginde boyanmıştı. Üst tarafı buzlu camlı olan çelik kapı kapalıydı. Aradığı isimse zillerin üzerinde yoktu. Yabancı bir iki isim dışında hepsi yerliydi.

Klaus o gün Süheyla'ya benzettiği o kadın karşısında bir an vicdan azabı duymuş, onun bu çöküklüğüne kendisinin sebep olduğuna inanmıştı. Ama gariptir, bu karşılaşma yeni doğmuş çocuğa karşı kapıldığı o korkuyu da alıp götürmüştü. Geride bir süre daha devam eden belli belirsiz bir suçluluk duygusu kalmıştı sadece. O gün bu sokaktan hızla çıkıp gittikten sonra Süheyla'yı az çok unutup da ikide birde hatırlamayı bırakana dek, zaman zaman nereden geldiğini anlamadığı bu suçluluk duygusu arada bir yoklamıştı kendisini. Yıllar sonra, yolu bu taraflara düştükçe aklına Süheyla gelse bile, o garip suçlanmayı tümden yitirmişti.

Kapıdan ayrıldığında, üşüdüğünü hissetti. Ellerini paltosunun ceplerine sokup birkaç adım ilerlemişti ki, üzerinde bilmediği, sadece spor kelimesini telaffuz edebildiği bir dilde bir şeyler yazılı, koca vitrini yarısına kadar tül perdeyle kapalı bir dükkân dikkatini çekti. Genç iki adam bir masada yan yana oturmuş, ince belli cam bardaklardan koyu kırmızı çaylarını yudumluyor, duvarın yüksekçe bir yerine oturtulmuş televizyona bakıyorlar-

dı. Biri esmer, zayıfça, kırklarında olabilir. Süheyla'nın kocası da olsa olsa bu adamın yaşlarındaydı. Girse bu kahveye, Süheyla'nın ismini verse, onu tanıyan çıkar mı acaba? Sadece erkeklerin gelip zaman tükettikleri Türk mekânlarından biriydi anlaşılan. Bir kez radyoda yanında çalışan bir Türk genci bu kahvelerle ilgili hoş bir program hazırlamıştı. Belki de konuştuğu adamlar buranın müdavimleri arasındaydı.

Tanımadığı, ona uzak bir erkekler dünyası. Bütün bedenini kasıp kavuran Süheyla sevdasından da bu bilmediği, başına ne geleceğini kestiremediği yabancı kültüre karşı duyduğu korku yüzünden vazgeçmemiş miydi? Eğer son buluşmalarında Süheyla'ya dönme evine, benimle kal demiş olsa, kalırdı kadın. Aralarında hiç öyle büyük aşk sözcükleri geçmese de, onun her şeyi göze alacağını anlamıştı. Kızından bile vazgeçecek bir tutkuyla sarılmıştı sanki kendisine. Zaten Süheyla'nın bakışlarındaki o tutku, o doymak bilmez cinsel iştahı değil miydi onu bu denli korkutan.

Bir öğleden sonra onu evinin kapısından uğurlarken, bu maceraya bir son vermesi gerektiğine karar vermişti. Nedense onu kültürel kodlarını çözmekte zorlandığı, sırf bu yüzden anlaşamayacağı cahil bir kadın olarak hiç aklına getirmemişti de, onunla beraber gelebilecek yenilikleri gözünde büyütmüştü. Üstelik, haftada bir yan yana geldiği Türkçe bölümünün şefi de gizli kapaklı uyarmıştı onu. Aralarında henüz hiçbir şeyin geçmemiş olduğu zamanlarda bile, Süheyla'yla aralarında filizlenmeye yüz tutmuş aşkın radyoda çoktan herkesin ağzında olduğunu o zaman anlamıştı Klaus. Evli bir Türk kadınıyla, hele, kim bilir Anadolu'nun hangi kasabasından, hangi köyünden gelmiş bir adamın karısıyla birlikte olmasının hayatına mal olabileceğini ima etmişti Suat. Böyle bir tehlike bir yana, Süheyla'yı hayatına sokmakla kendisini zorlayacak yeni alışkanlıklardı aslında onu bir daha görmemesini telkin eden şey.

Süheyla macerasına son vermeye karar verdiği günün ertesi sabahı, ilkokuldan beri tanıdığı, üniversiteye giderken bir ara yolları ayrılan, sonra radyoda yeniden karşısına çıkan personel müdürü Dirk'in odasında soluğu almıştı. Aslında kurum içi getir götür işlerine bakan hademe, temizlikçi, kantinci gibi vasıf-

sız işçilerle ilgili olarak yanına uğranılması gereken kişi o değildi ya. Ama Dirk yine de Süheyla'yı işten atmadan, onu radyonun bağlı olduğu kurumun başka bir binasına göndermek üzere bir mektup kaleme almış, onun çalıştığı birimden neden uzaklaştırılması gerektiğini bile sormadan, arkadaşının arzusunu yerine getirmişti. Aynı gün yıllık iznini alan Klaus, hiç zaman kaybetmeden doğruca, İngiltere'de olan Susanne'nin yanına gitmişti. Gitmeden önce Süheyla'yla işyerinde karşılaştıklarını, onun mesafeli duruşunu sezinleyip sezinlemediğini hatırlamıyordu ama onunla bir daha yalnız kalmadıklarını, hiçbir zaman bir ilişki tartışması yapmadıklarını biliyordu. Bildiği bir şey varsa, en doğru kararı vermiş olduğuna inanmış olduğuydu, o zaman da, yıllar sonra da.

Aynı inanca şimdi de sahipti ama işte yeni bir keşif duygusuyla, taptaze bir esinti gibi gelip kurulmuştu Süheyla imgesi içine. Öyle özlediği, hayatını merak ettiği biri de olmamıştı ki. Güzel kadındı Süheyla, ama o kadar güzel kadın vardı ki şu dünyada. Her biri başka başka çekiciliğe sahip, bir erkeğin kolaylıkla aklını başından alabilecek, üstelik sanki kendisi yaşlandıkça çoğalan, çekicilikleri daha da artıp, çeşitlenip, her biri ulaşılmaz yaratığa dönüşen sayısız kadın.

Sokağın genişleyerek kavisli bir oylum çizen bölümüne geldiğinde, biraz daha hareketli bir insan trafiği başladı. Burada taze ekmek kokusu vardı. Tam karşısında kocaman bir fırının vitrininde yuvarlak tepsilere dizilmiş baklavalar dikkatini çekti. Dişleri kamaştı. Niye bu kadar tatlı yapıyorlardı ki bunları, insan ciddi ciddi sadece şeker yiyormuş duygusuna kapılıyor, diye düşündü. Arapların tatlıları da böyle. Hatta onlarınki çok daha ağır ve şekerli.

Birazdan fırının kapısı açıldı. İçerden çıkan gencecik bir delikanlı gazetelere sarılmış, üzerinden dumanlar tüten uzun yassı pideleri adeta parmakuçlarıyla tutmaya çalışıyordu. Delikanlı yürüdü, belli ki fırından yeni çıkmış el yakan pideleri tek eliyle göğsüne bastırıp tutmaya çalışırken, diğer eliyle fırının önüne eğreti park edilmiş bir otomobilin kapısını açtı, pideleri alelacele arabanın arka koltuğuna attı. Sürücü koltuğuna oturmak için geri döndüğünde, kendisini izleyen Klaus'la göz göze geldi. Oğ-

lan gür kahverengi kirpiklerle çevrili ela gözleriyle, kızılımsı bir renk almış simetrik yüzüyle, öyle kaygısız, öyle güzel ve sağlıklı göründü ki Klaus'un gözüne. Bir daha hiçbir zaman geri gelmeyecek gençliğini hatırlatan delikanlının umursamaz bir duruşu vardı. Gençlik bir düş gibi diye geçirdi içinden Klaus. Yıllar önce ilk kez kapının aralığında gördüğü Süheyla da gençliği ve doğallığıyla bir düş gibi görünmüştü gözüne.

Oturduğu odanın aralık duran kapısının ardından, kâh yandan başı, kâh yüzünün bir yanı, kâh yuvarlak yumuşak omzu gözüne çarpan genç kadının gevşek topuzlu siyah saçları elektriklenerek tel tel alnına, yanaklarına dökülmüştü. İlk kez birimde gördüğü bu kadını kapının aralığında iyice görebilmek için oturduğu yerden eğilip bükülürken, kapı birden açılmış, karşısına dikilivermişti hatun. Sanki Fransız ya da İtalyan filmlerinde insanın aklını başından alan, masum bakışlı oyunculardan biriydi. Beyaz duru teni, o simsiyah, canlı, sıcak, utangaç bakışlı iri kız gözleri, etli dudaklarıyla etrafına adamakıllı bir dişilik, cinsellik saçtığı halde, bunun farkında değilmiş gibiydi. Dişi, saf bir çocuğu andırıyordu. 'İnsan böyle bir güzelliğe sahip olmak ister, kadınsa onun gibi güzel, erkekse onun sahibi olmak ister' diye düşünmüştü Klaus şaşkınlıkla, bu çocuk bakışlı kadını izlerken.

Beriki işe yeni girmiş biriydi. Birimler arasında evrak taşıma işlerine bakıyordu. Klaus r'leri bir Fransız gibi genizden telaffuz eden genç kadının karşısında donup kalmış olduğu için miydi acaba, bakışlarını öyle utanmışçasına yere indirmesi, sanki hafif kızarması?

O gün kadına bundan sonra adına gelen mektupları doğrudan getirip kendisine teslim etmesini söylemişti. Gerek var mıydı buna? Mektupları, sekretere teslim etmesi ya da birimin girişinde üzerlerinde herkesin adının yazılı olduğu raflara koyması yeterdi.

O günden sonra, her sabah saat on bire doğru kapısı çalar, sıcak, titrek bakışlı bu kadın içeri girer, kısık bir sesle "Günaydın Herr Gerard" der, masasına kadar yürür, o yürürken yumuşak, yuvarlak hatları da kıvrıla kıvrıla Klaus'un üzerine üzeri-

ne gelir, küçük beyaz elleri evrakları masaya bırakır; bakışları ne zaman karşılaşsa, kadın kızararak gözlerini yere indirir, ardında Klaus'un genzini yakan bir koku bırakarak kapıdan çıkar giderdi. Ucuz bir leylak kokusu... Oysa ya saf sabun kokusu yayılmalıydı bu bedenden ya da hafif bahar, çiçek kokulu, seçkin bir parfüm. Her sabah aynı saatlerde, aynı bakışlarla odasına giren bu kadının o genzi yakan kokuları çeşit çeşitti. Kâh alkolü fazla kaçmış ucuz bir menekşe, kâh güle benzettiği iç bayıltıcı başka bir kokuyla gelerek Klaus'u her defasında hayal kırıklığıyla baş başa bırakırdı.

Belki birilerinin armağan ettiği, ancak on üç on dört yaşlarındaki kızların kullanabileceği bu ucuz kokulara rağmen, kıyafet seçimindeki zevki insanı şaşırtacak denli iyiydi. Sonradan, o son model gömleklerini, uzun bürümcük eteklerini, tiril tiril dökülen elbiselerini kendi elleriyle diktiğini, bazı modellerin ise kendisinin buluşu olduğunu öğrenmişti. Bu kadar güzel elbiseyi nereden aldığını soran sekretere, onları *Burda* dergisinin kalıplarından çıkardığını, ama modelleri bazen değiştirdiğini anlattığını işitmişti.

Süheyla'yla posta alışverişinin dışına ilk kez çıkmaları da onun bu ucuz ve kötü kokan parfümleri yüzünden olmuştu. Şimdi aklının ucundan bile geçmez yabancı bir kadına bir şey armağan etmek. Ama o zamanlar, bir an gelmiş, her gün odasına girerken, ucuz kötü leylak kokularıyla o gizemli güzelliğini tersyüz eden bu kadına yakışır bir parfüm almak gibi sabit bir fikre kapılmıştı. Durup dururken bir kadına parfüm de armağan edilmezdi ki. Hem de bir Türk kadınına.

Bir gün radyodan çıkmış, her türlü mağazanın, butiğin sağlı sollu sıralandığı alışveriş merkezinde yürürken, onu bir dükkânın önünde dikilmiş, vitrinlere bakarken görmüştü. İnsanın hep alışkın olduğu mekânda karşılaştığı birinin, başka bir yerde gözüne bambaşka göründüğünü fark etmişti o gün. Uzun, hafif dalgalı siyah saçlı genç kadın vitrindeki mankenin sergilediği elbiseye biraz kıskançlıkla, biraz hayranlıkla bakıyordu. Haseti yüzüne vurmuş, sıradan bir dişi tüketiciydi bu. Belki de hemen eve gidip dikiş makinesinin başına geçip o vitrindeki etek veya bluzun aynısını dikecekti. 'Dünya nimetlerini alabil-

diğine hızla, oburca tüketmesi gereken 80 kuşağının tipik bireylerinden biri işte bu da sadece!' diye düşündüğünü hatırlıyordu. Sokaktakileri kapılarından dışarıya gümbür gümbür taşan müzikle içeriye davet eden dükkânlar, vitrinindeki malları iştahla seyredenlerle bir bütündü. Bu dönemin yeni ürünü bir yeniyetme işte.

O gün uzaktan uzağa izlediği genç kadın bir ara iç çamaşırlarının sergilendiği başka bir vitrine yöneldiğinde, onu gözünde şehvetli ve istekli biri olarak canlandırmıştı. Ona vitrinde sergilenen dantelli, siyah çorapları, sonra yüksek sivri topuklu ayakkabılar giydirmiş, kendisini baştan çıkaran şuh bir kadın kılığına sokuvermişti onu. Neydi şu esmer kadınların kendisini çeken yanı? Siyah saçların, siyah kirpiklerin koyu, gizemli gölgeleri mi? Yok, tek başına esmerliği değildi, güzel olup bu güzelliklerini bir ayna gibi kendilerine tutmayan, tutmasını bilmeyen, onu bir silah gibi kullanmayan kadınlardı Klaus'u cezbeden. O gün vitrini izleyen kadını oracıkta orospu yapmış, sonra da o orospuyla birleşmenin hayallerini kurmuştu, ama o kadını pekâlâ, henüz kadınlığını anlamaya çalışan kederli masum bir lolita kılığına da sokabilirdi. Masumiyetin baştan çıkarıcı simgesi de olabilirdi bu sessiz, yuvarlak omuzları dar, kuğu gerdanlı kadın. Ama sürdüğü şu kokular, öyle de böyle de uymuyordu ona.

Kadının önünde durduğu dükkâna yaklaştığında, onun vitrindeki yansısıyla göz göze gelmiş, beriki adeta yerinden sıçrayarak kıpkırmızı bir yüzle kendisine dönmüş, "Herr Gerard?" diye kekelemişti.

"Ne güzel tesadüf, ben de bir arkadaşım için parfüm bakacaktım" diye yalan atmıştı. "Bana yardımcı olur musunuz?"

Beraber bir parfümeriye girmiş, bir sürü aramadan sonra beraberce bir kokuyu beğenmiş, onu satın alıp kasiyer kadına hediye paketine sardırdıktan sonra dışarı çıkmışlardı. Süheyla, içeride, parfümü bileğine sıkıp burnuna yaklaştırırken, sonra da koklaması için Klaus'a bileğini uzatırken, sıcak, hatta şımarık bakışları adeta davetkâr bir çapkınlıkla ışıldamıştı; ama dışarı çıkar çıkmaz eski ürkek havasına bürünmüştü yine. Yanı sıra tedirgin tedirgin konuşmadan yürüyen kadının parmağındaki al-

yans o zaman gözüne çarpmıştı Klaus'un. Ne garipti, her gün kendisine aynı ellerle, aynı parmaklarla mektupları uzatan kadının yüzüğünü o güne kadar fark etmemiş olması.

Kaç yıldan beri evli olduğunu sormuştu ona. Altı yıl, diye cevap vermişti Süheyla sanki biraz kızgın, biraz da hayal kırıklığı taşıyan bir ses tonuyla. İnanılmaz gelmişti bu Klaus'a, çocuk yaşta mı evlenmişti bu kadın? Üstelik dört yaşında bir de kızı olduğunu öğrenmişti. Kadının hiç tanımadığı kocasını merak etmiş, ama kıskanmamıştı adamı. Hatta Süheyla'nın evli olması daha da kışkırtıcı gelmişti ona. Bir kahvenin önünden geçerlerken kendisiyle bir şeyler içip içmeyeceğini sormuştu. Kadın, sertçe başını sağa sola sallamış, üzgünüm eve gitmem gerekiyor demiş, koşar adım uzaklaşmış, kalabalığa karışıp kaybolmuştu.

Ama büroda olduğu bir cumartesi sabahı –o zamanlar bir hafta sonu çalışır, diğer hafta sonu boş olurdu Klaus– Süheyla hafta sonları hiç çalışmadığı halde, on üç on dört yaşlarında bir kızla karşısında bulmuştu onu. Kardeşiydi. Bir şey unuttuğunu gevelemişti. Garip bir şekilde inanmamıştı Klaus. Birden bu kadının da aslında kendisiyle yatmak istediğini düşünmüş, sonsuz bir haz almıştı bundan. Yine de, bundan ancak günler sonra emin olabilmişti. Odasına her sabah giren kadının artık hiç yüzüne bakamadığını, bakarken de gözlerindeki utangaçlığın, yüzündeki kızarmaların iyiden iyiye arttığını fark etmiş, bu kızarıp bozarmaların onu daha da çekici kıldığını düşünmüştü. Birimde kimsenin olmadığı bir gün, hediye paketinin içine iliştirdiği notla birlikte beğenmiş oldukları parfümü ona uzatmış, "Bunu aslında sana aldım" deyivermişti. O ise yüzünde önce dalgalanan bir şaşkınlık sonra bastıramadığı bir sevinçle ağzından çıkan tek bir "Ama" itirazından sonra gülümsemiş, paketi alarak çıkmıştı odadan. Klaus ev adresini kaydettiği notta onu yemeğe davet etmiş, ertesi gün kendisini evde beklediğini eklemişti.

O günlerde Susanne İngilizce eğitimi için altı aylığına İngiltere'ye gitmişti ve geri dönmesine henüz iki ay vardı. Her ne kadar ayrı evlerde yaşasalar da, hemen hemen her gece Klaus'un evinde kalırdı Susanne ve evi, yatak odası çoktan sadece ikisi-

nin mahremi haline gelmişti. Bu yüzden Süheyla'yla evinde değil de, bir otelde de buluşmayı düşünmüştü önce, ama bu kadının nedense otel odasına gelmeyeceğini, bunun onu kıracağını akıl etmişti. Klaus şimdi önünde dikildiği böyle bir Türk fırınında –bu dükkân mıydı orası, yok hatırlayamadı– bir pide ve hatta, şimdi dükkânın vitrinindeki tepside dizili, şu kendi damağına hep fazla şekerli gelmiş olan baklavalardan yarım kilo almıştı.

Baklavanın anavatanından gelen, ayrıca belki de her gün sofrasında pide bulunduran bir kadını ilk kez yemeğe davet ederken ona baklava ve pide ikram etmiş olmasının saçmalığını yıllar sonra bir Polonyalı kadının yaptığı bir gevezelikten sonra kavrayacaktı. Kadın aklı sıra Almanlarla Polonyalıları karşılaştırmaya koyulmuştu: Ona göre, bir Alman bir yabancıyı evine davet ederken, kendisine ait olan bir şey ikram etmek, ona kendi kültüründen, kendi hayatından örnekler sunmak yerine, onun alışkın olduğu şeyleri yapma derdine düşerdi. Bu da sözüm ona o yabancıyı kendi içine alınama isteğinden kaynaklanıyordu, ama Almanlar bunun farkında bile değillerdi. "Biz Polonyalılar ise" diyordu kadın, "bir yabancı evimize girdiğinde, önce ona bir iki kelime Lehçe öğretmeye çalışır, sonra da bütün marifetlerimizi ortaya dökeriz. Ona kendimizi sevdirmeye uğraşırız yani."

Zorlama bir fikir gibi gelmişti bu karşılaştırma Klaus'a. Ama Süheyla'yı çağırdığı gün, ona gerçekten tipik bir Alman yemeği yapmak yerine, herkesin ortak tanıdığı bir şey pişirmeye karar verip fesleğenli makarnada karar kılmış, yenmeyeceğini bile bile, pideyi de sofraya getirmeyi ihmal etmemişti.

Yemeklerini bitirene kadar fazla konuşmamışlardı. Süheyla, bir ara evlenmek istemediği halde buna itiraz edemeyecek kadar genç olduğunu anlatırken, öyle mahcup, öyle mutsuz görünmüştü ki. Ama Klaus hiç de yadırgamamıştı bunu. Bir yandan da sevinmişti, orada, yanında olduğuna göre, hiçbir zaman kocasını sevmemiş olduğunu düşünmüştü. Ama birkaç hafta sonra yakasına musallat olacak olan o korku, ona verebileceklerinden daha fazlasını vaat etmemesi, hatta hiçbir şey vaat etmemesi gerektiğini sezdirmişti ona. Sadece bir sezgiydi bu. Aslında dört yaşında bir kızı olduğuna ve geldiği kültürün kurallarına

uymaya bu denli özen gösterdiğine göre, ondan korkması gerekmeyebilirdi de.

Onunla Susanne'yle seviştikleri yatakta sevişmişlerdi. On beş yıl geçmiş aradan. Süheyla'nın orgazm olurken, sanki ilk kez başına geliyormuş gibi gözlerinde beliren o şaşkın, ama sevinçli parıltıyı hatırlıyordu da, ona ilk kez nasıl dokunduğunu çıkaramıyordu şimdi.

On beş yıl önce Türkçe-Almanca sözlüğü ve dilbilgisi kitapçığını aldığı kitabevi fırının yakınlarında, hatta lacivert bez tentesi üzerinde kocaman beyaz SÜPERMARKET sözcüğünün basılı olduğu süpermarketin bulunduğu yerde olmalıydı. Oysa onun hatırladığı kitapçı dükkânı, koca camekânlı çift kapılı bu marketle karşılaştırılamazdı bile, daracık ve karanlık bir mekândan ibaretti. Belki de yanlış biliyordu, kitapları aldığı yer başka bir taraftaydı.

Marketin önünde dikildiğinde elektronik çift kapı açıldı. Klaus fazla düşünmeden içeri girdi. İçerinin ılık havasıyla, hemen girişteki meyve sebze reyonunun yeşil, turuncu, kızıl, sarı renkleriyle insanı kendine çeken tertemiz atmosferi rahatlatıcıydı. Pek fazla müşterinin bulunmadığı markette doğu ezgili, kısık bir enstrümantal müzik çalıyordu. Kasada mırıltıyla konuşan genç bir kadınla erkek, şöyle dönüp ondan yana baktıktan sonra sohbetlerine devam ettiler.

Klaus, reyonların arasında gelişigüzel dolaştı. Meyveden sebzeye, bisküvi çeşitlerinden konservelere kadar her şey Türkiye'den geliyordu anlaşılan. Sanki ilk kez farkına varıyormuş gibi şaşırdı bu duruma. Paralel toplum dedikleri şey bu olmalıydı. Buradaki Türkler sadece kendi cemaatlerini kurmakla kalmamışlar, kendi yiyeceklerini de Türkiye'den getiriyorlardı. Sadece şeker, tuz, filtre kahve Alman dükkânlarındaki markalarla aynıydı. Üstelik bundan on yıl önce Türk dükkânları izbe, karanlık, daracık, kirli yerlerken, bu süpermarket ferah, temiz ve hijyenik görünüyordu.

Mağazayı boydan boya turladıktan sonra kasada oturmuş, arada bir Almanca sözcükleri karıştırarak kendi dillerinde gülüp eğlenerek genç kadın ile adama yanaştı. Kadının sarı saçları

ve kahverengi kaşları koyu esmer teniyle çiğ bir tezat içindeydi. Buna bir de fazlasıyla dik, fazlasıyla geriye kıvrık, rimelli kirpikleri, abartılı siyah göz kalemi, kırmızı rujundan biraz daha koyu dudak kalemi eklendiğinde, bu kadının makyaj yaparken kendini güzelleştirmek yerine çirkinleştirdiğine kanaat getirebilirdi. Bazı kadınların bu kadar genç olmalarına rağmen niye yüzleriyle bu kadar oynadıklarına oldum olası aklı ermemiştir zaten. Kadınların maskesi makyaj! Ya da belki de ruhlarını ortaya koyan aynaları. En az hippi geleneğinden ya da kendi kuşağı 68'li kimi Alman kadınların bakımsızlığı ve kendilerini bırakmışlıklığı kadar itici. Kaç yaşında olabilirdi bu kadın? Yirmi beş, otuz?

Hayır, artık otuz beşindeki bir kadın ile yirmi beşindeki bir kadını çoğu zaman birbirinden ayırt edemiyordu. Bu kendi algılamasıyla ilgili değildi sadece, dönemin bir özelliği olmalıydı. Belki kılık kıyafetiyle yirmili yaşlarındaki birinden farklılaşmadığı, kendine daha iyi baktığı, düzenli spor yaptığı için, kırkındaki bir kadının yaşını kestirmekte çoğu zaman zorlanıyordu. O zaman şu kasada oturan genç kadın yirmi iki de olabilirdi, otuz iki de.

Kasaya yaklaşıp doğrudan kıza yöneldi:

"Eskiden buralarda bir Türk kitapçısı vardı. Acaba kapandı mı, yoksa başka bir yere mi taşındı?"

Aslında hiç istemediği halde, genç kadına kur yapmıştı. Klaus, yaşlı adamların genç kızlara yönelik kurlarının, hep sempatik bir gülümsemeyle karşılık bulduğunu biliyordu artık. Hatta belki de yaşlı bir erkeğe cevap vermek zorunda olmadıkları, onu zararsız buldukları için çoğunlukla arsız bir yaramazlıkla genç kadınların da karşı harekete geçtiklerini, zaman zaman sevecenlikle gönül almaya çalıştıklarını deneyimlemişti. Bu kadın ise kabaydı. Stajyer Asiye'nin o çapkın, kendine güvenen sıcak ifadesinden uzak, burada, bu kasanın başında ne işim var diyen mutsuz bir havası vardı. Klaus'un yüzüne soğuk bir ifadeyle baktı, ilgisizce omuz silkti.

"Burada eskiden kitapçı var mıydı bilmem, ama..." dedi eliyle süpermarketin arkalarını işaret ederek, "bu sokağın arkasında, Kale'nin baktığı meydanda öyle bir yer var galiba." Sonra yanındaki, bıyıkları yeni terlemiş delikanlıya döndü, "Orda kitap-

çı vardı, değil mi?" diye sordu. Delikanlı bilmiyorum dercesine dudak bükmekle yetindi sadece.

Klaus süpermarketten çıkarken, iki gencin kendi dillerinde bir şeyler konuştuklarını, ardından çınlayan gülüşmelerini işitti. İnsan, bilmediği bir dil karşısında nasıl da çaresizdi. Şimdi, bu iki genç arkasından kendisine küfretmiş, bu sersem Alman bir Türk kitapçısını neden arar diye dalga geçmiş ya da bambaşka bir nedenle konuşup gülüşmelerine devam etmiş olabilirlerdi; gel gör ki, sırf dillerini bilmediği, Klaus sırf kendisini soğuk karşıladıkları için kızıyordu dışarı çıkarken. Kapının eşiğinde şimdi sanki daha da soğuduğunu hissettiği havayı içine çekerek cebindeki eldivenleri taktı, omzundan düşen çantasının kayışını yerleştirdi. Birbirlerine sokularak, el kol hareketleriyle bir şeyler anlatan hayli şişman, başörtülü iki kadın, bir iki adım ötesinde durmuş, onun kendilerine yol açmasını bekliyorlardı. Klaus kadınlara yol verirken ısrarla gözlerini yüzlerine dikti, onların bakışlarını aradı. Hayır, gözleri, bakışları uzaktı, Klaus'un vâkıf olamayacağı, gizli dünyalarına çekilmişlerdi.

Süpermarketi, sokağın kavisli bölümünü geride bırakıp, kaleye giden sokağa saparken, "Ne işim var benim buralarda?" diye tekrarladı içinden Klaus. "Kimi arıyorum, neyi arıyorum ben? Süheyla'yı mı?"

Süheyla bir anıydı sadece. Aslında yaşamında, pek çok şeye ulaştığını düşündüğü o doruk noktasında, bir keşiften ibaret olan Süheyla, macerayı korkuya dönüştürecek bir tehditti. Bu yüzden onunla yaşadığı maceranın ciddi bir ilişkiye dönüşmemesi için önlemini almış ve buna hiç pişman olmamıştı. Peki Süheyla değildiyse aradığı, niye gelmişti buraya, niye kapı zillerinde onun adını bulmayı umuyor, önü sıra yürüyen her kadının o veya onun bir akrabası olabileceğini düşünerek, böyle heyecana kapılıyordu? Süheyla'nın utangaç ama sıcak sokulganlığı başını döndürmüş, ama bu onu hayatına sokmasına yetmemişti işte. Buna yanaşmış olsa, Süheyla'nın her şeyi bırakacağından emindi. Uzun bir süre sessiz telefonlar gelmişti evine ve işyerine. Bu sessiz telefonlar, sıklığı zamanla azalsa da, bir

süre daha devam etmişti. Artık kesildikten sonra da, eğer oyduysa o telefonların sahibi, artık aramadığı ve kendisini unuttuğu için hafif bir burukluk yaşamış, sonra da unutup gitmişti bu serüveni.

Kendisine bırakılan bu notun Süheyla'ya ait olduğundan şimdi niye bu kadar emindi ki? On beş yıl önceki hepi topu birkaç kerelik sevişmeden büyük hazlar aldığını zannettiği, kim bilir sonraları nice orgazmlar yaşamış, kaç kez kendi hazzıyla büyülenmiş bir kadının o günleri unutmamış olduğundan nasıl bu kadar emin olabilirdi ki? Hem o da, acınası göçmen işçi sınıfının kara çarşaflı kadınları, çember sakallı erkekleriyle bir tehdit unsuru olarak karşısına dikilen bir kültürün üyesi değil miydi? O kadının da şimdi önü sıra yürürken tıka basa dolu alışveriş arabasını zor bela sürüyen, muhtemel ki dört beş çocuklu kadın gibi biri olmadığını nereden bilecekti ki? Yıllar önce zayıf, titrek ellerle sigara paketini açan o pejmürde kılıklı kadın gerçekten Süheyla mıydı yoksa vicdan azabının yarattığı bir hayal ürünü mü? Stajyer Asiye geldi aklma. Onun ince, kıvrımlı bedeni... Asiye Uwe ile flört ederken, çapkın bakışlarıyla kendisini de ihmal etmemişti. Yine de, bir kadına bakarken, bir kadını beğenirken aslında otuz yıl önceki duygularından hiçbir şey değişmediği halde, onların bakışları değişmişti. İlk olarak ne zaman duyumsamıştı bunu?

On yıl önceydi belki, ellisine yeni girmişti. İlk kez artık yaşlanmakta olduğunu ya da yaşlanmanın başında durduğunu düşünmüştü. Yirmi yaşlarında sarışın, nefis vücudu olan bir kızdı biraz da bu düşüncelerini güçlendiren. Karısının doğum günü partisi olmalıydı, çünkü karısının eski öğrencilerinden biri olduğunu hatırlıyordu kızın. Uzun düzgün bacaklarına, dolgun dik göğüslerine gözleri takılıp durmuştu elinde olmadan. Kızın kendisine bakarken, beğenmekten çok beğenilmenin hazzıyla ışıldayan şımarık bakışlarını fark etmişti. Uzaktan uzağa kendisiyle gözleriyle flört eden kız bunun daha fazlasının mümkün olmadığı sinyalini otuzlarındaki, genç bir adama kaçamak bakışlar fırlatarak vermişti.

Demek insanlar yaşlandıkça roller tersine dönüyordu. Artık kimse karşında büyülenmiyor; tersine, sen körpe bir bedene, hasar görmemiş neşeli bir yaratığa bakıp büyüleniyorsun. Bel-

ki de genç kadınların yaşlı erkeklere ilgisi, bu erkeklerin onların genç bedenlerine, heyecanlarına duydukları özlemin geriliminden kaynaklanıyordu. Yoksa, en az kendisinden yirmi otuz yaş büyük erkeklerle birlikte olan kadınların bu tercihleri başka neyle açıklanabilirdi ki? Yaşlı erkeklerin sadece parası veya şöhreti olamazdı genç kadınları çeken.

Kalenin geniş kapısından, uzaktan bakınca açık bir ağızda beyaz bir dili andıran karla kaplı meydana girdi. Ortalık sessizleşmiş, biraz önce tezgâhını toparlamakta olan manavın durduğu yerde gazete parçaları ile bir iki kesekâğıdı sağa sola uçuşuyordu. Yem arayan birkaç güvercin ve meydanın solunda, kol kola girmiş, adımlarını adeta sayar gibi usulca atan yaşlı bir çift dışında kimseler yoktu. Dükkânlardan, lokantalardan dışarı taşan kokular ve ılıman hava yitmiş; soğuk ve sessiz bir dünya başlamıştı.

Meydanın sağındaki karla kaplı dar patikadan yürüdü, ışığı yanan dükkânın önüne vardı. Aradığı kitapçıydı bu. Ama şimdi önünde dikildiği bu dükkân da değiştirmiyordu durumu. Türkler yoktu bu meydanda, kokuları kaybolmuştu, kitapçılarına rağmen.

Uzun uzun daracık vitrini izledi. Almanca başlıklar taşıyan ama yazarları Türk olan kitaplar sergilenmekteydi. İki yazarı tanıyordu. Birini, daha çok Türk sokak çetelerinin dünyasını anlatması, onların dillerini kullanmasıyla, diğerini ise şiirleri ve gazetelerde çıkan denemeleriyle biliyordu. Vitrinde her ne kadar dört beş kitap görülüyor olsa da, buraya kitabevi demek için bin şahit isterdi. İçeride, kasanın arkasındaki raflarda sigaralar diziliydi, dükkânın ötelerinde kaset ve CD rafları, arkalardaki karanlık bölmede ise kitaplar... Sonra, kasanın yanındaki bir koltukta oturmuş, alçak dar bir masaya yığdığı birtakım fişleri inceleyen adama gözü kaydı. Bu, yıllar önce kendisine Süheyla'nın ne anlama geldiğini söylememekte direnen kitapçı olabilir miydi? O zamanlar gencecikti, siyah bıyıkları ağzına dökülüyordu. Bu ise göbekli, gerdanı kat kat olmuş, kerli ferli, orta yaşlı bir adam.

Kitapçı başını kaldırdığı anda vitrine dayadığı yüzünü geri çekti. Ama adamın beyaz saçlarını ve torbalanmış gözlerini seçebiliyordu. Kendi yüzünü görmüşçesine bir an korktu. "Yaşlandın, Klaus" dedi kendi kendine. "Yaşlandın ve gençliğini aramaya çıktın, sonra da şu kitapların satışıyla ayakta kalamadığı için sigara satıcılığı yapan kitapçıdan medet umuyorsun. Egzotik, sana eskisi kadar yabancı, bir ismin peşinden koşarak hayatında yeniden anlamlar yaratmaya çalışıyorsun."

Kolundaki saate baktı, en az bir buçuk saat önce evde olması gerekirdi. Bir tek orada huzur bulduğu, orada dinlendiğini hissettiği evine gitmek istemiyordu ama şimdi. Merak etmişlerdir. Birimdekilerin ve kızının zoruyla edindiği cep telefonuna alışamadığı için onu hep bir yerlerde unuturdu. Haftalardır, çalışma masasının çekmecesinde duran, şarjı bitmiş olan bu cebi aramış da olabilirlerdi.

İyi de, şimdi karısının ve kızının yanma gitmek istemiyor, akşam davet edildikleri partiden ölesiye nefret ediyorsa, başka ne yapabilirdi ki? Berlin'deki, çocukluklarının geçtiği eski evlerinde kedileriyle baş başa yaşayan ablasıyla yıllardır görüşmüyorlardı. Onunla geçen yıl annesi öldüğünde bir araya gelmiş, bir daha telefonlaşmamışlardı bile. 'O zaman nereye gidebilirim, kime gidebilirim ki?' diye söylendi kendi kendine.

Yaklaşan ayak sesleriyle yana döndü. Kıpkızıl, kabarık peruklu dev bir kadın kırıtarak kendisine doğru geliyordu. Kısa kürklü ceketinin yakası arasında beyaz, dik göğüslerin derin çatalı dikkatini çekti. Kadın, kalçalarını ancak kapatan, kısa dar bir etek; dizkapaklarına dek çıkan alabildiğine yüksek topuklu çizmeler giymişti. Abartılı makyajıyla, göz süzen davetkâr bakışlarıyla iç gıcıklayan, ayartıcı bir özgüven, bir güç saçıyordu.

Önünden geçip giderken, 'Acaba ameliyat olanlardan mıdır?' diye bir soru geldi Klaus'un aklma. Belli ki, biraz önce önünden geçtiği barlardan birine gidiyordu. Kadının beyazlara karışan kara gölgesi nasıl da heybetliydi.

Aklına masasının çekmecesine koymuş olduğu telefon geldi. Numarayı ne kadar düşünürse düşünsün hatırlayamıyordu. Ama kararını verdi. Yüreğine musallat olan şu duygunun peşine düşmenin, şu meraktan kurtulmanın tek yolu vardı. Neden

olmasın? Süheyla değilse bile, herhangi bir Bayan S. Kaya'nın telefonuna yanıt vermek gibi bir kibarlık göstermiş olacaktı. Meydanın diğer ucunda çatısı karla kaplı telefon kulübesini yeni fark etti. Şehrin telefon rehberi orada mutlaka vardı. Üstelik çekmecesine kilitlediği nottaki numaranın ilk üç rakamını da hatırlıyordu. Kararlı adımlarla telefon kulübesine yöneldi.

Çevirmeli Telefon

Telefonun başat bir yere sahip olduğu bu evde, gelen telefonlara eskiden beri hep Aziz koşardı. Ne de olsa evin tek çocuğuydu ve tek çocuk olmanın zorlukları yanı sıra, kimi ayrıcalıklarına da sahipti. Telefonlara ve televizyon kumandasına sarılmalarda, sofraya gelen yemeklerde mızmızlık etmelerde, ana babanın gününü ve zamanını belirlemede... Kısaca, ailenin tek çocuğu olması bahanesiyle az çok şımartılmıştı Aziz. Ama onun bu tekilliği biraz farklıydı. O bu evin tek çocuğuydu, ama gerçekte çok çocuklu bir ailenin en küçüğüydü, büyük ablasının onun doğduğu yıl evlenmiş, ağabeyi ve küçük ablasının ise kendini bildi bileli hep uzaklarda yaşamış, uzakta büyümüş olmalarıyla kaderi diğer tek çocuklardan ayrılmıştı. Yine de, birazdan çalacak olan telefona alışılageldiği gibi onun koşması beklenirdi. Ne de olsa delikanlıydı, evin dışında yaşlı ana babasınkinden ayrılan bambaşka bir yaşamı, kendine özgü bir dünyası vardı. Ama başka bir şehirde üniversiteye gitmek üzere bu evden ayrıldığından beri çoktan unutmuştu bu eski alışkanlığını. Unutmasının tek nedeni okul tatilini fırsat bilip bir haftalığına geldiği baba evine öyle yabancılaşması da değildi sadece; yakın bir zamanda hayatına giren ve şimdi tam göğsünün üzerindeki gömleğinin cebinde duran bir cep telefonu olmuştu onun da.

Aklının bir yanı her an çalmasını beklediği bu cep telefonunda, gözü MTV'de, henüz küçük bir çocukken ve tuşlu telefonlar eve girmemişkenki günleri anımsıyordu Aziz. Sevecen, ürpertici bir anıştı bu. Aklının bir yanı Meltem, Meltem diye fı-

sıldıyordu sürekli. Meltem... Ani ama her zamankinden farklı bir uyanış sanki, tekrarladıkça çoğalıp çağıldayacak, sonra gürleyecek bir üst ton Meltem. Bin kez söylese, bin kez bağırsa, içindeki ses sanki bıkmayacak bu isimden.

Aziz bir yandan da Meltem'in çocuk halini hatırlamaya çalışıyordu, boz, esmer, cılız bir kız çocuk geliyordu gözünün önüne de, o kızın bir, iki saat önce yanından ayrıldığı genç güzel kadın olduğuna inanamıyordu. Ama yaşam ne garip değil mi Aziz? Meltem'le sadece on bir yaşlarından itibaren aynı sınıfta, aynı okulda birlikte büyümemişlerdi; aynı şeyleri de yaşamışlardı, benzer kaderleri paylaşmışlardı. Meltem de evin en küçüğüydü, onun da nüfus cüzdanında doğum yeri olarak bu şehir vardı, onun da iki ağabeyi hep uzaklarda yaşamış, o da tıpkı kendi çocukluğunda olduğu gibi, hafta sonları Türkiye'deki bu kardeşlere telefonlar açılırken benzer deneyimlerden geçmişti. Bu yüzden mi böyle berrak hatırlıyordu Aziz o çevirmeli telefonları şimdi? Çocukluğunun hafta sonlarını?

Aziz öyle güçlü hatırlıyordu ki o günleri, çocukluğunun, ailenin asli tarihi, hatta genel yazgısı gibi geliyor bu ona. Cumartesi sabahları, bir gün önceden yapılmış bir futbol maçının sonuçlarını öğrenmek için televizyon karşısında geçirilen ikindi vakitleri; annesinin bitmek bilmez temizlikleri ve alışverişleri, her şey ama her şey sanki akşam saatlerinde Ankara'da düşmesi beklenen bu telefon çevirmelerine hazırlık gibiydi. Sabah ilk iş olarak annesi babasıyla birlikte alışveriş yapmış, mutfak dolaplarını, buzdolabının derin dondurucusunu, çekmeceleri koca hafta boyunca tükenecek yiyeceklerle doldurmuş olurdu ve Aziz ne çocukluğunda ne de delikanlı yaşa geldiğinde annesinin bu kadar zahmete katlanıp, bu torba torba unları, torba torba makarnaları, 250 gramlık kalıp kalıp tereyağlarını, çuvallarla patates ve soğanları, derin dondurucuda haftalarca tükenmeyen etleri, kıymayı saklamasını –bazen yarım kuzu alınır, parçalanıp poşetler içinde ayrı ayrı yemeklikler halinde dondurulurdu– anlayamazdı. Annesinin beş kutu undan birinin eksildiği hafta dolaba mutlaka bir kilo un daha koymasına, en az üç poşet makarna ve daha pek çok kuru yiyeceği dolapta sürekli biriktirmesine de akıl sır erdiremezdi ya, kadın da zaten, o cumartesi sabahları-

nın ilk ritüellerinden biri olan alışverişi Aziz sabahın en tatlı uykusundayken Ankara'ya açılacak bu telefon seanslarından çok önce yapmış olduğundan, oğlan bu işten çok da rahatsız olmazdı. Temizlik tıkırtıları ve açılıp kapanan dış kapıyla Aziz de yavaş yavaş uyanırdı – annesi ya çöp atmak üzere dışarıya çıkmış olurdu ya da oturdukları kata çıkan ve karşı daireden komşularıyla haftada bir kez dönüşümlü temizlemek zorunda oldukları merdivenleri silmekte olurdu. Aziz kalktığında o gün yenilecek yemeği ocakta fokur fokur kaynarken bulurdu. Sekmeyen, sanki birbirinin devamı, çok az istisnayla aksayıp başka zamanlara kayan evin rutin hafta sonları böyle başlardı Aziz için.

Ve ardından, sanki evin, hayatın, hatta koca bir dünyanın annesi için düzene girdiği, az çok memnuniyetin hükmettiği, şöyle durgunluğun ve sükûnetin başladığı akşam saatlerine doğru telefon faslı başlardı. Aziz o eski evlerindeki gri halıflekste nasıl bağdaş kurduğunu, kucağına aldığı telefonun gövdesinin ve kulağına dayadığı ahizesinin nasıl ısınmaya başladığını hatırlıyordu mesela. Bazen annesinin sabunlu bezle silmiş olduğu ve henüz kurumamış olan halının ıslaklığını poposuna yapışan pantolonunda hissederdi. Çünkü karşı tarafta hatların düşmesi çoğu zaman bir, iki saat sürebilirdi ve telefonun kablosu oturma odasının koltuklarına ulaşamadığından mı, herkesin seferber olduğu bu işte daha geniş bir yayılma imkânı verdiği için mi, bunun nedenini şimdi anlayamıyordu Aziz, bu cumartesi telefonları yerde, halıfleksin üzerinde yapılırdı. İşe en önce başlayan babası, değil karşı tarafa bağlanmak, on dört numaradan oluşan rakamların henüz yedincisine bile gelmeden, her defasında aynı sinir bozucu sinyalle karşılaşırdı. Bazen de telefonu kucağında tutan her kimse, doğru numarayı çevirdiğine yemin billah ant içmesine sebep olan bambaşka bir ülkeye, hışırtılı anlaşılmaz bir dilin konuşulduğu bir eve bağlanırdı. Ve ilk pes eden babası olurdu. Babası, "Hanım, yine düşmedi bu meret" der, biraz sinirli, biraz küs, ümitsizce yerden kalkar, koltuğa otururdu. Annesinin ise hep çok yavaş ya da hatalı çevirdiği, numaralar arasında fazla beklediği için karşı tarafa bağlanamayacağından emin olan Aziz, "Verin ben çevireyim" diye, kendinden emin, telefonun önüne kurulurdu. Bir kuralı vardı bu işin, o da hızlı olmaktı, henüz ilk çevir-

diğin numaranın çıt çıt sesi kesilmeden bir sonraki numarayı çevirmekti. En zoru da çevirme bölümünün başındaki sıfır ve dokuz rakamlarını sonuna kadar çevirmekti. Aziz on dört numarayı hızla çevirirken parmakları acır, sonra uyuşurdu; biraz dinlenmek üzere ara verir, minik parmaklarını sil baştan kâh yere, kâh kucağına koyduğu telefonun deliklerine sokar, çevirir babam çevirirdi. Bazen o kadar uzun sürerdi ki bu iş, uzun bir süre halının üzerinde bağdaş kurmaktan beli tutulur, sürekli oturuşunu değiştirir, bazen yere uzanır, öyle koyulurdu yeniden işe. Bütün numaralar çevrilip kısa hışırtılı bir sessizlikten sonra telefon nihayet çalmaya başladığında ise, gururla zaferini ilan eder, almacı annesinin eline tutuşturuverirdi. Babası her defasında aynı tepkiyi verirdi: "Ben demedim mi, bu evde bu işi bir tek Aziz becerir diye."

Bazen de Aziz aynı gün ve saatlerde, artık kendisine bıkkınlık veren bu telefon seanslarından kaçmak için odasına kapanırdı. Ama yine de kayıtsız kalamaz, onların telefonla giriştikleri amansız savaş ritüeline kulak kabartır, nasıl yavaş yavaş sabırsızlandıklarını hisseder, telefonun bağlanmamasına verip veriştirmeleri karşısında eğlenir, bir yandan onların bu beceriksizliklerine içten içe kızar, sinirlenir, kendisini yardıma çağırmalarını beklerdi. Çoğu zaman da çağırırlardı onu.

İşte, aynı şeyleri bundan on yıl öncesine kadar hem Meltem hem de anne-babası İtalya'yı ararken Giovanni yaşamıştı. Ne tuhaf, diye düşündü Aziz, her biri evlerinde başka ülkelere, başka şehirlere açılan telefonlarda benzer şekilde ana babalarına yardım etmişlerdi, benzer şekilde sinirlenmiş, benzer şekilde onlara zaferlerini ilan etmişlerdi ama aynı sınıflarda, aynı sıralarda büyümelerine rağmen kimse kimseye o güne kadar bu yaşadıklarından söz açmamıştı. Biraz daha konuşsalar, kim bilir başka ortak neler çıkardı ortaya. Büyümek buydu belki de, büyümek bir zamanlar birer utanç halesiyle çevrili olayları ve yaşanmışlıkları başkasına anlatabilmek ve bu eski utançlarıyla eğlenebilmekti.

Sanki bir sis perdesinin ardına gizlenmiş ama unuttuğunu zannettiği anda bile hep var olan Meltem imgesi öyle capcan-

lı geldi ki gözünün önüne, onun kendisine doğru eğilirken bedeninden yayılan parfüm kokusu, sıcaklığını, yüzünü gıdıklayan saçlarındaki şampuan kokusunu aldı sanki. Meltem'in numarasını cep telefonuna kaydederken, hafif titrek parmaklarla parmağına dokunmuştu. Bedenine yayılan o sıcaklık anını yaşadı bir an. "Vay be, nereden nereye" demişti Meltem. "Eski çevirmeli telefonları hatırlıyor musun?" diye devam etmişti. Belki de Meltem de kendisi gibi parmakları birbirine dokunurken heyecanlandığı ve bu heyecanını bastırmak istediği için sözü çevirmeli telefonlara getirmişti. Oysa ortaokul yıllarında hiç dikkatini çekmemişti Meltem. Dokuzuncu sınıfa kadar hep Meltem diye bir kız vardı, ama onun için yok gibiydi. Çoğunlukla yaşıtı diğer Türk kızlarıyla takılan, zinhar erkeklerin dokunmaması, yan gözle bakmaması, hele onlarla seksi aklının ucundan geçirmemesi gereken, belki de bu yüzden bir kere olsun dikkatini çekmeyen, alelade bir Türk kızıydı Meltem. Sonradan ortadan kaybolmuştu. Sadece bir ara onun Türkiye'ye gönderildiğini işitmişti, ama o kadar. Meltem İstanbul'a gitmiş, orada liseyi bitirmiş, üniversiteyi kazandıktan sonra da eğitimini burada sürdürmek üzere geri dönmüştü.

Eskiden beri tanıdığı Türk kızlarından ayrılmıştı her yönüyle. Makyajında, giyim kuşamında bir sadelik vardı. Türkçeyi Türkiye'dekiler gibi konuşması, diline tek kelime Almanca karıştırmaması hem Aziz'in hoşuna gitmiş hem de tedirgin etmişti onu. Belki gelecek yıl Türkoloji bölümünde bazı dersler almalıydı. Gerçi Meltem Türkçesinin iyi olduğunu söylemişti, o da bunu çocukluğundan beri yaz tatillerini hep Ankara'da geçirmesine bağlamıştı. Bu akşam şehirde çeşitli barlarda yılbaşı partileri vardı, bugün buluştuğu diğer lise arkadaşlarıyla sözleşmişlerdi ama Meltem de gelebilecek miydi? Onlara takılmasının Türkiye'den buraya tatil yapmaya gelen iki lise arkadaşının isteğine bağlı olduğunu söylemişti kız. Gelebilirse, kendisini arayacaktı.

Aziz televizyonun sesini kıstı, sanki antreden bir ses işitmişti. Eli ister istemez süveterinin altındaki gömleğinin cebine gitti. Cep telefonu oradaydı. Çalan, evin telefonuydu.

Ses çıkarmadan arkasındaki üçlü koltuğa oturmuş olan anne babasından yana baktı. Belli ki ikisi de işitmişti telefonun sesini, gazetesine gömülmüş, adeta heceleyerek bir şeyler okuyan babası başını şöyle kaldırıp önce kendisine sonra karısına baktı. Elinde, Aziz'in hiçbir zaman kime ve ne işe yaradığını anlayamadığı örgüler bulunan annesi ise, bu kez kucağında dertop olmuş bir elbisenin eteklerini dikiyordu. Annesi, burnunun ucunda duran gözlüğünün üzerinden beklentili gözlerle Aziz'e bakıyordu. Ama kimse kıpırdamadı yerinden. Belki de bundan bir yıl önce üniversiteyi başka bir şehirde okumak üzere evden ayrılmadan önceki eski tezcanlılığıyla gelen telefona, kapı ziline, evde olup biten başka diğer şeylere koşmasını, burasının hâlâ bir evi, yuvası olduğunu görmek istiyordu annesi.

Ama Aziz, dördüncü çalışında da kıpırdamadı yerinde ve "Anne, telefon çalıyor" dedi.

Şükriye Hanım isteksizce yerinden kalkarken, "Baksaydın ya oğlum!" dedi sitemkâr bir sesle ve antredeki ayakkabılığın üzerindeki telefona doğru seğirtti. Altıncı çalışmdayken ancak açabildi almacı.

"Alo?" dedi.

Karşı taraftan ses gelmiyordu. Alo diye bağırdı Şükriye Hanım bir kez daha. Bu ya Aziz'in evde olduğu zamanlarda sık sık gelen sessiz telefonlardan biriydi ya da karşı taraf evde kimsenin olmadığına ikna olup kapatmıştı. Bir süre sessizliği dinleyip, üst üste alo diye bağırdıktan sonra almacı yerine bıraktı ama hemen oradan ayrılmadı.

"Acaba çocuklardan biri miydi?" diye söylendi.

Elindeki gazeteyi bir kenara koymuş, ama her an ona geri dönecekmiş gibi başını hafif antreye çevirmiş olan kocası oturduğu yerden kıpırdadı:

"Gel otur hanım. Çocukların aradığı mı var bu evi? Arayan bir daha dener."

"Yok, Türkiye'dekiler değil de belki Süheyla'dır." Duvardaki büyük saate baktı. "Tam da kızın işe gitme saati."

Babası eliyle boş ver o yaramazı dercesine belli belirsiz bir işaret yaptı ve tekrar gazetesine eğildi. Aziz babasını işaret ederek soran gözlerle annesine baktı. Umutsuzlukla boynunu büken

annesi, her zamanki o değişmez, kaderine razı yılgın yüz ifadesiyle, odaya gelmek yerine mutfağa yöneldi.

Sabah kahvaltıdan sonraki kavga tamamen aklından çıkmıştı Aziz'in ve şimdi anlıyordu ki, sabah evi terk ettiğinde arkasında bıraktığı o bunaltıcı hava bu eve hükmetmeyi sürdürüyordu. Her ne kadar içeri girdiğinde, babası neşeyle kendisini karşılamış, annesinin sevinci ışıl ışıl gözlerine yansımış olsa da, anında bu sevincin yerini alacak, sanki yok edilmesi mümkün olmayan o tanıdık kederin hep hazırda beklediğini şimdi fark ediyordu. Biraz önce coşkuyla anımsadığı çocukluk günlerindeki telefon seanslarına da aslında bu hüzün hâkim değil miydi? Yok yok, Meltem'le paylaştıkları bu ortak geçmişleri, anlatırken kahkahalarla gülüp geçtikleri türden neşeli değildi. Annesinin o telefonları kapattıktan sonra gizli gizli ağlamaları tüylerini diken diken ederdi mesela. Bu evde yıllar yılı uzaktaki çocuklarının ne yapıp ettikleri, ne yiyip içtikleriyle meşgul anne babasının ne uzakları konuşa konuşa tüketebildikleri ne de o uzaklara yaklaşabildikleri bir ortamda büyümüştü Aziz. Öyle hafif bir çocukluk değildi bu, pürüzsüz, kaygısız bir çocukluk hiç değildi. Ankara'da yaz tatillerinde bazen şaka yollu, bazen de çok ciddi tartışmaların alevlendiği, herkesin birikmiş hınçlarla kucağındaki taşları ortaya döktüğü anlarda, suçlananlardan biri de o olurdu. Böyle zamanlarda bu ailede anneli babalı yetişen tek kişinin o olduğu o kadar sık hatırlatılırdı ki kendisine, Aziz ta küçüklüğünden beri kendisine bahşedilmiş bu ayrıcalık yüzünden vicdan azabı çekerdi. Ama hiç kimse annesinin dinmeyen kederinin bir tanığı olarak büyümüş olduğunu aklının ucuna bile getirmezdi.

Aziz şimdi boz bulanık bir karamsarlığa doğru akıyordu. İçin için bu atmosferi bozan her şeye karşı isyan eden Aziz, bunun sebebinin Süheyla ablası olduğuna karar verdi. Bu sabah babasıyla aralarından geçen o kavgadan sonra hırsla dışarı çıkan Süheyla'yı babasının artık çok ender kullandığı otomobiliyle tramvay yolunda yakalamış, onu evine kadar bırakmıştı.

Siniri hâlâ yatışmamış olan ablası, "Bu evden kaçıp gitmekle iyi yaptın!" demişti. Oysa Aziz herkesin onun Hamburg'u seç-

me nedenini, başvurusunun oradaki üniversite tarafından kabul edilmesine bağladığını sanıyordu. Bu konuda yorum yapmamıştı. Aslında, ablası onu dinleyecek durumda da değildi. Kendisiyle meşguldü. Sanki kocasının oğlunu alıp Türkiye'ye gitmesi de değildi onu meşgul eden. Haftada bir kez gittiği toplu terapilerde hikâyelerini dinlediği kadınları anlatmaya başlamıştı Süheyla. Ne garip, kendisi de hikâyesini anlatmak üzere o terapilerde bulunmuyormuşçasma, dışarıdan bakan bir gözlemci gibi, insanların nasıl da dramatik yaşamları olduğundan söz ediyordu. İlk kez bugün ablasının, bildiği, gördüğü ve inandığından farklı, bambaşka şeyler yaşamış olduğunu, onun bastırdığı bir gizli hikâyesi yüzünden hasta olduğunu hissetti. Süheyla yıllardır panik ataklar halinde nükseden, bazen hiç yokmuşçasına kendini unutturan, sürekli ilaçlarla kontrol altında tutulan psikolojik bir rahatsızlığın pençesinde boğuşuyordu ve kardeşi onun bu hastalığının nedenini, onu böyle yiyip bitiren şeyin ne olduğunu gerçek anlamda hiç merak etmemişti. Sadece zaman zaman hastalanırdı, üzerinde bir delilik vardı, ama bu deliliğin de bir arka planı olabileceği üzerine hiç kafa yormamıştı. Ya da o güne kadar bildiklerini sandıkları bir nedene bağlamışlardı bu hastalığı. Henüz on yedi yaşındayken sevmediği bir adamla evlenmiş olması yeterli bir neden değil miydi? Nedense, sanki sevilmeyen adam imgesi, evlilik kavramıyla yan yana geldiğinde yumuşuyordu. Mesela bir kadın sevmediği bir adamla sırf evlendiği için o adam tarafından tecavüze uğramış olmuyordu sanki, belki de iğrendiği o adamla aynı evi, aynı akşamları ve geceleri paylaşmıyordu ve o sevmediği adama mecburen katlanmıyor ve yıllar sonra belki de mecburen katlandığı için sevmeyi bile öğrenmiyordu sanki. Evlilik sözcüğü adeta yumuşatıyordu her türlü zorbalığı.

Aziz bunları düşündüğünde irkildi. O güne kadar bu konular üzerinde hiç böyle durmamıştı, iki ablası olmasına rağmen –gerçi her biri bambaşka bir dünyada yaşıyordu bu ablalarının, üstelik sadece mesafelerle değil, hayata bakışlarıyla, tercihleri, yapıp ettikleriyle de bambaşka yaşam biçimlerine sahiplerdi– onların birer kadın olarak kendisinden, ağabeyinden farklı, bambaşka şeylerle baş etmek zorunda olduklarını o güne ka-

dar bir kere olsun aklına getirmemişti. Ve, kadın derneklerinin, vakıfların, psikologların üzerinde kafa yorduğu, hatta neredeyse koca dünyanın etrafında döndüğü kadın-erkek ayrımı gibi bir meselenin ilk kez ciddi ciddi aklına geliyor olmasına şaşıyordu.

Ama bu şaşkınlık, kabaran öfkesini dindirmeye yine de yetmedi. Böylesi bir dünyanın insanın ancak isyan etmesine yol açabileceğini de kavrıyordu, ama bu da yetmiyordu onu asıl kızdıran şeyi bastırmaya. Ablasının dünyasında olup bitenleri, onun babasına, bazen de annesine neden bu kadar kin beslediğini az buçuk tahmin etmesi de. İçin için ablasının çevresini daha huzurlu kılacak, yaşamla uzlaşı kurmak için hiçbir adım atmamasını kabullenemiyordu.

Bundan bir yıl öncesine kadar kırkına yaklaşmış ablası yaşındaki kadınlar gözüne yaşlı gelirdi, ama son zamanlarda karşılaştığı bu yaşlardaki iki kadın değil yaşlı, aksine tanıdığı genç kızlardan daha dinamik, daha yaşam doluydular. Geçen yıl kendisini büyülemiş olan, hayatının en güzel anlarını, belki de kendisine cinselliği gerçek anlamda deli dolu yaşatan ve birkaç ay sonra kendisini terk eden İngrid mesela... Ablasından sadece bir yaş küçüktü ama o güne dek onun kadar neşeli ve yaşama dört elle sarılmış, doya doya ondan zevk almaya niyetli başka bir kadın tanımamıştı. İngrid'in bu genişliğini Almanlığma da veremiyordu, çünkü bir de kendisiyle aynı bölümde sosyal pedagoji derslerine giren Sema vardı. 38 yaşında, kıskanç kocasından yeni boşanmıştı ve cıvıl cıvıl gencecik bir kız gibi, hayatta yapmak istediği sürüyle şeyden bahsedip duruyordu. Bu kadınların özgürlükleri, rahatlıkları Aziz'i büyüleyip şaşırtmış olsa da, yine de ablası için istediği böylesi hayatlar değildi. O ablasıydı, hepsini sadece birer teyze, abla olarak kabul ettiği, ama yaşamlarının detaylarını hiçbir zaman merak etmemiş olduğu yaşıtları eş dost akraba kadınlar gibi hayatı olduğu gibi kabul etmesini, ailesinin, oğlunun üstüne titreyen sevecen bir kadın olmasını bekliyordu.

Üzerinde siyah, uzun bir tuvalet, belinden aşağı uzayıp inen simsiyah saçlarıyla "Frozen" diye haykırıyordu kırk yaşındaki Madonna sesi kısık ekranda ve şimdi sanki sahte ve yalancı bir

dünyadan sesleniyor gibiydi. Birazdan siyah tuvaletiyle beyaz bir zemine iki büklüm uzanacak ve siyah bedeni onlarca karakargaya bölünüp gökyüzüne uçacak. Bu, son zamanlarda en çok dinlediği ve sevdiği şarkılardan biri olsa da; klipteki karanlık, biraz vamp görünümlü, soluk yüzlü Madonna'dan pek hoşlanmamıştı.

Aziz, başını yana çevirdi, babasına baktı. Masaya yaydığı gazetesinin emlak ilanlarına gömülmüştü adam.

Aziz ışığı uzun karanlık antreye vuran, su şırıltısının geldiği mutfağa yöneldi. Annesi, evyenin başında dikilmiş, salata yapmak üzere marulları yıkıyordu.

"Ne pişirdin bakalım?" dedi Aziz sesine neşeli bir hava katmaya çalışarak.

Dikkatle, kendisine dönen annesinin çöküк, kederli yüzüne baktı. Rahatladı, neyse ki korktuğu gibi ağlamamıştı annesi. Sonra hatırladı: Onun ağladığına son yıllarda çok ender tanık olmuştu.

Annesi soğuk suyun altında kızarmış tombul eliyle ocağın gözlerinde duran tencerelere, sonra da pencerenin geniş denizliği üzerine konmuş bir tepsinin içindeki köftelere işaret etti.

"İçli köfte. Sarma... Aç bak."

"Vay be, özlemişim" dedi Aziz.

"Özlersin ya. Oralarda ananın yemeklerini nerden bulacaksın? Hele sıcak bir çorba geçiyor mudur ki kursağından..."

Aziz, annesinin bugün geri dönüyorum dese, bu işten mutlu olacağından o kadar emindi ki. Aslında, biraz önce eski lise arkadaşlarıyla otururken, Meltem'le uzun uzun sohbet edip, 'Ben nasıl olmuş da bu kıza eskiden hiç dikkat etmemişim?' deyip kendi kendine şaşarken, ciddi ciddi buraya dönmeyi de düşünmüştü. Bu şehre en fazla bir saat uzaklıktaki Dortmund, Essen, Köln üniversitelerine geçiş yapması, iki sömestrlik derslerini kabul ettirmesi zor olmazdı. Ama, bu sabah ve şimdi bu evde tanık olduğu gergin havadan sonra, geri dönme fikrinden pek emin değildi artık.

"Anne" dedi ses tonunu alçaltarak. Bir yandan da antreye kulak verdi. Oturma odasında, haberlerin adeta bağıra çağıra sunulduğu Türk kanallarından birini açmıştı babası.

Aziz, bir sandalye çekip otururken boğazını temizledi, iyice ciddileşen, kendini önemli bir şey dinlemeye hazırlayan annesine dikkat kesilerek yutkundu ve "Bence Süheyla ablam kocası gelene kadar yalnız kalmasa iyi olur" diye devam etti.

Şükriye Hanım oturduğu yerden bacaklarını masanın altına uzatmaya çalışan oğluna baktı çaresizce. Belli ki şaşırmamıştı Aziz'in bu sözlerine. Yüzündeki tedirginlik görülmeyecek gibiydi.

"Söyledim oğlum. Kaç kere, gel burada kal dedim. Sen duymadın mı sabah? Dün geldi, sadece bir gece kalabildi. Sabah da kavga gürültü, çekti gitti."

Aziz, boğazını temizledi, masadaki su şişesini eline aldı, kapağını açtı, karşı dolaptan bir bardak almak için kalkıyordu ki annesi, dur dedi ve uzandı hemen yanı başındaki dolaptan bir bardak çıkarıp uzattı. Aziz aslında hiç susamadığı ve şimdi annesiyle konuşurken, sanki elinde bir meşgale olsa daha rahat edeceği duygusuyla bardağın yarısına kadar doldurduğu suyu başına dikti.

"Anne, sabah Süheyla ablamı arabayla evine bıraktım. Biraz konuştuk" dedi.

Annesi, tedirginlikle oğlunun yüzüne baktı. Kötü bir şeyler söyleyeceğinden korkuyordu. Arkasında dikildiği sandalyeyi çekti, tam oturuyordu ki, vazgeçti. Aralık duran mutfağın kapısına yöneldi, bir eliyle kapının kolunu yavaşça aşağıya doğru bükerken diğer eliyle kapıyı yandan bastırarak, usulca, adeta ses çıkarmadan kapattı. Geri dönüp sandalyeye oturdu.

Annesi böyle karşısında oturmuş, yardım dileyen kaygılı ve beklentili gözlerle kendisine bakarken Aziz bir an söyleyeceğini şaşırdı. Aslında biraz önce söylediklerinden fazla bir şey de anlatamayacaktı. Sonra ablasının psikiyatristinin söyledikleri aklına geldi. Kararsızlıkla annesinin yüzüne baktı ve sustu.

"Oğlum, gelsin. Burada kalsın, babasının sinirlenmesine bakma. O da üzüntüsünden ne yapacağını bilmiyor. Buraya gelir, bir de Halil'den ayrılırsa, diye korkuyorum. Acaba bu adamın hayatında başka biri mi var, diye düşündüm bütün gün. Ne dersin, olabilir mi sence?"

"Yok, sanmam" dedi Aziz. "Süheyla ablamın hastalığının Halil enişteyle bir ilgisi yok bence."

Annesi sesini çıkarmadı, kızının hastalığıyla ilgili bir çözü-

mün şimdi ağzından dökülecegi umuduyla Aziz'e baktı. Aziz sesini çıkarmayınca devam etti:

"Oğlum, doktora gidip geliyor ya ha bire. Kaç kere de hastaneye yattı."

"Bilmiyorum anne, ablamın hastalığının sanki çok daha derin sebepleri varmış gibi geliyor bana. Bizim de çözemediğimiz, bilmediğimiz sebepler."

Şükriye Hanım, soğuk suda morarmış, ıslak, tombul ellerini kucağına götürdü, sanki ne yaptığını bilmezmiş gibi, bilinçsizce eteğini sıvazlayıp durdu. Önüne geçemediği bir telaşla oğluna bakıyordu.

"Ah, o ilk evliliği getirdi kızı bu hale. Kız aslında hiç evlenmek istememişti. Ama örtbas ettik, evlendirdik işte. Ah şu baban, eskiden böyle rahat değildi ki."

Son cümleyi söylerken sesini alçaltmıştı.

"Anne, babamı suçlayıp durmamak lazım belki de. Öyle evlenen sürüyle kadın var. Eninde sonunda ya bir şekilde yürütüyorlar evliliklerini, hatta mutlu bile olabiliyorlar ya da boşanıyorlar. Bence ablamın sorunları ta çocukluktan kaynaklanıyor."

Şükriye Hanım birden şaşırdı. Ne söyleyeceğini bilemedi.

"Çocukluktan mı?" diyebildi sonunda. Belki yoksul yaşamışlardı; ama Süheyla küçücük bir kızken herkes yoksuldu, köyden, kasabadan akrabalarının çoğu Almanya'ya gelmiş, Süheyla yaşındaki kadınlar şimdi çocuklarını evlendirir olmuşlardı, hiç kimseden böyle bir şey duymamıştı. Üstelik ölen iki çocuktan sonra el üstünde tutmuşlardı onu.

Aziz, arkalığına yaslandığı sandalyeden doğruldu, annesine doğru eğildi, annesinin şaşkın, üzgün gözlerinin içine bakarak teskin edercesine, "Anne, belki bu yüzden senin de ablamla beraber psikoloğa gitmen gerekir. Ablamın iyileşmesi için..."

Şükriye Hanım sinirden kıpkırmızı kesildi, adeta köpürürerek oturduğu yerden sıçradı. Kocasının konuşmalarını duymaması için gösterdiği onca çabayı unutuverdi ve "Oğlum, ne diyorsun sen?" diye bağırdı. "Benim ne işim var doktorla, hasta olan Süheyla, benim bir derdim yok ki. Benim tek derdim, uzun yıllar çocuklarımdan ayrı kalmam."

"Belki ablamın sorunu tam da bundan kaynaklanıyordur."

"Ablan bizden sadece altı yıl uzakta yaşadı, asıl onun acısını çeken Aysu'yla Yaşar oldu. Onların niye bir şeyi yok?"

"Belki de vardır, uzaktan nerden biliyoruz? Neyse anne, bakma sen bana... Böyle şeyler öyle kolay çözülseydi, bir çaresi bulunurdu bugüne kadar. Benimkisi sadece bir tahmin. Dün ablam bir şeyler anlattı bana da..."

"Ne anlattı?"

"Valla ben Süheyla ablamın gittiği doktorun onunla ne kadar ilgilendiğinden emin değilim, ayrıca Alman olduğundan, bizim halimizi ne kadar bildiğinden de emin değilim. Ama ablamın sorunları bizim bilmediğimiz, hatta ablamın bile bilmediği nedenlere dayanıyor. Bu yüzden de belki sen de ablamla arada bir doktora gitsen iyi olabilirmiş gibi geliyor bana."

"Oğlum, sen de iyice delirdin, benim ne işim var doktorda, zaten daha yeni varislerimden ameliyat oldum, şimdi de şu psikologları çıkarma başıma. Ben hasta filan değilim."

"Ya, tabii ki değilsin! Sana bir şey soracağım, ölen ilk iki kızın" Aziz bunu söylerken duraksadı, hiç tanımamış olduğu, annesinin doğurduğu çocuklara ablam değil de yabancı birinden bahsedercesine kızların demiş olmasına alınacağını akıl ederek devam etti: "Yani ölen iki ablam için çok ağladın mı?"

Şükriye Hanım şaşkınlık üzerine şaşkınlık geçiriyordu. İlki doğar doğmaz bir et parçasıyken, ötekisi dört yaşındayken kızamıktan, ateşler içinde kıvranırken ölmüş, ölümleri üzerinden kırk yıl geçmiş çocuklarının arkasından ağlayıp ağlamadığının bu işle ne ilgisi vardı? Aklı almıyordu tüm bunları, ama bir yandan da merak ediyordu.

"Anne doktorun dediğine göre, ablamın şu anda hasta olmasının pek çok nedeni var. Bunlar ortaya çıkıp konuşulursa, iyileşme şansı artıyor. Mesela, senin iki büyük ablamı kaybettiğinde yas tutmaya fırsatının olmaması... Sonra, çok küçükken Aysu ablamı Süheyla ablama bırakıp gitmen... Doktorun dediğine göre bunların hepsi kaybetme korkusuyla ilgiliymiş. Bu korkuyu en çok hisseden de Süheyla ablam olmuş olabilirmiş."

Şükriye Hanım ayağa fırladı, yüzü kıpkırmızı kesilmiş, puslu yeşil gözleri, kocaman açılmıştı. Gözbebeğinin etrafındaki kızarıklık, daha da belirginleşip yayıldı.

"Sen ne diyorsun, evladım? Bu nasıl bir suçlama? Ben erkek işçi almadıkları, baban gelemediği için kadın başıma bu memlekete geldim. Dilenmemek için, çocuklarımın geleceği için yüreğime taş basıp buralara geldim. Ne kaçması, bu nasıl söz? Bu nasıl bir iftira?"

Hiddetten gözleri adeta ateş saçıyor, titriyordu.

Aziz kalktı, annesinin titreyen ellerini tuttu. İçinde yükselen bir pişmanlıkla eğildi ufacık tefecik annesinin çökük, yuvarlak omuzlarına sarıldı. Bunu yaparken, aslında çok uzun süredir annesini böyle kucaklamadığını, hatta ayrılırken, yan yana gelirken, yanak yanağa öpüşmek dışında birbirlerine sarılmadıklarını düşündü. Annesinden ayrılıp tekrar yerine oturdu.

"Anne, bunların ne kadar doğru olduğunu ben de bilmiyorum. Hem böyle olmasa bile, hepimizin birilerine içini dökmeye ihtiyacı var. Belki de yabancı birileriyle, en iyisi de bir psikologla konuşmak. Artık dil de sorun değil, Türkçe konuşan bir sürü psikolog var."

Annenin dikildiği yerden omuzları çöktü iyice. Oğluna baktı uzun uzun, sonra ocağın kenarına koymuş olduğu soğumaya yüz tutmuş et tabağına yöneldi. İçinden ağlamak geliyordu. Yutkundu, şimdi ağlamamalıydı, bugün değil. Hiç olmazsa oğlunun, şu anda belki de kulak kesmiş kendilerini dinleyen kocasının bugünlerini zehir etmeyecekti. Oğluna döndü, sert ve kesin bir dille:

"Yok evladım, yok. Senin bu ablan deli meli değil. O Alman var ya o Alman, ta on beş yıl önceki o radyocu... Ondan söz edip duruyor. Kocasına da anlattı, o da bırakıp gitti işte. Şimdi de deliliğe vuruyor."

"Tamam da anne, yıllardır doktora gitmiyor mu, yıllardır ilaç almıyor mu zaten?"

Aziz gömleğinin cebindeki telefon çaldığında birden şaşırdı; telefonu da, aramasını beklediği Meltem'i de unutmuştu. Telefonu cebinden çıkardı. Gerçekten de Meltem'di arayan. O an Süheyla ablası da, hastalığı da uzaklaşıp yabancı birer imgeye dönüştüler, annesinin söyledikleri birden inandırıcı geldi kendisine. İçinde yine o sevinç dalgası yükseldi.

"Tamam anne haklısın" dedi hızla. "Belki de abartmamak

lazım. Halil enişte bence yarın bir gün gelir. O zaman her şeyin düzeleceğinden eminim. Onun ablamı ne kadar sevdiğini bilmiyor musun?"

Elinde çalmakta olan telefonla antreye çıktı.

"Ne haber Azizcim" diyordu Meltem cıvıl cıvıl, baştan çıkarıcı bir sesle. Meltem Aziz'e Ankara'yı, Aysu ablasının kız arkadaşlarını, özellikle de Canan'ı hatırlattı.

İlk Yaz

Tütün renginde sıcak, çok sıcak bir yazdı ve geçti. Evler güneşin altında kavruldu, oturduğumuz apartmanın baktığı toprak yolda tozlar havalandı; aşağılardaki yolun asfaltına pus düştü, kokusu mahallenin üstlerindeki gecekondulara doğru giden külüstür otomobillerin, kirli pencerelerinden içleri görünmeyen dolmuşların ve yamru yumru kamyonetlerden gelen benzin, yanmış motor yağı ve lastik kokularıyla birleşip genizleri yaktı. Musluklardan akan birkaç damla sudan sonra fıss sesleri yükseldiğinde küfürler savruldu, adı konulmamış birilerine kızıldı, aynı küfürler aniden elektrikler kesildiğinde de yükseldi haklı olarak, yine ismi cismi belirsiz o birilerine; mumlar arandı karanlıkta, bazen bulunamadı ve iki sokak aşağıdaki bakkala koşuldu. Sonra sular aktığında, sevinçli çığlıklarla müjdelendi haberi, hemen boşalmış bidonlar, banyo kazanı, kovalar doldurulmaya başlandı. Ümitlerin kesildiği bir anda elektrikler gelince ışıl ışıl oldu dünya. Kısılan gözler acıdı bir an, rahat nefesler alındı, çok şükür denildi, beddua edilen o belirsizlere dualar edildi sanki. Geceleri, nevresimler, yorgan yüzleri, pijamalar hep çok fazla, çok kalın. Terlemekten kızıllaşıp kabaran gövdeler, dört yandan açılan pencerelerdeki hava akımına rağmen nefessiz kaldı.

Gözüm az buçuk alışmıştı bundan böyle oturacağımız evin etrafındaki çıplak arazilere, orada burada sürmekte olan inşaatlara. Ama yine de şunu soruyordum kendime: Onca yıl yaşadığım ülkede inşa halinde hiç bina görmemiş miyim acaba? Orada her harç benim

bilemeyeceğim zamanlarda karılmış, her bina ben doğmadan kurulmuş muydu ki? Hiçbir ev topraktan bitmediğine göre, o güne kadar karşılaşmamış mıydım bir temelin atılışı, duvarların yükseltilişi, çatıların örtülüşüyle? Çocukken bebeklerin nereden geldiğini sormayı bile akıl etmezken, dolayısıyla o leylek meylek muhabbetinden bile haberim yokken, okulda Frau Martini'nin aydınlatma dersinde ağzım açık kalakalışımı hatırlıyordum. Demek binalar böyle, burada, birbirine komşu inşaatlarda her evresi tek tek görüldüğü üzere, çukurlar kazılarak, harç karılarak, kalıplar çakılarak, bir uçtan bir uca demir çubuklar uzatılarak, beton dökülerek ortaya çıkarılıyordu. A-ha! Geldiğim ülkenin diliyle bir "aha yaşantısı"ydı bu; şaşırtıcı bir saptama yapıp herhalde sokakta veya okulda öğrendiğim bu "A-ha!" ünlemini çıkardığımda, annemden yankı gibi, "Ha şunu bileydin" yorumu gelirdi. Bakalım, neler öğretecekti bu şehir bana daha.

Şehir uzak, bilinmez bir dünya gibiydi biraz, ama beraber yaşadığımız insanlar vardı, kocası dört yıl önce trafik kazasında ölmüş olan teyzem, coğrafya öğretmenliği bölümünde okuyan, teyzemin kızı Ferda abla ve üniversiteyi yeni kazanmış ağabeyim bu şehirde, bu mahallenin ötelerinde başka bir dünyanın, sevilesi, kendini huzurlu hissedeceğin bir yaşam olduğunu hatırlatıyorlardı. Zaman onlar için kendi rutin tiktaklarındaydı yani. Nerede olursan ol, önce o tiktakların rutinliğine alıştıkça bir çeşit dinginlik başlarmış meğer; ama zamanın sayacını unutmadan önce biraz yaşamak, saymak ve sürekli duymak gerekiyormuş. Saymak akşamı, öğle vakitlerini saymak, hesaplar yapıp sürekli o sayacın aralığındaki kaderine kızmak... Böyle zamanlarda o sürekli ağlama isteği hiç dinmez sanır insan, an gelir, koca evren sanki sadece koca bir özlemekten, terkedilmişlikten, kızgınlıktan ibarettir ve sonra, an gelir duyarsızlaşırsın, hiçbir şey hissetmez, bir uyurgezer oluverirsin. Oysa zaman akıp gidecekti ve içimi her yokladığımda uzaklaşacaktı özlediğim mekânlar, insanlar. Tıpkı annemin sabahın erken saatlerinde kalkıp fabrikaya gitmesi gibi, teyzem de sabahları konfeksiyondaki işine gidecekti. Gündüz okuldan eve ilk gelen ben olacaktım, eski yaşamımda olduğu gibi. Kışları ev soğuk olacaktı, soba yakmayı öğrenecektim, sobanın külünü boşaltacaktım, boşaltırken sinirlenecek, lanetler yağdıracaktım, soğukta parmaklarım mo-

rarırken. Soba hemen tutuşmayıp da tüten dumanı salonu boğduğunda, açtığım pencerenin pervazına yaslanıp ağlayacak, içimdeki bütün zehri tuzlu sularımla dışarı atacaktım; sonra yanacaktı soba, oda ısınacaktı, sıcak bir çay, derken Ferda abla, ağabeyim, teyzem görünüvereceklerdi, düzelecekti dünya yeniden, yerli yerine oturacaktı az buçuk. Akşam yemeği, hafta sonu yapılmış bir börek, fındıklı kek, bisküviden yapılmış mozaik pasta... Televizyonda Çalıkuşu dizisini izlerken, kömür sobasının üstünde demlendikten sonra bardaklara doldurulan çay, tuzlu çekirdek... Üç kadının bu kadın filmine dalıp gitmelerini oflar puflar çeke çeke küçümsediğini anlatmaya çalışan ağabeyim yine de kendini ekrana bakmaktan alıkoyamayacaktı, teyzemin beni koluyla dürtükleyip, Ferda'ya gözleriyle Çalıkuşu Feride'nin kaderine hiç de öyle duyarsız kalamayan ağabeyimi işaret edecekti; bense Ferda'nın ağabeyimle dalga geçme faslı uzadıkça sinirlenecektim.

Ve işte o hayata ilk adımımı şehre indiğimiz o pazar günü atıyordum. Kırmızı körüklü otobüsün arkasında, Ferda'yla ağabeyimin arasına oturmuştum; o sürekli pusuda bekleyen sızılı iç sesimi unutmuş, korunaklı bir dünyaya akıyordum sanki. Zaman da oraya doğru akıyor, tıpkı kısılmış eski sesimin yeni bir sese doğru açılması gibi.

"Burası Beşinci Durak, buraları biliyorsun artık" diyordu Ferda.

İki üç katlı evlerin önlerindeki minik bahçelerde ağaçların yaprakları sararmış, bazıları ateş kızıllığında. İkinci durak! "Bak, senin okulun şu beyaz binaların arkasında, subay lojmanları onlar..." Ferda beyaz diyordu, ben duman rengindeki kirli, tek tip yapıları görüyordum.

Bugün pazar, diyordu içimdeki ses. Yarın orada okulun ilk günü. Söylemiştim, ama vedalaşmamıştım pek çoğuyla. Bakalım, deneyeceğim, sevmezsem belki geri dönerim demiştim Anke'ye. Sanki umurunda mıydı pis şişkonun. Sadece meraktan. Peki Michael, o üzülecek mi gelmediğime, yokluğumu hissedecek mi? Helime'yle Elvira'ya gönderdiğim kartları göreceklerdir. Birinde Ankara Kalesi, diğerinde ışıl ışıl bir Anıtkabir resminin olduğu kartpostalı sınıfta masa masa dolaştırırken, sevmiş memleketini diyecekler, Michael'inse yüzü asılacak. Michael soracak mı beni Helime'ye? Belki sözümü bile etmeyecek, aklına bile gelmeyeceğim. Midemde bir kasılma, sızlayarak kazınmaya başlıyordu.

"Birinci Durak" diyordu Ferda abla. Yüksek bloklar, üzerinde, o hep çok sevmiş olduğum puslu gökyüzü... Sonra, koca şehrin ortalıkta görünmediği, boz bir çıplaklık, şurada burada minik barakalar... Ufak tefek, karmaşık saçlı bir adamın indiği bu durağın adını tabelada okuyordum. Varlık Mahallesi. Bizi ilgilendiren bir yer değildi anlaşılan, ikisinden de ses çıkmadığına göre. Sonra Ulus. Ulus'un diğer bir adı "millet" miydi? Sağda kaportaları ve camları tozlu mavi dolmuşların durağı... Buradaki dolmuşlar bizim oraya da giderlermiş. Yukarılara doğru tırmanan yüksek betonarme binaların kenarlarından kıvrılıyordu otobüs.

Biraz sonra Ferda abla ayaklandı. Sanki karmaşanın, Anadolu'nun değişik yüzlerinin çoğaldığı bir köprü altı... Otobüsten inen Ferda ablanın arkasından bakıyordum. Tıpkı oğlanlara benziyordu arkadan, düz boru paça kot pantolonu, bej bebe yakalı tişörtü, yandan omzuna attığı toprak rengi elyaf spor çantasıyla. İki yıl sonra coğrafya öğretmeni olacaktı. Onu dizkapaklarını aşan etekler, topuklu ayakkabılar giymiş bir memur olarak düşünemiyordum bir türlü. Öğretmenlere de mi memur derlerdi? Bizimkiler hepsine toplu halde memur diyorlardı. Doktoruna da öğretmene de postane çalışanına da. Kendimi ise memur olarak hiç hayal edemiyordum. Frau Cremer'le meslek seçimi konusunda yaptığımız derslerde, gazeteci olacağımı söylerdim hep. Bir kavramdı işte, gazetecinin ne yaptığını bilmesem de heyecanlandıran bir yanı vardı. Şimdi ise bütün meslekler memur kavramı altında kayboluyordu. Gazeteci ne yapardı ki burada? Onların büroları neredeydi? Nerede, nasıl haber çıkarırlardı? Yok, zaman, kavramlar, hayaller sanki durmuş ve donmuş burada; ve ben uyurgezer bir ruh haliyle dışımda gelişen, hareket eden bir dünyayı seyrediyordum. Hiçbir meslek adını bulup çıkaramıyordum kendim için o anda. Sıhhiye sözcüğünü bile telaffuz edemezken. Sıhhiye! Sıhhatler olsun! Saç keserken de söyleniyor, hastalara da. Aman, ne çok detayı varmış bu dilin... Ferda abla dönüp el sallıyordu Sıhhiye durağında, ötelerde, göze hiç de yabancı gelmeyen, geldiğim ülkenin kimi tarihi yapılarına benzeyen binalara doğru yürüyüp karmaşık, koyu kalabalığın arasında kayboldu.

Şimdi, bir genişliğe doğru yol alıyorduk, sarsıla sarsıla. Ağabeyimle ilk kez yalnız kalıyoruz. Çocukken yalnız kalmış mıydık? Ben ilkokul biri, o beşi bitirdiğinde, ailemiz, 'Kız çocuğudur, daha çok küçük.'

diyerek beni yanına alıp onu ise şehirdeki bir yatılı okula verdiklerinden beri, ne zaman yalnız kaldığımızı hatırlamıyordum. Sonra, aklıma geliyor. Üç aylık okul tatilinde yanımıza gelmişti ağabeyim, bisikletinin arkasına binmiştim, Ren Nehri'nin kenarında gezmiştik. Demek afacanlıklarım çocukluktan kalma... Rahat otur, bu kadar korkarsan düşersin diye bağırmıştı ağabeyim bana. Saçları üçe vurulmuştu. Nasıl da esmer bir çocuktu, esmer şakağında sarı sarı parlayan tüylerini görüyordum. O zaman da, şimdi de seviyordum ağabeyimi. Ama şimdi konuşamıyorduk.

Biraz daha tenhalaşan ve karmaşık tabelaların, renkli dükkânların yerine daha tekdüze, daha temiz ve yüksek, gözü yormayan yapıların sıralandığı bulvarda ilerledikçe otobüs boşaldı. Sanki bu bulvarın ötesinde, daha nezih, bambaşka bir dünya uzanıyor gibiydi. Otobüs birazdan bir dörtyol ağzından dönerek bulvarın karşı tarafına geçti ve durdu. Son durağa varmıştık. Bakanlıklar. İnerken aklımda tutmaya, unutmamaya çalıştığım durakları sayıyordum. Varlık-Ulus-Sıhhiye-Kızılay-Bakanlıklar.

"Bak," diyordu ağabeyim, "bu cadde Atatürk Bulvarı. Burada yolunu kaybetmene imkân yok. Aşağılarda, mağazaları dolaşırız, sonra, almak istediğin başka şeyler varsa, dönerken alırsın. Tamam mı? Bak durak hemen sinemanın önünde, Batı Sineması, görüyor musun? Bu da biletin, bu otobüs. 2 Numara. Mavi otobüse para verirsin, kırmızıya biraz önce yaptığımız gibi şu bileti atarsın."

Yüzüme bakıyor uzun uzun, sonra gülüyordu. "Herhalde kaybolmazsın ha?" diyordu eğlenerek. Öyle sinirleniyordum ki... Tam itiraz edecekken, "Tamam, tamam kızma hemen" diye yatıştırıyordu beni.

Aslında, bu ülkenin sadece kasabasını, çocukluğumuzda gittiğimiz akrabaların gecekondu mahallelerindeki evlerini biliyordum. Yeni geldiğim, binaları en fazla üç dört katlı mahallenin çarşısı dışındaydık, şimdi gerçek anlamda şehre inmiştik. Burada her şey daha büyük, daha parlaktı. Bu şehirde otuz yaşın altında kimse yaşamıyordu sanki. İlk kez büyük kent görüyormuşum gibi şaşkınlığımı yenmeye çalışıyordum. Bu bulvarda sanki başkaydı insanlar, başörtülerine sığınmış kadınlar; kumaş pantolonlu, kara bıyıklı erkekler de azdı. Öyle düşündüğüm gibi kısa boylu, tıknaz tipler de kaybolmuştu. Bakımlı kadınlar geçiyordu bulvardan, genç, ince uzun boylu kızlar, sarışın, kumral, esmer, blucinli, mini etekli... Kimilerinin minik burunla-

rı yukarılarda, bakışları çok uzaklarda; ulaşılması güç tanrıçalar gibi dimdik yürüyorlardı. Bazılarının bakışları bana dokunuyordu. Hayatımda hiç bu kadar genç kızla göz göze gelmemişim meğer. Neden sonra akıl edebiliyordum, bu bakışlar bana değil, yanı başımda yürüyen ağabeyimeydi. Dönüp ağabeyime bakıyorum yandan, annem onun bebekken ablama benzediğini söylerdi: "Onun gibi sarı bir çocuktu, büyüdükçe baban tarafına çekti ikisi de, senin gibi. Saçları koyulaştı, tenleri karardı."

Kara değil, buğday tenliydi ağabeyim. Benim geldiğim ülkenin serin iklimini hiç solumamış yüzü güneş yanığıydı... Siyahtan çok, parlak kül rengindeydi omuzlarına dökülen saçları. Yanılmıyordum. Bu sessiz, bu soru sormadıkça ağzından tek bir kelime çıkmayan annemin ilk göz ağrısı, o yıllar yılı doğmasını beklediği ama beş yaşından itibaren kâh dede yanında, kâh teyze yanında yetişmiş, ortaokul ve liseyi yatılı okullarda okumuş ağabeyim yakışıklıydı. Hiçbir zaman tam ne düşündüğünü anlayamadığım, o sessizliğinden hep kendime pay çıkarıp ona karşı hata yapacağım duygusuyla tedirgin olduğum ağabeyime bebek yüzlü kızlar bakıyor, beğeniyorlardı onu. Sonra bu güzel kızlar, geldiğinden beri sürekli yiyen, yedikçe çıkaran ama belli ki yedikleri anında yağ olup orasına burasına yerleşen yeniyetme kız kardeşine bakıyor ve sanki hayalkırıklığına uğruyorlardı.

Bulvarı kesen geniş bir meydana vardığımızda durduk. Kasalara, önleri açık brandalara, yerlerde muşambalara eski yeni kitaplar dizilmişti. Uzun saçlı, çoğunlukla siyah ve haki giyinmiş kızlar, uzun saçlı delikanlılar; bıyıkları ağızlarına dökülen erkekler standların arkasında oturmuş, kimi kitap okuyor, kimi sohbet ediyor, kimi kitapların üzerine eğilmiş alıcılarla sohbet ediyordu.

"Burası Olgunlar" diyordu ağabeyim. "Elden düşme, bazen kitapçılarda bulunmayan kitaplar satılır."

Hoşuma gitmişti burası, çekinmesem ağabeyimden, hadi burada biraz oyalanalım diyecektim.

"Sevdin mi?" diye sordu ağabeyim. Tıpkı ablaminkileri andıran siyah iri gözlerinde soran, hüzünlü bir bakış gördüm bir an. İçimde ılık sıcak bir şeyler akıyordu. Demek görüyordu ağabeyim beni, bakıyor, bütün hissettiklerimi, bütün yüreğimi gözlerimde okuyordu.

Korkuyor muydu? En çok da kendisine emanet edilmiş yeniyetme kız kardeşini bundan böyle sırtında bir yük gibi taşıyacağı için kızıyor muydu annemize, babamıza, en çok da bana?

Sonra, birileri bitiyordu önümüzde, kıvır kıvır saçlı bir kız, "Naber?" diye sesleniyordu. Nasıl da rahat, kendine güvenen bir kız. Ağabeyimle aynı fakültedelermiş. Ağabeyim öyle hoş bakıyordu ki kıza, acaba kız arkadası mı diyordum kendi kendime. Kızın adını unutuyordum ama yanındaki çocuğun adı kalıyordu aklımda: Erdin. Erdin tıraşsız yüzünü kaşıyordu sürekli. O da mı okuldan? Bir şeyler soruyorlardı bana. Hep tetikte, biraz kekeme dilim. Geldiğimden beri ister istemez ağzımdan çıkan ünlemlere hâkim olmalıydım artık: "Ahha, ach so, ja..."

Ağabeyim yeni geldiğimi söylüyordu onlara. Erdin kızıyordu: "Ne demeye geliyorsunuz bu ülkeye bilmiyorum ki? Rahat batmış size de, güzelim, tertemiz yerleri bırakıp bu bok götüren şehirde, daha düz yolda bile yürümeyi bilmeyen adamların memleketinde ne işiniz var, bilmem ki. Herkes Avrupa'ya kaçmanın bir yolunu ararken..." Kız sert bir ifadeyle çıkışıyordu çocuğa: "Ne patavatsızsın yahu? Kızcağız daha yeni gelmiş, uyum sağlamaya çalışırken, ettiğin laflara bak. Ayrıca, bana cenneti vaat etseler, yine de bu boklu ülke dışında başka bir yerde yaşamam."

İkisinden ayrılıp bulvar aşağı yolumuza devam ederken, kızcağız, patavatsız, saçmalama, sözcüklerini tekrarlıyordum içimden. Nasıl da doğal çıkıyordu bu sözcükler ağızlardan, seri, teklemeden, ikilemeden, tıpır tıpır dökülüyorlardı. Bir gün ben de böyle, içine yabancı sözcükler karıştırmadan, insanların garipsediği ünlemlere sarılmadan, teklemeden, hiç korkum yokmuş gibi takır takır konuşacak mıydım?

Aşağılara indikçe kalabalık artıyor, arttıkça koyulaşıyordu. Kıvıl kıvıl bir topluluk, soldan sağa, sağdan sola... Çorap, iç çamaşırı, hemen yanında çanta, ayakkabı satan dükkânlar... Fiyatların gittikçe ucuzladığı, yaz indirimini gösteren kırmızı koca puntolarla etiketlenmiş, karmaşıklaşan vitrinler... Ağabeyim, "Gir dene!" diyordu, "aradığın pantolon varsa şu vitrinlerde."

"Yok" diyordum sıkıntıyla, "dönerken bakarım."

Şu pusuda bekleyen iç sıkıntım, yine bir sızı gibi gelip yokluyor-

du beni. Aldırmayacağım, ben buradayım, demiş miydim kendi kendime. Ne farkı var ki buranın oralardan? Hem burası ne kadar rahat, annen bir oğlanla yolda konuşuyor olma ihtimaliyle hop oturup hop kalkardı, yolda yanına bir erkek yaklaşır da bir şeyler söyler, bir okul arkadaşınla ayaküstü bir şeyler konuşurken birden bir akraba, bir tanıdık tarafından görülürsün de anında annene babana yetiştirilir korkusuyla ürperirdin. Senden olsa olsa birkaç yaş büyük sevgililer el ele dolaşıyor bu şehirde, hepsi buralı, kimsenin korktuğu yok. Yok, o gün böyle düşünmüyordum... Yıllar sonra... Ama o an, yolda yürürken, bir rahatlama vardı üzerimde yine de. Bir anlık bir macera duygusu, bir hafiflik, garip, uçucu bir iyimserlik... Galiba sonbaharlarını sevecektim bu şehrin.

Dörtyol ağzını geçiyor, yüksek binaların arasına giriyorduk. Burada sanki subay üniformalı erkekler çoğalıyor. Tam önümüzde üniformalı üç genç, kol kola girmiş üç kızın arkasında yürüyorlardı. Kızlardan biri ikide bir dönüp onlara bakıyor, bir şeyler anlatıyordu yeniden. Birkaç yıl önce haftanın iki günü öğleden sonra gittiğim Türkçe derslerinde, hiçbir zaman birbirinden ayrılmayan Pakize, Ayşe ve Rukiye'nin arkalarına da, okulun önüne gelip bekleyen yaşları epey büyük oğlanlar takılırdı. Onlar da böyle kol kola yürüyen üç kızın peşine düşerlerken, kızlar kikirdeyerek birbirlerini dürterler, bak seninki de yanlarında, diye fısıldardı biri. Kızların arkasına düşen delikanlılar arasında kapı komşumuz Mustafa, beni gördüğünde gözlerini kaçırırdı. Mustafa annem için çocuklarına gösterilebilecek en kötü örnekti. "Okuldan atıldı Hacıların Mustafası" derdi annem, "her gün yeni bir mont giyiyor, belli, düpedüz hırsızlık yapıyor bu çocuk."

Geniş bir alana girdiğimizde, kızlar bir pastaneye giriyorlardı, arkalarında da üniformalı delikanlılar. "Gel, sana Ankara'nın en ünlü dönercisinden döner yedireyim" diyordu ağabeyim. Kalabalığın tıka basa doldurduğu, ayran ve döner standında uzun kuyrukların oluştuğu bir dönercide, dirsek atışları, uğultulu bir gürültü arasında döner yerken, burada da üniformalılar dikkatimi çekiyordu. Her tarafta, pazar pazar herkesin gezmeye çıktığı şu çarşıda onların neden üniformalarıyla dolaştıklarını anlayamıyordum. Dayanamayıp ağabeyime soruyordum, polis mi, asker mi bunlar? "Ne po-

lisi kızım?" diyen ağabeyim sanki işimiz var seninle der gibi gülüyordu. "Askeri öğrenciler onlar..." Ağabeyimin sanki bir an, 'yaklaşırlarsa sakın yüz verme,' diyeceğini zannediyordum. Yok, o başka bir şey söylüyordu: "Bazı salak kızlar çok sever bu üniformalıları."

Döneri bitirdikten sonra çıktığımız dükkânın kocaman yeşil tabelasına dönüp baktım. İsmi nasıl da yabancı geliyordu dükkânın. Bildiğim dillerden hiçbiriyle iletişim kuramıyordum. Sonraları yüzlerce kez önünden geçeceğim, vitrin değiştirdiği halde adını değiştirmeyecek olan bu lokantanın adını yıllar sonra öğrenebilecektim. Yine sonradan öğrenecektim, hafızamda çağrışım yapmayan, bildiğim sözcüklerle ilintilendiremediğim hiçbir kavramı kolay kolay öğrenemediğimi, aklımda tutsam bile birkaç gün sonra unuttuğumu.

Yeniden bulvara geldiğimizde ağabeyim, biri sağdan, diğeri soldan genişleyerek yükselen merdivenlerden birinde yukarılara çıkıp bulvarı saran apartmanların ardında bilinmez başka bir dünyaya kaybolmadan önce, bir kez daha yolu tarif ediyor, biletimi kontrol ediyor, cüzdanıma, çantama sahip olmamı, istediğim alışverişi yaptıktan sonra oyalanmadan indiğimiz duraktan otobüse binmemi tembihliyordu sıkı sıkı.

Arkama dönüp kalabalığı yarıp giden başa bakıyordum. Öyle yitik hissediyordum ki kendimi, bir görünüp bir kaybolan o başın ardından koşup, "Bırakma bu kalabalığın içinde beni" diyesim geldi. Bir an ne yana gideceğimi, hangi dükkâna yöneleceğimi bilemedim. Ağabeyimin başı kayboluyordu kalabalığın arasında.

Bulutlar sanki daha da çoğalıyordu şimdi şehrin üstünde, havayı biraz daha karartıyordu. Evden çıkarken, bir pantolon almayı tasarlarken, şimdi hiçbir alışveriş yapmadan, bir an önce eve dönmek istiyordum. Buralarda bir tuvalet bulabilir miydim? Eve gitmek için indiğimiz otobüs durağına yürümek en az yirmi dakikamı alırdı. Eve varmam, nereden baksan en az bir saati alır... Kalabalığın arasından, bulvardan geçip giden otobüslere bakıyordum. Mavi, 2 numaralı bir otobüs geçiyordu. Öyle sarsıla sarsıla, yaylana yaylana yol alıyordu ki, şişman bir kadının kocaman kalçalarını arkası sıra sürükleyişine benziyordu. Öyle ya, son durağa yürümek için onca yolu tepeceğime, bu aşağılardaki durağa da yürüyebilirdim.

Aşağılarda kalabalık artıyor, hava ise biraz daha kararıyordu. İçimde durakları saymaya çalışıyordum. Biraz sonraki durak...

Kız... Mond=ay. Kız-ay, hayır Kızılay. Kızılay, Kızılay... Sonra Sıhhatler olsun... Sıhhiye! Milletin diğer adı: Ulus!

Burnumda bir damla, iki damla, derken hızla dökülüyordu yağmur. Tozla suyun buluşmasıyla yükselen keskin, ferahlatıcı koku... Kıvıl kıvıl koşuşturuyordu kalabalık. Dükkânların saçak altlarına sığınanları takip ediyordum. Ben de geniş bir saçağın altına giriyorum çabucak. Orada öylece bekleyerek, bir yaz sağanağı gibi hızla başlayan ama öyle hemen kesileceğe de benzemeyen yağmuru izliyordum. Sanki gökten sular boşalıyordu. Koca bulvarın kaldırımının orasında burasında minik göller oluşuyordu anında. Arabalar hızla geçerken çamurlu sularını sıçratıyorlardı.

Yağmur biraz hafiflediğinde, yoluna devam edenlere ben de takıldım. Çamur göllerine basmamak için sürekli önüme bakıyordum, önümde yürüyenlerin paçalarına, baldırlarına sıçramış taneleri gördükçe benim halimin de pek farklı olamayacağını anlıyordum. Dikkat etmenin anlamı kalmamış, yürü gitsindi artık. Birden nereden geldiği belli olmayan, çiğnene çiğnene çırpılmış yoğurt kıvamını almış bir çamura giriyordum. Şaşkınlık içinde gözümü ayıramadığım bir yaygı. Bir an çamuru sevdiğimi düşünüyordum. Sıcak ekmeğin üstünde eriyen Nutella. Ayakkabılarım batmıştı zaten. Araçlar çamur rengine boyanmış, pencereleri dahil. Doluluklarından kuyrukları neredeyse yere çarpacak kadar sarkmış belediye otobüsleri geçiyor, camlarının çamurundan içindekilerin yüzleri seçilemiyordu. Bu çamuru oluşturan yağmur acaba onu yıkayıp götürecek kadar güçlü müydü?

Kızılay durağı değil miydi benim otobüsü yakalamaya çalıştığım durak? Yok canım, arkamda kalmıştı. Ötelerde Ferda ablanın indiği durağı seçiyordum. Sıhhatler olsun. Sırılsıklamdım, pantolon paçalarını artık hiç saymıyordum. En az yarım saat önce bu şehre dalacağımı hesaplamıştım, ona kendimi verecek, onunla halhamur olacak, onun bana bir şeyler yapmasını bekleyecek, izleyecek, tadacaktım. Ona âşık olmaya kararlıydım. Ama şimdi şu mendebur yağmur giriyordu aramıza, pimpirikli bir hanenin içeriyi göstermesinler diye asılmış, ama içeridekilere de dışarıyı göstermeyen tül perdeleri gibi. Yağmur dinsindi, çıksındı şu dünya. Bata çıka dolaşmaya razıydım, ayak bastığım zeminin asfalt mı, çamur mu olduğu dert değildi. Ama şu boyun eğdiren, pıstıran, koşturan, evliyi evine, köylüyü köyüne kaçıran yağmur bezginlik veriyordu.

Burası Benim İkinci Evim

Emine teyzenin yine kemikleri ağrıyormuş. Ağrımak ne kelime, koca gün sızım sızım sızlamış da her yanı, yine de durmamış yerinde, evin içinde koşturup durmuş. Üstelik sadece bu da değilmiş ki, çarpıntıları yoklayıp durmuş gün boyu, hem de her zamankinden fazla. Ah be Canan'ı, güzel kızı, biraz da anasıyla ilgilenseymiş, SSK'nın illetinden kurtarsa da şöyle özel bir doktora gösteriverseymiş ya. Mesela bir de alttaki komşu Pakize'nin doktoruna görünseymiş, hani derlermiş ki adam Amerikalarda ihtisasını yapmış, ama bakmasalarmış onun oralarda okumuşluğuna, bizimkilerin elbette eline hiçbir ecnebi doktor su dökemezmiş, eğer o doktor işinin ehli iseymiş, bu gene de bu toprakların suyunu içmişliğinden, ekmeğini yemişliğinden, havasını solumuşluğundanmış.

Emine Hanım Canan'la Aysu'yu kapıda böyle hastalıklarını sayıp dökerek en acılı yüz ifadesiyle karşıladı. Onun tüm bu serzenişlerinin Canan'a bir mesaj olduğunu biliyordu ikisi de. Aslında altmış yaşındaki bir kadına bu anlamda yaşlı da denir mi, bunu kestiremiyordu Aysu ama Emine Hanım seksen yaşında, kemikleri çatır çatır çatırdayan, ağrılı, sızılı nineler gibi göründü gözüne bu akşam.

İki arkadaş kabanlarını ve ayakkabılarını çıkarırlarken o, tam da seksenindeki nineleri andıran haliyle açık mutfağın kapısının eşiğinde dikiliyordu. Ayakta zar zor duruyormuşçasına sırtını kapı kirişine yaslayışında, başının üzerinde düğümlediği yazmasıyla, loş ışığın altında canının nasıl da acıdığını canlan-

dırmaya çabalayan acılı yüz ifadesiyle... Boşuna, "Yaşlılar çocuk gibidir" dememişler. Emine Hanım da tıpkı küçük çocukların büyüklere yaptıkları gibi onların en derin yerine sesleniyor, acılarıyla, ağlamalarıyla vicdanları yokluyordu ve anne baba nasıl ki eninde sonunda dayanamayıp çocuğun istediğini yerine getirirse, Emine Hanım da çocuklar kadar başarılı olmasa da, bir ayağının o derin, korkutucu çukurda olduğunu hatırlatarak sesleniyordu kızına.

Canan, kontrol etmeye çalıştığı bir gülümsemeyle eğilmiş, ayakkabılarını çıkarmakta olan Aysu'ya şunları fısıldadı:

"Duydun mu Emine Hanım'ı? Onun derdi, bu akşam dışarı çıkmamız. Ona kalsa, uslu uslu evde oturup kendisiyle televizyon izleriz. Ama yok öyle..."

Canan ayakkabılarını çıkarır çıkarmaz, fısıldaşmalarına kulak kabartan, meraklı bakışlarını kendilerinden ayırmayan yaşlı kadına yöneldi ve kollarını açarak ona sarıldı.

"Ah canım annem! Bugün yorulmuş demek, kim bilir neler döktürmüştür" dedi ve yüzünü mutfaktan yana çevirerek, en tatlı sesiyle annesinin gönlünü almaya koyuldu: "Mm, nasıl da güzel kokular geliyor!" Ama Emine Hanım'ın sızlanmaları öyle kolay kolay dineceğe benzemiyordu.

Sahiden de öyle güzel kokular geliyordu ki mutfaktan, bütün evi tütsülü bir rahatlık sarmıştı. Aslında şimdi Aysu'ya kalsa, bu akşam tanımadığı, sadece Canan'ın sık sık sözünü ettiği Sevda'nın yılbaşı partisine gitmektense çörek, turşu, haşlanmış tavuk kokularının birbirine karıştığı bu tertemiz, pırıl pırıl evde kalır ve geceyi burada geçirirdi.

Canan biraz daha sokuldu annesine ve bu haliyle annesinin küçücük kızı oluverdi. Aysu bir an arkadaşının çocukluğunu, küçük kızken her yaramazlık sonrasında nasıl annesine sokulup gönlünü aldığını görür gibi oldu. Emine Hanım yumuşadı ama yine de bu işin burada bitmediğini, asıl hesaplaşmanın birazdan yapılacağını hatırlatan sert anne havasına büründü. Kızının kollarından sıyrılıp Aysu'ya yöneldi.

"Dur be yavrum. Daha şu kızcağıza hoş geldin bile diyemedim."

Gâvur icadı yılbaşınm zinhar kutlanmaması ve eğlenceyle geçirilmemesi gereken bir gece olduğunu yeri geldiğinde söylemeyi kendine görev edinmiş, imanına sıkı sıkı bağlı bir kadın olan Emine Teyze, bir şölene hazırlanmışçasına sürüyle yemek pişirmişti. Mutfak dolabına, ocağa tencere tencere, kap kap yemekler dizilmiş, tencere kapakları minik el örgüsü bezlerle örtülmüştü. Bu el örgüler, belki de en az yirmi yıl öncesine ait bakır tencerelerin, bakır kapaklarını tutarken el yakmamasını önleme amacını mı güdüyordu sadece? Mavi beyaz renklerdeki orlon tutacaklar, o kadar çok şeyi anımsatıyordu ki Aysu'ya. Gözü, bu elişlerinde, kâğıt peçeteleri üçgen haline getiriyor, salondaki yemek masasına hızla bir şeyler taşıyan Canan'ın telaşını izliyordu bir yandan da. Arkadan at kuyruğu yaptığı, önden perçem perçem alnına döktüğü saçlarıyla, eve girer girmez üzerine geçirdiği uzun kollu, minik papatyalı havlu elbisesiyle evin küçük kızı oluvermişti Canan.

Bir ara, yanı başında dikilip derin derin soluklanan Canan'a el örgülerini göstererek, "Bunları ilk defa görüyorum" dedi Aysu.

"Onlar, annemin ben ta çocukken örmeye başladığı çeyiz takımı. Emine Hanım'a kim kullanır bunları dedim ya geçenlerde? Ya şimdi nasıl kullanılacağını gösteriyor hepimize ya da artık evleneceğimden umudu kesti."

Aysu, henüz küçük bir kızken annesinin de kendisine böyle çeyizler hazırlamaya başladığını hatırlıyordu. Annesi ne yapmış olabilirdi ki onları şimdi? Çoktandır sözü edilmediğine göre, Emine Teyze gibi o da ya kullanıyor ya da dolaplarının köşelerinde bir yerlerde saklıyordur. Süheyla ablasıyla annesinin bu örgü seanslarını küçük bir kızken nasıl da severdi. Baklava modelleri, her baklavası başka bir renk minik yastık yüzleri, karpuz dilimleri, kapı eşikleri için tozluklar, bulaşık bezleri, içine bir zamanlar annesinin plastik çiçekler koyduğu, ağızlıkları fırfırlı kırmızı beyaz desenli vazo kılılfları, kibritlikler, bardak altlıkları, televizyon örtüleri, yatak takımı kırlentleri...

Annesinin tam bir Anadolu kızı gibi hamarat yetiştirmeyi kafasına koymuş olduğu Aysu, küçücük bir kızken örgü dantele, dikiş nakışa bayıldığı halde, buluğ çağında bu el becerileri-

nin de, güzel yemekler pişirebilmenin de, buna uygun saygılı bir kız gibi davranmayı öngören bütün o ritüellerin de evliliğe, iyi bir eş, iyi bir anne olmaya hazırlık olduğunun ayırdına varıp hepsinden nasıl da nefret etmeye başlamıştı. Belki de bu yüzden filmlere ve elinden düşürmediği romanların dünyasına kaçıyordu o zamanlar. Ne garip, Ankara'ya geldiği ilk yıllarında roman okumayı da bırakmış, ancak üniversite yıllarında yeniden keşfetmişti bu eski dünyasını.

Sofra kurulmuş, Canan'ın ablasının ve ağabeyinin çocuklarıyla bir an önce dökülmesini beklerlerken, iki arkadaş mutfakta oturuyordu. Canan dört yeğenine aldığı hediyeleri paketlerken Aysu sigara içiyordu. Üzerini değiştirmek üzere odasına giden Emine Teyze'nin içerden tıkırtıları geliyor, buzdolabının üzerindeki kısık radyodan Emel Sayın'ın sesinden *Yalancı Yârim* şarkısı yükseliyordu.

Kış aylarının insana bir kedi gibi büzüşüp sıcacık bir köşede dertop olup sorumsuzca içe çekilebileceğini vaat eden eski, sobalı, sıcak evlerindeydi sanki şimdi Aysu. Ortasında gürül gürül yandıktan sonra artık harı dinmiş sobanın durduğu salonda herkesin kendi dünyasına çekildiği bir an olmalıydı bu. Teyzesi, kuzini Ferda abla, ağabeyi... Konuşmasalar da sıkılmadıkları bir an. Televizyon mu bozulmuştu da radyo dinliyorlardı, yoksa teyzesinin ta genç kızlığından kalma bir alışkanlıkla evde her zaman açık olan radyonun başında geçen akşamlardan biri miydi? Gündüz Polis Radyosu, akşamları TRT hep çalardı. Sobanın yandığı salona açılan odaların kapıları açılmış mıydı akşamın o saatinde? Dingin bir ansa şimdi hatırladığı bilinmedik o zaman, salona açılan odaların kapıları daha kapalıdır, belki bir iki saat sonra teyzesi bir kez daha dolduracaktır sobayı kömürle. Balkon kapıları ve pencere kenarları süngerlerle çevrelendiği halde dışarıdaki ayazın bütün bütün içeriye girmesi engellenemezdi. Kaç yıl geçti ki üzerinden, on, on iki yıl? Ama sanki bir asır gibiydi. Sanki o yıllarda kışlar daha da soğuktu. Kar, haftalarca erimeyip çamuru, koyu suları, sisli, kirli gökyüzünü unutturduğu, yokuşlu caddelerde dolmuşların, arabaların, taksilerin

çıkmasını engellediği zamanların karıydı. Banyo, tuvalet soğuk olur, musluklardan akan buz gibi sular dondururdu elleri. Şofben henüz yoktu, banyodaki alüminyum kazan haftada iki kez yanıyordu. Ankara ayazı bu, diye söyleniyordu teyzesi, hani bu evin de gecekondudan bir farkı yok ya diye sitem ediyordu, belli ki bunu Aysu'ya ve Yaşar'a duyurmak istiyordu. Haklıydı, kim bilir. Ablası, madem delikanlı yaşındaki iki çocuğunu bakması için kendisine emanet etmişti, Tuzluçayır'daki gecekondudan çıkarıp oturttuğu bu Yenimahalle'deki ev hiç değilse kaloriferli olsaydı. Yok, teyzesinin sobanın külünü çırparken, sular altında pancar gibi kızarmış ellerini şöyle herkese göstere göstere, iyi gün mü gördüm ben dercesine yakınırkenki hali bile güzel geliyordu şimdi Aysu'ya.

"Aman, aman ne de güzel olmuş Emin'anım!" diye neşeyle bağıran Canan'ın sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı Aysu. Kapı eşiğinde kendilerine bakan kadına yöneltti bakışlarını. Emine Teyze başındaki yazmayı çıkarmış, üzerine giydiği siyah entarisi, kısa dalgalı gri saçlarıyla orta yaşlı, bakımlı bir kadına dönüşmüştü.

"Vallahi fıstık gibi olmuş, değil mi Aysu?"

"Kesinlikle öyle, Emine Teyze, inan ki en az yirmi yaş daha genç görünüyorsun" dedi Aysu.

Yaşlı kadının bir an yüzü aydınlandı, sanki biraz önce ağrılarından yakınan acılı kadın değildi de genç bir kadın gibi utangaçlıkla gözlerini yere indirdi, entarisinin eteğini yandan tuta tuta gelip iki arkadaşın yanma oturdu.

"Aman be kızım ne gençliği, geçip gitti ömür işte."

"Ne geçmesi anacığım, seni daha evereceğiz."

"Aman, deli mi ne bu kız, gençlikte gerekirdi o."

Emine Hanım uzun uzun iç geçirdi ve gülümseyerek kendisine bakan Aysu'ya yöneldi.

"Eee kızım, yok mu senin hayatında biri? Sen de Canan gibi boşta mısın?"

Aysu'nun yok, dercesine mazlum bir yüz ifadesiyle başını eğişine pek de inanmamış gibiydi ama bozmadı havasını.

"Bak bu olmaz, aşksız kadın da erkek de kurumuş dala benzer, hiç değilse gönlünde biri olmalı insanın."

Bunu söylerken uzun uzun iç çeken Emine Teyze'yi birden başka bir gözle görmeye başladı. Şimdi orta yaşlı bir kadın değil de aşk hasreti çeken genç bir kadın vardı sanki karşısında.

"Kadına da erkeğe de aşk gerekir. Ama evlenene kadar da sabırlı olmak tabii ki. En fazla el ele tutuşmalı, ondan ötesi olmaz."

Aysu Canan'la göz göze geldi. Canan arkadaşına itiraz etme dercesine belli belirsiz bir işaret yaptı. Annesi, Canan'ın dolayısıyla çevresindeki kız arkadaşlarının bakire olduğuna öyle güzel inandırmıştı ki kendini. Belki de evlilik dışı cinselliği aklına getirmek istemediği için Emine Hanım buna bile isteye, gönülden inanmak istiyordu. İki kızın, kendisinden sakladığından emin olduğu sevgililerini soruşturuyordu ısrarla, hiç değilse Canan'm beğendiği birinin olup olmadığını merak ediyordu. Kadın bunları açık açık sorar ve sorgularken, aslında büyük zevk alıyor, hatta sözü sık sık cinselliğe yaklaştırıyor, o zaman da yüzü ışıl ışıl aydınlanıyordu.

Canan henüz ilkokula başlamışken kocasını kaybeden Emine Hanım, üç çocukla tek başına kaldığında gencecik bir kadın olmalıydı. Olsa olsa otuzların ortasında. Kocası öldükten sonra bir daha evlenmemiş, birkaç yıllığına Adana'da bir çiftlikte yaşamış ve sonraki yıllarda Canan'ın Ağadede dediği dedesinden kalma mal mülkle geçinmiş olan bu kadın, bir daha hiçbir erkekle birlikte olmuş muydu acaba? Belki de bazen dindarlığı bağnazlığa vuran, eve tek damla içki koymayan, Canan'ın sırf onu mutlu etmek için Ramazan aylarında akşamları sahura kalkarak, evde hiçbir şey yemeyerek oruç tutuyormuş gibi görünmesine neden olan bu kadının katılığı, tam da bu erkeksizliğinden kaynaklanıyordu. Belki de yanılıyordu Aysu. İnanmak da öğrenmekle, çocukken edinilen bir terbiyeyle ilgili olmalıydı. Bütün duaları ezbere bilen Canan ateist olduğunu söylüyordu, ama Aysu bazen onun bir gün, belki kırkından sonra dindar biri olacağına, çoluk çocuğa karışıp benzer kaygıları çocuklarına vereceği duygusuna kapılırdı.

Canan konuyu kapatmak, Emine Teyze ise gençlikten, evlenmelerden dem vurmaya devam etmek istiyordu. Bir yandan da onların aşkı nasıl yaşadığını merak ediyor, bakire olduklarından emin olduğu halde, erkeklerle nereye kadar gittiklerini anlamaya çalışıyordu.

En sonunda söz bu akşam gidecekleri partiye geldiğinde, ağzındaki baklayı da çıkardı. Aslında bu gece yarısı, şu karda kışta o dağ başına gitmeye değer miydi?

Canan annesini teskin edici ama bu akşam oraya gitmeye hiçbir gücün engel olamayacağını anlatan kesin bir ses tonuyla, "Eski üniversite arkadaşları, bildiğimiz, tanıdığımız insanlar olacak" dedi ve gidecekleri yerin artık dağ başı olmadığını, oraların çoktan lüks mahallelere dönüştüğünü, iki katlı, havuzlu villaların yanı sıra, lüks sitelerin yapıldığını anlattı. Emine Hanım ne istediği dostluğu alabileceğine, ne de kendisine baş eğeceklerine kanaat getirmiş olmalı ki, sanki iki genç kadın oyunbozanlık yapıp kendisini dışlıyorlarmışçasına önce küçük bir kız çocuk gibi somurtmaya başladı, ardından yeniden anne rolüne sarıldı. İkisinin de gönül eğlendirme yaşının çoktan geçtiğini, artık evlenip çoluk çocuğa kavuşmaları gerektiğini, şimdi doğru dürüst birini bulamazlarsa, birkaç yıl sonra hepten treni kaçırabileceklerini hatırlattı onlara. Ve sonra, 'Siz bilirsiniz, ben analık görevimi yerine getireyim' dercesine dizlerine elini bastıra bastıra kalkıp salona yollandı. Canan'ı bir kez daha köpürtmüş olsa da, iki genç kadının da içine o kahrolası yalnızlık korkusunun ateşini atıp da gitti. Yangının girdiği yerde, korku öyle sinsice kemirir ki insanı, üzerine üzerine çullanır, çıkışı olmayan kapalı karanlıklara hapseder, birinin o çıkış yolunu göstermesini bekler bazen. Kim bilir, otuzundan sonra yalnız kalmanın, üç çocuklu bir kadın olarak erkeksizliğe mahkûm edilmiş olmanın acısını böyle azar azar çocuklarından alıyordur belki de Emine Hanım.

Neyse ki kapının zili çaldı da, Canan üzerine çöken kasvetten silkinmek istercesine kapıyı açmak üzere ayağa fırladı.

Gelenler Canan'ın ablası, eniştesi ve iki küçük çocuklarıydı. Aysu ayakta dikilip antredeki seslere kulak kesildi. Sanki sonsuza sürecekmiş gibi çalkalanan çocuk sesleri, öpüşmeler, antrede uzayan ayakkabı çıkarmalar... Canan'la ablasının kapı önünde bitmek bilmeyen söyleşmeleri devam ederken bir kez daha zil çaldı.. Bu da Canan'ın ağabeyiyle çocukları olmalıydı. Antreye giriveren Ankara sokaklarının soğuğu, kömür kokusu, bu neşeli

ailenin sesleri eşliğinde mutfağa doluştu. Aysu ise aralarına karışıp karışmama tereddüdüyle, mutfak kapısının eşiğinde dikilmiş aileyi izliyordu.

"Nasılsın bugün benim güzel anacığım?" diyen Canan'ın ağabeyi annesinin elini öpüyordu. Emine Hanım ise, adeta yerçekimine teslim olmuş gövdesiyle, seksenlik nine gibi, oğluyla salona geçerlerken söyleniyordu. Sızım sızım sızlıyormuş bugün kemikleri, hele o çarpıntıları, ah be oğlu, ne zaman anacıklarını doğru dürüst bir doktora göstereceklerdi...

Aysu, Emine Hanım'ın salona doğru uzaklaşan ve dört çocuğun hareketli, şen şakrak sesleri arasında işitilmez olan serzenişlerini dinlerken hiç görmediği, babasının çocukken sözünü ettiği babaannesini hatırladı. Babaannesi henüz yirmi beşindeyken dul kalmış ve bir daha hiç evlenmemişti. Aysu henüz ana rahminde bir kan pıhtısıyken şimdi kimsenin hatırlamadığı bir yaşta ölen Kızılbaş ninesi. Anadolu'nun apayrı yörelerinde, farklı nesillerdeki iki kadın nasıl da benzer kaderleri paylaşmışlardı meğer.

Vicdan

Yaşlandıkça sessiz bir adam oldu. Gençliğinde hırçın ve eli ağır, sinirinin pek yaman olduğunu söylerler, ki ömrünün olsa olsa ancak beşte birini yanında geçirdiği babasının bu halini hayal meyal Aysu da hatırlıyordu. Ama aklmda kalan o adam sanki bu uzlaşıcı, yumuşak huylu yaşlı adam değil de, bölük pörçük bir imge, kayıplara karışmış da ancak sözü edildiğinde hatırlanan bir amca, bir dayı, herhangi bir eski aile ferdi gibiydi. Bu eski babasını, ünlü hikâyedeki, bir gün sigara almak için evden çıkıp bir daha geri dönmemiş, zamanla herkes tarafından unutulup gitmiş adama benzetilebilir miydi? Aslında bu kayıplara karışmış meçhul ve meşhur adamın hikâyesini çocukken ilk kez babasından işittiğini zannediyordu Aysu. Böyle bir adamın faili meçhul bir cinayete kurban gidip, kim bilir hangi derin kuyuya, hangi gölün derinliklerine atılmış, hangi dağ başında toprağa gömülmüş olma ihtimalini göz önünde hiç bulundurmayan babasının, ondan adeta yaşayan bir kahramanmış gibi söz edişini hatırlıyordu. Böyle bir hikâyeyi ballandıra ballandıra anlatırken gizli niyeti, kendisinin de o adam gibi meçhule karışabileceğini ima edip çocuklarını tehdit etmek miydi? Kim bilir? Sabri Bey çekip gitmedi, ama yıllar geçip yaşlandıkça o eski sinirli, kızgın hali azar azar kendisinden kopup hayale karıştı.

O kadar sessiz ki Sabri Bey, Aysu yılda ancak beş hafta gördüğü bu adamın sessizliğinin sırrını çözebilse, onlarca hayat hikâyesi yakalayacakmış duygusuna kapılır. Hatta öyle ki, kederini her zaman görünür kılan annesine karşı duymadığı acımayı,

her yıl biraz daha yaşlanmış, ama merhamet duygusu hep biraz daha gelişmiş olarak keşfettiği bu adama karşı duyar zaman zaman. Belki de mazlum ve çaresiz görünen her erkek karşısında, hemcinslerinin derinlerine yerleşmiş o tanıdık ruh hali Aysu'da da ortaya çıkıyordu. Kız çocuklarının o suçluluk duygusu, âciz görünen her erkek karşısında kapıldığı o garip vicdan azabı. Kim bilir, belki de saf bir baba sevgisiydi bu. Sadece mizaç olarak değil, tip olarak da babasına benziyor olmanın getirdiği yakınlık hali... Issızlıklarından başka, burunlarının tümsekliği, esmerlikleri bile birbirine benziyordu.

Bakmayın şimdi onun ellerinde, yüzünde çoğalmış benlere, birkaç saat kadar önce karısı Şükriye'nin kıvrılmış kıllarının ağarmışlığı, hantal bedeninin şişmanlığı karşısında bu adamdan iğrenmesine. Gençken çok yakışıklıymış; fotoğraflar anlatıyor bunu. İşte Aysu'nun hatırladığı bir fotoğraf: Delikanlı Sabri elini yanı başında duran bir ineğin yularına atmış; takım elbiseli, kolalı beyaz gömleği, incecik kravatıyla, kısacık kesilmiş saçları, tertemiz tıraşlı, ince uzun kemikli erkek yüzüyle öyle yakışıklı ki, sanki bir köylü çocuğu değil de, şehirden taşraya gelmiş ve hayatında ilk kez gördüğü bir ineğin yularından tutup egzotik bir anısını sabitlemek istemiş genç bir centilmen gibi. Oysa çerçilikten kasaba bakkallığına terfi etmiş Kâzım Efendi'nin kızı Şükriye ile evlenebilmek için anasının iki ineğinden birini il merkezindeki hayvan pazarında satmadan önce çekilmiş bir fotoğraftı bu.

Sabri Şükriye'yle evlenmeyi kafasına koymuş koymasına da kızın babası pek razı değilmiş buna. Kâzım Efendi'nin aklı başında her baba gibi Sabri'nin yakışıklılığına bakıp da kız vereceği yokmuş haddizatında ya, pek çok gelgitlerden sonra nasılsa razı olmuş buna. Öksüz Sabri'nin yakın akraba sayılması, yani Kâzım Efendi'nin halasının torunu olması, bir damadın ne kadar yakın çevrede olursa o kadar makbul olduğu kasaba kırsalında Sabri lehine artı puan teşkil etmeliydi, ancak genç yaşta ölen babasından kendisine ne bir tarla, ne içinde çoluk çocuğa karışabileceği bir ev kalmış, ne de atadan kalma bir zanaate sahip bir çulsuza tutup da kız vermek, akıl kârı değilmiş elbette. Eh, buna bir de Sabri'nin anasının Kızılbaşlığını katar-

sak, Aysu'nun dedesi, Nuh demiş peygamber dememiş, sessizce peşinde dolaşan Sabri'yi aylarca süründürmüş. Ama sonunda nasıl olmuşsa, Aysu'nun dedesi güzelliği dillere destan kızı Şükriye'yi nice kem kümlerden sonra yetim Sabri'ye vermeye razı olmuş.

Aysu annesinin gençlik fotoğraflarına baktığında, onun gerçekten ne demeye yörenin en güzel kızı sayıldığına şaşar ya, o da başka bir hikâye. Tombul, ufak tefek bir kızmış Şükriye Hanım gençliğinde. "O zamanlar öylesi makbuldü" derdi Aysu'nun babası. Kadının beyaz tenlisi, etine dolgunu, şimşir yüzlüsü, elma yanaklısı yani. Eh üstüne bir de yeşil, çakır gözler eklenince... Aysu babasının "Dedeniz gönülsüz davranınca güzel kızını vermeye, bir yangındır sardı ikimizi" dediğini hatırlıyordu. Annesine göre ise onu yangın mangın sardığı yokmuş, ateşi bacaya salan Sabri'ymiş. "Daha küçücük, on dört yaşımda bir şeydim" derdi Şükriye Hanım bir zamanlar bu konu açıldığında, "Aşk da neyin nesiymiş, ne anlarmışım bunlardan? Babanızın abartmasına bakmayın siz."

Böyle zamanlarda öksüz Sabri'nin yüzüne bir keder çöker, öyle ki, sanki o keder bütün gövdesini sarar, o dimdik koca cüssesinin her zerresi tedirgin, korumasız tiklere bürünürdü. Ama sonra, sanki güzel bir anlarını hatırlamışçasma itiraz ederdi: "Yok bakmayın siz ona, o da bana deli divaneydi, şimdi sizin yanınızda inkâr ediyor bunu" Şükriye Hanım, belki de Süheyla'nın kocasını sevmediğini her haliyle belli ettiği, ama henüz ondan ayrılma sözünü de ağzına alamadığı, için için âşık olmayı özlediğini tahmin ettiği bir dönemde kızını teşvik etmemek; bir de aşk sözcüğüne, aşk hikâyelerine bayılan küçük kızı Aysu'nun böylesi tehlikeli sularda kulaç atmaya meyletmemesi için, aşk, tutku gibi duygulardan bihaber bir evlilik yapmış gibi davranırdı. Kocası ise, eğer keyfi yerindeyse, bir de önünde birası varsa, bayılırdı aşk meşk konularını açmaya; yine de sanki karısının tepkisinden çekinirmişçesine, açtığı gibi kapatırdı konuyu. Aşkları sever, gönül işlerine bayılırdı Aysu'nun babası ya, zamanla duygularının körelmesinden midir, dünyayı görüp aşkın pek de karın doyurmadığını anlamasından mıdır bilinmez, çocukları çoğalıp büyüdükçe önce, ikide bir kızıp bağıran, her işe muhalif, çocuk-

larının en masum istekleri şöyle dursun, olağan gürültülerine tahammülsüz, kısacası pek katı bir adam oldu, sonra da kendi sessizliğine gömüldü.

Sabri Bey, kızı Aysu'nun kendisini böyle şimdi hatırlayıp hayatını bir çırpıda özetleyişinden habersiz, üç kişilik kanepede oturmuş, önüne yaydığı gazeteye bakıyordu. Yıllardır ev, arsa ilanlarını takip eder, her geçen gün memleketin dört bir yanında alıp başını yürüyen gayrimenkul fiyatları karşısında içi cız eder, kaçırmış olduğu onca fırsat aklına geldikçe akılsızlığına kızar durur her defasında.

Bundan beş on yıl öncesine kadar, Türkiye'de dağ, bayır henüz apartmanlarla, gökdelenlerle doldurulmamış, arsalar henüz ekmek fiyatına satılıyor, kendileri ise henüz günlük ihtiyaca zar zor yeten emeklilik maaşına muhtaç olmadıkları zamanlarda, üstelik kazandıkları paralar altın değerindeyken, hiç değilse bir arsa almamış olduğuna hayıflanıyordu yine. Ankara'nın hangi tarafına düştüğünü bile bilmediği, yepyeni mahallelerde anahtar teslimi dairelerin fiyatları karşısında dudağı uçukluyor, ellerindeki paralarla olsa olsa, en ucuzundan küçük bir konut alabileceklerini hesaplıyor, bu gecikmişlikten ötürü en çok da karısına kızıyordu.

Şimdi mutfakta Aziz'le belli belirsiz seslerini işittiği karısına sinirlendi bir daha. Hep bir engel olarak durmuştu bu konuda karşısında; hangi arsaya elini attıysa, hangi daireyi beğendiyse, o kıt aklıyla karısı bu ülkede oturacakları, kendilerine ait bir daireden dem vurdu, şimdi üzerinde on, on beş katlı bir apartmanın dikilebileceği koca bir arsayı almaktansa, salonun oturma takımlarını yenilemeye ikna etti onu. Ne oldu, o eşya da eskidi atıldı, bir zamanlar Ankara'nın yakınlarında çorak tarla fiyatına satılan bir arsa bir mobilya parçasına, Merkez Bankası'ndaki faizlere tercih edile edile, bugün zengin bir adam olmak varken, şimdi fabrikadan emekli olduğu için ellerine geçen beş kuruşa talim ediyorlardı.

"Kaçırdık, eski fırsatları kaçırdık tamamen" diye söylendi kendi kendine Sabri Bey.

Gazeteden başını kaldırdı. Kısık televizyonda karalar içindeki, kıvır kıvır uzun siyah saçlı şarkıcı kadın bembeyaz, sanki düşsel bir kumsalda yürüyor, yeleli elbisesi havada uçuşuyor, bir ölününkini andıran solgun yüzüyle şarkı söylüyordu. Aziz evde olduğunda bu televizyon kanalını hep açık tutuyor ve her defasında ince, tiz sesli bu şarkıcı gözüne çarpıyordu. Oğlunun bu sadece bağırtıdan, gürültüden ibaret müziklerden nasıl olup da keyif aldığına aklı ermiyordu ama bunu, tıpkı diğer çocuklarında yaptığı gibi sorgulamaması gerektiğini de biliyordu. Herkesin kendi dünyasında yaşaması, hele kanı deli deli akan gençlerin huyuna suyuna gitmek gerektiğini çok iyi öğrenmişti artık. Ama işte bir yıldır, onca zaman kendilerine uzak kalmış şu şarkıcılar, üstelik sadece onlar da değil, bütün Almanca kanallar yeniden hayatlarına giriyordu, Aziz'le birlikte. Şimdi uzak ve yabancı geliyordu bu dünya, ama bir yandan da, bu eve hep sağlıklı bir nefes katmış olan Aziz'in burada, bu evde yaşadığını hatırlattığı için, kendisine ne kadar yabancı olursa olsun, garip bir huzur da veriyordu.

Gözü ekrandaki, kupkuru bir çölün ortasında bükülüp uzayan, türlü türlü şekillere giren soluk benizli kadında, Aziz'le karısının mutfaktan bir mırıltı gibi gelen seslerine kulak kabarttı. Sadece su şırıltısını ve arada bir bölük pörçük dökülen sözcükleri duyabiliyordu. Oturduğu yerden uzandı, Aziz'in masanın öbür ucuna bıraktığı kumandayı aldı eline. Yok, bu değildi aradığı alet. Türkçe kanalların bağlı olduğu *receiver*'ın daha ince ve açık bej rengindeki kumandasına bakındı gözlerini kısarak. Masanın üzerine yaydığı gazetenin altında buldu onu.

Yine aynı haberler: Sabaha doğru geçirdiği trafik kazasından sonra hastaneye kaldırılan Bülent Ersoy'un kaburgalarında çatlaklar varmış – arabası Antalya yolunda birkaç takla atmıştı. Başka bir kanala geçti, sokakta insanlar ağızlarına dayatılmış mikrofona, yılbaşı gecesine nasıl hazırlandıklarını anlatıyorlardı. Sonra, görüntü değişti, bir mağazanın önünde dikilen koca cüsseli bir Noel Baba gelen geçen müşterilere torbasından minik minik paketler armağan ediyordu.

"Memlekette de millet iyice şaşırdı" diye söylendi. Şu Hıristiyan memleketinde Noel ve Noel Babalar ortadan kaybolalı neredeyse bir hafta olmuştu, Türkiye'de ortalık Noel Babalardan, çam ağaçlarından geçilmiyordu belli ki. Belki biraz da televizyonların abartmasıydı. Ne şatafatlı bir ülke haline gelmeye başladı ama. Televizyon haber bültenlerinde çarşı pazardaki gerçek halkın görüntüsü, sokaklardaki kapkaççılar, hırsızlık vakaları da gösterilmese, tanıdıkları, bildikleri memleket değil de, bambaşka, bütünüyle ışıltılı düşsel bir dünya gibi görünecek uzaktan gözlerine. Sahiden de, yirmi dört saat yayın yapan şu televizyon kanalları eve girdiğinden beri, o güne kadar bilmedikleri, yalancı ama bir yandan da rahatlatıcı dünyaları yeni yeni keşfediyorlarmış gibi geliyordu ona. Üstelik, bu televizyon yıllar önceden acısı çokça çekilmiş, ama çoktan unutulmuş özlemleri gecikmeli de olsa yeniden hatırlatıyor, bir yandan da günlük dertlerini unutturuyordu. Değişiyor muydu ülke yoksa? İçinden çıktıkları kasabadan, çocukların yaşadığı Ankara'daki mahallelerinden, eş dostun ısrarıyla gittikleri, ama ne karısının ne de onun keyif aldığı Antalya, Didim gibi tatil yörelerinden başka yerlerini de pek görmediği memlekette belli ki kendilerinin vâkıf olmadığı, ışıltılı, zengin yaşamlar vardı. Memleket dedikleri bu ülkenin çok farklı yaşamlarla dolu olduğunu, şu kutu sayesinde yeni yeni keşfediyorlardı. Bol dekolteli, cıvıltılı gencecik güzel kadınlarla dolu, rahat ve bambaşka bir dünya... Bir yanıyla tedirgin eden, ama daha çok da insanı milyonlarca sorumluluktan kurtarıp rahatlatan bir yanı var sanki bu dünyanın. Aslında bu çağda genç olmayı ve memleketinde yaşamayı isterdi ya, ne fayda.

Mutfaktan karısının sesi yükseldi yine. "Oğlum sen ne diyorsun?" diye bağırıyordu karısı. Bir an televizyonun önünden kalkıp mutfağa gitmek ve karısını böyle heyecanlandıran şeyin ne olduğunu öğrenmek geldi içinden, ama vazgeçti. Tam tersine, televizyonun sesini biraz daha açtı.

Karısının şimdi bu sesi yıllar yılıdır ona musallat olan kederi çoğaltıyor ve bu keder karşısında çaresiz kaldığı zamanlardaki gibi, başını alıp bir yerlere gitme isteğine kapılıyordu. Kalkmak, bu evden, çocuklarından, bilip tanıdığı bu dünyadan bir daha geri gelmemecesine uzaklaşmak... Gençliğinde cesaret edemedi-

ğine şimdi yaşlılığında yeltense? Bir zamanlar çok gençken, peş peşe doğup ölen iki kız çocuğundan sonra hayatta kalan küçük kızları Süheyla'yı, karnında ilk oğulları Yaşar'ı taşıyan hamile karısını da ardında bıraksa, nereye gidebileceğini düşünür, tıpkı hep anlatılagelen o bakkala gidip bir daha geri dönmeyen adamın hikâyesinin cazibesiyle büyülendiği halde, değil somut bir adım atmak bunun düşüncesinden bile ürkerdi. Nereye kaçabilirdi ki insan? Nerede, nasıl tutunurdu? Geçmişini, çocuklarını, karısını geride bırakıp hangi dünyaya sığınabilirdi? Yıllar yılı diline pelesenk olan memlekete gitme fikrini bile erteleye erteleye, çok zaman sonra unutmuş biriydi o ve karısından iki gün uzakta kalmaya bile dayanamayan, yaşlı bir adamdı artık.

Şehirden ve eski tanıdıklardan bu kadar uzak oturmasalar, şimdi kalkar, dışarı çıkar, belki bir tanıdıkla karşılaşır, eskiden yaptığı gibi kasap Necmi'nin dükkânına girer, olmadı, eski evlerinin hemen yanındaki kahveye uğrar, birileriyle iki çift laf eder, bir kez daha şu eve, karısına musallat olan kederli havadan bir iki saatliğine de olsa kurtulurdu.

Oysa henüz emekli olmadığı iki yıl öncesine kadar herkesin herkesi tanıdığı o eski mahalleyi çok ender aramıştı. İşten eve yorgun gelirdi. Saatlerce, fabrikada otomatiğe bağlanmışçasına arabalara püskürttüğü boyalar, uzun süre gözlerinin önünden gitmezdi. Gözünü her yumduğunda kırmızı renklere bürünürdü dünya ve bu renkten kurtulmak için bütün yorgunluğuna rağmen, nehir kenarında şöyle yarım saat dolaşırdı. Akşam yemeği, her akşam saat yedi buçukta gelmesi beklenilen yarım saatlik Türkçe radyo programı, derken bir de bakmış uyku vakti gelmiş, yatağa girmiş, otomobil fabrikasının boyahanesinde koca gün ayakta çalışmaktan yorgun düşmüş bedeni anında uykuya geçmişti. Onca yıl hep aynı tekdüzelikle akıp gitmişti. Şimdi geriye baktığında, sanki hiç yaşanmamış gibi ya da hayat bir anmış da o sadece o bir anı seyredip geçmiş kıyısından.

Aziz'in, üniversite için evden çıktığından beri, hele kara kışın bastığı şu mevsimde, zaman zaman öyle sıkılıyordu ki evden, böyle zamanlarda, kâh büyük kızı Süheyla'ya kâh karısına sinirleniyordu. Özellikle de emekli oldukları halde, bu ülkeden vazgeçmeye yanaşmayan karısına... Süheyla ilk kocası Şevket'ten

ayrılıp yanlarına geldikten sonra ortalıkta dolanan dedikodulardan kurtulmak için ayağını kesmişti eskiden beri arada bir uğradığı mekânlardan. Eski mahallelerindeki caminin cemaati arasına en son ne zaman katıldığını bile hatırlamıyordu. Gerçi, cemaatten uzak bu eve taşındıktan sonra çok da rahatlamıştı. Camiye giderken, Allah dışında kimselere hesap vermemek, yalnızlaştırsa da insanı, rahatlatıcı bir şeymiş meğer. Bu ülkede oldum olası camide toplaşan insanlardan sıkıldığını çok sonraları fark etmişti. Bir de, etrafında ipsiz sapsız insanların kol gezdiği bir sokakta, köhne bir apartmanın adeta herkesten gizlenmiş duygusunu uyandıran bodrum katındaki bir camide dua etmek, sanki Allah'a hakaret etmek gibi gelirdi ona. Camiden elini eteğini keseli o kadar zaman olmuştu; olsa olsa bayramlarda, arada bir de memlekette cuma namazlarına gidiyordu. Ama, emekli olduğundan beri arada bir Allah karşısında görevini tam yerine getirmediği aklına geldiğinde telaşlanır, birkaç hafta düzenli beş vakit namazını kılardı. Ancak sonra namaz kılarken, belki de kendi kendisiyle çok daha yoğun baş başa kaldığı için, aklı duasından bambaşka düşüncelere kayar, orada bir nice zaman sonra, dua etmekten çok daldan dala atlayarak zamanın geçip gittiğini fark ederdi.

Bunları on yıl önce ölen kayınbabası duysa "Kızılbaş'ın dölü" lakabını pekâlâ hak ettiğini söylerdi herhalde. Hiçbir zaman, hiç kimse tarafından doğrudan yüzüne söylenmese de, babasının askerlik yaptığı sırada Tunceli'de gönlünü kaptırıp kasabaya kaçırdığı annesinin Aleviliğini böyle hatırlatırdı kendisine. Kasabaya bağlı birkaç Kürt-Alevi köyüne rağmen hiçbir zaman Alevi kanının Şafii kanıyla karışmadığı, köylerden gelip kasabaya yerleşmiş Alevilerin kahvelerinin bile ayrı olduğu, kimsenin kimsenin kahvesine zinhar uğramadığı bir kasabada, birinin bir Kızılbaş kızıyla evlendiği görülecek ve kabul edilecek şey değildi o zamanlar. Aslında annesinin Aleviliği bir sır gibi saklanmıştı, ama gene de herkes biliyordu bunu; kayınbabasının arada bir savurduğu "Kızılbaş'ın dölü" gibi bir küfürle annesinin kökeni böylece kendisine hatırlatılmış olurdu. Bu laf gençken öyle zoruna giderdi ki, hep dışlandığını hisseder, bazen babasına bazen de annesine kızardı. Ama sonra çok küçük-

ken annesinin gizli gizli ağladığını, derin derin içini çekerken çok uzakları, bir daha görmediği Tunceli'deki ailesini özlediğini ve büyük bir yalnızlık çektiğini hissettiğini hatırlar, kızgınlıkları acımaya dönüşürdü.

Oturduğu yerden kalktı, odanın kapısının önüne geldi, durdu. Kulağını mutfağa vererek seslere dikkat kesildi. Aziz'in sesini belli belirsiz işitebildi. Doktor... ablam... anne... sözcüklerini anladığını sandı hayal meyal.

Süheyla'nın, çocukkenki yüzü geldi bir an gözünün önüne. Küçükken, bir hata yaptığında ya da kendisine kızılacağım hissettiğinde, suçlu suçlu küçük başını yukarı kaldırır, sanki kaldırdığı yüzü değil de sadece iri gözleri olurdu. Bu kadar çok şey anlatan çocuğun o kocaman siyah gözlerinde bir an annesini görür gibi olur ve sıkıntıları ya da kızgınlıkları uçar giderdi. Belki de annesine benzettiği kızına olan düşkünlüğü yüzünden, kızının en büyük sırdaşıydı da aynı zamanda. Çocuk annesine açamadıklarını gelir, bir çırpıda ona söyleyiverirdi. O iri gözlerini şöyle bir devşirir ve hep aynı şekilde başlardı: "Baba bir şey söyleyeceğim... Ama çok gizli, annem duymasın." Söylediği de ne? Yoğurdun üzerindeki kaymağı parmaklamış olurdu, dışarılarda oynarken elbisesinin bir yeri sökülmüş ya da kirlenmişti, çocuklardan biri tarafından tartaklanmış, saçındaki bir toka, bir lastik alınmıştı. Kendisine doğru eğilmesi için babasını pantolonunun paçalarından çekiştirir, etrafına bakındıktan sonra o minik ellerini boru haline getirip kulağına dayar, annesinin duymaması gereken sırrını anlatırdı, fısır fısır.

Kızını böyle hatırladığında içi acıyla doldu. Şimdi ise neredeyse düşmanı gibi. Onu Şevket'e verdiğini söylediği on dört yaşından beri böyle. Oysa, Şevket'le evlendirdiğinde, ona bir yuva kurmak için elinden gelen her şeyi yaptığını sanmıştı. Kızının geleceğini düşünen, iyi bir baba olarak görmüştü hep kendisini. Evini düzmüş, Şevket'i buraya getirip çalıştığı fabrikaya sokabilmek için kaç kişiyi devreye sokmuştu. Bütün isteği kızının rahat etmesi, yıpranmamasıydı. Ona koca olarak, gördüğü günden beri kendisine saygıda kusur etmeyen Şevket'i seçtiğinde de

yine onun iyiliğini düşünmüştü sadece. Şevket'e söz verdiğinde Süheyla henüz on dördündeydi. O yıl yanlarına almaya karar verdikleri kızın burada dili, dini ayrı bir Almana kapılıp heder olacağından korkuyordu. Askere gitmek üzere olan Şevket'i, kahvede yanma gelip saygıyla elini öperken, rahmetli babası Dursun'a benzetip içi acımayla dolduğu için midir, yoksa bir zamanlar kendisi de kaymbabasının peşinde gizli gizli dolaşırken reddedilmenin ne menem bir şey olduğunu çok iyi öğrendiğinden midir, Şevket'in Süheyla'ya iyi bir koca olacağına inanmakta hiç direnmemişti. Şevket'i birkaç kez evlerinin etrafında görmesi, onun her defasında kızarıp bozararak ailesini sorması, sağdan soldan Süheyla'yı istetmeye niyeti olduğunu işitmesi, kararını hızlandırmış, bir gün kasabanın kahvesinde, bir köşede mazlum mazlum kendisini gözetleyen Şevket'i yanına çağırmış ve Süheyla'yı kendisine vereceğini söylemişti.

Demek kızının hayatını mahvetmişti? Süheyla böyle bir ithamda ilk kez Şevket'le ayrıldığı günlerde, on on iki yıl önce bulunmuştu, bir de bu sabah. Soysuz, diye söylendi. Soysuz bir dünya bu. Rahat filan değil, kimsenin kimseye saygısının kalmadığı rezil bir dünya. Kırkına merdiven dayamış, bir zamanlar o pırıl pırıl gözlerini büyük büyük açıp kendisine sır veren, annesini şikâyet eden Süheyla gibi babasının herkesten çok sevmiş bir kız çocuğunun bile yolunu şaşırtan, babaya dirhem saygının kalmadığı bir dünya. Bilse bu işin böyle olacağını, dünyanın o bilmiş olduğu dünya olarak kalmayacağını, her şey başka olurdu. Zamanı geri döndürebilse, çok çok eskilere çevirse şimdi ibreyi, bugünkü aklıyla davransa?

Kumandayı aldı, düşüncelerini dağıtmak için kanaldan kanala atladı. Günlerdir süren kar ve rüzgâr belli ki çanak antenini iyiden iyiye yerinden oynatmıştı. Çoğu kanal karlı görünüyor, kimilerinde görüntü birkaç saniye sonra kırılıp kayıyordu. Haber bültenlerinin devam ettiği, görüntünün nispeten iyi olduğu bir kanalda durdu. Genç bir adam elindeki kocaman kırmızı mikrofona, "Beş kişilik aile şans eseri kurtuldu!" diye bağırıyordu. Yol yapımında çalışan bir işçinin oturduğu gecekonduda

dinamitler patlamıştı. "Güzel tesadüf ki" diye devam ediyordu muhabir ve arkasındaki enkazı işaret ediyordu, "dinamitler patladığında evde kimse yokmuş. Dinamitlerin nasıl patladığı ise henüz bilinmiyor."

Birden, kopmuş bir bileğin etrafındaki damar ve sinirlerin adeta gözle görülür, elle tutulur zonklaması geldi gözünün önüne. Yıllardır unutmuştu bu sahneyi. Yıllardır girmezdi bu el rüyalarına. Toza bulanmış el, ait olduğu bedeni ararcasına yerde can çekişerek kıpırdanıyor, parmaklar bir an titriyor, sonra cansızlaşıp kaskatı kesiliyordu.

Bir Zamanlar Anadolu'da

Güneş çoktan tepeye çıkmış, yamaçların, kayaların, kuru bir dalm dahi dibine düşecek en kısa gölgeyi yok etmek üzere yeryüzünü zapt etmiş, cehennem sıcağı saçıyordu.

Ayaklarının hemen dibindeki karıncalar öbek öbek; yılgınlık ve yorgunluk nedir bilmeyen bir hamaratlıkla bir o yana bir bu yana devinip duruyorlardı. Bir tanesi, şu toprağı çatlak, kayaları sert, saman rengindeki kuru bozkırın neresinde bulmuşsa bulmuş, yeşil bir çöpü sırtlamış, altında adeta kaybolarak hızla yol alıyordu. Sanki şu cehennem sıcağında, bir bu karıncalar bir de onlar vardı çalışmaya mahkûm. Halbuki kendileri çalışamıyor, sadece zorlanıyorlardı; bedenlerini, ruhlarını kızgın güneşe teslim etmek geliyordu en fazla içlerinden.

Ama bugün açılması gereken upuzun bir yol vardı önlerinde.

Ötelerde, yol mühendislerinin kırmızı flamayı diktikleri yerdeki işareti zar zor seçebildi. Öyle uzak, ulaşılması öyle zor bir hedef gibi göründü ki gözüne. Arkasına döndü, tepe aşağı kıvrıla kıvrıla giden yolun çok çok ilerisinde dağınık bir kara nokta şeklinde kaybolan bucağa, biraz beride ise kazma ve küreğe yılgınlıkla sarılmış diğer yol işçilerine baktı. O kara noktayla burası arasındaki yolu onlar açmıştı işte. Dağ taş, hiçbir şey dayanamıyordu ellerindeki patlayıcılara. Her yol bitiyordu işte, her bayır aşılıyordu, her hedefe ulaşılıyordu önünde sonunda ve önlerine çıkan her kaya parçalanıp tuzla buz oluyor, birer engel olmaktan çıkıyordu. Kızgın güneş, bu kahrolası sıcak da engel değildi. Hiç

değilse bir gölge olsa, kuru bir ağacın şöyle dibinde bir an uzanabilecekleri gölgesi, rahat nefes aldıracak bir esinti... Ama bu temmuz sıcağında yaprak kıpırdamıyordu.

Nereye gider ki bu açacakları yol, bu bozkırın neresindeki hangi köye?

Hemen yanı başındaki şırıltıyı duydu, sert kayaya vuran şıpırtıyı; keskin sidik kokusunu aldı. Dursun çiş yapıyordu. Aletini eline almış, sonu gelmeyen çişini kayalıklarda bir o yana bir bu yana dökerken, oynar gibi bir hali vardı Dursun'un. Keskin idrar kokusu, bu uzaklığa rağmen adeta genzini yakıyordu.

Dursun'un her zamanki hayatı umursamaz yavaşlığını izledikçe, önleri sıra kıvrılıp giden koca koca kayalar imkânsız birer engel, kırmızı flamalı hedef daha da ulaşılmazmış gibi göründü gözüne. Siniri arttıkça arttı. Hıncını ayaklarının dibindeki karıncalardan almaya davranıyordu ki, vazgeçti; bu kıvıl kıvıl, sağa sola koşuşturan kara yaratıklara basmadan iki adım geri gitti.

Arkalarında, artık işe koyulmalarını işaret edercesine başını kaldırıp bakan ustabaşıyla yüz yüze geldiğinde, "Dursun!" diye bağırdı. "Lan oğlum hadi bakalım, oyunu bırak da işe koyulalım!"

Dursun aletini, son damlalarını akıtmak için sağa sola iyice sallıyor, sidikse onun bu oyununu uzatmak istercesine geldikçe geliyordu. İş söz konusuydu ya, işte yine miskin miskin yüzünü buruşturuyordu hergele.

Dursun sonunda işini bitirip uçkurunu bağladı, bir kenara koyduğu çekici ve sivri uçlu demir çubuğu aldı, o küçük ama hantal bedeniyle oflaya puflaya gelip yanı başında durdu.

"Kaç dinamit lazım buraya sence?" dedi tepesinde dikilerek.

Dursun'un, hemen işe koyulmak yerine, sanki karlar eridiğinden beri yüzlerce kaya parçasını, kilometrelerce engebeli sert araziyi birlikte parçalayıp onca köyü bucaklara, onca evi beldelere ulaştırmamışlar gibi, yapılan işten bihaber, başına dikilişi, gövdesindeki bütün hücreleri yangına çeviren sıcağı daha da artırdı. Aslında Dursun'u, herkesçe tasdik edilmiş tembelliğinden ötürü gidip ustaya şikâyet etse, kendisine hemen yol verirlerdi ya. Ama böyle düşündüğü anlarda, aklına hemen onun hamile karısı ve altı yaşındaki oğlu Şevket gelir, vazgeçerdi. Birlik-

te çalışmak zorunda olmasalar, severdi Dursun'u. Keyif adamıydı ne de olsa, çalışmak değil konuşmak, hayal etmekti onun işi. Her bahar kasabaya gelip Karagöz-Hacivat gösterenlerden ya da meddahlardan biri olmalıydı ya, ne çare. Askere gitmek dışında kasaba ve çevre köylerin dışına çıkmamış birinin meddahlığı işte ancak kahvedeki dost muhabbetine yetebiliyordu.

"Sen geç, şuradaki gibi derin bir çukur aç. Her birine dört dinamit koyarsak, bu meredi paramparça ederiz" dedi Dursun'a.

Dursun oflaya puflaya, biraz daha yüksekteki kayanın ortasına geçti. "Ulan dinine yandığımın sıcağı" diye söylendi, zor bela kendine bir yer bulup çökerken.

Bakmadı Dursun'a daha fazla, çekiçle elindeki keskinin küt ucuna sertçe vururken "Derin aç çukuru!" diye bağırdı sadece.

Kayalar aynı ahenkle çekiçlerinin altında inledi bir süre, tüm dirence rağmen yine de azar azar parçalanarak eridi. Aslında taşa böyle vururken, hep benzer duyguya kapılıyordu. Düzenli vuruşlar yoruyordu kollarını, ama sanki bu düzenli vuruşlarda bir enginlik duygusuyla rahatlıyor, gevşiyordu da. Hiçbir şey düşünmeden sadece içinden sayı sayarak kayaları dövmek hoşuna gidiyordu. Altı yıl önce askerde yine böyle yol açarlarken kendi kendisiyle baş başa kaldığı o biricik anları öyle çok severdi ki. Akşam karargâhta yataktayken tek başına kalıp hayaller kurabildiği gecelerde olduğu gibi, o zamanlar yeni evlenmiş olduğu karısı Şükriye gelirdi aklına. Onun iri beyaz memeleri, yuvarlak karnı, devingen kalçaları, güzel gözleri. Hatta bazen karısının hayali o kadar canlı gelirdi ki gözlerinin önüne, bu kez de önünde yükselen organını indirmenin derdine düşerdi.

Üst üste doğan iki kızlarının ölmesinin ardından, bir mucize misali yaşayan sekiz aylık Süheyla'yı kucağından hiç indirmeyen karısının yüzünü görür gibi oldu da, o yüzün şimdi içinde sevinç değil, bıkkınlık uyandırmasına kederlendi. Ölen iki kızın arkasında ağladığına tanık olmadığı bu durgun ve ifadesiz yüz sanki ağlayan bir yüzden daha korkutucu, daha tedirgin ediciydi. Sıkıntıyla hemen savuşturmak istedi bu düşünceleri kafasından. Taş kütlesinin kaça kadar sayınca yerinden oynayacağı sorusuna taktı kafasını. Bir, iki, üç... Yeryüzü yeniden çekiç seslerine ve sayıları saymaya koyulan iç sesine kesildi. Yerinde kıpırda-

yan her bir taş parçası sevindiriyor, başarı duygusunu artırıyor, o da sil baştan yeniden saymaya başlıyordu.

İkinci çukurun yarısındayken, Dursun gelip bir kez daha başında dikildiğinde, bu kendi kendisiyle baş başa kalmışlığı sona erdi.

Başını kaldırıp Dursun'a baktı.

"Sen çukurlara lokumları yerleştirmeye başla bakalım" diyerek çıkıştı arkadaşına.

Dursun alnında toplanmış, şakaklarına doğru inen ter damlacıklarını elinin tersiyle sildi, homurdanarak söylene söylene dinamitleri koydukları çuvala doğru yürüdü. Bir an Dursun'un, "Dinine yandığımın Kızılbaş'ın dölü, başıma ustabaşı kesildi" dediğini işittiğini sandı.

Sinirden eli ayağı kesildi. Yanlış mı duymuştu? Uzun bir süredir kimsenin ağzından işitmemişti bu lafı. Çocukken, birileriyle kavga etmişse, ana tarafındaki Kızılbaşlığı hatırlatmak için, yaşıtlarının "Kızılbaş'ın dölü!" diyerek küfrettiklerini biliyordu, ama kendini bildi bileli en iyi arkadaşı olan Dursun'un ağzından bir kere olsun çıkmamıştı böyle bir söz. Öfkeyle ayağa fırladı, Dursun'un yakasına yapışıp hesap sormaya yelteniyordu ki, Dursun'un "Ulan bu ne sıcak!" diye söylenip bir yandan da torbaların içinden dinamitleri çıkarırken külçe gibi gövdesiyle ağır ağır kımıldanışını gördüğünde vazgeçti.

Çukurlar açılmış, dinamit lokumları yerleştirilmişti. Geriye dinamitlerin ağızlarından sarkan fitilleri ateşleyip geri çekilmek kalıyordu. Her şeyin çabuk olması gerekiyordu. Önce Dursun'un çukuru. Fitilleri döşeyip uzattılar, uçlarını ortada bir noktaya getirdiler.

Elindeki çakmağı çaktı, ipleri ateşledi. Dursun'la aynı anda arkaya doğru kaçtılar. İçinden saydı. On beş demeden dinamitler patlar, tozu dumana katardı.

Bir, iki, üç, dört, beş, ... on beş, on altı ... yirmi. Hayır patlamadı.

Yana döndü, Dursun'a baktı. "Niye patlamadı lan Dursun bu?" diye bağırdı. Aklına bir kez daha Dursun'un "Kızılbaş'ın dölü" deyişi geldi, o sinirle "Ulan ne beceriksiz adamsın. Şu lokumları yerleştirmeyi bile öğrenemedin" diye bağırdı.

Dursun bir an dikildi kaldı, o sık sık hata yapan tembel adamların kendine güvensiz ruh haliyle suçlu suçlu, kaş altından arkadaşına baktı.

"Ne diyon, beraber koyduk ya lokumları" diye itiraz etti sonra. O ise elini salladı Dursun'a, "Seninle iş yapanın..." diye söylendi." Hangi dinamitlerdi, o çukurlara yerleştirdiğin? Patlamadı işte."

"Ya, amma adamsın ha" diye söylendi Dursun. "Ateş almadı işte, demek söndü."

Dursun, isyan edercesine ileri atıldı, dinamitlere doğru yürüdü. Bir an dur biraz daha bekle diyesi geldi Dursun'a. Askerdeyken, böyle patlamayan dinamitleri yoklamaya giden kaç gencecik erin gecikmiş bir patlamayla can verdiğini işitmişti. Dursun da biliyordu ya bu hikâyeleri, beraber askere gitmiş, silah ve yol arkadaşı olmuşlardı. Onun o hantal ve uyuşuk, koca kıçını zor bela hareket eden bedenine arkadan bakarken, dur biraz daha bekle diyecekti. Demedi. Ona olan öfkesi bir türlü dinmiyordu. Dinamit çukuruna varmak üzere olan Dursun'a doğru bir adım attı, durdu. Dursun, yere çömelmiş, elini uzatıyordu. "Yahu bu kendi dumanıyla sönmüş" diye bağırdı.

Önce hangisiydi korunma içgüdüsüyle kendini yere atmasına sebep olan şey, o sağır edici patlama sesi mi, yoksa kaya parçalarının koskoca bir yanardağ misali toz bulutu halinde havaya yükselişi mi? Hepsi aynı anda... Gümbürtünün içinde Dursun'un işittiğini sandığı inlemesi... Etrafa yayılan taş, kaya parçaları, Dursun'un kıpkırmızı kanı ve lime lime etiyle birlikte yükselip etrafa saçıldı. Bir el düştü hemen önüne. El kalp atışı gibi, zonklar gibi kıpırdıyor, bilekten saçılmış damarlar ve sinirlerle ait olduğu bedene kavuşmak istercesine debeleniyordu. El titreyerek son bir kez sıçradı yerden, toza bulanmış parmaklar can çekişircesine açıldı kapandı, sonra kıpırtısız, yerçekimine teslim oldu. Kaskatı kesildi. Ötelerde, Dursun'un kayalara yağan paramparça olmuş etinin kızgın güneşin altında cızırdadığını zannetti.

Ah Siz 68'liler

Sokak lambalarının cılız ışığının eteğinde, karanlık binaların arasında kaybolmuş beyaz ve sessiz bir dünya. Sadece, zaman zaman uzaklardan patlayan havai fişek sesleri... Tek tük insanın oturduğu loş kahvede, camın yanındaki bir masaya geçmiş olan Klaus, ayaklarını pencerenin altındaki kalorifere doğru uzatmış, dışarıyı seyrediyordu. Üşümüş ayakları ısınıp karıncalanırken, üzerine çöken tatlı bir gevşeklikle içerdeki kahve ve pasta kokusunu soluyor ve düşünüyordu. Bir eli pantolonun cebinde, parmakları arasındaki kâğıtta yazılı telefon numarasını arayıp aramama kararsızlığı içindeydi. Aslında bazı şeyleri fazla tartmamak gerekir, anlık kararlar vermeyi gerektirirler ve akla ne kadar saçma gelirse gelsin, düşünceye ne denli ters düşerse düşsün, gönül işidirler; akışını bozsalar da hayatın asıl dinamiğidirler. Klaus ise yere düşmeyecekmiş gibi havada sanki öylesine uçuşan, ışığın altında zar zor seçilen kar tanelerine görmeden bakarken, gönlünün değil sağduyusunun ağır basmasını bekliyordu.

Biraz önce bürodaki çalışma masasının çekmecesinde bırakmış olduğu S. Kaya'ya ait telefon numarasının aklında kalan rakamlarıyla değişik kombinasyonlar kurarak üç yeri aramıştı. İlkinde telesekreterdeki bir kadın, bilmem hangi kuru temizleme şirketi adına 2 Ocak'ta yeniden buluşmayı ümit ediyordu; diğerinde bir çocuk adını, soyadını, aranılan telefon numarasını da sıralayarak, "Buyrun kimi aradınız?" diyordu bilmiş bilmiş; üçüncüsünde yaşlı bir erkek belli ki uzaklardan Monika adında

birinden telefon bekliyordu. Üçünde de ses çıkarmadan ahizeyi sessizce kapatmıştı Klaus. Eğer doğru numarayı çevirmiş olsaydı, konuşur muydu? Bundan ne o an, ne de şimdi emindi. Telefon kulübesinde bir süre kararsızlıkla dikilip kalmış, sonra Bilinmeyen Numaralar'ı arayıp Süheyla Kaya adını vermişti. Gerçekten de bu kentte bu isme kayıtlı bir telefon numarası vardı ve bu numara şimdi parmakları arasındaki kâğıtta duruyordu; telefon kulübesi ise bir iki adım ötedeki kalenin hemen karşısındaydı.

İyi de, üzerinden neredeyse on beş yıl geçmiş kısacık bir gönül macerasının ardından bir daha görüşmemiş olduğu bir kadınla ne konuşacaktı? Üstelik kendisini bu mahalleye sürükleyen heyecanına ve merakına rağmen onunla bir şeyler yaşayacağını aklının ucundan bile geçiremiyordu. Son yıllarda genç bir kadın bedenine duyduğu özlem zaman zaman çoğalmasına rağmen hiçbir hamlede bulunmamıştı. Birkaç kez karşısına böyle imkânlar çıkmıştı ama tam eyleme geçeceği son anda buz kesiliyordu. Sanki görünmez bir duvar karşısına dikiliyor ve onu bu isteğinden vazgeçirtiyordu. Arzuladığı o yabancı diri tenler, uzak ve yabancı birer canlı mahluka dönüşüyor ve gencecik bir adamken sadece güdülerine, etinin sesine kulak verip ister bir gecelik, ister birkaç yıllık ilişkilerde doyasıya okşamış ve sevmiş olduğu kadınlara karşı duyduğu arzuyu sanki başlar başlamaz azaltan, bu duyguya yabancılaşmasına neden olan gizli bir güç harekete geçiyordu. Belki de yaşlanmak böyle bir şeydi ya da deneyimleri ona gerçekten bir şeyler öğretmişti. Çünkü artık çok iyi biliyordu ki, bir kadınla sevişmek bir anda yaşayıp tüketebileceği, öylesine bir eylem değildi; bu aslında, dokunduğu her bedenle bir hayata dokunmak ve o bedenin hikâyesine ortak olmak demekti. Klaus ne yeni bir insanın hikâyesine ne de o hayatın taşıdığı ağırlıklara ortak olup huzurunu kaçırabilecek haldeydi. Kim bilir, belki de bunu on beş yıl önce, ilk kez Süheyla'yla yaşadıklarından sonra kavramış, üzerinden yıllar geçtikçe iyice içselleştirmişti.

Karısı Susanne haklıydı belki de. Susanne'nin yıllar önce sıkıcı evliliklerine son vermek üzere giriştiği o sayısız kavgalarında dile getirdiği gibi, gerçekten riski sevmeyen, sırf alışkanlıkları yüzünden yürümeyen bir evlilikten vazgeçmeyen, ancak ve

ancak bu alışkanlıkları içinde kendini güvende hissedebilen biriydi o. Susanne böyle düşünüyor, Klaus'un kendisi de buna inanıyor olabilirdi, ama her insan gibi çelişkiler, zıt kişilikler taşıdığının için için farkındaydı. Ne kadar korkak olursa olsun, isterse onun bu tembel ruhuna güvenip rahat ama bir o kadar da heyecansız ve körelmiş bir evliliği yalnızlığa yeğ tutup kendisiyle yaşlanmaya razı olsun, Susanne de kendi içindeki o asi kurdun her an ortaya çıkabileceğini zaman zaman aklına getiriyor olmalıydı. En korkak insanın bile şahlanıp dikilmeyi bekleyen, belki de o korkaklığına isyanla, umulmadık uçlara kayıveren şeytanı devreye girebilir. Klaus Süheyla'nın nasıl bir değişim geçirdiğini, yüzünün, bedeninin neye benzediğini görmek, bir kadın karşısında büyülenebileceğine yeniden inanabilmek için kendisini bile şaşırtan bir hamlede bulunabilirdi. Hatta, bambaşka radikal şeylere kalkışıp hayatını bir çırpıda değiştirebilirdi. Sadece bir daha evine gitmemekle değil, her gün değişen, her gün yenilenen ve aslında çoktandır anlamsızlığın ta kendisi olan radyo haberciliğinden bile bir çırpıda kurtulabilirdi.

Saate baktı, en az iki saat önce evde olması gerekirdi. Şimdi evinde olmadığına ve hemen kalkıp oraya yollanmayacağına, çoktan başına bir şeyler geldiğini düşünüp tedirgin olmaya başlayan karısı ve kızını arayacağını aklının ucundan bile geçirmediğine göre, şimdiden başka bir uzama girmiş sayılmaz mıydı? Başlangıç değil miydi bu? Bir an geri artık dönmeyeceğini düşündü. İçine bir gariplik, bir hüzün çökse de bu duyguların o kadar da sahici olmadığını sezdi.

Üstelik bu hüzün eve geri dönmeyeceği inancını da azaltmadı. Gerçekten, şimdi evi, karısı, kızı ve yıllardır hep aynı odasında oturduğu, aynı koridorlarında dolaşıp aynı stüdyolarında yaşlandığı radyoevi, çok uzaklarda bir yerlerdeymişçesine uzaklaşıp ulaşılmaz oldu gözünde.

Ötelerden, bir erkekle kadın birbirlerine sokularak kahveye doğru geliyordu. Fötr şapkalı adamın ancak omuzlarına yetişen kadın bütünüyle karanlıkta kalmıştı. Bir an sokak lambasının ışığında, yüzü ortaya çıkan ve yeniden karanlığa gömülen adamla göz göze geldi. Tanıdık bir şeyler vardı sanki bu yüzde, bir aşinalık.

Yıllar önce bambaşka yaşamlar için bildikleri dünyalarını terk eden insanlar geldi aklına. Yetmişlerin sonlarından başlayıp seksenlerin sonuna değin süren bir akıma kapılıp giden Martin'in macerasını nasıl açıklayabilirdi? Evet, Martin doğaya sığınmıştı. Fabrikadaki mühendislik görevinden istese çok iyi bir kariyer, bir sürü para yapabileceği halde, karısının kendisini terk etmesini de göze alarak her şeyini satıp Hollanda sınırına yakın, kentten ve küçüklü büyüklü kasabalardan uzak bir yerde bir arazi satın alıp oraya yerleşmişti. Şimdi çiftliğinde doğal yollarla yetiştirdiği elmalar ve sebzeler en pahalı ürünler kategorisinde sayılırdı. Bunu ticari bir iş haline getirse, bir zamanlar yüz çevirdiği refaha yeniden kavuşurdu, kim bilir. En son iki yıl önce Martin'den aldığı mektupta onun hâlâ aynı yerde, kendi kurduğu bu çiftlikte yaşadığını öğrenmişti. Martin'in doğayla birlikte ne denli tutumlu yaşadığı, kullandığı kâğıt kalem ele veriyordu. A5 boyutunda bir defterden koparılmış kâğıda kurşunkalemle yazmıştı.

Ama Martin'den daha radikal olanları da vardı. Ta Hindistan'a gidip oradaki azizlere tapınan, oralardan da Amerikalara geçip birer keşiş olma umudunu ve inancını yitirdikten sonra geri dönen, şimdilerde kimi alkolik, kimi gurularından öğrendikleri ezoterik rahatlama seanslarını işe çevirmiş başka örnekleri düşündü. Üniversite arkadaşı bir çift gibi. Üniversite eğitimlerini tamamlamadan diyar diyar dolaşmaya karar veren bu çiftin şimdi nerelerde olduğunu, ne yaptığını bilmiyordu, ama bir zamanlar düşlerinin peşine düştükleri için hem deli gözüyle bakmıştı onlara hem de cesaretlerine hayran kalmıştı.

"Klaus? Klaus Gerard!"

Klaus adeta irkilerek düşüncelerinden sıyrıldı, sesin geldiği yana çevirdi başını. Oturduğu masaya doğru bir çift yaklaşıyordu. Çenesi kahverengi deri paltosunun kürklü yakasına gömülmüş siyah iri gözlü esmer güzeli bir kadınla göz göze geldi. Bir heykeltıraşın hüneriyle çizilmiş bu simetrik yüzdeki simsiyah iri gözler, aynı siyahlıktaki yay gibi kıvrılan kaşlar, bir rengin nasıl olup da bu denli belirgin ve etkileyici olduğu bilmecesini uyan-

dırdı Klaus'un kafasında. Hemen ardından, başındaki fötr şapkayı çıkarmakta olan alnı açık, gözlüklü, uzun boylu adama bakarken aralarındaki boy farkına şaştı. Derin kara gözlerinin içi gülen, gülerken insanı şu dünyanın bambaşka, gizemli ve uçucu bir şeyleri de barındırdığını hatırlatan kadına, "Yahu bu bizim Klaus!" diyen adama biraz daha dikkatle baktı. Biraz önce dışarıda gördüğü çiftti bu.

"Klaus hatırlamadın mı? Ben Uwe. Uwe Berg."

"Militan Uwe" deyiverdi Klaus. Sonra, ağzından kaçan bu söze kendisi de şaşırarak, mahcup bir ifadeyle ayağa kalktı, karşısındaki adamı süzdü dikkatle. Şık gri paltosu ve elindeki fötr şapkasıyla, iyi beslenmiş, güngörmüş bu yakışıklı ve dinç görünümlü orta yaşlı adamla militanlık nasıl da birbiriyle çelişiyordu.

"Yaşşa. Hadi şuna eski militan diyelim!" dedi Uwe, keyifle gür bir kahkaha patlattı.

Klaus, oturmaları için masadaki boş sandalyeleri gösterirken, ikilinin arasındaki boy farkının kadının kısalığından çok Uwe'nin uzun boyundan ileri geldiğini anladı. Alnı açık, saçları üç numara tıraşlı Uwe'nin kemikli uzun yüzü pörsümeye yüz tutmuştu ve sahibinin artık gençlik sınırını aşıp yaşlanmaya doğru yol aldığını gösteriyordu. Bir zamanların belleğinde saklı genç adam yüzüyle bu karşısındakini yan yana getirmekte zorlanıyordu; bir an parçalanıp örselenmiş bir fotoğrafın karşısında duruyormuş duygusuyla hem şaşırdı hem de hüzünle iç geçirdi. Bildiği, kanıksadığı bir dünyanın tersyüz olması gibiydi Uwe'nin otuz yıl sonraki bu hali, o dünyayı yitirmek ve içine girilen yeni dünyayı kabullenememek gibi. Ama, eski unutulacak, tıpkı Uwe'nin genç yüzü gibi hafızasından silinecek, yerine yenisi oturacaktı birazdan. Bunu da biliyordu.

Uwe, eşim diye tanıttığı kadının uzun ve yabancı ismini söyledi, ama Klaus anında unuttu bu ismi.

Aslında neredeyse otuz yıldır görmemiş olduğu Uwe'yle hiçbir zaman tam içten bir yakınlık kurmadığı halde, şimdi onunla karşılaşmak sevindirdi Klaus'u. Tatsız düşüncelerden kurtulmuştu böylece. Sanki bu kahvede, belki de yaşamını değiştirme-

ye vardıracak bir konuda karar vermek üzere oturmuyordu da, eski bir dostuyla buluşmaya gelmiş gibiydi.

Paltosunu kocasının yardımıyla çıkarıp Klaus'un karşısına oturan kadın, ona sorgulayıcı, ama cilveli bir bakış fırlatarak, "Demek eskiden militandın ha?" diye sordu.

"Yok canım, ne militanlığı? O kadar cesaretli değildim ben. Sesim biraz gür mü çıkıyordu ne, arkadaşlar takmışlar."

Uwe ile karısı arasında en az yirmi yaş fark olmalıydı. Kadının uzun bakımlı tırnakları, ustaca yapılmış, ama Klaus'a fazla abartılı gelen makyajı ona yapmacıklı bir hava katacağına, tersine, üzerinde doğal ve şık bir elbise gibi duruyordu. Hele dikkatli, parlak bakışları, simetrik, iri, kırmızı dudakları. O dudakları her büküşünde sanki insanı gizemli bir dünyaya davet ediverecekmiş gibi bir duygu yaratması... Tipik Doğulu kadın cilvesi diye iç geçirdi Klaus.

"Söyleyin bakalım, neden ona militan diyorlardı?"

"Uwe size anlatmadı mı? Çok renkli, hareketli dönemlerdi o zamanlar oysa."

"Yetmişli yıllar mı? O dönemlerle ilgili çok şey anlattı da, kendisine militan dendiğinden söz etmedi hiç."

Kadın bunları söylerken sanki alınmış gibi gözlerini süzerek kocasına baktı, o güzel kadınların kendilerine has özgüvenleriyle bir kaşını işveli işveli hafif yukarı kaldırarak. Kocası uzanıp elini tutunca, gülümsedi.

"Zaten militanlığı yüzüne karşı söylenmezdi" dedi Klaus.

"Doğru, kimse beni militan Uwe diye çağırmazdı ama anlaşılan kafalarda böyle kaldık. Güzel, buna bir itirazım yok!" diye söze karıştı Uwe, belli ki bu muhabbetten keyif almıştı. Yüzü, her an bir espiri yapacakmış gibi çocuksu bir gülümsemeyle aydınlanmıştı.

"Uwe o zamanlar çok ateşliydi. Dünyanın düzeltilmesi konusunda radikal düşünceler ortaya atardı. Daha çok anarşist bir söylemi vardı sanırım. Ama buna rağmen, onu ben şahsen pek az olayda taşkınlık yaparken gördüm."

Uwe keyifle eliyle masaya vurdu.

"Yapma Klaus. İran Şahı Berlin'e geldiğinde, ön saflardaki protestocular arasında olmadığımı söylemeyeceksin herhal-

de. Tamam, polis copu pek yemedim ama militanlığı hak edecek şeyler de yaptım sayılır. Ne günlerdi be... Ne delilik..."

"İşte böyle, hepiniz, bütün dünya, el birliğiyle Mollalara destek verip Şah'ı devirdiniz ya, bakın biz de böyle sürgünlerde büyüdük" diye çıkıştı kadın Uwe'ye.

Uwe, kadının bir kez daha elini kavradı, iki avucunun arasında tutup parmaklarını okşadı.

"Aşkım, iyi olmadı mı yani, yoksa ben seni nasıl bulurdum? Şimdi sen İran'da, kim bilir nerelerdeydin. Bense senden bihaber yaşayacaktım."

"İranlı olduğunuzu tahmin etmiştim. Ama herhalde burada yetişmişsiniz. Aksansız konuşuyorsunuz" dedi Klaus.

"Ben küçükken ailem Molla rejiminden kaçtı. Önce birkaç yıl İstanbul'da yaşadık. Sonra da Almanya'ya geçtik."

Kadın, uzaktan başka birinin hikâyesini anlatıyormuşçasına, soğukkanlı ve sanki kayıtsızca söylemişti bunları. Klaus'un başka bir soru sormasına izin vermeden, önce kocasına sonra Klaus'a bakarak devam etti.

"Siz demek Berlin'de arkadaştınız?"

Klaus bir kez daha Uwe ile olan ilişkilerini arkadaşlık olarak nitelemenin zorlama olacağını düşündü. Belki bir ara arkadaş bile olmuşlardı. Aslında onunla tam ne zaman ve nasıl tanıştıklarını da bilmiyordu. Sadece aynı üniversitede olduklarını, Uwe'nin eğitim ve siyaset bilimleri bölümlerinde okuduğunu hatırlıyordu. Kendisi ise radyoda sokak muhabiri olarak çalışıyor, bir yandan da radyoya yaptığı işleri yerel bir gazeteye satıyordu. Şimdi neresi olduğunu bile hatırlamadığı, Batı Almanya'daki küçük bir kasabadan gelen Uwe'yi, Berlin'in o muhalif havası, solcu ve protest gruplar çekmişti. O zamanlar çalıştığı radyoyu işgal edip seslerini duyurmak isteyen bir sol grubun arasında parladığını hatırladı: Radyoda yapılacak konuşma metninin daha radikal olması gerektiğini söyleyip itiraz edenlerden biriydi. Şimdi, şu kerli ferli bir işadamı havasındaki adamı ilk bakışta tanımamış olmasına şaşmamak gerekir. Uzun boylu, uzun saçlı ve sakallı, hippi gençlerden biriydi o zamanlar. 70'lerin başlarında yavaş yavaş isimlerini duyuran Kızıl Ordu Fraksiyonu üyelerinden biri olabilirmiş gibi görünmüştü Klaus'un gözüne. Ama sanki hiç hayatına girmemiş-

çesine, o dönemlerden samimi olduğu pek çok kişi gibi Uwe'yi de unutup gitmiş, adına da hiçbir yerde rastlamamıştı.

"Neler yapıyorsun, ne işle meşgulsün şimdi?" diye sordu Uwe'ye.

"Berlin'de, Kreuzberg'de bir okulda müdürüm. Her gün binbir şikâyetle karşıma gelen öğretmenlerin derdini dinliyorum. Sürekli rapor alıp emekliliği bekleyenlerin boş saatlerini nasıl dolduracağıma kafa patlatıyorum. Zaman zaman da boş derslere giriyorum."

"Zor sizin işiniz, benim eşim de öğretmen. O da her gün başka bir baş ağrısıyla dönüyor eve" diye devam etti Klaus.

"Daha da kötü olacak. Dur bakalım, henüz sorunların başındayız biz."

"Demek hâlâ Berlin'desin ha? Ben oradan seksen birde ayrıldım."

"Duydum. Bilmem ki, belki de iyi yapmışsın. Çok sorunlar var başkentte. Hele okullarda..."

"Anlaşılan yoruyor seni gençler."

Uwe, yüzünü ekşitti:

"Hem de nasıl! Özellikle Türk çocuklarının durumu vahim. Hele küçük Arap çocukları büyüsün, onların durumu daha da kötü olacak. Düşün ki, onuncu sınıfa gelmiş, ama hâlâ bir dilekçenin nasıl yazılacağını bile öğrenememişler. Ne Türkçe ne Almanca bilen koca bir nesil yetişiyor" diye iç geçirdi.

"Yapma ya" dedi Klaus. Birden, sonradan kendisini de şaşırtacak garip bir koruma içgüdüsüne kapıldı. "Okullarda sorun var ama bu kadar kötü olduğunu bilmiyordum. Belki de Berlin'e özgü bir şeydir bu. Susanne'nin de çok Türk öğrencisi var. Ama aralarında başarılı olanları da çok. Özellikle de kızlar... Mesela bugün benim çalıştığım birimde üniversiteyi yeni bitirmiş stajyer bir Türk kızı işe başladı. Belli ki, zehir gibi."

"Olabilir, hepsi için geçerli değil tabii bu. Benim yönettiğim okul, Kreuzberg'in en sorunlu okullarından biri."

Karısı Uwe'nin sözünü kesti.

"Aşkım, bırak şu öğrencilerini artık. Bak tatildeyiz. Hem siz bana eski Berlin'i, arkadaşlığınızı anlatıyordunuz."

"İşte, böyle benim karım" dedi Uwe karısının yanağını ok-

şarken. "Nerede bir Berlinli görse, sözü duvardan önceki Berlin'e getiriyor. Kaçırdığı egzotik Almanya'ya..."

"Fakat ben gerçekten çok hayıflanıyorum eski Berlin'i görmemiş olduğuma. O zamanlar ne yazık ki, Köln'de anasının babasının memleket hasretiyle büyüyen bir kızdım. Bizimkiler Mollalara verip veriştirir, hangi dostlarının rejimden nasıl kaçabildiğini, hangisinin rejimin yardakçısı olduğunu anlatırlardı sürekli. Böyle hikâyeler dinleyip durdum. Duvar yıkıldıktan sonra ancak gidebildim Berlin'e, ama gördüğüm sadece kargaşa oldu.

"Eskiden de pek sessizdi Batı Berlin ama. Dört bir yanı Duvar'la çevrili bir ada" dedi Klaus.

"Aha işte, tam duymak istediği şeyleri anlatıyorsun. Zaten o da bu adalılık halini böyle egzotik buluyor ya" diye gülümsedi Uwe. Bu sırada sipariş almak üzere masalarına yanaşan garson kadına yöneldi, sonra karısına döndü, belli ki onun ne içeceğini bilerek, ama bunu bir kez daha onaylamasını bekleyerek "Sütlü kahve?" diye sordu karısına.

Klaus kadını izliyordu. Kocasına dönüp başıyla onay verişi, bu kahve siparişiyle çok önemsediği sohbetlerinin bölünmesine izin vermeyeceğini hissettiren ve Klaus'un anlatmaya devam etmesini buyuran bakışları... Onun bu heyecanlı, sahici merakı karşısında insanın coşası, konuşası, kendinden söz edesi geliyordu.

"Evet, hem herkesin herkesi tanıdığı küçük bir köy, ama hem de dünyayı görebilen, dünyanın da onu izlediği bir Manhattan'dı Berlin" diye devam etti Klaus. "Bu yüzden, Kaffeekranz, Café Einstein ya da Paris Bar'a gittiğimizde kimleri bulacağımızı çok iyi bilirdik.

"Paris Bar'ı çok iyi biliyorum. Hâlâ değişmediğini söylerler, eski 68'liler orada oturup kafa çeker" dedi kadın heyecanla.

"Oranın başka bir özelliği daha vardı. Berlin Film Festivali'nde bütün oyuncular, yönetmenler orada boy gösterirlerdi. Aslında, size egzotik geliyor, ama inanır mısınız, şimdi bana da öyle geliyor" dedi Klaus. "Her geldiğimde şaşıyorum. Ben şehri terk ettiğimde kapalıydı, küçüktü, tanıdıktı. Şimdi, tanıyamıyorum. Biz Berlinlilerin söylediği bir söz vardı, bilmiyorum duy-

dunuz mu? Berlin'in ne tarafına giderseniz gidin, yönünüz hep doğuyu gösterir. Çünkü şehrin bütün sınırları duvarla belirlenmişti."

"Evet bu sözü biliyorum" dedi kadın gülümseyip kocasına bakarak.

"Niye bu kadar ilginizi çekiyor eski Berlin?"

Kadın esmer, bakımlı, uzun parmaklı elini çenesine götürdü. Diğer pek çok hemcinsi gibi, düşünürken neden parmaklarıyla şakaklarını değil de dudaklarına en yakın yer olan çenesini okşadığını sordu kendi kendine Klaus. Bu, düşünmekten çok cinselliği çağrıştıran, belki hesaplı olarak, belki de öylesine yapılan bir hareketti. Ama öyle de böyle de, kadının esmer, ince, bakımlı parmaklarının çenesini tutuşunda, işaret ve orta parmaklarının yanağını okşamasında erotik bir gönderme gizliydi.

"Pek çok nedeni var aslında. Belki tam da bu ada hali... Herkesin herkesi tanıyor olması... Bir de, benim babam İran'da sosyalist bir muhalifti. Rusya ve Doğu Blok ülkelerinin kurduğu rejimin hayranıydı biraz da. Geçen yıl iki ay Berlin'in doğusundaki bir evde yaşamıştım. Bazen sosyalizmle ilgili, tuğla gibi, çöpe atılmış kitaplar görüyordum, babamın duvar yıkıldıktan sonraki hayal kırıklığını sanki ben de yaşıyordum. Sonra Doğu Berlin hatıraları satan tezgâhlarda orak çekiç arınalı kalpaklar, gaz maskeleri, Lenin rozetleri buldum..."

Kadın, garson önüne kahve fincanını koyduğunda elini çenesinden çekti, fincana iki şeker attı, kahvesini usul usul karıştırırken devam etti:

"Bana bir yandan Doğu'yu, belki de küçücük bir kızken terk ettiğim yerlerin ruh halini hatırlatıyor. Ama benim asıl ilgimi çeken, Berlin'in hâlâ pek çok yerinde kendini gösteren alternatifliği, rahatlığı. Mesela, ilk kez karşılaştığın insanların birbiriyle senli benli konuşmaları."

Bir süre daha Berlin'den, şehrin doğusunda etrafı brandalarla çevrili, inşaat halindeki mahallelerden, orada onarımı bitmiş dairelerin kiralarının pahalılığından, özellikle gençlerin, sanatçıların yavaş yavaş buralara çekilmeye başladığından söz ettiler. Klaus bir ara sohbetlerine katılmadan kendile-

rini dinleyen Uwe'nin huzursuz huzursuz kıpırdandığını fark etti. Klaus'un dikkatli bakışlarını gören Uwe saatine baktı. Karısı tam ağzını açmış konuşmaya devam edecekken, uzanıp elini tuttu:

"Sevgilim, istersen kahveni yavaş yavaş bitir de kalkalım artık. Dükkânlar kapanır birazdan."

Kadın, uysal bir edayla kocasına bakıp gülümsedi, kahvesinden büyükçe bir yudum aldı.

"Tamam canım, kahvem de bitti işte" dedi. Sonra Klaus'a döndü:

"Uwe ilk kez ailemle yılbaşı gecesini geçirecek de. Bir buket çiçek almakta ısrarlı. Bakalım sürgünde bir İranlı aileyle nasıl olurmuş yeni yıla girmek."

Uwe, yanından geçen garsona iki kahvenin parasını ödedi. Karısının mantosunu giymesine yardım ederken "Annen nasıl Klaus? Fırınında ne nefis çörekler pişirirdi" dedi.

"Annem geçen yıl bu sıralar öldü."

"Ya, başın sağ olsun" diyebildi Uwe ve sustu. Aslında Uwe'nin derdi bir an önce oradan uzaklaşmaktı. Belli ki Klaus'un bu saatte tek başına neden bu kahvede oturduğunu, kimi beklediğini de merak etmemişti.

Karı kocanın gidişlerini izlerken, Uwe'nin annesiyle ne zaman tanıştığını hatırlamaya çalışıyordu Klaus. Nefis çöreklerini ne zaman yediğini de. Annesinin fırını devretmesinin üzerinden o kadar zaman geçmişti ki, bazen onu çocukluğunda bu fırından yükselen kokularla özdeşleştirmiş olduğunu bile unutuyordu.

Oysa oturdukları üç katlı apartmanın altındaki fırından her sabah gelen sıcak çörek, tatlı kokularıyla uyanırdı. Annesinin teninin kokusuna karışan bir hamur, çörek, badem kokusu... Bombardımanlarla sarsıldıkları, hemen hemen her gün apartmanın altındaki kilere sığınmak zorunda kaldıkları 1945 yılının ilk aylarındaki o kış günlerinde bile bu kokular hiç eksilmemişti. Gözünü her açtığında burnuna gelen o sıcak, rahatlatıcı ekmek kokusunu savaşın bittiği o bahar sabahında ilk kez alamadığında

nasıl telaşlandığını çok iyi hatırlıyordu. O sabah soğuğa ve kargaşaya açmıştı gözlerini. Anlamadığı dillerde hükmedici erkek seslerine karışan kadın bağırtıları yükseliyordu. Çok sonra savaşın bittiği gün olduğunu öğrendiği o sabah annesi ortalıkta yoktu, kokular da yoktu, hava soğuktu.

Biraz önce Uwe'ye annesinin öldüğünü söylerken bir şey hissetmediği halde, şimdi onun mezara gömülüşü geldi gözünün önüne, ürperdi. Eskiden toprağa karışıp giden bir beden olarak algıladığı ölü bedenin tabutla birlikte gömülmüş olması (nedense yirmi yıl önce ölen babasının cenazesinde böyle bir duyguya kapılmamıştı) bedeninin toprağa karışamaması anlamına geliyordu ve bu durum Klaus'a daha da hüzünlü gelmişti o gün. Bedenin toprağa karışması sanki ölüyü yalnızlıktan kurtarırmış, geride kalanların acısını azaltırmış gibi bir duyguya kapılmıştı. Bu duygunun dinsel bir boyutu olmalıydı. Dinin her tür biçimsel ritüeline hep kuşkuyla bakan, aslında kendini inançlı biri olarak görmeyen Klaus, annesinin ölü bedeniyle karşılaştığında ilk kez dini ritüellere inanmamanın, inanmayı bırak bunu bilmemenin acısını hissetmişti içinde.

Doktor, beyaz örtüyü kaldırıp annesinin yüzünü gösterdiğinde, önce insan ağzının nasıl olup da bu kadar geniş açılabileceğine şaşırmıştı. Çenesi önüne düşmüş, ağzı, içi boşaltılmış ıssız ve soğuk, koskoca bir mağarayı andırıyordu. Hani sanki birileri bu ağzı bedenindeki nefesiyle birlikte bütün ruhunu dışarı çıkarmak için zor kullanarak açmış ve böylece kadının yaşlı yüzünü donuk bir ifadesizliğe mahkûm etmişti. Klaus annesinin bu cisimleşmiş yüzüne bakarken, telaşa kapılmış, aklına ilk gelen şey ise o açık ağzı kapatmak olmuştu. Sanki kapatırsa, ölümün çıplak acımasızlığını, bedenin artık hiçbir zaman canlanmayacağı gerçeğini tam o korkunçluğuyla duyumsamayacaktı. Annesini kaybetme acısı çok sonra gelecekti, ama o anda ona asıl acı veren şeyin, henüz bir saat önce ruhunu teslim etmiş olan yaşlı kadını nasıl uğurlayacağını bilememesiydi. Nasıl uğurlanmak isterdi bu kadın, ellerini birbirine kenetleyip dua mı etseydi, haç mı çıkarsaydı? Nasıl dua edilirdi? Ölüm karşısında insanı güçlendirecek, bir nebze çaresizliğini azaltacak bir şeyler olmalıydı ve o anda bunun ne olduğunu bilmeyen Klaus Tanrı'ya inanmanın

belki de yegâne anlamının ölüm karşısındaki bu çaresizlik olduğunu düşünmüş, böyle bir inanca sahip olmadığı için hayatında ilk kez acı duymuştu.

Elini pantolonunun cebine soktu. Parmakları kâğıda dokundu, içinden tatlı bir ürperti geçti. Aklma, yıllar önce bir kitapta okuduğu bir cümle geldi. "Yaşam, iki karanlık sonsuzluğun arasındaki kısacık bir ışık..." Ölüm karşısında, karanlığın sonsuzluğunda kalmamak için insanoğlunun yapabileceği hiçbir şey, hiçbir güç yoktu, ama o kısacık ışık aralığı denilen yaşamdan doyasıya zevk almak, onu güzelleştirmek insanın elindeydi. Üstelik, insanı böyle gelip yakalayan heyecanları ertelememek, bunun alabildiğine tadına varmaktı. Klaus kesin kararını verdi, bu telefonu arayacaktı.

Hava sanki biraz daha soğumuş, yerler daha da kayganlaşmıştı. Kahveden kalktığında bu denli kararlıyken, şimdi dikkatli adımlarla yürürken nereye gideceğini, hangi yöne sapacağını şaşırdı, bir an kahvenin açıldığı meydanın diğer ucundaki kalenin ağzından uzayan sokağın ışıltısına baktı boş boş. 'Yeni bir maceraya yetecek gücüm var mı benim? Genç ve bambaşka bir kültürden gelen bir kadını kaldırabilecek enerjim?' diye sordu kendi kendine. Kim bilir hangi âlemde, nasıl bir dünyaya sahip yabancı bir kadını neden şimdi aramaya kalktığını sorsalar, cevap vermekte zorluk çekerdi. Muhtemel ki on beş yıl önceki gibi, artikelleri hep yanlış, zamirleri birbirine karıştırarak kırık dökük bir Almancayla konuşan, Klaus'un hep uzak bir mesafeyle izlemiş olduğu, apayrı bir toplumun kadınıydı. Tek çekim gücü, on beş yıl önceki güzelliği ve gençliğiydi, bir de kendini bütün ruhuyla sevişmeye vermiş bir kadın imgesi. Karısının soğuk ve uzak bedeni düştü aklına, çoktandır rutin, bedensel ihtiyacın iç bunaltısıyla giderilmesine dönüşen sevişmeleri yıllardır ikisini de derinden derine ne kadar da hüzünlü birer insan haline getirmişti. Uwe'nin İranlı yaşam dolu karısının böylesi hüzünleri söküp atabileceğini hissettiren cilveli bakışlarını düşündü, kırmızı tırnaklarını, dolgun dudakları açıldığında ortaya çıkan beyaz dişlerini, o ağzın insanı içine çekmeye hazır davetkârlığını...

Kahvenin saçağının altına tüneyen iki güvercin dikkatini çekti. Güvercinlerden biri havalandı, onun arkasından ötekisi; uçup meydanın ortasındaki telefon kulübesinin etrafından birer daire çizdiler. Kararlı adımlarla o da kulübeye doğru yürüdü. Telefon kulübesine vardığında güvercinler uçup gitmiş, bin yıllık kale kapısının ardındaki ışıklı yolun ıssızlığı içinde kaybolmuşlardı.

Klaus cebindeki pusulayı çıkarıp numarayı çevirdi. İkinci çalışında telefon açıldı, ama karşı taraftan hemen ses gelmedi. Sonra, çok derinlerden yükseliyormuşçasına "Alo" dedi kısık sesli bir kadın.

"Merhaba ben Klaus. Klaus Gerard" dedi Klaus boğazını temizleyerek. Karşı taraftan yanıt gelmeyince, "Süheyla, ben Klaus" diye seslendi.

"Klaus!?" diye tekrarladı kadın. Soru mu yoksa, ünlem mi olduğu tam anlaşılmıyordu.

"Süheyla'yla görüşüyorum değil mi?"

"Klaus" dedi karşıdaki ses bir kez daha. Hırıltılarla çıkan ses sanki çok zorlanıyormuş ya da uykudan yeni kalkmış da söylenenleri anlamaya çalışıyor gibiydi. Kadın ya tanıyamamıştı onu, ya da şaşırmıştı.

"Evet benim, Klaus. Beni aramışsın. Nasılsın?"

Bekledi. Kadının cevap vermesini bekledi. Ancak sessizlik uzadı. Klaus ne kadar beklediğini anlayamadı, "Alo, alo!" diye sesini yükseltti yeniden. Ama garip bir şekilde sessizdi karşı taraf, telefon kapanmamıştı da.

Telefonun almacını yerine koydu. Kulübeden dışarı çıktı. Tam uzaklaşacaktı ki, geri döndü, yeniden telefon kulübesine girdi, bir kez daha Süheyla'nın numarasını çevirdi. Karşı taraf meşgul çalıyordu. Telefonu kapatıp, birkaç kez daha denedi. Her defasında meşgul sinyal sesiyle karşılaştı.

Danışmayı arayıp Süheyla'nın adresini öğrenmeyi ve evine gitmeyi düşündü. Ama bu fikri saçma buldu. İyi de, bu kadın Süheyla'ydıysa, neden cevap vermedi? Belki de konuşabileceği uygun ortam yoktu. Öyleydiyse, neden telefonunu bıraksın ki? Kafası karmakarışık, kulübeden çıktı. Biraz önce önünde uçup giden güvercinlerin şimdi kalenin altında pazarcının yere zincirlerle bağlanmış boş tezgâhına tünediklerini fark etti.

Saatine baktı. Karısının ve kızının onu çoktan aramaya başladıklarını, belki de şimdi polise başvurmaya, hastaneleri dolaşmaya koyulduklarını düşündü. Belki de saçma sapan bir şeyler yapmak üzereydi. Bu telefonun şimdi açılmamış olması kendisi, kızı, karısı için önemli bir mesajdı, kim bilir. Rahat bir nefes aldı. Yeniden telefon kulübesine girdi. Henüz eve gelmemesini, hiç de hesapta olmayan Uwe'yle karşılaşmalarına bağlayabilirdi.

Bu Şehir Değişiyor

Gidecekleri ev, şehrin epey dışında, yeni kurulan mahallelerden birinin son durağındaydı ve Canan yönünü bulabilmek için iki katlı bir belediye otobüsünün arkasına takılmıştı. Canan direksiyonun başına geçtiği anda, her an patlayacak bir bombaya dönüşmüştü; oysa sağlı sollu parlak sokak lambalarıyla çevrili, asfaltı adeta yalanıp temizlenmiş duygusunu uyandıran yolda onun gerilmesini gerektiren tek şey, takip ettikleri otobüsün duraklarda ikide bir durmasıydı. Sokaklarda ne aniden önlerine çıkıveren bir yaya ne de hatalı sollama yapabilecek başka bir araç vardı. Arkalarında bıraktıkları şehrin curcunasından kurtulmuş, bambaşka bir âleme girmişlerdi.

Birkaç yıl önce buralarda, tepelikli boş arazilerin kızıl topraklı yollarında Bulgaristanlı bir kadından direksiyon dersi almıştı Aysu. Uzun süredir şehrin çevresinde süren inşaatlardan, yapılan evlerin el yakan fiyatlarından haberdar olmasa, buranın gerçekten de bir zamanlar direksiyon korkusunu yenmeye çalıştığı o çıplak arazi olduğuna inanmakta zorluk çekerdi. O zamanlar şehre yakın gecekonduların arasında temelleri atılmış tek tük inşaatlar göze çarpardı. O üfürsen yıkılacakmış duygusunu uyandıran tek katlı, köhne gecekonduları ve sundurmaları altında dikilip gözlerini kısarak, geçen otomobilleri sanki on dakika uzaklıktaki şehirden değil de çok uzak diyarlardan gelmişlercesine yadırgayarak izleyen kadınların, bu otomobillerin arkalarında koşan oğlan çocukların hayallerini dahi yok edecek kertede başka bir şekle bürünmüştü. Buranın eski bir gecekondu sem-

ti olduğunu hatırlatan tek şey, biraz önce hemen yanından geçtikleri bir evdi belki de. Belki de bahar yüzünü gösterir göstermez yıkılıp yerini lüks bir villanın inşaatının alacağı, içi boşaltılmış bu kulübenin etrafını saran kırık tahta çitin önünde iki kuru cılız kavak hüzünle titriyordu rüzgârda.

Meğer şehir, onlar farkına varmadan hızla değişiyor, dağılıp genişliyormuş. Aysu, kendisi gibi direksiyon dersi alanlar için kızıl kil toprakların kazınarak tepeciklere ve virajlı yollara dönüştürülmüş olan çıplak arazide, sanki elinden kopup gidecekmiş korkusuyla sıkı sıkıya kavradığı direksiyonun başında kaskatı kesilirken, gözü hep Türkçeyi Bulgar aksanıyla konuşan sürücü hocasının eksik üç parmağına takılırdı. Kadın, parmaklarına baktığını fark ettiğinde utanırdı Aysu, ama yine de duramaz, şeytan dürtmüş gibi gözleri yine bu ele kayardı. Çıplak arazilerden yavaş yavaş asfalt sokaklara inebilmeyi, gecekonduların arasındaki anayola girebilmeyi, sonra aşağılarda, korkmadan şehir trafiğine karışabilmeyi sanki kadının bu sakat eli sayesinde öğrenebilmişti. İçindeki korkuları gideren şey, kadının sakat bedeniyle olan ilişkisinin doğallığıydı belki de: Bir gün eksik parmaklı elini havaya kaldırıp, hiçbir yoksunluk duymadan, "Doğuştan, akraba evliliği" diye merakını gidermişti Aysu'nun.

Önlerinde minik kare biçiminde havuzların uzandığı lüks villalara, koca bir metropolde olduklarını hatırlatmak istercesine gökyüzüne uzanan, etrafları çimenlikler ve güvenlik kulübeleriyle çevrili gökdelenlere bakıyorlardı. Villaların etrafını saran sağlam ve bakımlı bahçe duvarlarında, parlak panjurlarında zenginliğin ayrıcalıklı haline ters düşen bir şeyler vardı yine de. Belki de bu denli şık görünmelerine rağmen aynı malzemeden, tektip yapılmış olmalarındandı. Evlerin önlerindeki suları boşaltılmış havuzlar bile aynı boyuttaydılar, aynı mavi fayanslarla döşenmişlerdi.

"Şehrin en zenginleri buralarda artık" dedi direksiyonun başındaki Canan. Onun hafif alaylı, ama hasetini gizleyemeyen sesi Aysu'nun içindeki sıkılma ve aşağılanmışlık duygusunun karşılığıydı adeta.

"Korkunç pahalı bu evler" diye devam etti Canan. "Ne akılsızlık, yıllar önce burada arsa almak vardı."

"Gerçekten de öyle. Babam şimdi buraları görse kudururdu herhalde."

"Ya?" diyen Canan'ın sesinde bir şaşkınlık vardı sanki. Baban da nerden çıktı der gibi bir hali vardı.

"Yıllar önce, ben üniversite ikideydim galiba, babam bu taraflarda bir arsa almak istemişti. Onun da aklına tanıdığı bir emlakçı sokmuş. Bu arada, söylemiş miydim, babam her yıl izne geldiğinde gözüne ya bir daire, ya bir arsa kestirir, ama hiçbirine elini süremezdi, çünkü her defasında annemin engeliyle karşılaşırdı. Annem parayı yastık altına saklamayı sevenlerdendir biraz. Aslında ağabeyimle ben babamdan yana destek çıksaydık, o arsa alınmıştı, ben de şimdi hâlâ o sevimsiz mahallede oturuyor olmayacaktım."

"Sahi, ya. Senin komşular bir felaket. Hele alt komşun! Sana her geldiğimde kadının kapısı açılıyor. Yok, yalnız yaşayan bir kadının yapabileceği yerler değil oralar."

"Değil canım, değil de, sen gel de bunu bizimkilere anlat. Onlara mahalle baskısı yüzünden evime erkek sinek bile almaya çekiniyorum diyecek değilim ya. Şafak, zavallım, eve girene kadar zaten akla karayı seçiyordu... Orada ev dururken kiraya çıkmak da olmuyor. Hem sonra, tek çocukları da ben değilim ki. Onlar kendilerince üstlerine düşeni yaptılar, iyi kötü ev var, iş de var."

"Geriye bir tek koca kalıyor. Annem de başımın etini yiyip duruyor, gördüğün gibi" diye sözünü tamamladı Canan. Takip ettikleri otobüs durmak için durağa yaklaşırken, yavaşlattı arabayı. "Öf şu otobüs de amma tin tin" diye söylendi "Başka çaresi yok, takibe devam!"

Aysu, evdeki radyatörün ısısını düşürüp düşürmediğini, salona açılan arka odanın kapısını açıp açmadığını hatırlamaya çalıştı. Canan'la gece partiden sonra ona gideceklerdi ve buz gibi evin içine misafirle girmek hoş olmayacaktı. Kışları daha da sevimsiz geliyordu dairesi kendisine. Seneye mahalleye doğalgaz geldikten sonra, artık sittin sene kurtulmak mümkün olmazdı bu evden.

Anne-babası lise yıllarından beri uzaklarında kalmış olan iki çocuğun her isteğini yerine getirmişlerdi. On yıl öncesine

kadar insanların Amerikalardan getirttiği yeni model Adidas ayakkabı mı, Levi's marka blucin, en iyisinden bir walkman, çift kasetli, stereo müzik seti mi istendi, hepsi daha o yaz tamı tamına, hatta bazen çifter çifter gelirdi Almanya'dan. Böylece affedilmeyi, anlaşılmayı ve kendilerine saygı duyulmasını bekleyen anne-babasının her şeyi nasıl da bir çeşit görev bilinciyle yapmış olduklarını düşündü. Yıllarca uzaklarında büyüyen çocuklarını memnun etmek için çırpınıp durmuş, onları hiç değilse maddi sıkıntılardan koruduklarını sanmışlardı. Ama yıllar yılıdır kızlarının içindeki, yalnız yaşayan genç bir kadına hep şüpheyle bakan, açılan bir kapının, gelen bir misafirin gizliden gizliye, bazen de alenen gözlendiği bir apartmandan, sokaktan kurtulma isteğini hiçbir zaman anlamayacaklardı. Geldikleri kasaba dışında tek bildikleri yer o mahalleydi ve şehrin her yerinde, her köşesinde yekpare aynı kuralların, aynı yaşam biçiminin geçerli olduğunu zannediyorlardı. Şehirde, her yer, her mahalle topyekûn aynıydı gözlerinde. Belki de yanılıyordu Aysu, belki biliyorlardı bunları da, birileri tarafından gözetilip kontrol ediliyor olması işlerine geliyordu. Kışın ortasında bile bahçelerdeki tek tip aynı boy çam ağaçları, çit niyetine kullanılan küme küme tek boy sarmaşıklar, ışıl ışıl verandalar, etraflarında park edilmiş, sanki şehrin çamurundan hiç nasibini almamış gıcır gıcır son model arabalar Aysu'ya konforun, temizliğin huzur veren doğal bir ihtiyaç olduğunu hatırlatıyor ve bu, içindeki sıkıntıyı çoğaltıyordu.

En az on beş katlı binanın bekçi kulübesinde oturan adama gidecekleri dairenin sahibinin adını söylediler. Kır saçlı bekçi "Kalabalık bir akşam olacak galiba, sizin gibi çok genç geldi bu akşam oraya" dedi. İki genç kadını da alıcı gözle süzdü. Canan adamın park etmesi için gösterdiği yöne doğru direksiyonu kırarken, kıs kıs gülüyordu.

"Zavallım, gördün mü bakışlarını. Şimdi ne hayaller kuruyordur. Kızlı erkekli bir sürü genç! Hoş, bizler de artık o kadar genç değiliz ya."

"Aşkolsun Canan, otuzumuza bile daha basmadık. Şimdi,

genç değil miyiz yani? Gerçi haklısın, artık yirmilik çıtırlar da sayılmayız."

"Ay çok şükür, şu somurtkan halin geçti nihayet. Sonunda tatlı yüzünü göstermeye başladın Aysucuğum!" diye sitemle sözünü kesti Canan. "Şekerim, bütün akşam ağzından tatlı bir söz çıkmadı. Annem bile senin sessizliğini fark etti, biliyor musun? Bir ara beni banyoya çekip sordu, canı bir şeylere sıkkın mı diye."

"Canancığım sahiden bir şeyim yok. Sadece, şu yılbaşı geceleri öyle garip oluyorum ki. İçime açıklayamadığım bir huzursuzluk çöküyor."

"İyi de güzelim, bu yüzden Sevda'nın şu öve öve bitiremediği partisine gidiyoruz ya. Ankara'nın tüm entelektüelleri, akademisyenleri orada olacakmış. Biz de insanların içine katılıp şu manyak duygudan kurtulalım dedik ya. Herhalde bu saatte gidip televizyonda şarkıcı türkücü zımbırtılarını izlemeyi ya da erkenden yatağa girmeyi düşünmüyordun. Sana gerekli olan tek şey aşk."

"Haklısın, haklısın da... Onun nerede olduğunu bilsem..."

"Her yerde. Bizim sorunumuz, aşkı ve aradığımız o adamları idealize edip göklerde bir yerlere oturtmak. Onlar da mübarek, inmiyorlar ki o göklerinden bir türlü."

Ama Canan öyle heyecanlıydı ki, o göklerden düşmesini beklediği sevgili adayını çoktan bulmuş olduğunu hatırlamışçasına, çantasından rujunu, kahverengi göz kalemini çıkardı. Arabadaki aynada, evden çıkmadan hemen önce tazelediği makyajını biraz daha koyulaştırdı. Aysu Canan'ı böyle izlerken şimdi aklında bir erkek olsa, koca akşam annesini, ablasını düşünüp kahvedeyken telefonunu çaldıranın bu abla olup olmadığı sorusuyla boğuşacağına, giydiği hiçbir kıyafetle, yaptığı hiçbir makyajla yeterince güzelleşmediği evhamıyla kendisinin de böyle tatlı tatlı telaşlanıyor olacağına takıldı. Süheyla'nın hayatında belli ki yine bir şeyler ters gidiyordu. Yoksa, niye kocasına on beş yıl önceki o adamdan bahsetsin, herkesin ailesiyle geçirdiği şu kahrolası yılbaşı gecesinde, ta çocukluğundan beri kendisini sevmiş olan adamın evinden uzaklaşmasına neden olsundu ki? Oysa ablasının bu ikinci evliliğinde mutlu olduğunu sanıyordu. Babalarının zoruyla girdiği ilk evliliğinin mutsuz yıllarını, boşan-

masına da neden olan, deli divane âşık olduğu o radyocu adamı unutturan (hoş, o adamla bir şey yaşayıp yaşamadığını kimse bilmiyordu ve böyle bir şey hiç olmamış gibi davranılıyordu ailede), uzun süre tedavi görmesine yol açan panik atak hallerini ortadan kaldıran ikinci kocası olmuştu. Bugüne kadar hep böyle sanmıştı; hatta, aslında, ablasının bu ikinci evliliği de, eski hastalığı da hiç meşgul etmemişti Aysu'yu. Son sekiz yıl içinde hepi topu üç kere gördüğü, olsa olsa yılda bir kaç kez telefonlaştığı, o telefonlarının birinde bile herhangi bir sıkıntısından bahsetmemiş olan ablası, bu akşam nereye başını çevirse, sis perdesinin arasından sıyrılıp ortaya çıkıveren bir hayalet gibi aklının bir köşesindeydi, hep meşgul ediyordu Aysu'yu.

Asansöre binerlerken, içerdeki boy aynasından diz kapaklarına inen eteğinin sağa sola kıvrılmış pilelerini düzelti Canan. Haftalardır anlata anlata içinde büyüttüğü Önder'le karşılaşacağı için bu kızın heyecanı adeta telaşa dönüşmeye başlamıştı. Aysu onun bu akşam nedense hayal kırıklığı yaşayacağı duygusuna kapılırken de Süheyla'yı düşünüyordu. Yolda yürürken, alışveriş yaparken, erkeklerin bakışlarını ondan ayıramadığı, bazı erkeklerin, ki bunlar genellikle Türk gençleri olurdu, ona çok da güzel kızmış ya da güzel kadınmış şeklinde laf attığı zamanları... Aysu erkeklerin ablasını beğenmelerine hem sevinir, gururlanırdı bundan hem de kendi henüz çocukluktan genç kızlığa adım atmış, tam şeklini bulamamış kilolu vücudundan ötürü, kıskanırdı onu.

Babası Süheyla'nın güzelliği için "Yarısını anamdan, yarısını bizim hanımdan almış" derdi. Ablasının bu güzelliğinin kendisine karşı yapılmış bir haksızlık olduğu duygusuna kapılırdı bazen. Babasına göre Süheyla boyunun uzunluğunu –uzunluk dedikleri de topu topu bir altmış beşti– inceliğini, parlak saçlarının ve iri gözlerinin karalığını babaannesinden, beyaz tenini, yüz güzelliğini annesinden almıştı. Bir kere, "Sanki kendisi seçmiş de beğenmiş" diye söylenmişti Aysu. "Hadi gözlerimi ninemin o iri karasından seçiyorum, boyumun uzunluğunu ve güzelim kara saçlarımı dedemden, beyaz tenimi ve güzel yüzümü de annemden alıyorum..."

Annesi, küçük kızının ablasının güzelliğine karşı duyduğu kıskançlığı ilk kez fark etmişçesine, önce garipseyerek yüzüne

bakmıştı. Sonra da, "Kaderi iyi olsaymış" diye derin derin iç çekmişti. Babası ise bu, "Kaderi iyi olsaymış"a köpürmüş, "Ne olmuş kaderine hanım? İşinde gücünde bir kocası, sağlıklı bir çocukları var. Daha nasıl iyi olacaktı kaderi?" diye bağırmıştı. Demek annesi, henüz ilk kocası Şevket'ten ayrılma sözünün edilmediği o zamanlarda da, ablasının kaderinin iyi olmadığını biliyordu. Kızının Şevket'i sevmediğini, aşkı hiç tatmamış olduğunu ve bir gün tattığında başının belaya gireceğini hissediyordu belki de. Annesi Süheyla'nın kaderinin değişmeye başladığını, gözlerinin muhtemel ki âşık olduğu için dalıp dalıp gidişini ne zaman fark etti? Belki de Aysu'nun bilmediği, daha değişik, daha derin bir anne-kız ilişkisi vardı aralarında. Asıl uzakta olan, ne annesiyle ne de ablasıyla duygusal dünyasını, aşk acılarını ya da sevinçlerini hiçbir zaman paylaşmamış olan, kendisiydi.

Asansör durup da kapı açıldığında, derin ve karanlık bir kuyudan çıkmış olduğu duygusuyla sarsıldı. İçinden Canan'a sarılmak, ona 'Biraz sakin ol, kendini bu kadar kaptırma!' diye moral vermek geldi. Ama sadece, 'Bol şanslar!' dercesine kolunu sıktı arkadaşının. Ablasını, annesini unuttu. Hayat, anılardan ibaret değildi işte. Aysu'nun gerçeği burası, bedenin kapladığı mekân, şimdiki andı. Biraz sonra ardından kalabalık seslerin ve Aysu'nun yenilerde keşfettiği Loreena McKennitt'in İrlanda ritimli, hüzünlü müziğinin yükseldiği kapıdan içeri girecek, belki de yepyeni, tatlı bir serüvene atılacaktı.

* * *

Kapı açıldığında, iki arkadaş şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar. Karşılarında Önder duruyordu ve içerdeki gürültüden anlaşıldığı kadarıyla koca bir kalabalığın doldurduğu bu evin kapısını onun açacağı ikisinin de aklından geçmemişti doğrusu.

Nasıl ki ümit eden her âşık sevdiğinin bilinçli bilinçsiz bir bakışını, ağzından öylesine çıkmış bir sözünü, bir el hareketini, belki de bambaşka nedenlere bağlanabilecek, tutuk bir jestini kendi duygularına karşılık gelebilecek, örtük bir mesaj olarak algılamaya eğilimliyse, Canan da duyargalarını havaya dikip dikkat kesilmiş bir böcek gibi, Önder'in her hareketinden ince ince

anlamlar çıkarıyordu. Aysu biliyordu: Canan şimdi, belki de tesadüfen yakında olduğu için kapıyı açan Önder'in yolunu gözlediğini, pencereden gelişini izlediğini, onu karşılamak için kapıda beklediğini kurmaktaydı.

"Hoş geldiniz, Hanımlar!" dedi Önder, kapının eşiğinde gülümseyerek Aysu'nun elini sıktı, uzandı, Canan'ı yanaklarından öptü. Sahiden, Canan'ın da söylediği gibi, bu adamın bakışlarında bir hüzün vardı. Ama anında fikir değiştirdi Aysu; hüzünlü değil de, kibar bir çekingenlik; seni beğendim ama hiçbir zaman bununla başını ağrıtmayacağım diyen, sıcak, ama her an uzaklaşabilecek bir bakıştı bu. Bu adamın eski halini bilmiyordu ya, kim bilir belki de altı yıllık İngiltere yaşamında Avrupalı erkeklere özgü yeni bir mizaç geliştirmişti. Avrupalı erkek Türk erkeğinden farklı mı bakar ki bir kadına, başka mı yaklaşır, bunları tartabilecek ne geniş bir bilgiye ne de deneyime sahipti, bu yüzden sezgisel olarak yaptığı bu benzetme üzerine çok sonra kafa yoracaktı.

Canan ise Önder'i karşısında görmüş olmanın şaşkınlığıyla eşikte bir an, dut yemiş bülbül gibi, öylece dikilmiş kalmıştı. Umduğundan da fazla kaptırmıştı kendini anlaşılan ve Aysu Önder'le göz göze geldiğinde, arkadaşının acı çekeceğini hissedip bir kez daha hem aşkın insanı ne saçma sapan hallere soktuğunu düşünerek içerledi hem de korkuya kapıldı. Bu adam bütün kadınlara böyle mi bakıyordu?

Uğultulu, neşeli kalabalığın arasına girdiklerinde, Aysu bir an kendini bir düşün içine atılmış gibi hissetti. Hani yaşamımızın belli evrelerinde dokunmuşluğumuz, görmüşlüğümüz olup birbirleriyle ilintisi olmayan, birbirini tanımayan insanlar zaman zaman rüyalarımızda yan yana gelir, dost olup bize karşı cephe alır, sohbet eder, söyleşir ya da kavgalara tutuşurlar, bizse uyandığımızda zihnimizin rüyalarda karşımıza çıkardığı oyunlara şaşar, kafa yorarız ya: İşte Aysu da koskoca salonda toplaşmış sohbet eden, yeni gelenlere dönüp dönüp bakan, gülümseyerek selam veren kalabalığın arasında pek çok tanıdık yüzün gözüne çarpmasına ve bu insanların birbirlerini tanıyor olmasına

şaşıyordu. Muhtemel ki birçoğuyla kitapçılarda, bir sinema salonunda, Mülkiyeliler Birliği'nde, Yüksel Caddesi'ndeki bir kahvede karşılaşmış, belki de bazılarıyla tanışmış, aynı masada oturmuş, iki lafın belini kırmıştı. Ama belli ki yaşamının bir döneminde beliren bu insanlar geride hiçbir iz bırakmadan kaybolup gitmişlerdi. Tanış gelen her bir bakışın, bir mimiğin, kulağa çalan bir kahkahanın, o kahkahanın sahibine ait ses tonunun nasıl da zihinde üst üste istiflenmiş resimlere renk verdiğini, unutulmuş uçsuz bucaksız anlara kapılar açtığını, onları aralayıp aydınlattığını fark ediyordu. Bu durum, her bir hayatın bir roman kahramanına, o hayatla yolları kesişmiş her bir kişininse o romanın bütünlüğüne hizmet eden yan figürlere benzemesi gibiydi. Bu benzetmeyi yapabilirdi de hayatında yan figür olacak olan eski bir tanıdık yaşayacağı romana nasıl bir katkıda bulunacaktı acaba? Ya kendisi diğerlerinin yaşamında bir yan figür olurken o romanın bütünlüğünün neresinde yer alıyordu? Kim kimin kaderinde ufacık bir dokunuşuyla, anlamlı, hoş ya da dışlayıcı bir bakışıyla küçücük bir kımıltıya yol açmıştı? Bunlar, kafa yormayacak derin konulardı o an Aysu için, ama bir kez daha, yaşamın sadece içinde bulunulan andan ibaret olmayıp, geçmişin, o geçmişte unutulmuş kokuların; bir zaman dert edinilmiş ya da çok önemsenmiş birinin, sevinçli bir ürperişin, hatta sadece bir anlık bakışmanın, uzaktan uzağa bir fark edilme ya da fark etmenin hal hamur oluşundan meydana geldiğini hatırlatıyordu.

Salondakilerin pek çoğu İstanbul'da yaşıyor olmalıydı. Karşıdaki düz uzun saçlı, esmer adam, bir zamanlar bir müzik dergisi çıkarmamış mıydı? Oysa hepi topu iki yıl olmuştur İstanbul yolunu tutalı. Onu ağzı bozuk bir rocker'a, vurdumduymaz, şımarık bir kolejliye benzetse de, sanki çok derinlerinde insanı anlayan, mağdurun yanında yer almaya eğilimli biri olduğunu hissetmişti hep. Şu bir zamanlar sık sık aynı masada oturdukları, karikatürlerini Şafak'ın fazla sosyal içerikli olarak nitelendirip küçümsediği uzun boylu Erkan... Fazla konuşkan değildi, arada bir gazetenin boş bir yerine, bir peçete kenarına, elindeki bir kâğıdın ucuna bir şeyler çizerdi de masada oturanların gözü hep onun

bu sanki öylesine, sırf sıkıntıdan karaladığı çizimlerine kayardı. Aysu bazen Şafak'ın onu küçümsemesinin ardında kıskançlık olduğunu hissederdi. Sadece onun ne yaptığını, ne çizeceğini bilen kararlı tavrını değil, pek çok kızın hiç de duyarsız kalmadığı yakışıklılığını da kıskanırdı. Bu denli simetrik, kemikli erkeksi bir yüze sahip olmasından mıydı, az konuşmasıyla etrafına yaydığı o gizemli havadan mı, onun çizimlerine hayran hayran bakıp övgüler yağdıranlara –ki çoğunlukla kızlardı bunlar– bıyık altından güldüğünü zannederdi. Ama bazen de böyle anlarda gizemli suskunluğunun bilinçli hava yaratma çabasından öte iletişimsizliğinden kaynaklandığını ve onun, bildiği bir dilde çevresindeki insanların dikkatini çekmek istediğini hissederdi. Bir yerlerden ödül almış olmalıydı. Sanki yanındaki ufak tefek, esmer kız böyle bir yarışmadan –uluslararası bir yarışma– aldığı ödül dolayısıyla kendisini kutluyordu. Aralarındaki boy farkı yüzünden, kızcağız sesini duyurmak için, parmakuçlarında yükselerek, aşağılardan yukarıya adeta bağırarak meramını anlatmaya çalışıyordu kendisine. Çok gurur duyduğunu söylüyordu kendisine. O ise yine o ağırbaşlı sessiz gizemli havasındaydı.

Erkan Aysu'yla göz göze geldiğinde, mahcup bir edayla gülümseyerek selam verdi. Uzun bir süredir kahvede görünmediğine göre o da mı İstanbul'a gitmişti? Belki de şehrin uzak mahallelerinden birinde, bir yandan para kazanmak için bir işin peşinde koşturuyordu. Bir yandan da –belli ki– kendini çizimlerine vermişti. Çizimlerine hayran bir kız da girmişse hayatına, kahvelerde niye zaman öldürsün ki? Canan tanıyor muydu onu?

Yanı başında durduğunu zannettiği Canan'a döndü. Ama onu bulamadı. Bir an kalabalığın içinde ne yapacağını, hangi tarafa yöneleceğini bilemeden arkadaşına bakınırken, yüzü tanıdık, ama kim olduğunu çıkaramadığı, kumral bir kadın gözüne çarptı. Biraz düşününce hatırladı onu. Lise birde aynı sınıfta okuduğu, Yenimahalle Beşinci Durak'ta oturan Şennur'du bu. Ne garip, lise yıllarında çok daha samimi olduğu onca arkadaşını bir daha hiç görmemişken, aslında hiç de kendine yakın hissetmediği, sadece bir yıl aynı okul sıralarını paylaştığı Şennur'la dö-

nem dönem yolları kesişiyordu. Oysa fakülte yıllarında sabahları sık sık otobüste karşılaşmamış olsalar, onunla bir yıl boyunca aynı sınıfa, hatta aynı okula gittiğini bile hatırlamayacaktı şimdi. Şennur Kızılay'a giden otobüste boş yer bulmak için beş, altı durak aşağıdaki evlerinden Aysu'nun hâlâ oturduğu son durağa kadar yürür, oradan binerdi. Şennur'la işte bu otobüs kuyruklarında, bazen Aysu, bazen o, artık hangisi kuyruğun önlerindeyse, birbirlerine sokularak otobüsün arkalarına geçerlerdi. Onlarınki, uzayan kuyruklarda boş bir koltuk bulma derdiyle birbirlerini kollamaktan öteye gitmeyen, çıkar ilişkisine dayalı bir yoldaşlık olmuştu. Üniversite hazırlıktan sonra onu uzun bir süre görmediğini hatırladı. Bir yıl boyunca hafta içi hemen hemen her gün aynı arabada, sabahın en az bir saat süren sıkışık trafiğinde arka koltuklarda oturmuşluğu, laflamışlığı, kim bilir belki de dedikodu etmişliği olan Şennur'la bu otobüs yolculukları dışında bir kez olsun buluşmamışlardı. Şennur'un basın-yayın eğitimini bitirdikten sonra TRT'de staj yaptığını ya da eğitim aldığını birilerinden öğrenmişti çok sonraları. Sonra da İstanbul'a gitmiş olmalıydı çünkü zaman zaman değişik özel kanalların haber bültenlerinde muhabir olarak çalışırken görmüştü onu.

Şennur belli ki hararetli bir şeylerin tartışıldığı dört beş kişilik grubun arasında öyle kaptırmıştı ki kendini konuşmalara, Aysu, onların arkasında gözüne çarpan Canan'a doğru gitmek için yanlarından geçerken kendisini fark etmeyeceğini, fark edip tanısa bile kendisini görmezden geleceğini düşündü. Ama yanılmıştı. Tam yanından geçerken Şennur döndü ve Aysu'nun kolundan kavradı.

"Aysucuğum, selam! Tanımadın mı? Ben Şennur."

Sesine, tıpkı arada bir televizyonda bir haberin görüntüsüne eşlik eden, biraz bağırtılı ama sanki özel olarak biraz daha kalınlaştırdığı ton hâkimdi.

"Gördüm, konuşuyordunuz, bölmek istemedim" diye cevap verdi.

Yalan söylediği her halinden belli olmalıydı. Yüzüne ateş basmış, yalan söylediğinde bir türlü hâkim olmayı öğrenemediği sesi kısılmıştı. Ama Şennur oralı değildi. Grubun içinden çıktı, "Boş ver, her gün gördüğüm insanlar" dedi ve Aysu'nun boy-

nuna sarıldı. Şennur'un bu kadar yakınlık göstermesine şaşırdı Aysu, ama sonra onun kendisine yönelmesinin nedenini, grubun arasında hâlâ konuşmaya devam eden nefis yüzlü kadından ve ona hayranlıkla bakan iki erkekten kaçma isteğine yordu.

"Ne kadar güzelleşmişsin" diye devam etti Şennur.

İşte bunu beklemiyordu Aysu. Kendini hiçbir zaman güzel olarak görmemiş, kimse de doğrudan böyle bir sıfat atfetmemişti ona. Gözlerinin ne kadar etkileyici olduğundan, arada bir saçlarına yeni bir model verdiğinde, mesela en son onları kısacık kestiğinde, ne kadar hoş göründüğünden söz edebilirler; arada kısa etek giydiğinde bacaklarının ne kadar düzgün olduğunu hatırlatabilirlerdi hemcinsleri ya da bu yeniliklere yönelen erkek bakışlarından anlardı böyle olduğunu, ama çok ender olarak ağız dolusu "güzel kadın", "güzel kız" gibi ibarelerle tanımlanmıştı. Güzellik, kendisi söz konusu olduğunda, hep çok muğlak, nötr bir kavram olarak kalmıştı; belki güzel olmak bu dünyadaki varoluşuyla benzer bir özelliğe sahipti: İkisi de ne vardı ne yoktu, ne tam silikti ne tam görünürdeydi. Bu yüzden de güzelliği hakkında hüküm verilecekse, orta boylu, buğday tenli, bazen güzelin sınırını yoklayan, bazen de siliğin dünyasında dolaşan ama çoğunlukla varla yok arası, eşikte bir yerdeydi, böyle bir sıfat yakıştırıldığında ise şimdi olduğu gibi gururu okşanırdı ama hep şüpheye kapılmadan da edemezdi.

Kendi görüntüsüyle ilintili böylesi belirsizlikler içindeyken, başkalarını nasıl da rahat görebiliyordu oysa. İşte Şennur! Hiçbir zaman güzel bir kız olarak görmediği Şennur adamakıllı değişip güzelleşmişti. Arada bir televizyonda birkaç dakika ortaya çıkan yüzünün, tipinin epey değiştiğini biliyordu, mesela eskiden çöküк, adeta yere bakan küskün bir havucu andıran burnu yukarı kalkık mağrur bir Filiz Akın burnuna dönüşmüştü. Ama sadece bu da değildi. Eski sivilceli yüzünden eser kalmamış, patlıcan kızılına çalan kınalı saçları doğal, açık bir kahverengiyle parlıyordu. Çipil gözleri hâlâ çipildi, ama çipilliğin de kesinlikle hoş olabileceğine inandıran, kahverengi göz kalemiyle gölgelendirilmiş bu gözler şimdi alımlı, bakımlı genç kadın bakışlarıyla parlıyordu.

Aysu onunla neden hiçbir zaman arkadaş olmadıklarını,

ayaküstü sohbet ederlerken kavrıyordu. Şennur, ne dinleyenlerdendi, ne de hiç değilse dinler gibi görünenlerden; o doludizgin konuşanlardandı. Aysu'nun hâlâ eski mahallede, aynı sokakta, aynı evde yaşadığını, dört yıldır bakanlıkta memurluk yaptığını öğrenmekle yetindi. Ayaküstü, haberciliğin yoruculuğunu ve İstanbul'un o bitmez tükenmez hengâmesini anlatırken şikâyet ediyor gibiydiyse de, alttan alta başka mesajlar veriyordu. Yaptığı işin çetrefil, ama bir o kadar da özenilecek bir şey olduğunu hatırlatıyordu. Şen şakrak ve samimi halinin altında, üstten bakan bir tavır seziyordu Aysu. 'Biz artık ayrı dünyaların insanlarıyız' dercesine, günlük habercilikten çok, haberin içinden insan hikâyeleri, insan portreleri çizmeye çalıştığını, ama elbette bunun da izleyicinin algısına ('akıllı izleyici' demek istercesine, elini Aysu'ya doğru uzatıp sanki o izleyicinin tam da karşısında dikildiğini anlatmak istiyordu) ve beğenisine bağlı olduğunu aktardı bir çırpıda. Ankara'ya hem dinlenmek, İstanbul'un hayhuyundan kaçmak hem de uzun süredir telefonla bile görüşmeye fırsat bulamadığı ailesini görmek için gelmişti. "Ama yine de haberci, tatilde de" Aysu'ya biraz daha sokularak adeta kulağına fısıldarcasına, "hatta sevişirken bile habercidir" dedi. Sonra, biraz önce yanlarından ayrıldığı grup içindeki bir delikanlıyı göstererek, "Maalesef, kameramanımla dolaşmak zorundayım" diye ekledi. Arada bir omuzlarından aşağıya dökülen kumral saçlarını arkaya atan kirli sakallı kameramanıysa, karşısındaki güzel kadını ilgiyle dinliyor, bir yandan da göz ucuyla yanı başındaki ufak tefek kısa saçlı bir kızı süzüyordu.

"Şimdi birkaç kare buradan çekeceğiz, saat on iki olmadan da Kızılay'da çekim yapacağız."

Şennur konuşurken, Canan'ın yanı başında durduğunu fark etti Aysu. Tam Canan'ın kolundan kavramış onu Şennur'la tanıştıracakken beriki, "Ay, bu Cem!" diye en içten sesiyle haykırdı ve biraz ötede sohbet eden bir gruba yöneldi. Aysu, Canan'm yüzündeki muzır gülümsemeyi fark ettiğinde onun konuşmalarını dinlemiş olduğunu anladı.

"İyi ki televizyonculuğa merak sarmadım, yoksa şuracıkta kıskançlıktan çatır çatır çatlardım" dedi arkadaşına.

"Aynen" diye cevap verdi Canan, "Birkaç kez rastladım bu hatunun haberlerine, magazin yahu, ne portresi. Sen nerden tanıyorsun bu karıyı?"

"Liseden" Şennur'un eskiden çürük yumurta sarısını andıran teniyle çirkin bir fareyi andırdığını söyleyecekti ki, Canan'ın dikkatini bambaşka bir yerlere verdiğini anladı ve sustu. Biri sarışın, sakallı, diğeri sırtı kendilerine dönük iki çocukla sohbet eden Önder'i izliyordu Canan.

"Nasıl gidiyor Önder'le?"

"Bilmem ki" diye cevap verdi Canan umutsuz bir sesle. "Bir dakika yalnız kalamıyorsun ki, tam bir şey konuşmaya başlıyoruz, birileri giriveriyor araya."

"Bence normal, baksana pek çok insan, belli ki, uzun süredir birbirini görmemiş, ilk defa burada karşılaşıyorlar. Şu ilk merhabalaşma faslı bitsin, eminim yakınlaşma zamanı da gelecektir. Bu arada, dans filan olacak mı burada?"

"Bilmem, bunu hiç düşünmemiştim." Ne hınzırsın dercesine Aysu'ya baktı Canan, sonra başıyla Önder'in durduğu tarafı işaret ederek, "Bak senin yakışıklı da Önder'in yanında" diye fısıldadı. "Adını biraz önce öğrendim. Faruk."

Uzun boylu, arkası kendilerine dönük geniş omuzlu kısacık saçlı adamı alıcı gözlerle süzdü Aysu. "Arkadan hiç de fena değil" dedi. Ama sanki kompliman yapması gerekirmişçesine, bir görev bilinciyle, hiçbir şey hissetmeden söyledi bunu. Aslında, yüzünü görse de, görmese de, bu adamın kendisine bir şey ifade etmeyeceğini biliyordu. Böylesi dimdik duruşlu, belli ki düzenli spor yapa yapa kaslarını genişletmiş olan, tiril tiril gömlekli, tertemiz ütülü pantolonlu erkekler hiçbir zaman çekici gelmemişti Aysu'ya. Böyle birinin kendisine yaklaştığını hatırlamıyordu. Aklına geçen yıl bir haftalığına evlerinde kaldığı ağabeyi ile yengesinin sabahın erken saatlerindeki tartışmaları geldi. Yasemin, kocasının hep koyu giyinmesinden, yeni aldığı beyaz gömleği bir kere olsun giymediğinden dem vuruyor, sürekli koyu kıyafetler seçişinden, ne onun ne de otuz yıldır Avrupa'da yaşadıkları halde ailesinin kasabalılık ruhundan bir türlü sıyrılamadığını söylüyordu.

Aysu da Almanya'daki anne-babasının, ablası Süheyla'nın bu taşra kültürünü tenlerine sinmiş birer deri gibi taşıdıklarını

biliyordu, ama ilkokuldan sonra bu şehirde yatılı okumaya başlamış ağabeyini olsun, Türkçesindeki bozukluğa rağmen Almana benzeyen kardeşi Aziz'i olsun, hiçbir zaman kasabalıya benzetmemişti. Peki kendisi? Yasemin kasabalılıktan kurtulamayan ailesinden söz ediyorduysa, bunun içinde Aysu da yer almalıydı. Her gün bakanlıkta görüp küçümsediği küçük memur takımı ya da bir ara annesinin ısrarı üzerine tanışmak zorunda kaldığı, kendisi gibi fakülteyi bitirmiş, biri bankada memur, diğeri lise öğretmeni ve annesinin uzaktan akraba çocukları olan eş adaylarıyla ne kadar benzeşiyorlardı acaba?

Aysu bir yıl önce, bir ara kafa yorduğu bu soruya bir kez daha takılırken, bakışları, Faruk'tan neredeyse bir baş kısa olan Önder'e kaydı. Kumral saçlarından bir tutam alnına düşmüştü, koyu lacivert kadife ceketinin içindeki bej balıkçı yaka kazağıyla epey terlemiş gibiydi. Önder başını kaldırıp kendilerinden yana baktığında, Aysu'yla göz göze geldiler. Önder elindeki bardağı hafifçe kaldırıp gülümsedi. Aysu Önder'in sanki gizlice verdiğini hissettiği bu mesaj karşısında öyle heyecanlandı ki, yüzünün al al olduğunu hissetti. Canan'ın yüzüne bakamıyordu. Buraya gelirken için için Şafak'ı da görmeyi umut ederken, şimdi onu umursamadığını, hatta burada olmadığına sevindiğini fark etti.

Ahşap döşemeli salonun arkalarında, çifte pencerelerin önünde, üzerleri envai çeşit meze, yiyecek, tabak, çatal, kaşık ve peçeteyle donatılmış masaya, garson görünümlü genç bir kadınla genç bir adam yemek servisi yapmaya başladığında, ellerindeki kokteyllerle ayakta sohbet eden kalabalıkta belirgin bir kıpırdama oldu. Ardından da Sevda'nın gür sesi doldurdu salonu. Yemekler hazırdı, Sevda herkesi pencere önündeki büfeye davet ediyordu. Sevda bunu söylerken, gözü cama kaydı, söylediklerini unutmuşçasına yüzü şaşkın bir ifade aldı, "Aa, kar yağıyor" dedi ve sevinçle ellerini çırptı

Bir an için kar odak noktası oldu. Biri açık büfenin biraz ilerisindeki balkonun kapısını açtı, birkaç kişi dışarıya çıktı. Ama sonra kar unutuldu ve kalabalık yemeklere yöneldi. Anında bir kuyruk oluştu. Müziği bastıran o uğultulu seslerden sonra, çatal

tabak seslerinin birbirine değişi, ya da, "Mmm... şu güzele benziyor" gibi yorumlar dışında durgun bir sessizlik çöktü salona.

Aysu boş bulduğu bir taburede oturmuş, tabağındakileri tırtıklarken, birkaç adım ötede Canan'ın Önder'le gülüşmelerini izliyordu. Canan mutlu görünüyordu. Konuşurlarken, bir an kendisinden bahsettiklerini sandı, Canan'ın hafif göz işareti, Önder'in kendisine doğru kayan bakışları... Sonra, önüne dikilen iki kişinin ardında kayboldu yüzleri.

Yine o bilindik duyguyla rahatsız, kıpırdadı oturduğu yerde Aysu. Bir an başını kaldırıp etrafına bakmaya korktu. Sanki kaldırsa, baksa, şu yalnız başına yemek yiyişi karşısında insanların toplu halde acıyarak kendisini izlediğini görecekti. Elini nereye koyacağını, çatalı tabağın neresine bırakacağını bilemedi bir an. Bir yandan öyle aptalca geldi ki kendi kendine. Böyle ayaküstü kokteyllerde, kalabalıklarda elini kolunu nereye koyacağını, yüzünü ne tarafa çevireceğini kestiremediği anlarda, ya omzundaki çantasıyla oynar ya da elinde tuttuğu bir şeylere sığınırdı. Hep de sanki bir dans partisinde bir türlü dansa kaldırılmayan o yeniyetme genç kızlar gibiydi.

Aysu, içindeki bu garip sıkılmışlığı yenmeye çalışarak başını kaldırıp etrafına bakındı. Herkes yemeğiyle, sohbet ettiği kişilerle meşguldü. Kalabalığın arasında yüzü bir görünüp bir kaybolan, belli ki kendisi gibi aynı dertten mustarip, hani bir fırsatını bulsa da şu kalabalıktan nasıl kaçacağının hesaplarını yapıyormuş gibi sıkıntıyla sağma soluna bakınan karikatürcü Erkan dikkatini çekti. O da belli ki çareyi kadehiyle oynamakta bulmuştu. Bu çocuğun kendini beğenmiş o sanatçı bozuntularından değil de, kendisi gibi asosyalin teki olduğuna karar verdi Aysu. Onunla tam göz göze gelecekken, bakışlarını başka bir yöne çevirdi, yoksa sıkıntıyla ilk gözlerini kaçıran öteki miydi?

İçinden sadece bir iki lokma yiyebildiği, üstündeki yemeğinse tadını bile alamadığı tabağını masaya bırakıp balkona çıktı. Kar kokan, soğuk bir hava çarptı yüzüne. Uzunca balkonun çardağında asılı ampulün ışığı, dışarıda karanlığa dökülen kara vuruyor, böylece balkonun önüne bir tül perde gerilmiş gibi olu-

yordu. Balkonun parmaklıklarına yaslanmış sigara içenlerin epey uzağında, balkonun diğer köşesine sığınmış bir çift hararetle öpüşüyordu. Erkeğin uzun boyu, uzun saçları, dikkatini çekti Aysu'nun. Şennur'un kameramanıydı bu.

Aysu, hemen yanı başında sohbet eden üç kişilik grubun yaslandığı parmaklıklara ilişti, balkonun ardında serpiştiren karı izlerken bir sigara yaktı. En güzel kaçış yolu, kimseden özür dilemeden, içe çekilmenin en kestirme yolu: Sigara!

Sigarayı öyle sert çekmişti ki, başı döndü. "Ne güzel yağıyor değil mi?" dedi bir kadın sesi tam o anda. Parmaklıklardan hafif sarkarak yüzünü keyifle soğuğa ve kara vermiş, bebek yüzlü bir kızdı bu. Duruşunda sarhoşluk okunan kızın sesi sanki burada yalnız ve suskun, tek başına sigara içmesine gönlü razı olmuyormuş gibiydi.

"Evet" diye karşılık vermekle yetindi Aysu. Bir şeyler daha geveleyecekti ki, kız gözlerini yumup kendi sessizliğine gömüldü. Belli ki huzurluydu, hülyalı hülyalı gülümsüyordu. Makyajsız, simetrik, duru yüzünde bir örselenmemişlik, bir dinginlik vardı. Simetri, evet bu kızın yüzünün dinginlik ve dengeyi hatırlatması simetridendi. Simetrik, katıksız duru yüzler güzellikten öte dengeyi, içteki dengenin yüzdeki ifadesi gibi gelirdi Aysu'ya ve simetrik bir yüze sahip olan insanların ruhlarında hiçbir arıza yokmuş gibi bir duyguya kapılırdı. Simetri bir yandan da ortada ve uyumlu olmayı, kendine güveni ve sevilmeyi anlatıyordu sanki.

"Ataman'ı gören var mı?" diyen sesle düşüncelerinden sıyrıldı Aysu. O da, gözlerini açan simetrik yüzlü kız da, fısıltıyla şakalaşan ayaktaki diğer arkadaşları da sesin geldiği balkon kapısından yana baktılar. Şennur kırmızı kar paltosunu giymiş, koyu beresiyle biraz daha incelip narinleşmiş başını balkon kapısından dışarıya uzatmıştı.

"Ataman!" diye bağırdı Şennur hemen ardından. Gördükleri karşısında küplere binmiş gibiydi. "Ataman, sabahtan beri seni arıyorum, sense burada gönül eğlendiriyorsun. Saat on bire geliyor. Çıkmamız gerek, çabuk!"

Balkonun diğer ucunda kendini öpüşmeye vermiş Ataman başını kaldırdığında ışığın altında keyifsiz ve sitemkâr ifadeyle

Şennur'a yönelmiş yüzü ortaya çıktı. Balkona tünemiş sigara içen herkes, güzel bir seyirlik çıkmışçasına, bir tenis karşılaşmasındaki izleyici gibi Şennur'la Ataman arasında zikzaklar çizerek, seyre daldılar. Ataman ve Ataman'la öpüşen ufak tefek kız, büyünün bozulmasının şaşkınlığıyla birbirlerinden epey uzaklaşmışlardı. Şennur kıza küçümseyici bir bakış fırlatırken Ataman'ı almadan gitmeyeceğini anlatan bir ifadeyle balkon kapısında dikildi. Ataman keyifsiz adımlarla Şennur'a doğru yürümeden önce bir an dönüp kıza baktı, görüşürüz gibi bir şeyler fısıldadı.

Ataman'ın ardında kalakalan kızın iri dudakları dikkatini çekti Aysu'nun. Bir an kızın en mahrem sevişme anını görmüşçesine heyecanlandı. Cinselliğe acıkmış bedeninin o kışkırtıcı, azgın sularında buldu kendini. Kızın şişmiş dudakları, badem biçimindeki gözlerin doymamışlığı, o doymamışlığın şaşkınlığı. Güzel kadınlara bakmak hep hoşuna gitmişti, ama şimdi şu kızın buram buram cinsellik kokan yüzü garip, şehevi bir duyguyla ürpertiyordu Aysu'yu. Kız çok genç olmalıydı, henüz yirmisine bile basmamıştı. Gözlerinin şeklini, kirpiklerinin gölgesini seçebiliyordu. Kızın gövdesindeki tereddüdü, bir de hangi tarafa yöneleceğini bilmeyen bir anlık şaşkınlığını... Bu kız bir şey yitirmiş gibi duruyordu. Sadece çok istenildiği halde yapılamamış ya da yarım kalmış bir sevişme değildi bu. Belki de henüz bir iki saat önce bu partide tanışmıştı Ataman'la ve onu sadece ön adıyla tanıyordu. Ataman'ın İstanbul'da hangi ajansta çalıştığını biliyor muydu, ya Ataman kızın hangi fakültede okuduğunu? Belki, ama bu şaşkın ve bir şey unutmuş ya da kaybetmiş duygusuyla sesini çıkarmadan Şennur'un arkasından içeriye giren Ataman'a kıpırtısız bakan badem gözlerde, kaybettiğini bir daha bulamayacak olmanın telaşı seziliyordu. Bir saat önce bulunmuş ve şu anda yitirilmiş bir sevgili.

Aysu'nun bu sahneyi izlerken, kıza biçtiği bu hikâye, hem öyle hüzünlü hem de öyle tatlıydı ki... 'Ben yapabilir miydim böyle bir şey? Bir saatte birine tutulup, ihtirasla öpüşür, sonra da böyle hüzünle, böyle pervasız bir çaresizlikle arkasından bakmaya razı olabilir miydim?' diye düşündü. Belki de ondan dokuz, on yaş büyük olduğum için mi yapamazdım? Ölçer biçer, bir sonraki buluşmaları ayarlamaya çalışır, tanımak, bilmek için

zaman zaman diyerek erteleyip dururdum muhtemelen. O ertelediğim zamanların, kalıcılığın garantisi olduğuna inanarak... Böyle bir cesaret yaşla (cesaret miydi bu?), nesil farkıyla ilgili olamazdı sadece. Yargılıyor muydu bu kızı? Şimdi şıpsevdilik, anlık bir beden zevkinin hafifliğiyle, ucuz aşk serüvenliğine mi vuruyordu onun yaşadıklarını? Olamaz mı yani, bütün büyük duygular sadece zamana bırakılmış, bütün büyük sevişmeler ertelenmiş, kavuşulmamış olanlar mı? Geçmiş hep romantizmi, büyük aşkları, büyük acıları barındırır da, şimdinin insanı sadece bedenine, bedenin anlık ihtiyacına mı kenetlenmiştir? Bu kız, bu kadar kalabalığın içinde bedeninin ihtiyacıyla mı Ataman'la böyle aşkla öpüştü? Aşk mı bu? Nerede başlar ki aşk? Eğer bu kız Ataman'ı bir daha göremeyecekse, uzun bir süre bu aşkla çırpınıp duracağı kesindi ama.

Aysu, kızın kendisini izlediğini fark ettiğinde, öyle utandı ki, kıza bir anne, teyze edasıyla bakmış olduğunu düşündü. Kız, geri dönüp balkonun en ucundaki kuytu, yarı karanlıkta kalan ucuna kaydı, dirseklerini balkonun parmaklıklarına yaslayıp kıpırtısız bir gölgeye dönüştü.

Aysu yanık izmarit tadı vermeye başlayan sigarasından son bir nefes çektikten sonra, izmariti balkonun parmaklıkları arasındaki betonun üzerine konmuş, kelebek biçimindeki minik cam küllüklerden birinde söndürdü. Ev sahibesi Sevda belli ki nesnelerin detaylarından, inceliklerinden tat almayı bilenlerdendi. Sanki hiç görünmüyormuş, adeta mekânın doğal birer parçası gibi duran incelikli aksesuarlardan, ufak tefek nesnelerden, biblolardan belli. Böyle insanlar kolay mutlu olabilen insan tipine girerlermiş gibi gelir hep Aysu'ya. İnce biblolar, buzdolaplarına yapışmış uğurböcekleri, kabartmalı sevimli kaşıklar, hayvan figürleri, insanı gülümseten esprili özlü sözler... Böyle merakları olan insanlar, Aysu'ya öyle geliyordu ki, dikkatlerini daha fazla nesnelere verdikleri için sürekli kendi ruh halleriyle uğraşmazlar, tıpkı şu simetrik yüzlü kız gibi, yaşamın dengesini böylece kurmayı bilirlerdi. Hiçbir zaman vâkıf olmadığı, çok istediği, özendiği kişilik özellikleriydi bunlar.

Balkon kapısı yeniden açıldığında, aklma Canan geldi. İçeriye girmek için dönecekken, "Bir sigara da bana verir misin?"

dedi bir ses. Önder'le yüz yüze geldi. Sıcacık bakışları, geniş alnı, ne tam sert ne yumuşak denebilecek, elmacıkkemikleri hafif çıkık erkeksi yüzü ve bu yüzden yayılan losyon kokusu... Kalbi öyle hızlı çarptı ki, bir an sendeleyecek gibi oldu. Ama hemen toparlandı. Çantasındaki sigara paketini çıkardı.

Önder, sigarasını yakarken çakmağın ışığında yüzü aydınlandı. Açık kahverengi gözlerinin çevresindeki siyah kirpiklerin ne kadar uzun olduğunu düşündü Aysu. Bir an çok derinlerini görüyormuşçasına bakan bu gözlerde dondu kaldı her zerresi. Uzun bir süredir duymadığı, o zamanı ve mekânı unutturan, ayağını yerden kesen coşkulu iç sese kaptırdı kendini... Önder'in kendisini yıllardır tanıyormuşçasına, teklifsizce, dostça eline alıp içinden bir sigara çıkardıktan sonra geri uzattığı sigara paketinden o da bir sigara çekti. Aynı teklifsizlikle Önder'in parmakları arasındaki çakmağa dokundu. Balkonun ötesinde lapa lapa kar yağıyor, ötelerde ışıkları zikzaklar çizerek titreyen kenti hızla beyazla örtüyordu. Dünya uçsuz bucaksızdı şimdi ve yaşam alabildiğine dengedeydi.

İlk Aşk

Bir zamanlar dardı bu bahçeler. Bir zamanlar tek ya da iki katlı köhne evlerin önlerindeki ağaçlar, cılız dallarıyla sanki yerden boy vermiş de, uzamaya vakit kalmadan yaşlanmış insancıkları andırırlardı. Şimdi serpilip boy vermiş, yaprakları gür yeşile, dalları tomurcuklanarak beyaza, sarıya, pembeye kesmişse, bunu sadece böyle aniden geliveren baharın cüretkârlığına mı vermeli? Geçen yıl da bahar gelmişti; iki yıl önce de aynı mevsimde, aynı sokaklarda yürümüştüm; aynı evlerin, aynı bahçelerin önünden geçmiştim. Bu cümbüşlü ağaçlar, çiçekler, gizli kuytulara davet eden bahçeler miydi değişen, yoksa benim bakışlarım mı, şu gören gözlerim, bambaşka ritimlerde çalan yüreğim mi? Hangi ağaçlar, saysam, bilsem adlarını diyorum kendi kendime ama hepten âcizim isimlerini bilmekte... Sadece, 'Güzel!' diyorum içimden.

Yanı başımda yürüyen Uğur'a sorsam, çiçekten böcekten, aşktan meşkten başka şeylere aklı ermeyen bön kızlardan sanacak beni hepten. (Teyzem böyleleri için, "Ancak orta yaşa geldiklerinde adam gibi kendilerini belli ederler" derdi. Belki de doğrudur, teyzemin yaşına geldiğimde daha iyi anlayacağım bunu. Ama o zamanlardan kalma resimlere baktığımda, şu okul yıllığına, yüzü pürüzsüz, henüz tüylerini yeni yeni tıraş etmeye başlamış o delikanlı, hep bilinmek istediği o vurdumduymaz tavrıyla poz vermiş.) O biliyor mu, hangi ağacın elmaya, hangisinin eriğe durduğunu? Sabahın güneşi, yemyeşil ağaçların dalları arasından bir an ışıldıyor, sanki aynaya tutulmuş bir ışığın yansısı gibi parıldayıp kayboluyor ve ben ışığın bu oynaşısının sözcüklerle nasıl anlatılabileceğine takılıyorum

bir an. Dilim hâlâ kekeme. Kendi kendime girdiğim bir dil yarışında az buçuk galip gelmişim, ama ah şu güvensizlik, yeniyetmeliğimle baş edemediğin şu hata yapma korkusu... Ama işte hâlâ zaman zaman doğru sözcükleri arayan, telaffuzlarına takılan, takıldığı yerde çokça susmayı yeğleyen ben, o güneşin ağaçların dalları arasındaki anlık ışımasını, kızgın bir tavaya atılmış etin cız diye çıkardığı sese benzettim nedense. Hayır, o cızırtı sesine değil elbette, sadece sıcakla soğuğun bir anlık buluşmasında atmosferde oluşan değişime, cızırtının uyandırabileceği şaşkınlığa bir de.

Yürüyoruz ve ben coşkunlukla içimdeki hep aynı şeyi tekrarlıyorum. Bu sokaklar, bu mahalle, bu şehir bu kadar güzel miydi? Oysa birkaç saniye önce Uğur'a, "Dikkat, çamura giriyorsun" diye seslenmiştim. Yürüdüğümüz kaldırımda, kocaman bir oyukta akşamdan yağmış yağmurun suyu koskoca bir göl oluşturmuştu. Bunun neresi güzel? Üstelik, Uğur'u böyle uyarmadan on dakika önce, oturduğumuz evin etrafındaki toprak yollarda topuklarıma yapışmış balçığı, bir çukurda birikmiş suyla temizlemiştim. Öğleden sonra okul çıkışında eve giderken, tam anlamıyla demlenip hamur kıvamını alacak olan bu çamur arsızca kalıp kalıp ayak tabanlarıma yapışacak, apartman topuklar meydana getirecek. Sinir bozucu, kesinlikle! Ama bu, bir anlık çamura sinirlenmekten ibaret, yoksa hayatın kendisi büsbütün mahkûm edilmeyecek çamurun belasına.

"Biraz daha hızlanalım mı? İstiklal Marşı'na yetişemeyeceğiz bu gidişle. Bak görürsün, geç kalanlara disiplin cezası verecekler-dir" diyorum Uğur'a. Uğur'un ise umurunda değil şimdi okul, geç kalmalarımız, birazdan en ağırından işiteceğimiz azar. Yoksa numara mı yapıyor?

Birazdan kapıda Badi'ye yakalansak, en ağırından azarı işitecek olan Uğur olacaktır. Kim bilir, koca bir şamar aşk edecektir Badi o canım yüzüne. Nasıl da acımasızdır orta yaşlı erkekler delikanlılara karşı. Kırkına merdiven dayamış erkek öğretmenler, sınıfın ortasında dayak attıkları, küçümsedikleri yeniyetme oğlanların utancı karşısında nasıl da mutlu olurlar. Ben de vurulan her tokatla birlikte sanki oğlan çocukların hep kalplerinin kırıldığını, çok fazla ezilip büzülerek kendilerine güvenlerini yitirdiklerini duyumsar, o utanç-

la gözlerini kaçırmaları karşısında ben de utanırdım. Sıcağı sıcağına dayak yemiş birinin sırf utancını gizlemek için işi abartıya varan şakalara, geyiklere vurması da hafifletmezdi bu duyguyu. İnsan bu kadar ezilmemeliydi, bu kadar onuru kırılmamalıydı uluorta, herkesin önünde. O zamanlar böyle bu sözcüklerle utancımı tanımlamazdım, bunu şimdi yapabiliyorum, ama tam da böyle duygulardı, üstelik hiç değişmedi bu duygu, sanki daha da belirginleşti. Sanki oturdukları masalara, sessizliğe, hareketsizliğe dayanamayan, en adisinden küfürler savuran, başkalarına kötücül bir şeyler yapmak için bu dünyaya geldikleri duygusunu uyandıran kimi delikanlıların ise için için canlarının acımasını dilerdim. Bir yıl önce aynı sınıfı paylaştığımız, boyu bir doksanın üzerindeki Reşit böyle biriydi işte; Reşit, okkalı bir şamar yemek üzere o koskoca gövdesini eğer, kırmızı beş parmağın iziyle sırıtarak kuzu kuzu yerine döner, hiç zaman kaybetmeden arsızlığın daha da beterini sürdürmeye devam ederdi arka sırasında.

"Olan oldu artık. Koşsak bile yetişemeyiz" diyor Uğur, vurdumduymaz bir tavırla omuzlarını silkiyor. Bir yandan da, ikide bir kaygan elyaf montunun üzerinden sarkan sırt çantasını omzuna yerleştirmeye çalışıyor. Hoşuma gidiyor yine de Uğur'un bu boşvermişliği. Gel bugün okulu kıralım dese, dünden razıyım. Ben desem... Yok, daha neler... Hem sonra, nereye gideriz ki bu saatte? Kızılay'a ineriz belki, bir pastaneye gideriz. Sonra? Zaman zaman aynı gün dersleri kıran, okulun ünlü çifti Semih'le Fatoş ne yaparlar ki, nereye takılırlar? Fatoşların evine gittiklerini söylüyor kimi kızlar, nasılsa Fatoş'un annesi babası çalışıyor, ev koca gün boş ya. Kesin yatıyorlar demişti geçenlerde Gönül. "Olabilir, sevgili olduklarına göre..." diye cevap vermiştim. Sen olsan yapar mıydın? diye sormuştu. Gönül'ün gözlerindeki o 'Kesin yapardın' diyen yargılayıcı ifadeye nasıl da kırılmış, hatta kızmıştım. Ama Gönül'e karşı Fatoş'u onaylar gibi görünürken, yine de 'Ne cesaret bu bendeki!' diye düşünüyordum. Hayır, Uğur'la her şeyi gizli gizli hayal ederim, günün her saati, her dakikası, bütün beynim, içim dışım onun hayaliyledir... Ama iş gerçeğe binse...

"Benim de amcamlar Almanya'da biliyor musun? Dortmund'dalar."

"Ya, öyle mi?" diyorum sadece.

"Sizinkiler galiba hâlâ orda."

Öf, hiç de bu konuya girmek istemiyorum. Konuşacak başka bir şey bulamaz mıydı bu çocuk şimdi? Mesela Badi'yi çekiştirebilirdik. Onun peltek r'lerinden, boyunu daha uzun göstermek için giydiği yüksek ökçeli ayakkabılarından söz açabilirdik. Konuyu değiştirmek için aklıma başka bir şey de gelmiyor. Sanki o anda Uğur'la ne konuşsam, hangi konuyu açsam, yanlış yapacakmışım duygusu çoğalıyor.

"Ben senin yerinde olsam, madem ailen de orada, üniversiteyi yurtdışında okurdum."

"Olabilir, ben de düşünüyorum bunu bazen."

Böyle söylüyorum Uğur'a ama aklımın ucundan bile geçirmemiştim bunu. Bir an gözlerimin önüne açık, soğuk mavi bir renk, yağmurlarda yalanmış ıslak sessiz kaldırımlar, ıssız, çok ıssız ara sokaklar geliyor. Çocukken sırtımdaki, itfaiyecilerin giyebileceği türden kırmızı yağmurluğum... Sarı saçlı bir çocuğu sırf kızdırmak için, niçin söylediğimi, bu hareketimle onun neden kızdığını anlamadığım ama bunun bir küfür olduğundan da emin olduğum için sağ kolumu yukarı kaldırıp "Heil Hitler!" diye haykırışım, sonra, bunu gören bir öğretmenin, "Bu çok kötü bir şaka, üstelik yasak!" azarlaması... Nasıl da uzak, geçmiş bir dünya... Sanki ben yaşamamışım da, seyrettiğim ve etkisinde kaldığım bir film karesi ya da detayları unutulmuş bir düş.

Gece yağan yağmurdan sonra temizlenip arınmış evlerin cephelerine bakıyorum. Ötelerde, karşı kaldırımdaki iki katlı evin bacasından usul usul havaya yükselen, zerrelere bölünerek dağılıp kaybolan mavimsi bir duman.... Serin olmasına rağmen, bu ilkbahar sabahında güneşin çağaltılı ışığı coşkuyla sarıyor etrafı, gölgelerden kurtulduğu yerlerde balkım balkım akıyor. İnsanın güneşin bu coşkusu karşısında hâlâ sobaların yakılıyor oluşuna şaşırası geliyor. Henüz kışın kirini ve sisini üzerinden atamamış havada kömür ve odun kokusu öyle belirgin ki.

Ben buralıyım, diyor içimdeki bir ses, ilk kez tespit ettiğim bu duruma şaşıyorum sonra.

Uğur, sırt çantasının yandan sarkan ipçikleriyle oynuyor bir eliyle, diğer eliyle de, biraz önce yerden aldığı bir ağacın dalıyla yere vurup duruyor. Her vuruşunda vınn diye bir ses çıkıyor çu-

buktan, üzerindeki yapraklar titriyor. Uğur, huzursuz mu benimle bu yolu yürüyor olmaktan? Sıkılıyor mu? Belki de değil, şimdi aşağıya sarkıp başına değen bir yaprağı koparırken düşüncelere dalmış. Üç yıl önce hep peşimde koşturan o çocuktan nasıl da farklı. Uğur çocuk daha belki de. Bu yaştaki erkekler biraz daha çocuk olurlarmış. Uğur sanki daha beter çocuk... Belki de bu bir numara... Üç yıl önce... Üç yıl önce henüz on dört yaşındaymışım. Markus o zaman olsa olsa benim şimdiki yaşımda... Fütursuzca çekip öpmüştü parkın kuytu bir köşesinde. Ne kadar çabuk dokunabilmişti. Birden paniğe kapılmış, uzaktan gelen sesleri de fırsat bilip, beni kıskıvrak yakalayan ellerden kaçıp kurtulmuştum. Günlerce gitmemişti üzerindeki nefesi, banyo yaptığım, köpürte köpürte, yanaklarımı dudaklarımı boynumu yıkadığım halde, o erkek losyonuna karışmış sigara kokusundan kurtulamamıştım. Bir yandan da o anı düşünürken, o güne dek tanımadığım, bilmediğim ürpertilerle uyanmıştım.

Anacaddeye indiğimizde İstiklal Marşı da söylenmeye başlandı. Yaklaştıkça, daha da gürleşiyor sesler. Öğrenci kalabalığı okulun soluk şeftali rengindeki siluetinin önünde, yekpare kara bir gölge gibi görünüyor uzaktan.

"Uğur, hadi hızlanalım, hiç değilse sonuna yetişelim." Hızlanan adımlarıma Uğur da adım uydurmaya koyuluyor, ama yine de aldırmaz görünmekte kararlı.

"Olan oldu! Biz varana kadar tören biter. Öyle de böyle de bekliyordur şimdi Badi kapıda. En iyisi ne yapalım biliyor musun? Biraz daha yavaşlayalım, tören bitip sınıflara dağıldıkları anda girelim içeriye. O anda Badi de kapıdan çekilmiş oluyor. Seyfi amcayla aramız iyi, bahçe kapısını kilitlemiş olsa da, göz yumar, alır bizi içeri. Badi'ye yakalanmaktansa Emel hocanın dersine geç kalmak daha iyidir bence."

Gerçekten adımlarını yavaşlatıyor Uğur.

"Sahi, sen lise birde hangi sınıftaydın?"

"4 A" diyor Uğur.

Aslında bal gibi biliyordum Uğur'un hangi sınıfta olduğunu ya... Babasının öğretmen, annesinin SSK'da memur olduğunu, ablasının Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi'nde okuduğunu, dede-

sinin Karadeniz'de bir yerde fındık bahçesinin olduğunu, yaz tatillerini çoğunlukla bu dedenin yanında geçirdiklerini...

"Sen 4 C'deydin değil mi? Hayret, o zaman hiç dikkatimi çekmemişsin."

"O sene Türkiye'ye yeni gelmiştim. Biraz içime kapanıktım galiba." Hayret, ilk kez böyle açık açık kendimden, zaaflarımdan söz ederken, o kadar da utanmıyorum.

"O zamanlar, yanlış bir şey söylerim, Türkçeyi yanlış kullanırım diye ödüm patlardı."

"Bizim sınıfta bir Celal vardı. O da Almanya'dan gelmişti. Garip bir çocuktu. Biri kendisine bir şey söylemesin, Türkçesiyle dalga geçmesin, hemen gözleri dolardı. Bir iki kere de tuvalette ağladığını gördük. O yıl sınıfta kaldı. Sonra görülmedi. Almanya'ya geri gittiğini söylüyorlardı. Sen tanıyor muydun onu?"

"Yoo, hayır" diyorum.

Aslında işitmiştim Celal'in adını. Başka bir sınıfta da Sabiha diye bir kızdan bahsediyorlardı. Her sınıfta, her okulda göçmen, Almancı çocuklar vardı demek. Garip çıbanlar... Yazları ailelerinin gelmesini bekleyen, geldiklerindeyse yaşamlarının akışı değişen, kesintiye uğrayan, bir aylığına analı-babalı olmanın ayıcalığına kavuşan ama çoğunlukla bu anne-babayı nereye koyacağını bilmeyen yaz çocukları. En çok da temmuz çocukları. Analı-babalı öksüz çocuklar. Benim gibi, aynı yabancılıkla uzakları, annelerini, babalarını, alışkanlıklarını, çocukluklarını özleyen kendi benzerlerimi ne o zaman ne de şimdi gidip bulma, onlarla ayrı bir ilişki kurma peşinde olmuşum. Mümkün olduğunca kendi benzerlerimden kaçma isteği niye?

Hayret, baştan mı aldılar yine marşı? Yeterince gür çıkmamıştır mutlaka ya da fazla detone olmuştur öğrenciler. Her şey nasıl da garipti bir yıl öncesine kadar? İstiklal Marşı, öğretmen sınıfa girdiğinde ayağa kalkmalar, üzerine giydiğim şu lacivert forma... Korkma sönmez bu şafaklarda... Bense şafak vakitleri hep korkarak uyanırdım; marşın ritmi yükselirdi, yükselirdi, tüten en son ocak bölümünde sesim alıp başını gider, sonra kırılıp susardı. Olmadı, çok detone, sesiniz çıkmıyor diye bağırırdı okulun merdivenlerinde dikilmiş olan (adını sonradan öğreneceğim) Rukiye hoca; ve ben sağıma so-

luma bakınırdım korkarak. Gülüşürdü öğrenciler, herkes kendi haline eğlenirmiş meğer ama ben sanırdım ki banaydı, telaffuzumaydı, detone oluşumaydı bu gülmeler. Sonra hazırolda ve dimdik, bir asker misali... "Türküm, doğruyum, çalışkanım..." Bense hep bitimsiz çukurun dibinde, hep bir anlamsızlık içindeydim. Sanki o çukur gün geçtikçe büyür, çoğalır her şey tıpkı kentin bütününe serpilmiş, ruhuna sinmiş tozla kaplanırdı. Şimdi üzerinde yürüdüğümüz kaldırım fazlasıyla yüksek, asfaltlar çatlak... Nasıl da hüzünlü görünürdü şu evler, karşıdaki okul... Boyası kavlanmış her bir pencere pervazı, her bir kapı, yağmurlarda pabuçları saran çamur illeti, sıcaklarda anacaddelerdeki kalabalık, otomobillerden yükselen mazot ve lastik kokuları... Şimdi ise... Şimdi... Uğur, ben bu şehri seviyorum. Ben şehri, bu okulu, sınıfı seni sevdiğim için mi seviyorum, yoksa buraları sevmeyi öğrendiğim için mi seni seviyorum?

"Ha, bitti" diyor Uğur. "Dağılıyorlar. Birazdan Badi de ayrılır kapıdan." Sonra sorüyor: "Dershaneden memnun musun?"

Siyasal ve ODTÜ yazacakmış, ben de öyle yaparım, belki. Ama ben başka bir şey daha yapacağım, Uğur. Ne kadar garantici olduğumu bir bilsen. Hiçbir bölümü kazanamasam bile Almanca sorularını yanıtlayıp, İngiliz filolojisi, İngilizce öğretmenliğine gireceğim. Ama Almancayla ilgili bir bölüme değil, asla. Her gün eski testleri çözüyorum, gizli gizli, herkese Siyasal'a ODTÜ'ye gireceğim diyorum ama... Yirmi dakika yetiyor bana. Yeni öğrendim, bütün yabancı dil sınavlarının soru-cevap cetvelleri ortak. Ya, ben böyle garanticiyim işte. Birinci sınavı kazanayım, üniversite cebimde keklik. Ama seni ne kadar seversem seveyim, bu benim sırrım, benim korkum, sana söyleyemem Uğur.

Uğur elindeki çubuğu yere atıyor adımlarını hızlandırıyor.

"Hadi hızlanalım, bahçede kimse kalmadı nerdeyse. Badi de görünmüyor."

Bekçi Seyfi kilitli kapının önünde dikilmiş, azarlayan bir ifadeyle bizi izliyor. Geldiğimiz istikametin tersinden koşarak bize yetişen bir birinci sınıf öğrencisi nefes nefese kalmış, kendini zar zor kapının demir parmaklıklarına atıyor. Oğlanın ter içindeki şişman yüzü al al olmuş.

"Seyfi amca, idare et bugün" diyor Uğur, azarlarcasına bize bakan ufak tefek, tıknaz bekçiye. Şişman çocuk, telaştan ağladı ağlayacak. Bekçi acıyarak çocuğun yüzüne bakıyor, eli kararsızlıkla kapının kilidinde duran koca anahtara gidiyor.

"Hadi geçin" diyor adeta fısıldayarak. Sağa sola bakınıyor önce, sonra fazla gürültü çıkarmamaya özen göstererek anahtarı çevirip kapıyı açıyor.

"Hadi, çabuk! Ama bir daha sokmam vallahı içeri. İşimden mi edeceksiniz beni?"

Adeta ayakuçlarımıza basarak demir kapıdan kendimizi bahçeye atarken, şişman çocuk saklanmak istercesine arkamızdan geliyor.

Sırtı bize dönük Badi kapıda Emel hocayla konuşuyor. Taş binadan dalga dalga yükselerek kapıdan dışarıya taşan öğrenci sesleri... Emel hoca kendisinden neredeyse bir baş kısa olan Badi'nin önüne dikilmiş, sanki onu duymuyormuşçasına başını eğerek kulağını neredeyse adamın ağzına dayıyor; bir yandan da göz ucuyla bize bakıyor. Emel hocayla bakışlarım karşılaşıyor. Kadın, şefkatini gizlemeyen bir bakışla, 'Gözümden kaçmadınız' der gibi belli belirsiz bir işaret yapıyor. Ancak, sonra bizleri sanki hiç görmemiş gibi biraz daha dikkat kesiliyor karşısındaki adama. 'Ne tatlı kadın' diyorum içimden. 'Şu heriften bizi kurtardı ya.'

Sınıfa doğru yollanırken, "Fark ettin mi? Emel hoca bizi kurtardı Badi'den" diyorum Uğur'a.

Uğur kaşlarını çatarak bana bakıyor.

"Onu da nerden çıkardın? Konuşuyorlardı işte" diyor.

Ah, işte o gün bir kez daha, bazı erkeklerin ne kadar salak olduklarını fark ediyorum. Hele, Uğur'un gözleri okulun iri memeli sarışın kızlarından birine değdiğinde, içim parçalanıyor. Hem kendi salak hem de kafası basmayan salak kızlara meraklı, diyorum içimden. O da diğer oğlanlar gibi cinsellikle kafayı bozmuş işte. Onun da beyaz çorap giymiş kızların etekle çorap arasında bir iki santimetresi çıplak görülen bacaklarına nasıl baktığını yakalamadım mı kaç kez? Resim öğretmeni ufak tefek Serpil hocanın oturduğunda, beyaz, etli, dev birer tavuk buduna benzeyen bacaklarına; eğilip bükül-

düğünde V yakalı bluzu arasında görünen iri, pembemsi memelerine takılıp kalan bakışlarını da kaç kez yakalamıştım. Bu kadar lop ete bakıp nasıl haz alabiliyorlardı, onu pek anlayamıyordum.

'Uğur da sersemin teki' diye karar veriyorum ve bir daha ona olan ilgimi hiçbir zaman göstermeyeceğime yemin ederek sınıfa girene kadar susuyorum. Sınıfın kapısını açıp içeriye girdiğimizde uğultu kesiliyor, ön sıradakiler, öğretmenin sınıfa girdiğini zannetmiş olmalılar ki, ayağa fırlıyorlar. Ama yeniden hareketleniyor herkes. Uğur'la vedalaşırcasına, ona 'İyi dersler!' diyorum. O ise işitmiyor bu selamımı, arkalardaki yerine geçiyor.

İçim parça parça, dünya yeniden karalar bağlıyor

Gönül toparlanıp bana yer açmak için sağa kayarken anlamlı ve soru dolu bakışları hiç değişmiyor.

"Siz çıkıyor musunuz?"

"Yoo, nerden çıkardın şimdi bunu?"

"Nerden olacak, kaçtır beraber geliyorsunuz okula? Anlamadım mı sanıyorsun?"

"Yok canım, yolda karşılaşıyoruz. Evlerimiz çok yakın, biliyorsun."

"İyi be... Sen de hiçbir şey anlatmazsın ki zaten, ama anlamadığımı sanıyorsan, yanılıyorsun. Geçenlerde Uğur'un sana nasıl baktığını gördüm, senin de ona."

Heyecanlanıyorum, Gönül'e sokulmak, ona Uğur ne zaman, nasıl baktı diye sormak istiyorum, ama o çoktan küskün küskün uzaklaşmış, arkamızda oturanlara dönmüş yüzünü.

Uğur, benim görmediğim zamanlarda beni izliyormuş demek. Üstelik insanlar çıktığımızı sanıyor. İçimde bir sevinç dalgası... Uğur'a küslüğüm oracıkta bitiveriyor. Arkama dönüyorum, döndüğüm anda, Uğur'un, pırıl pırıl ela gözleriyle karşılaşıyorum. Yüzüm yanıyor, kıpkırmızı kesildiğimi hissediyorum. Bir kez daha dönüyorum, yine Uğur'un gözleri. Sevinçten zil zurna sarhoşum şimdi. Bu şehre geldiğimden beri dünya bu kadar güzel olmuş muydu hiç?

Yılbaşı Gecesi Kimse Uyumaz

Kendini huzurlu ve dingin, küçük ölümün kucağına atabilenlerden değil Şükriye Hanım, ama bu gece de belli ki gözüne damla uyku girmeyecekti. Tam gece yarısı maytaplar yakan, havai fişeklerin renk cümbüşüne sevinen çocukları ve anne-babalarını bir süre pencereden izledikten ve yarım saat kadar geçip ortalık sakinleşmeye başladıktan sonra yatağa girmişlerdi. Başını yastığa koyar koymaz horlamaya başlayan kocasını dinledi bir süre, zaman zaman nefesini düzeltmesi için koluna dokundu, gözlerini sıkıca kapatıp sayılar saydı hiçbir şey düşünmemeye çalışarak, sola döndü, kocasının içki kokan ağır nefesi vurdu yüzüne, sağa dönüp yatağın en ucunda dertop kıvrıldı, ama yine de olmadı.

Zihnini kontrol edemiyor, aklı hep akşamdan oğlunun söylediklerine kayıyordu. Kırk yıl önce doğduktan üç ay sonra ölen ilk kızının; dört yıl sonra, kızamıktan ölen ikincisinin yüzünü hatırlamaya çalışıyor, bir sürü çocuk yüzü gözünün önüne geldiği halde, hangisinin hangi çocuğa ait olduğunu çıkaramıyordu. Aklının bir köşesinde Süheyla'nın hastalığı... İntihara kalkışmadan önceki hali. Oysa o intihar sadece ve sadece kocasından kurtulmak içindi. Midesini yıkayan doktorun da söylediği gibi, içtiği hapların günlerce uyumaya götürmesi dışında öldürücü hiçbir etkisi yoktu. İşte bu evliliğin sıkıntısına ve içmiş olduğu bu ilaçların sonuçlarına katlanıyordu Süheyla; zaman zaman hayattan kopup içe kapanıyor, yersiz garip korkularla boğuşuyordu. Her şey bu kadar açıkken, Süheyla'nın hastalığının ilk kızlarının

ölümüyle nasıl bir ilgisi olabileceğini bir türlü anlayamıyordu. İlk iki kızını uzun yıllar pek anımsamamış, hatırlamamış olmasından daha doğal ne vardı ki. Üzerinden kırk yıl geçmişti. Her acıyı unutuyordu işte insan.

Ateşler içinde kıvranan küçük kızın tam hangi hastalığı olduğunu bile bilememişlerdi. Sonra bir sabah uyandıklarında, gece ateşler içinde yanan çocuğun cansız, soğumaya yüz tutmuş bedeniyle karşılaşmışlardı. Ardından yeterince ağlamadığını mı sanıyorlar? Bağıra çağıra ağlamakla, uzun uzun ağıtlar yakmakla mı ölçülüyordu insanın yası? Kaynanasına kadar pek çok kişinin gözünde, ölen alt tarafı bir kızdı, o da anası gibi nasılsa zebille kız doğuracaktı... Ama evlat acısının kızı erkeği olmazdı ki. İçi sanki bu ölüm daha dünmüş gibi bir acıyla doldu.

Bilse Süheyla'yı gerçekten iyileştireceğini, canını dişine takar yine de giderdi onunla doktora. Ama, ne kadar düşünse, ne kadar anlamaya çalışsa da, taşları yerli yerine oturtamıyor; bir kez daha anlamadığı, kavramakta zorlandığı bu ülkenin garipliklerinden birine bağlayabiliyordu bunu ancak. Hem ne anlatacaktı ki tanımadığı birine? Herkesin yaşadığı şeylerdi işte. Yapmak isteyip hiçbir zaman kalkışmadığı şeyleri mi anlatacaktı?

Hayatında ilk kez ailesinden ve çocuklarından uzak, altı kadınla aynı odayı paylaştığı, kocasını görmeyeceği iki yıllık bir sürenin başladığı günlerde, sokağa çıkarken ne kadar kapanırsa kapansın, dişiliği üzerine dikilen herhangi bir bakışın kim bilir kimler tarafından yanlış anlaşılabileceği korkusunu yaşasa da, çocuklarına olan özlemi bazen dayanılmaz hale gelse de, o güne kadar tatmadığı bir rahatlığı da yaşıyordu. Aylar sonra, bir cumartesi günü oda arkadaşlarından biriyle alışverişe çıkarken ilk kez bacaklarını ortaya koyan bir mini etek giymiş, sokaklarda dolaşırken kaygısız olmanın, özgür ve sorumsuz davranabilmenin ne kadar kolay olduğunu kavramıştı. Şaşırmıştı buna. Güneşli havada, hiç kimseyi düşünmeden bir parkta dondurma yemenin, sere serpe oturmanın, sürekli bakışlarını yere indirerek yürümek zorunda olmamanın, belki de dünyayı erkeklerin gördüğü gözle görmenin huzuruna kapıldığını, öyle ki, kendisini bekleyen üç çocuğu olmasa, bu tanımadığı ama kadının alabildiğine rahat olduğu topluma karışıp kaybolabileceğini düşün-

müştü. Kısacık anlara sığan, kısacık hafıza kayıplarıydı bunlar. Bunları mı anlatacaktı? Bazı şeyleri belki de hiç dile getirmemek daha doğru değil miydi? İtiraf edeceği bazı şeylere çare bulamadıktan sonra, onları en fazla su yüzüne çıkartıp daha da çoğaltmaz mı insan içinde?

Hıristiyanların günahlarını kiliselerde rahiplere itiraf etmeleri gibi bir şey miydi sonuçta bir psikologla konuşmak? Yıllarca aynı fabrikada çalıştığı Polonyalı Tina, sık sık kilisede günah çıkardıktan sonra arınıp rahatladığını söylerdi. Müslümanlarda böyle bir âdetin olmamasına şaşırmıştı Tina. Günah çıkaramayan insan onca yüküyle nasıl yaşardı?

Böylece, yatakta ne zaman içi geçer gibi olduysa hep dürtülmüşçesine açıp durdu gözlerini. Sonunda bedeni uykusuzluktan, yorgunluktan hallaç pamuğuna dönmüş halde, yataktan kalktı. El yordamıyla, sessizce karanlık odadan çıkıp antreye geçti. Işığı yaktı. Kapısı aralık duran oturma odasına yöneldi, oradaki kocaman duvar saatine baktı. Saat dördü biraz geçiyordu. Geri döndü. Aziz'in yattığı odanın kapısı yarı açıktı. Ses çıkarmamaya özen göstererek kapıyı biraz daha araladı. Karanlık odada önce pek bir şey seçemedi. Sonra antreden sızan ışığın da yardımıyla akşamdan kendi elleriyle açılır kapanır koltuğa serdiği yatağa hiç dokunulmamış olduğunu fark etti. Aziz daha dönmemişti.

Yürüdü, oğlunun yatağına oturdu. Oda sıcacıktı. Aziz sıcakta uyumayı sevdiği için normal günlerde boş olduğu için kapalı tuttuğu kaloriferi bir haftadır sonuna kadar açık tutuyordu. Dışarıdan ara sıra havai fişek sesleri geliyordu. Şehir hâlâ uyumamıştı. Sıcakta, yatakta otururken, dışarıdaki soğuğu düşündü, oğlunun belki de bu soğukta şimdi evin yolunda olduğunu hayal etti. Belki de bir yerlerde sızıp kalmıştı. Sıcacık evinde, yatağında yatıp uyumak varken nereye gitti ki bu çocuk, bu saate kadar ne yapıyor sokaklarda?

Aziz'in bir kadının göğsüne dayanmış güzel yüzünü, kadının uzun ince bedenine sarılmış elini getirdi gözünün önüne, sanki onu bir daha görmeyecekmişçesine bir sızıyla ürperdi. Ama sonra yirmisine geldiği halde bugüne kadar hiçbir kızdan

söz etmediğini düşündü. Nasıl da ketum bir çocuktu bu. Vardı mutlaka birileri, ama arada bir babasına televizyondaki bir kadını işaret ederek, nasıl hatun baba demek dışında, ne zaman bir kızdan söz açılsa, lafı ya bambaşka bir konuya getirir ya da sesini çıkarmayarak kulaklarına kadar kızarıp susardı.

Buralarda, trenle en fazla bir saat içinde varılabilecek bir sürü üniversite varken, oğlunun tutup da ta Hamburg'a gitmiş olmasını hiçbir zaman anlayamamıştı. Herkesin deli gözüyle baktığı Süheyla, kardeşinin özellikle uzak bir yere taşındığını söylemişti bir gün. Kaçmak, kendi hayatını doya doya, bildiğince yaşamak için gitti demişti. Yok yok, çok saçmaydı Süheyla'nın bu tespiti. Oğlu hep aklına eseni yapmıştı, ona bir gün bile ağır bir laf söylememiş, Süheyla ilk kocasından ayrılıp da bu eve taşındıktan sonra eski sinirliliğinden eser kalmayan kocası ise tek fiske bile vurmamıştı ona. Diğer çocuklarına yapamadıkları anababalığı Aziz'e yapmışlardı.

O da Süheyla'ya, "Önce ilk kocandan ayrılarak, ikinci kocanı kendin seçtiğin, yeniden anne olduğun halde şu ikide bir hortlayan hastalığınla, ayılıp bayılmalarınla Aziz'i de, şu aileyi de canından bezdirdin!" diyememişti ki. Aziz de üniversite bahanesiyle kaçtı gitti buralardan. Oysa ne işi vardı öyle uzaklarda? Buralarda üniversitelerin suyu mu çıkmıştı? Her şeyi hazır önünde oluyordu. Diğer üç çocuğundan hiçbirine gösteremediği sevgiyi bu en küçüğe göstermişti. Yatağını bile kendi elleriyle hazırlıyor, topluyor, suyunu bile koyuyordu önüne.

Koca gece bir türlü gelmeyen uyku, oğlunun kokusu nefesinde, sevecenlikle bedenini kavrıyor, içinde ılık tatlı bir şeyler akıyordu. Çocukken babasının dükkânındaki çikletler geliyordu aklına. Şekerli leblebilerin tadı... Babası yazları dükkândaki mallarını satmak için çevre köylere çerçiliğe çıkarken, arada bir o da takılırdı peşine. Siyah katıra yükledikleri sabun, leblebi, lokum, üzüm gibi yiyeceklerin yanı sıra, bazen değişik kumaş çeşitleri de pazarlardı babası. Kızını aslında pek almak istemezdi yanına, ama söz konusu olan kumaş satmaksa, kadınlara daha kolay ulaşabildiği, bazen onun sayesinde evlerin içine kadar girebildiği için Şükriye'nin kendisiyle köy köy dolaşması işine gelirdi. Sabahın köründe ata yükledikleri eşyayla yola çıkar, bir saat sonra en

yakın köye ulaşır, onun ardından gelen diğer dört köyde de satış yaptıktan sonra, karanlık bastığında kasabada olurlardı. Yazları, haftada bir kere yola çıkardı babası. Hep de, Suriye sınırından getirilmiş ipekli, simli, rengârenk kaçak kumaşları satacağı zaman yanına alırdı onu. Çocukluğunda yaşadığı en büyük macera, babasıyla en çok yakınlaştığı anlardı bunlar. On iki yaşından sonra ise değişti, artık genç kız olmaya başladığı, birkaç yıl sonra evleneceği gözüyle bakıldığı için babasıyla köy köy dolaşıp çerçilik yapmayı bıraktı. Hatta babası kasaba dışındayken, ailede herkesin nöbetleşe durduğu küçük bakkal dükkânında çalışma işini de elinden almışlardı. Zamanla babası da köylere gitmez oldu; artık Suriye sınırında kaçakçılık zorlaştığı için ucuz kumaş gelmez olmuştu.

Yıllarca, çocukluğunda o köylerde burnuna çalman yemlik, kenger kokusunu unutmamıştı. Almanya'ya geldiği yıllarda, ne zaman şehre kırk kilometre uzaklıkta bir köyde yaşayan teyze kızını ziyaret etseler, neredeyse köyün içine kadar uzanan geniş çayırın ötelerindeki kara ormanlardan gelen kokular, hafızasına yerleşmiş çocukluğundaki o kokuları anıştırıyordu. O kokulara doğru gitse, o ormanın içine dalsa, sanki çocukluğunun neşeli bayram ziyaretlerini andıran köy gezmelerini yeniden yaşayacağını sanırdı. Oysa, o köylerin buradaki kara ormanlarla yakından uzaktan bir ilgisi yoktu. Eğer bahar aylarıysa, yeşil, sonbaharsa sarı, kızıl birer yama gibi uzanan ekin, yonca tarlaları, boz tepeler berrak mavi göğün altında daha da bir engin, uçsuz bucaksız görünürdü. Dere kenarlarında göğe doğru uzayan kavaklar... Uzun, ince, narin... En duru havada bile nazlı nazlı hışırdarlardı. Kavak yapraklarının adeta birlik olup bir kumaş gibi aynı ahenkle salınışları öyle hoşuna giderdi ki, yapabilse sarılacak o ağaçlara, o kibar süzülüşlerine. Bu ülkede görmediği kavaklar.

Her zaman yeşil, çam ağaçlarıyla dolu o kara ormana uzanan çayırların, çocukluğunda gezdiği köylerle, bozkırlarla hiçbir benzerliği olmamasına rağmen, onu çocukluğundaki kokulara götüren şeyin ne olduğunu kestirememişti. Burada da bulunan bitkilerin, mesela kenger ya da gelinciğin iç içe girmiş kokuları belki de. Gelincikler! Her yerde, her köyde biten, öbek öbek gelincikler, kayda değer biricik çiçeklerdi belki de. Ama hayır, gül yapraklarıyla şerbet kaynattıkları da olurdu. Pembe gül yap-

raklarının o çok sevdiği kokusunu, ağzında bıraktığı o buruk tadı alır gibi oldu.

Evlerinin yanında akan derede çamaşır yıkarken, neşeyle suyun içinde çıplak ayaklarıyla oynarken, annesinin kendisininki gibi çakır gözlerindeki uyaran ama yine de sevecen ifadeyi görür gibi oldu bir an. Yıllar yılı düşlerine giren, belki de çocukluğuna dair hatırladığı bu an öyle gerçekti ki, gözünün önüne o bahçenin içinde dolaşan kendi gövdesi bile geldi. Bahçenin sessizliğini bozan kuş cıvıltılarında ve suyun şırıltısında öyle tatlı bir huzur vardı ki. Gövdeyi hafifletiyordu. Ama, gövde onun istemi dışında büyüyor, büyüyor sığamıyor hiçbir yere. Karnında, kalbinin ritmindeki başka bir kalbin atışını duyuyor adeta ve ölesiye korkuyor o kalp atışlarından. Gövdesi yarılıyor, kan revan içinde, kalp atışları dışarı fırlıyor. Korku dimağında.

Tam o korkunun ortasında, kendini Ankara'daki evde buluveriyor. Aysu, elinde bir gazete, sevinçli bir yüzle kendilerine bakıyor. Antrede dizili büyüklü küçüklü valizlerden yayılan hüznü yok ediyor Aysu'nun bu sevinci. "Kazandım anne, kızın artık üniversiteli!" diyen Aysu'nun sevinci, kıvançla dolduruyor içini, gece yarısı taksiye doldurulup Esenboğa Havalimanı'na taşınacak olan bu valizlerin bir anlamı, özel bir önemi olduğunu düşündürtüyor. Okuduğunu zar zor anlayabilen, Ankara'da hep birer köylü gözüyle bakılıp horlanan cahil Almancılar olduklarını unutup, üniversiteyi bitirmiş memur kızın annesi olacağını hayal ederek unutuyor hayatı boyunca içine musallat olan özlemleri.

Çok uzaklardan bir ses geliyor. Kapı ya da telefon zili bu. Kalk kızım, Süheyla, yavrum aç kapıyı diye söyleniyor. Ama Süheyla hiç oralı değil. Umursamadan sigarasını yakıyor. Kapı ya da telefon zili devam ediyor ısrarla çalmaya.

Yattığı yerden ayağa fırladı. Gerçekten telefon çalıyordu. Antrenin ışığı açıktı. Işığa doğru yönelip kendini antreye attı. Ayakkabı dolabının üzerindeki telefona doğru seğirtirken, sesin aslında telefondan gelmediğini anladı. Uyku sersemi, ahizeyi kapıp kulağına götürdü. Telefonun boşlukta öten sinyaline kulak verdi bir süre.

Belki de duyduğu, kapı ziliydi. Ama, kendisini uyandıran şeyin telefon olduğundan emindi. Yine de açtı daire kapısını. Apartmanın karanlık merdivenlerinden havai fişeklerin kesif barut kokusu geliyordu. Bir süre bu boğucu ağır kokuya ve içine işleyen soğuğa rağmen karanlığı dinledi. Çıt yoktu. Kapıyı kapatmadan, apartman kapısının açma, kapama ve hoparlör düğmesine bastı aynı anda. Sadece, kapı açma sinyali ve dışarının çok derinlerdeki uğultusunu duydu ama ne dış kapı açıldı ne de merdivenlerin ışığı yandı.

Kapıyı kapattı yeniden. Öylece dikildi kaldı bir süre dar koridorda. Yatak odasından kocasının sakin nefes alıp verişi duyuluyordu.

Rüya mı görmüştü? Ama, telefonun sesiyle uyandığından emindi. Önce Aziz geldi aklına. Gece sokaklardan ve o neler olup bittiğini bilmediği, ama kendisine yabancı gece hayatından ölesiye korkmuştu hep çocukları adına. Sonra Aysu takıldı aklına, o akşam arabayla, Ankara'nın biraz da uzağında bir yılbaşı partisine gidecekti. Ya bir kaza geçirdilerse? Mersin'deki büyük oğlu Yaşar? Onlar bu akşam, karısının kardeşleriyle evde olacaklardı. Yatmadan önce Yaşar akıl edip aramıştı kendilerini. Aklı bu kez de Süheyla'ya kaydı. Akşam vardiyasını sabah saat yedide bırakacaktı.

Mutfağa yönelip ışığı açtı ve karşı duvardaki mutfak saatine baktı. Saat altıyı biraz geçiyordu. Pencerenin ardındaki gökyüzü hâlâ kapkaranlıktı. Yüreği ağzında, mutfak masasındaki bir sandalyeyi çekip oturdu.

Yine Süheyla'ya gitti aklı. Belki de işyerinde bir şey olmuştu. Bir sürü ilaç vardı hastanede, alıp da kendine bir şey yapmış olmasın bu kız? Ama doktor tavsiye etmemiş miydi o hastaneyi kıza, çalışırsa, insanların içine katılırsa yeniden daha kolay toplar kendini diye. Çalışamayacak olan birini doktor kendi eliyle niye işe soksundu ki. Hastane de sayılmazdı ya hoş orası, kötürüm yaşlıların yurdu gibi bir yerdi.

Hastanenin telefon numarasını bile alıp bir kenara yazmamışlardı. Öyle olsa, şimdi telefon açar, ne olduğunu anlardı. Ya Aziz'in başına bir şey geldiyse? Ama onu bulabilirdi, cep telefonunu arayabilirdi. Kalktı, telefona kayıtlı ilk numarayı seçti. Son-

ra vazgeçti, almacı yerine bıraktı. Belki de uyuyordur, şimdi telaşlandırmayayım oğlanı, diye düşündü.

Sonunda, gerçekten de rüya görmüş olduğuna karar verdi. Oğlunun yatağında iki saate yakın uyumuştu. Artık hiç uykusu yoktu. Üstelik yorgun da hissetmiyordu kendisini. Birazdan nasılsa kocası da uyanacaktı.

Kahve makinesine iki kişilik kahve suyu koydu, sonra akıl etti, olur da Aziz de birazdan gelir diye suyu iki katma çıkardı. Eskiden Aziz'i altı buçukta kaldırırdı. Bazen, onlar ilk sabah kahvesini içerlerken, uykulu, mahmur gözlerle içeri girer, "Ya anne, bize kahve yok mu?" diye söylenirdi. Ne kadar da neşeli bir çocuktu Aziz. O yarım saatlik birlikteliklerinde, biraz sonra kocasıyla beraber yola çıkacakları o sabahın köründe, gerçek bir aile saadetini yakaladığı duygusuna kapılır, Aziz'in bazen gördüğü bir rüyayı bir çırpıda, hızlı hızlı, yarı Almanca yarı Türkçe anlatışını dinler, umutla oğlunun ne kadar zeki olduğunu düşünür, beraber kahvelerini yudumluyor olmanın, birlikte olmanın mutluluğunu yaşardı. O zamanlar Aziz on on bir yaşlarında olmalıydı, Aysu'yu Ankara'ya götüreli belki iki yıl olmuştu, Yaşar'ın Ankara'da üniversiteye başladığı, çocukları Ankara'da okutmanın kesinlikle daha hesaplı olduğuna inandıkları zamanlardı. "Kocamı sevmiyorum ben" deyip ayrılmak amacıyla gelmiş, bir yıla yakın bir zamandır evlerine yerleşmiş olan Süheyla'nın kocasına geri dönmesinin üzerinden uzun bir sürenin geçtiği, eskisi gibi neşeli olmasa da, Süheyla'nm kaderine razı olmuş gibi göründüğü, kocasından şikâyet etmeyi bıraktığı, kendisinin de ona bir çocuk daha doğurmasını telkin ettiği, belki de hayatının en mutlu zamanlarıydı. Ama kaç yıl sürdü ki bu mutlulukları? Bir gün yine böyle telefon çaldığında, damat Şevket Süheyla'nm bir kutu hap içip intihara kalkıştığını, hastanede olduğunu söylemiş, böylece o huzurlu günleri de sona ermişti. Ta ki, yedi yıl önce Halil'le evlenene kadar.

'O kargaşanın, o telaşın içinde yine de iyi okudu Azizim,' diye düşündü. On dört yaşındayken çocuğun, 'Ben de mi Ankara'ya gitsem' diye birkaç kez söylendiğini hatırlıyordu. Hatta

bir yaz okulun altı haftalık tatilini Ankara'da geçirmiş, sonradan ise oralarda yapamayacağına karar verip geri dönmüştü. "Konuştuğumda hep garip garip bana bakıyor insanlar, gülüyorlar bana" demişti. Babası Aziz'in Ankara'yı kafasından silmiş olmasına üzülmüş, sinirlenmiş, kendisi ise sevinmişti.

Kahve makinesinin horultusu kesildiğinde, tuvaletin sifonunun çekilişini işitti. Kocası uyanmıştı. Tam zamanında... Altıyı biraz geçe... Kurulu saat gibi...

Sifonun gürültüsünün ardından musluğun sesi yükseldi.

Kocası biraz sonra, elini yüzünü yıkamış olsa da, hâlâ uykulu bakan gözlerle, dağınık beyaz saçları ve çizgili pijamasıyla mutfağa girdi.

"Hanım, erkencisin bugün, kahveyi yapmışsın bile!"

Kocasına, gece yarısı bir zil sesi duyduğunu anlatıp anlatmayacağını düşündü. Hem kendisi de emin değildi ki şimdi. Adam zaten, ne zaman geç bir saatte telefon çalsa, ne zaman Türkiye'de bir kaza haberi duysalar, boşuna evhamlanıp telaşlandığını söyleyip kulak asmıyordu ona.

Yine de dayanamadı, giyinmek için yatak odasına yönelen kocasının arkasından odaya geçip ışığı yaktı.

"Aziz daha geri dönmemiş" dedi.

Kocasından yatıştırıcı bir söz duysa, belki içine musallat olan korku yok olacaktı.

"Hanım, bu saatte gelir mi o? Bilmiyor musun, sabahlara kadar sürüyor bunların partileri. Üstelik de Yılbaşı gecesi. Dur bakalım hele, akşamı bulmazsa şükret sen. Hem, bilmiyor musun, bu çocuk ta on altı yaşından beri her hafta sonu böyle gitmez mi? Koca adam, ne yasaklayabilirsin, ne hesap sorabilirsin. Hele bu memlekette..."

Rahatlayacağına, kocasının gamsızlığına sinirlendi.

"Ne bileyim, bütün gece uyuyamadım, sabaha doğru içim geçecek gibi oldu. Sonra..."

Kocası bacaklarına pantolonunu geçiriyordu. İşini yarıda bıraktı, başını kaldırıp bezgin bir ifadeyle karısına baktı, adeta azarlayan bir ses tonuyla, "Sonra?" diye sordu.

"Telefon sesiyle uyandım. Ama bir daha da çalmadı. Dünyanın her türlü hali var. Birinin başına kötü bir şey gelmesin."

"Yahu hanım, yıllardır hayatı kendine de bana da zehir ettin vallahi. Kötü haber tez duyulur. Duyurmak isteyen çoktan duyurmuştu. Rüya görmüşsündür, rüya!" diyerek pantolonunu üzerine geçirdi, kocaman göbeğinin altına gelen kemerini bağladı.

Şükriye Hanım mutfağa doğru ilerlerken kocasına hak verdi. Öyle ya, kötü haber tez duyulur, boşu boşuna telaşlanıyorum, diye düşündü. Kahvenin davetkâr kokusuyla biraz daha rahatladı, üstüne tatlı bir rehavet çöktü. Kocasına kahve doldurduktan sonra gidip biraz daha uyumaya karar verdi.

Farklı Bir Sabah

İnce tül perdenin ardındaki açık, ama donuk mavi gökyüzüne bakıyordu yattığı yerden. Bakıyor, görmüyordu. Mutlu insan, böyle sabah uyandığında, henüz bilincin bulanık sularındayken hiçbir şey düşünmeden kendini huzurlu ve dingin hisseden insan olmalıydı. Üzerindeki tüm ağırlıkların kalktığı, her şeyin yerli yerine oturduğu, kendini doğru yerde ve zamanda hissettiği bir uzamda.

Aysu, yılın ilk gününde böyle uyandı. Bazen bir yumru olup boğazını sıkan, midesine, omuzlarına saplanan ağrılar yerine; gövdesi alabildiğine hafif, dudağında huzurlu bir gülümsemeyle açtı gözlerini. Pencerenin gediğinden, yandaki apartmanın çatısının üzerindeki öbek öbek beyazlığın kar olduğunu görüyor, ama daha dün akşam yağmaya başlayan karın tutmuş olduğunu düşünemiyordu. Hangisiydi gerçek olan? Şimdi hatırladıkları mı, yoksa hatırladıklarının dudağındaki gülümsemeyi çoğaltan tatlı ürpertisi mi?

Oysa dün her şey bir çeşit suçluluk ve tedirginlik aylasıyla çevriliydi. Sevda'nın balkonunda Önder'le konuşuyor; aklının bir ucunda Canan, tam bir noktada bu baş başa vermişliklerinin sona ermesi gerektiğini düşünüyor, bir bahane bulabilse hemen içeriye kaçmayı tartıyordu ki bambaşka bir konuda yeniden açılıyordu söz. Halbuki ikili konuşmalarda öyle beceriksizdi ki. Eğer karşısındaki insanla eyleme dökülmemiş bir şeyler paylaşmamışsa –ki böyle olsa da Aysu ikili baş başa kalışlarda hep bir cenderenin içindeymişçesine çırpınıp durur, oradan kaçma yol-

larını arar– kekemeydi. Sıkılırdı, en çok da karşısındakini sıkmaktan sıkılırdı. Ama dün akşam... Ne çok şey konuşmuşlardı. O güne kadar bir saniye bile yalnız kalmadığı, ayaküstü birkaç kez selam verdiği Önder'e ne çok şey anlatmıştı üstelik.

'Ama her şeyi de değil' diye fikir değiştirdi. İnsan galiba hiçbir zaman tam anlatamıyor kendini başka birine, en açık sözlü olduğunu zannettiği anda bile hep gizlenme gereği duyuyor. Mesela on beş yaşındayken, Ankara'ya ilk kez ayak basarken neler duyumsadığını öğrenmek istemişti Önder. O da ona her şeyin tozlu, evlerin yıkılacakmış gibi tek tip oluşundan söz etmişti. Yılgınlık veren kalabalıktan. Ama mesela aylar hatta yıllar süren yabancılığından hiç dem vurmamış, daha pek çok ayrıntıya hiç girmemişti. Oysa son zamanlarda yaşadıklarını yazıya dökmeye çalışırken, önceden farkında olmadığı bir sürü ayrıntı ortaya çıkıyordu. Hatta bazı noktaların gerçek olup olmadığını bile tam hatırlamıyordu. Mesela Uğur'la birkaç kez okul yolunda yürümüşlerdi, ama bu yürüyüşlerin hangi mevsime denk geldiğini, tıpkı deftere yazdığı gibi Uğur'un sırt çantası taşıyıp taşımadığını, üstünde bir mont ve bu montun elyaftan olup olmadığını, elinde bir çubuk tutup tutmadığını hatırlamıyordu... Tek bildiği Uğur'a duyduğu ilgiydi ve bu ilgiyle birlikte, şehirle ve okulla ilk kez barışmış olduğuydu. O kadar yakınlardı ki Uğur'la, hatta üniversitenin ilk yıllarında bile sık sık görüşmüşler, ama sadece iki eski arkadaş olarak kalmışlardı. Bir ara Uğur'un kendisine dedesinin bahçesinden bir çuval henüz ham yeşil fındık gönderdiğini hatırlıyordu. Şimdiyse onun ne yaptığını, nerelerde olduğunu bile bilmiyordu. Ne garip, yazarken Uğur'un göz rengini bile değiştirmişti. Acaba altı ay önce gittiği o genç psikiyatristin tavsiyesine uyup defterine bir şeyler karalarken bile kendisinden mi kaçıyordu? Belki de, gerçek, başkalarına sözlü anlatılamadığı gibi tam yazılamıyordu da.

Önder'e edebiyat çevirileri yapmak istediğini kim anlatmış olabilirdi ki? 'Demek hakkımda araştırma yapmış' diye fikir yürüttü. Gövdesine yayılan sevinçli bir elektriklenmeyle kıpır kıpır oldu içi. Ne demişti? 'Sahiciliğe inananlardanım' gibi bir şey mi söylemişti? Hem insan ilişkilerinde hem de yazıda. Bunu neden söyleme gereği duymuştu ki? Kim bilir, belki de bugünler-

de meşgul olduğu konulardı bunlar. Uzmanlık alanı Karşılaştırmalı Batı Edebiyatı olduğuna göre... 'Söz konusu edebiyatsa, neyi anlatırsan anlat, kimi anlatırsan anlat, sahicilik ve samimiyet önünde sonunda kabul görür' diyordu. Marguerite Duras sahiciydi, Thomas Mann da öyle. Oysa bambaşka dertleri olan yazarlardı bunlar, ama ikisi de sahici... İyi de, diye itiraz etmiş olmayı isterdi Önder'e, Thomas Mann, eşcinselliğini saklamış bir yazardı. Bu da yetmezmiş gibi yedi de çocuk yapmıştı. Demiş miydi bunları? Demiş olmalı, yoksa Önder tutup da yazarın eserlerindeki bu eşcinselliğine kanıt olarak *Venedik'te Ölüm*'ü örnek göstermezdi. Ya da Thomas Mann'ın karısı –neydi adı kadının? Katie, Katja– yaşı ilerledikçe tıpkı bir erkeğe benzemezdi. Bu arada, bu yazarlar doğrudan kendilerini yazmışlar dersen, hayır, bu da değil, ama bildikleri dünyalardan hareket etmişler, kendilerine dokunanları gerçeklikten koparıp damla damla edebiyatlarında süzdürmüşler.

Peki, o defterindeki karalamalara edebiyat denir miydi? Dün kahvede gelişigüzel açtığı bir sayfada kendi el yazısını okurken başka birinin hikâyesini okuyormuş gibi gelmişti kendisine. Sanki oradaki ben başka bir ben'di. Saçma dedi kendi kendine. Saçma, ben bir çeşit sağaltım için yazıyorum onları. Yazarken biraz oyun oynuyorum. Uzun cümleler kurarak, tasvirler yaparak kendi kendime bir dil yaratabildiğimi ispat etme çabasına giriyorum biraz da. Gerçeği ya abartıyorum ya da değiştiriyorum. Ama yine de geçiyor mu sıkıntılarım ya da şu içinde debelenip durduğum boşluk?

Huzursuz huzursuz kıpırdandı yattığı yerde. Oda ne kadar da sıcak ve kuruydu bu sabah. Kaç gündür hep üç düğmesini birden açık tuttuğu radyatörün suyu bitmiş olmalıydı. Sadece dün akşam doludizgin içtiği sigaraların bıraktığı o paslı tadını duyumsadığı ağzı değil, bütün vücudu kupkuru kesilmişti. Ama kalkıp su içmektense, kuru kuru kaşınan sol ayağının tabanını öbür ayağının parmaklarıyla kaşıdı. Kaşıntı çoğalıp parmaklarına, bileklerine, ayaklarının her tarafına, hatta ellerine, yüzüne sıçrayacak gibiydi. Kaşıntının o tatlı davetine kulak asmak is-

temedi ama. Her iki eliyle yüzünü ovdu, sonra kaşınan ayağını yorganın dışına atıp yana döndü, yorgana sarılarak dertop olmuş bir şekilde yatmaya devam etti.

Küçükken ilk kez indiği gür ışıklı havaalanı geldi aklına. Neden, çocukluğuyla ilgili bazı anları bu kadar berrak hatırlarken, bazılarını, mesela havaalanına inmeden önceki durumu anımsayamıyordu. Oysa ilk kez uçağa binerken, uçak havalanırken korkmuş olmalıydı. Yok, çocukluğundaki pek çok ayrıntı gibi bunlar da belleğindeki o kara kutuda kaybolmuştu. Yamalı bir bohça gibiydi geçmişle ilgili anımsadıkları. İşte, bir kez daha, ilk kez gelmiş olduğu ve ayağını basar basmaz arkalarında kalan kasabayı, dedesinin evini, en çok da dedesini ve ağabeyini özlemeye başladığı o akşam uçaktan inişini, parlak ışıkları hatırlıyordu da o havaalanından çıkışlarını, şehre girişlerini hatırlayamıyordu. Nasıl da sıcak ve boğucu bir havaydı. Oysa oraların soğuk ve hep de yağmurlu olduğunu söylemişlerdi. Yazları kavurucu güneşlerin altında kırk derecelere dayanabilen küçük gövdesi o nemli, o nefes aldırmayan sıcaklığı tanımıyordu. Girişi küf kokan, beş katlı kara bir apartmanın üçüncü katındaki daracık bir daireye ise hiç alışkın değildi. Pencereden her baktığında sanki çok yüksek bir yere çıkarılmış, o yüksek yerin penceresinden her an derin ve kara bir çukura düşecekmiş gibi bir duyguyla ürpermişti. Oturma odasındaki masada bir tabağa istiflenmiş koca bir demet muz duruyordu. Üstelik o güne değin hiç bu denli yeşillikte görmediği elmalar vardı muzların altında. Cam bir kaptaki bu elmalar, üstlerine yayılmış muz demeti... Okuldaki okuma kitabından çıkıp gelmişler de, şeftali desenli bir muşambayla örtülü masanın üzerine konuvermişlerdi. Cezbedeci bir görüntü, ama yabancı ve ürkütücü de.

Babasının soyup eline tutuşturduğu muz yumuşacıktı; ama o ısırdıkça ağzında büyüyen lokmalara dönüşüyordu. Kasabada evlerinin arkasındaki bahçede, baharda yeşerir yeşermez çocuklar tarafından dallarından koparılıp yenen o ekşi elmaları anımsamıştı muzu ağzına tıkıştırırken. Karşısında heyecanla muzun tadını beğenmesini bekleyen anne-babası oturuyordu. Garip, yabancı iki yetişkin. 'Ben muzu sevmedim' diyemiyordu, 'kokusunu da almadım, geri dönmek istiyorum, ben burayı sevmedim,

bu evi sevmedim, şu camdan bakarken karanlık bir kuyuyu andıran sokağı, sevmedim buraları, evime gitmek istiyorum.' Diyemiyordu. Ağlamamak için kendini zar zor tutarken bitmek bilmeyen koca muzu yiyordu.

Süheyla ablası da orada mıydı? Orada olmalıydı ama o sadece enişteşi Şevket'i hatırlıyordu. O evdeki ilk akşamında, kendine en yakın hissettiği kişi, bir yıl önce ablasıyla evlenip bu memlekete yerleşmiş olan Şevket Abi. Şevket Abi'nin başını okşayıp, "Üzülme, alışırsın, hele bir okula başla, unutursun Kırkhisar'ı," deyişi geliyordu bir de aklına.

Gözyaşı ve sümük, başının altındaki yastığı iyiden iyiye ıslatmıştı. 'Nasıl da güzel uyanmıştım oysa, niye böyle oldu?' diye sordu kendi kendine. Doğruldu, hemen yanı başındaki komodinin üzerindeki peçeteden bir mendil çıkardı, yüzünü gözünü sildi. Bir süre durdu öylece. Uzun uzun nefes aldı. Ağlamak her zaman rahatlatıcıydı.

Gözü, bir an gölgelenen cama takıldı. Belli ki çok hızlı gelip geçen bir bulut kümesiydi bu, havayı karartıp sonra yeniden açan. Tam karşıdaki bir çatının gri kirli bacasından yoğun bir duman tütüyordu. Birileri, tam şu anda sobayı tutuşturuyor olmalıydı. Birazdan belki de kahvaltı için sobanın üzerinde ekmek kızartacaklardı. Bu evde onlar da sobanın sacında yıllarca hafta sonları ve tatil günlerinde ekmek kızarttılar. Teyzesi ekmeklerin yanık yerlerini tıpkı annesi gibi kendisi yerdi.

Teyzesi, tayini yedi yıl önce Aydın'a çıkmış olan kızı Ferda'nın yanma gitmemiş olsaydı, şimdi nasıl olurdu ki bu evdeki yaşamları? Ya ağabeyi de kalsaydı buralarda? Bir şey değişmezdi, yine böyle olurdu. Herkesin ayrı bir yaşamı, ayrı bir evi... Ferda burada öğretmenlik yapsa yine evlenmiş ve şimdi beş yaşındaki kızına bakan annesini yanına almıştı. Evlenen ağabeyiyle de aynı evde yaşıyor olamazdı. Hem sonra, şimdi, bir sabah kahvaltısını, neşeli bir sofrayı özlemesi, abisi, kuzini ve teyzesiyle aynı evde yaşamak istediği anlamına da gelmiyordu ki. Yaşam değişiyordu işte. İnsanlar evleniyor, çocuk yapıyor, onları büyütüyor, geleceğe bakıyorlardı. Onun gibi geçmiş-

leriyle boğuşup durmuyorlardı bu evde. Ağabeyinin hâlâ tek mobilyası bile değişmemiş odası, anne-babasının, antrenin diğer ucundaki, kapısı ancak yazları açık bırakılan yatak odası... Her şey aynı.

'Bu yaz bu evden taşınacağım' diye söylendi. 'Kızılay'a ve işyerine yakın küçük ve ucuz bir daire kiralarım, ne yaparlarsa yapsınlar bu çöplüğü.'

Komodinin üzerindeki yuvarlak saate baktı, on biri gösteriyordu. Çıkardığı çıt çıt seslerine bakılırsa durmamıştı ama yavaşlamış da olabilirdi. Nasıl da ihmalkâr oldum, diye kızdı kendi kendine. En az bir haftadır ya geri kalan ya da aniden duran bu çalar saate güvenmediği için uyandırma servisine neredeyse abone olmuştu. Telefonun faturasıyla en iyisinden yeni bir saat almak varken... Akıl edip de her gün önünden geçtiği Gima'ya veya kahvenin birkaç sokak üstündeki Beğendik'e girmesi yeterdi. Aslında, cep telefonunun da çalar saati vardı ama onu henüz nasıl kuracağını bilemediğinden, kurduğunda çalacağından da emin olamıyordu. Aynı sorunu bilgisayarda da yaşıyordu. Bir ay önce satın aldığı ikinci el bilgisayarı her açtığında, beyni zonkluyordu, çünkü dakikalarca sürüyordu metin işlem programının açılması. Aynı işyerinde çalışan, kendisine bilgisayarı temin eden Yusuf, belleğini artırması, sonra da Word'ün ikide birde çökmeyen, yeni sürümünü yüklemesi gerektiğini söyleyip duruyordu da, bunu nasıl yapacağını anlatmıyordu bir türlü. Şimdi bir de internet bağlatmaktan söz ediyordu, ama Aysu'nun aklı bir türlü almıyordu bunları. Birileri gelse, kursa, kullanılacak hale getirse, öylece bıraksa kendisine... Ama Yusuf'un amacı da zaten aslında, gelsin buraya, bilgisayarı kursun, sonra da... Zampara. En ufak bir iyilikle, uzattığı bir yardım eliyle, hemen yatağa atabileceğini sanıyor. En iyisi kimseden bir şey istememek, hele Yusuf gibi fırsatçılardan hiç...

Yorganı üzerinden attı, ayağa kalktı. Kolundaki saati çıkarıp nereye bırakmış olabilirdi ki? Dün akşam takmış olduğu yüzüklerle aynı yerde olmalıydı; ama nerede?

Yatağının hemen ayakucunda duran radyatörün su haznesine göz attı, içi kupkuruydu, tabanında ve yanlarında birikmiş

kireç çatlayıp yarılmıştı. 'Bir gün yakalanırsam, işim harap' diye söylendi. Üç yıldan beri dış kapının hemen yanındaki duvara asılı elektrik sayacının çengelini indirerek saatin dönmesini engelliyordu, bu sayede sobadan kurtulmuş, elektrikli radyatörlerle ısınıyordu. Aslında bugünlerde sayacın çengelini yerine taksa iyi olacaktı, son zamanlarda kaçak elektrik kullananları tespit etmek için ani kontrollere çıkıldığı söyleniyordu.

'En iyisi çengeli gece yerine takmalı,' diye karar verip radyatörün düğmelerini kapattı. On dört yıl önce alınmış olan tek kişilik genç kızlık yatağının ayakucundaki yün hırkayı üzerine geçirdi, kapısı salona açılan odasından çıktı.

Neyse ki, dün sadece iki kadeh şarap içmişti, yoksa bu sabah bu evde ölü gibi kalkardı. Ama ağzındaki şu paslı tat...

Salonun yanında, antre buz gibiydi ama mutfak her zamanki gibi yine sıcaktı. Alt kattaki Melek Abla, dört çocuğuna pastalar, börekler pişirmeyi ihmal etmediği için bu ufak, dar mutfak sıcak kalıyordu.

Çeşmeyi açıp ısıtıcıya suyu koyarken, mutfak dolabının rafının parmaklıkları arasında saatinin kıvrılmış siyah deri kordonu gözüne çarptı. Bu kez hemen görülebilecek bir yere koymuştu saati. Bazen bir takısını, saatini nereye bıraktığını bilemeden evin içinde dört döner, bulamaz; sonra bunlar, aramadığı bir anda, hiç ummadığı bir yerde karşısına çıkarlardı. İki yüzüğü de saatin yanında duruyordu.

Saat on ikiye geliyordu. Elindeki saati koluna takacakken vazgeçti, yüzük, saat, küpe, tenine dokunan her cisim, kendini bildi bileli hep bir yük olmuştu; dokunduğu bölgeyi kıskıvrak yakalayıp sıkıyordu böyle şeyler. Şöyle kulaklarının bir kenarını ince, farklı boyutlarda küpeler, minik minik pırlantalarla süsleyen kadınlara hep gıptayla bakmıştı. Üniversiteye başladığı yıl sağ kulağında açtırdığı dört delik neredeyse kapanmıştı. Delikleri açarkan hevesle kulağını küpelerle donattıktan bir hafta sonra, kulağının memesi davul gibi şişmiş, o günden sonra terk etmişti küpeleri.

Elinde bol şekerli neskafe, mutfak balkonunun kapısının önünde dikildi. 'Kapının üst kısmındaki camdan dışarıya bakarken, kimi hallerim belki de psikolojik bir rahatsızlığa işaret ediyordur ama ben bunun farkında değilimdir' diye fikir yürüttü. Kalabalıklarda duyduğu o huzursuzluk, çok zaman üzerinden hissettiği bakışlardan tedirgin oluşu, dağınıklığı, sonra hiç ummadığı anda biraz önceki gibi geliveren ağlama krizleri... Bir ilişki yürütmekte, erkeklerle iletişim kurmakta zorlanması... Ciddi ciddi bir psikoloğa mı görünseydi?

Saçma. Psikologlara, psikiyatristlere inanmıyordu ki, hayatında bir kere böyle bir hataya düşüp bir psikiyatriste gitmişti... Geçen yıl, Şafak'tan ayrıldıktan sonra kendi yaşlarında gibi görünen genç doktorun karşısında oturur oturmaz, aslında hiç kimseye, hele hele yabancı birine kendisine dair anlatabileceği hiçbir şey olmadığını fark etmiş, adamcağız daha söze başlar başlamaz, aslında ben psikolojiye inanmam diyerek hayatındaki o ilk psikiyatrist ziyaretine noktayı koymuştu. Adam da, "İyi, madem geldiniz, biraz konuşalım" demiş, o ise muayenehaneye girdiği gibi, vizite ücretini de ödeyerek, çıkıp gitmişti. Çıkmadan önce doktor, "Kimseyle konuşmak istemiyorsanız, başka yollar bulun, mesela sıkıntılarınızı kâğıda yazın. Ama dilediğiniz zaman buraya gelin yine" diye tembihlemişti. Derdinin ne olduğunu bilmeden bir de antidepresan yazıyordu nerdeyse.

Şimdi çantasına baksa muhtemel ki bulamayacağı sigara paketi, üzerindeki çakmak ve yanındaki kültablasıyla birlikte balkon kapısınmm yanındaki pencerenin denizliğinde davetkârca kendisine bakıyordu. Elindeki kahve fincanını dar çıkıntının üzerine koydu, paketten bir sigara alıp yaktı. Sabah uyanmanın en keyifli tarafı, içine çektiği şu ilk sigara dumanı olmalıydı. Birkaç kez denediği halde, en fazla beş altı gün içmemeyi becerdiği sigaraya bu müptelalığı, belki de bu ilk dumanın içinde uyandırdığı bu bir anlık mutluluk sayesinde sürüyordu. Hep benzer duygu, hiçbir zaman tam tanımlayamadığı, zamanı ve mekânı unutturan bir sevinç. Sadece bir an. Déjà vu mü demeli şimdi sigarayı içine çeker çekmez hep benzer duyguyla sarsılma haline?

Yoksa tütünlere konan uyuşturucu maddelerin beyinde yarattığı bir oyun mu?

Dışarıda gökyüzü açık ve güneşliydi ama kirli hava, bir sis tabakası şeklinde şehrin üzerine çökmüştü, bacalardan yükselen dumanlar bu sise karışıyordu. Akşamları açık havalarda buradan bakıldığında, sağ tarafta şehrin en yüksek tepesine konduruluş gibi duran Anıtkabir ışıkla donatılmış bir küp şeklinde parıldar, sol tarafta ise Kızılay'dan başlayıp Bakanlıklar'a, oradan da Çankaya'ya doğru uzayan Atatürk Bulvarı, yanıp sönen arabaların farlarıyla çakmak çakmak ışıldayan, ipe dizilmiş hareket halindeki boncukları andırır. Bulvar şimdi, çatıların üzerine birer yama gibi yapışmış olan karın ve kirli bir pusun altına gömülmüştü. Buradan, dün gittikleri ev görünüyor mudur? Ama şehrin epey dışındaydı Sevda'nın dairesi, Yıldızlar'ın da ötesinde...

Önder geldi yine aklına, bedeni ürpertiyle sarsıldı. O nerede oturuyordu? İngiltere'den gelip fakültede çalışan bir konuk öğretim üyesiyle aynı evi paylaştığını söylemişti. Hayret, Sean diye bahsettiği o adamı, dün akşamki partide olduğunu söylediği halde, hiç görmemişti. Uzun, kirli sakallı biri vardı kalabalık bir grubun içinde. Adamın, Türkçeyi İngiltere'deki Kürtlerden öğrendiği için İngilizce ve Kürtçe karşımı bir aksanla konuştuğunu duymuştu. Kim bahsetmişti Sean'dan? Canan olabilir mi?

Sıkıntıyla alnını ovuşturdu. Canan'ın gece yarısı kendisini buraya bırakırkenki suskunluğu karşısında kapılmış olduğu aynı vicdan azabı... Koca gece, yeni yılın ilk saatlerine kadar balkonda Önder'le fısır fısır konuşmuş olmasına alınmıştı Canan. Öyle olmasa, geceyi burada geçirecekti. Canan yolda alıngan bir ifadeyle Önder'le neler konuştuklarını sormuş, kızarıp bozararak bir şeyler gevelemesine daha da alınıp susmuş, Aysu'yu kapısının önüne bırakırken de "Ben Emine Hanım'ı daha fazla kızdırmadan cici cici evime gideyim" diyerek gaza basıp gitmişti. Haklıydı, tabii ki. Haklıydı da, benim burada hiçbir suçum yok ki, diye bir açıklama yapmak isterdi. Hem sonra ne oldu ki? Bundan sonra Önder'i göreceği mi vardı sanki? Telefonunu, nerede oturduğunu bile bilmiyordu.

Karşıdaki yokuşlu yolda, kimi çocuklar tahta kızakların –demek çocuklar hâlâ kızaklarla kayıyordu– kimi de naylon poşetlerin üzerine uzanmış, coşkulu çığlıklarla aşağılara kayıyor, iki yüksek bloğun kapattığı noktada gözden kayboluyor, sonra aheste aheste arkadan çektikleri kızaklarla yukarı tırmanırlarken yeniden ortaya çıkıyorlardı.

Bu da déjà vu gibi bir şey olmalı şimdi: Uzaklardan gelen çocuk sesleri... Bir kış günü... Evlerinin yakınlarındaki göletli park... Karla kaplı bankın kenarında Süheyla'nın yanında oturmuş, donmuş gölün üzerinde paten kayan çocukların seslerine kulak kabartıyordu. Yeni evlenmiş olduğuna göre, on yedi on sekiz yaşlarında olmalıydı Süheyla. Kendisi on sekizindeyken üniversiteye yeni başlamış, evlenmek aklının ucundan bile geçmezken, on yedisinde evlendirilmiş olan ablası o zamanlar kocaman bir kadın gibi gelirdi gözüne. Kendisi bu yaşa geldiği halde, her geçen gün daha yoğun hissettiği baskılara rağmen, evlenmeyi düşünüyor muydu? Bunu bilmiyordu ki. Tek istediği aşktı, içindeki boşluğu, bazen dayanılmazmış gibi gelen kimsesizliği yok edeceğine inandığı aşk.

Ablasının mutsuz olduğunu o zamanlar hiç düşünmemişti. Sadece iri gözlerinin kızarmış, kederli bir suskunlukla dalıp gitmiş olduğunu hatırlıyordu. Ağlamış mıydı? Üzerindeki ayak izleriyle motifli bembeyaz bir örtüyü andıran karlı çimenliklere bakıyor, rengârenk montları ve başlıklarıyla daha da neşeli görünen hareket halindeki çocuklara göz atıyor, sıkılıp utanıyordu. Süheyla sekiz yaşındaki kardeşine, "Git katıl, sen de oyna çocuklarla" demiyor; o da sadece uzaktaki bir resme bakar gibi bakıyordu oyun yerine doğru. Peki ama o parka niçin gitmişlerdi, ablasının kocası Şevket Abi neredeydi? Sekiz yaşındaki Aysu elleri ablasının eldivensiz soğuk ellerinde, onun kasvetli ve kederli duruşunu izliyor, karşılarında neşeyle çınlayan yaşama bu kadar uzak oluşlarına hayıflanıyor, için için bundan utanç duyuyordu.

Telefon sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı. Elinde sadece izmariti kalmış olan sigarayı denizliğin üstündeki kültablasına bastırdı, kahve fincanını yanına bırakarak salona yöneldi. Yüreği ağzında, televizyon dolabının yanındaki komodinin üzerindeki telefona doğru koştururken Önder'in belki de telefon numarası-

nı birilerinden öğrenmiş olabileceğini düşünüyordu. Sonra, "Sakin ol, saçmalama!" diye söylendi. "Belki de Canan'dır."

Kendini önemli bir konuşmaya hazırlarcasına derin bir nefes aldı, ahizeye sarıldı.

Arayan teyzesiydi. Özellikle bayramlarda, anneler gününde mutlaka aranmayı bekleyen teyzesi, Aysu'nun yeni yılını kutlamak için kendisine telefon açmamış olduğuna alınmıştı belli ki. Sesi sitemliydi.

Teyzesi Canan'ı tanıyor muydu? Hatırlamadı tanıştıklarını, bu yüzden dün akşam bir kız arkadaşının evine gittiğinden söz etti sadece. Tam da kendisini aramayı düşündüğünü, hani olur ya geç bir saatte uyumuşlarsa, biraz daha beklemeye karar verdiği yalanını söyledi. Neyse ki torunu sürekli elinden telefonu kapmaya çalışıp mızmızlandığı için teyzesi fazla uzatmadı. Her defasında bitmek bilmez sorularıyla insanı bezdiren bu kadın, bu kez sanki Aysu'yla aynı evde yaşıyorlarmış gibi, annesini, babasını, Süheyla'yı, Aziz'i tek tek sormadı. Aysu ahizeyi yerine koyduktan sonra, derin bir nefes aldı. Tam kalkıyordu ki telefonun yanındaki telesekreterin ışığının yanıp söndüğünü fark etti.

İki yeni kaydın ilkinde, arayan herhangi bir mesaj bırakmamış, hışırtılı bir sessizlikten sonra kapatılmıştı telefon. Her kimse haddinden fazla beklemiş olmalıydı. Düt sesinden sonra ikinci kayda geçti. Bu da sanki aynı hışırtılı sessizlikle başlıyordu. Sonra, önce boğazını temizleyerek sesini kontrol etmeye çalışan bir kadın, "Aysu, nerelerdesin?" dedi. Ses bir süre daha sessizliğe gömüldükten sonra, "Keşke biraz konuşabilseydik. Özledim seni. Kendine iyi bak!" diye devam etti.

Aysu boşlukta susan sesin devam edeceği zannıyla, dikkatle dinlemeye devam etti. Ancak hışırtılar birkaç saniye daha uzadı ve telefon kapandı.

Bu Süheyla Ablam, dedi Aysu. Dün cebine gelen telefon da ablasının olmalıydı. Dün annesiyle yaptığı konuşmayı, onun tembihlerini, Halil Enişte'yi tamamen unutmuştu. Şu adamı aramadan en iyisi önce Süheyla'yla konuşmaktı, böylece işin aslı astarını öğrenirdi.

Kalktı, çantasına bakındı. Önce, antredeki ayakkabılığın üzerinde, sonra portmantonun askılıklarında göz gezdirdi. Yok-

tu. Döndü, oturma odasındaki üçlü koltuğun köşelerini, eskiden yemek masası olarak kullanılan, şimdi ise üzerinde kocaman hantal bilgisayarın durduğu geniş masaya dayalı sandalyelerin üstlerini tek tek taradı; yatak odasını didik didik etti. Bir kez daha dağınıklığına kızarak salonun ortasında durdu. Yüzük ve saatini mutfakta çıkardığına göre oralarda olmalıydı.

Gerçekten de mutfaktaki masanın altında buldu çantayı.

Cep telefonunun gelen çağrılar bölümünde, 0049'la başlayan numarayı buldu; telefon masasının çekmecesinden telefon defterini aldı, S harfindeki ablasının telefon numarasıyla karşılaştırdı. Aynı numaraydı.

Fazla tartmadan telefona sarıldı. Son numarayı tuşladıktan sonra ablasının dün gece çalışmış olduğunu, uyuyor olabileceğini akıl etti. Ama telefon çalmaya başlamıştı bile. Fakat hayır, karşı taraf meşgul çalıyordu. Sabaha kadar çalışmış birinin telefonda değil konuşmak, yatağında mışıl mışıl uyuması gerekmez miydi? Yanlış çevirdiğini sanan Aysu numarayı bir kez daha ve dikkatle tuşladı. Hiç kuşku yok, ablası telefonda konuşuyordu.

İyi madem, diye söylendi. Artık yeni yıla başlamanın zamanı geldi.

Kocaman bilgisayarının önünde dikildi. Bugün evden çıkmayacak, dün işyerinden çıktısını aldığı çevirileri gözden geçirecekti. 'Nasıl başlarsam öyle de giderim. Şu yeni yılda, her saçma sapan şeye kafa yorup zaman öldüreceğime, kendimi geliştireceğim' diye karar verdi. 'Hatta bu yıl şu hafif romanları okumak yerine, daha farklı şeyler de okuyabilirim.' Yatak odasında pijamasını çıkarıp kadife eşofmanını üzerine geçirirken, "Türk öykücüleriyle başlamalı işe. Bugüne kadar hep yarım yamalak bir şeylerini okuduğum öykücüleri baştan sona tanımalıyım" dedi kendi kendine. Edebiyat üzerine yazılmış araştırmaları, yazar biyografilerini de okumalıydı. Var mıydı böyle kitaplar? Dost Kitabevi'nde ya da İmge'de mutlaka bulurdu. Tomris Uyar ve Füruzan'dan başlayabilirdi hemen.

Kararlılıkla yatak odasından çıktı, mutfağa geçti, çay suyunu koydu. Önce güzel bir kahvaltı yapmalıydı. Neyse ki evde ekmek vardı, şimdi dışarı çıkıp karşıdaki bakkaldan ekmek alması

gerekmiyordu. Hatta bugün hiç dışarı çıkmasa da olurdu, akşama da makarna pişirirdi.

Kahvaltı masasına geçmeden önce, bilgisayarı açtı, aletin gürültüsü doldurdu odayı. Mutfakta dolaptan peynir zeytin, iki gün önce yapmış olduğu patlıcan-biber-domates kızartmasını çıkardı, kızartmanın kızılımsı yağı, minik minik sarmısak dilimleriyle tabağın dibine inmişti. Nasıl da severdi bu beklemiş, kendini iyice bırakmış kızartmaları.

Yemekten sonra çantasındaki çeviriler geldi aklına. Bugün onların düzeltisini yapabilirdi. Şair Mustafa şu dergiyi çıkarmasa da, başka bir dergiye gönderebilirdi. Önder'in mutlaka bağlantıları vardı, olmasa bile, Rilke'nin denemeleriyle mutlaka ilgilenirmiş gibi bir duygu uyandırmıştı kendisinde. Mustafa, çevirmesi için günlerce kendisini ikna etmeye çalıştığı Rilke metinlerinin şimdi başka bir adrese yönelmeye başladığını duysa...

Hemen yanı başındaki sandalyede duran çantasını aldı. Kâğıtların arasına koyduğu deftere elini attığında dün akşam apar topar kahveden çıkarken onu sandalyenin üzerinde unutmuş olduğu aklına geldi. Tam, İnci'yle Kadir'den ayrılmış, anacaddeye girmişlerdi ki soluk soluğa kalmış genç bir adam kendilerini durdurmuş, elinde tuttuğu bu defterin Canan'a veya Aysu'ya ait olup olmadığını sormuştu.

Defteri masaya koyup gelişigüzel karıştırdı, satırları çizgilerin dışına taşımış, siyah kalemle doldurulmuş bir sayfa açıldı. Hiçbir zaman beğenmemişti el yazısını. Almanya'da okula başladığında sola yatık, uçları, kuyrukları birbirine bağlanan el yazısı, onbeşinden itibaren Ankara'da kitap yazısına geçerken karmaşık bir biçim almıştı. L'lerin, k'ların belleri ne tam dik ne de bir zamanlarki eski kıvrımlarında; g'lerin, j'lerin kuyrukları ne sola kıvrılan düzgün çengellere ne de dolgun yuvarlaklara dönüşebilmiş, bütün a'lar o'lar ise şimşir meyvelerden çok, sıska, asık suratlı çirkin ihtiyarları andırıyor. Melez bir yazı. Melezlik güzeldi oysa, kendi yazısı ise...

"Benim hikâyem burada başlamıyor" cümlesini okuduğunda, dün defteri kendisine veren genç adamın yüzünü görür

gibi oldu. Sokulgan, sıcak ama tereddütlü bir ifade... Sanki eskiden beri tanışıyorlarmış da, Aysu'nun bu tanışıklığa sahip çıkmasını bekler gibi. Sahiden de onu kahve dışında başka yerlerde görmüşlüğü vardı sanki. Ama nerede? Defteri eline alır almaz bu sayfa açıldığına göre, o bu satırları okumuş olabilir miydi? Bir an, yabancı birine en çirkin haliyle görünmüşçesine utandı. Anında defteri kapattı.

Kalktı, sigarasını, kültablasını, dün çıktısını almış olduğu çevirileri aldı, salonda gürültüyle çalışan bilgisayarın önüne oturdu. İçinden ne çeviri yapmak ne uzun uzun sözlük karıştırmak ne de şu gürültülü, hantal bilgisayarla cebelleşmek geliyordu. Gözü telefona takıldı. Şu telefon çalsa şimdi... Ama Önder telefon numarasını bilmiyordu ki. Önder'in soyadı neydi ki? Canan'ı arasam? Aklına yine Süheyla geldi.

İsteksizce kalktı, telefonun durduğu komodinin yanı başındaki tekli koltuğa oturdu. Ahizeyi eline aldığında, ablasıyla şimdi ne konuşabileceğini düşündü. Yok, dedi, daha çok o soracaktı, cep telefonunu bile aradığına göre ablasının anlatmak istediği bir şeyler olmalıydı. Telefonun sağındaki *Redial* tuşuna bastı. Hat düştü, bir anlık boşluktan sonra, bir saat önceki aynı sinyalle karşılaştı. Hâlâ meşgul çalıyordu. Biraz bekledi, bir kez daha aynı tuşa bastı. Hep aynı meşgul sinyali.

Bu kadar uzun kimle konuşuyordu ki bu kadın? Kim bilir, belki de gelebilecek olan telefonların kendisini uyandırmaması için bilerek açık bırakmıştı. 'Ağabeyimi mi arasam' diye düşündü. 'Sonra' dedi kendi kendine, 'akşama doğru.' Hatta, hiç içinden gelmediği halde, ablasının kocası Halil'e de telefon açacaktı. Ah, şu şimdi içini kemiren hem sıkıntılı bekleyiş, şu bir fikir, tatlı bir ürperti olarak düşlediği Önder imgesi, nasıl da yayılıp genişliyordu içinde. En iyisi düşünmemek, düşünüp aşka, yeni bir kangrene dönüştürmemek. Ama nasıl, hem sonra niye?

Dışarıdan sokak kedilerinin sesleri geliyordu. Bilgisayar masasının arkasındaki pencerenin tül perdesini kenara çekti. Soğuğu önlemek amacıyla geçen kış pencere kanatlarına yapıştırdığı süngerler yer yer çürümüş olmalıydı ki, pencereyi açtığında bir parçası sökülüp etrafa yayılan tozlarla havada sallandı.

Soğuk ve kirli bir hava vardı dışarıda. Karşı kaldırımdaki çöp bidonları kediler tarafından adeta talan edilmişti ve bu talan hâlâ devam ediyordu. Belli ki komşulardan birinin yeni attığı bir çöpe üşüşmüştü hayvanlar. İnsanların bitirdiği yeni yıl kutlaması şimdi kedilerin bayramına dönüşmüştü. Her evde, belki de her gün sofraya gelmeyen bir hindinin, tavuğun ya da kavurmanın artıklarını şimdi kediler aralarında pay edemiyorlardı ve şu karlı soğuk havada amansız bir kavgaya tutuşmuşlardı. Yan yana dizili teneke bidonların içinden dışarıya birer paçavra, kusmuk gibi saçılmış çöpte kaç kedinin eşelenirken kavga ettiğini saymaya çalıştı Aysu.

Neden sonra yavaş yavaş duruldu kediler. Kavgaları bitti, eşelenmeleri azaldı. Herkes sanki biraz payına düşenden memnun. Aşağılardan şehrin belli belirsiz işitilebilen uğultusuna, mutfak penceresinden biraz önce izlediği çocukların seslerine kedilerin mutlu mırıltıları, kimi zaman bir insanın çıkarabileceği ağız şapırtıları karışıyordu. Dünya, şu anda kendi düzeninden memnun, akıp gidiyordu. Kızıl, gri karışımı bir kedi, kocaman karnını gere gere, iki ayak üstüne dikilmiş patisiyle keyifle karnını kaşıyordu. Sokak yine de sessizdi, neredeyse buraya ilk taşındıkları günkü kadar sessiz. O zamanlar yan yana dizili üç katlı evler, tam karşısındaki bakkal yoktu; onun yanı başında, henüz açılmamış olan pideci de. Sadece yükseklere tırmanan bomboş bir arazi.

Gözü şimdi o evlerin ötesinde uzamaya devam eden araziye kaydı. Beyazlarla örtülmüştü burası. Yamacında, sonbaharda temeli atılmış olan bir inşaat kar altında çirkinliğini yitirmişti. Sokak, bidonlardan kusmuk gibi dışarıya saçılmış çöp ve etraflarına yayılmış soba külleri, kedilerin paylaştığı artıklar, delik deşik konserve kutuları da olmasa, şu yan yana dizili üç katlı binalarıyla gözü yormayan bir intizam içinde, bütünüyle gönençli bir yer gibi görünecek. Sadece bu haliyle, şu karla asıl rengini yitirmiş olan haliyle sevebilirdi bu sokağı. Ama bu yaz ne yapıp edip kaçacaktı buralardan, kaloriferli küçük bir daireye. Sevdiği, yaşamak isteyebileceği başka bir sürü mahalle, sokak vardı. Ama

burası değil. Bu sokakta, bu evde yalnız yaşayamayacaktı artık. Sanki on beş yaşından beri yaşadığı bu ev, bu sokak yeni başlangıçlar yapmasına engel gibi duruyor, onu kıpırtısız kılıyordu.

Buraya geldiği ilk gün geldi aklma. Temmuz sonuydu. Çok sıcaktı, çok bunaltıcı. İçinde yumru olmuş o ağlama isteği. O gün, o ilk gün nasıl anlatılırdı, neydi ayırt edici olan?

Yenisi olduğun her kent, bir bozkır aslında. İçinde yaşamaya zorlandığın bir çöl.

Sözcükler, dökülüyordu zihninden, dökülüyor, yağıyordu. Heyecanlı, önüne geçemediği bir titreme... Camı kapattı, perdeyi çekmeden hemen yanındaki bilgisayarın önüne oturdu. Elleri tuşlara dokunmalıydı hemen. Sözcükler dökülüyordu içinden, yakalayamasa hemen kaçıp gidecek türden. *İçinde yaşamaya zorlandığın her kent, bir sürgün yeri, bir bozkır aslında. Ayrıntıda saklı güzelliğinin uzaktan gelenin gözüyle örtüldüğü bir bataklık. Cılız, sararmış ağaç topluluklarına, caddelere, otomobillere, evlerin çatılarına, kaldırımlara, en ince ayrıntısına kadar, saman ve tütün renginde bir toz serpmişler şehre. Islanması gerekiyor bu şehrin. Üzerine dökülecek deterjanlarla yağmurların altında ovulması, bozluğundan arınması gerek...*

Telefon Hep Meşgul

"Bu kızın telefonu hep meşgul çalıyor bugün" diye söylendi Şükriye Hanım.

Kendi kendine söylenir gibiydi ya aslında oğluna duyuruyordu bunu. Aziz'se annesini işitmemiş gibiydi. Mutfak masasındaki kahvaltı sofrasında çayını karıştırırken dalıp gitmişti. Yüzünde belli belirsiz bir kızarıklık vardı. Yanaklarından başlayıp burnuna yayılmış bu kızıllık, dün akşamki canlı, hayat fışkıran türden değildi. Henüz üzerinden atamamış olduğu uyku mahmurluğu kendini yumuk, şiş gözlerle, gözlerin altındaki morluklarla dışavuruyordu. Ama arada bir dudaklarında beliren dalgın bir gülümseme, hayatından memnun olduğunu imliyor, Şükriye Hanım'ın bu genç, ama yorgun yüze bakarkenki telaşını dindiriyordu.

Aziz, "*Was?*" diyerek bir uyurgezer gibi haddinden uzun karıştırdığı çay bardağından başını kaldırdı, annesine baktı. Annesinin varlığını yeni fark ediyor gibiydi. Biraz da rahat bırakılmayı isteyen bezgin, içekapanık bir hali vardı.

Şükriye Hanım bir kez daha hatırladı oğlunun huylarını. Uzun bir süre evden uzak olduğunda, belki de bütün gece Almanca konuştuğu için bazen böyle anadilinden uzaklaşır, refleksleri bile bir Almanınkileri andırırdı. Bir süre sonra ise, ya kendisi oğluna alıştığı ya da o evdeki ortama ayak uydurduğu için, kaybolurdu bu hali.

"Süheyla, dedim. En az bir saattir telefonu meşgul çalıyor. Bu kadar uzun kimle konuşur ki?" dedi Şükriye Hanım.

Aziz ne bileyim dercesine omuzlarını silkti. Annesiyle arasına mesafe mi koyuyordu şimdi bu çocuk, böyle ilgisizce omuz silkmek de neyin nesi?

Birden kızdı oğluna, dün akşam o kadar Süheyla'dan bahseder, kendisini doktor kapılarına kadar götürmeye kalkışırken, şimdi hiçbir şey yokmuş gibi tepkisiz ve ilgisizdi. 'Bu zamanda kardeşlerin birbirine hayrı yok aslında,' diye içinden geçirdi. Onun çocuklarıysa birbirlerine tamamen yabancı. Kendileri bir gün öldüklerinde bütünüyle dağılıp gidecekler. Torunları herhalde, tıpkı Almanlar gibi, birbirlerini yolda görseler tanımayacaklardır.

Bu düşünceden ürperdi Şükriye Hanım. Üstelik uzun süredir taşıyordu bu kaygıları. Şimdi, yıllar geçtikçe, herkes yavaş yavaş yerli yerine otururken, bu kaygıları gittikçe doğrulanıyor, tıpkı bir zamanlar gençlik halini bildiği yaşlı bir yüzün, ona baktıkça ve alıştıkça yeni bir gerçeklik kazanması gibi her geçen gün doğrulanıp netleşiyordu. Aziz burada yaşayacaktı; üniversiteyi bitirdikten sonra da kim bilir Hamburg'da mı, başka bir şehirde mi, hatta başka bir ülkede mi olurdu? Aysu, Ankara'daydı; üstelik, neredeyse zorla götürdükleri Ankara'dan hiçbir zaman ayrılmayacağını biliyordu anne. Bu ülkedense, tıpkı babası gibi nefret ediyordu, en son dört yıl önce bir aylığına yanlarına tatile geldiğinde, aradan bir hafta geçmeden, keşke bir haftalığına gelseydim, diye söylenip durmuş, kalan üç haftayı zar zor geçirebilmişti burada. Yaşar ise, çoktan kopmuştu aileden. Okuması, adam olması için ortaokuldan; sonra kendisini yatılı okula verdikleri günden beri kendilerine uzak bir dünya kurmuştu ve hiçbir zaman onun bu dünyasına giremeyeceklerdi. Tek bir ailesi vardı: Öğretmen karısı, onun ailesi ve iki çocuğu. İki kardeş birbirlerine tutunacaklarına; biri ta Mersin'de, öteki Ankara'da, özel günlerde bile yan yana gelmiyorlardı işte.

Evde tek başına oturacağına buraya gelmesini, bir saat önce kendi elleriyle açtığı börekten yemesi için Süheyla'yı arıyordu ama telefonu meşguldü. Antreye açılan mutfağın kapı eşiğinden ayrılıp yeniden telefona sarılacaktı ki arkasından Aziz'in sesi geldi.

"Anne ya, böreğin yine harika olmuş."

Ezikliği, oğluna kızgınlığı uçup gitti. Oğlunun kahvaltı yaptığı mutfak masasına geçip karşısına oturdu.

"Bu kadar mı yedin evladım?" diye çıkıştı. Aziz, biraz önce tabağına koymuş olduğu iki dilim börekten sadece birisini ucundan tırtıklamıştı.

"Dur hele anne" dedi Aziz. Belli ki biraz önceki ilgisizliğini telafi etmeye, annesinin gönlünü almaya çalışıyordu. Gülümseyerek baktı annesine.

"Daha yeni uyandık, biraz kendime geleyim."

Şükriye Hanım bir kez daha Süheyla'dan, telefonunun meşgul çaldığından söz açacaktı ki vazgeçti.

"Ne yaptınız dün, eğlendiniz mi evladım?"

Annesinin arkadaşlarını, gece takıldığı yerleri merak etmesi Aziz'i hep kızdıragelmişti ama yine de onun kırılmaması için çayından aldığı büyük bir yudumdan sonra zorlanarak da olsa cevap verdi:

"Hiç, her zamanki gibi" dedi. "Erhan'ı, Petro'yu tanıyorsun zaten. Bu arada Petro'nun selamı var. Tam da dün akşam senin güzel böreklerinden söz ediyordu."

"Ee, hadi çağır oğlum arkadaşını buraya. Son gördüğümde küçük bir oğlandı."

"Boş ver anne, o daha uyuyordur."

Aziz annesine, "her zamanki gibi" diyordu, ama bu Yılbaşı gecesi her zamanki gibi geçmemişti. Bu yıl ilk kez bir Türk eğlence yerine gitmişti, hayatında ilk kez Türkçe slow müzik eşliğinde bir kızla dans etmişti. Eskiden Türk kızlarının alabildiğine uzaklarında dolaşırken, onların dünyalarına girmekten ödü patlarken, şimdi aklında olan tek isim böyle biriydi. Meltem, içinde fısıldayan ikinci sesi gibiydi. Meltem, Meltem, Meltem diyordu bu ses sürekli, ve bu ismi yüzlerce kez bağırarak, haykırarak söylese üzerinde yarattığı büyü gitmeyecek, aksine çoğalıp çağıldayacaktı.

"Hem ben de bir iki saat sonra çıkacağım."

Annesi bir şey diyecek oldu ama sonra sustu. Belki şunu söyleyecekti, eskiden olduğu gibi: Nereye bu karda kışta? Biraz evde otur! Ya da kimlerle buluşacağını öğrenmek isteyecekti. Ama annesi bir yıldır kendi yolunu çizmek üzere bu evden,

bu şehirden ayrılmış olan küçük oğluna çocuk muamalesi yapamayacağını, ona hesap soramayacağını hatırlamış gibi tam ağzını açacaktı ki vazgeçti. Suspus, kaygı dolu bir yüzle oğlunu izlemekle yetindi sadece.

"Eski bir arkadaşın İstanbul'dan misafirleri gelmişti de, onları İstanbul'a yolcu edeceğiz anne" dedi Aziz. "Bakalım uçaklar da kalkar mı hele."

"Öyle mi, Erkan'ın arkadaşları mı?"

"Yok, sen tanımazsın" diye kısa bir yanıt vermekle yetindi Aziz. Bu eski arkadaşın Meltem olduğunu söylese, bu kez de hep hayatında bir kızın olup olmadığını merak etmiş olan annesinin başka sorularıyla baş etmek zorunda kalacaktı. Onlara göre bir erkekle bir kadının arkadaşlıkları sadece cinsellikle, sevgililikle belirlenirdi; hele hele bu kız bir Türkse, kesin gelin adayıydı.

Hoş, hakkı yok değildi şimdi. Meltem'den hoşlanmasa, İstanbul'a uçacak olan arkadaşlarını arabayla havaalanına bırakmak aklının ucundan bile geçmezdi. Hatta Meltem olmasa, o güne kadar bir kez bile ayak basmamış olduğu Türk eğlence yerlerinden birine de uğramazdı ya... Birinin aklına, Türkiye'den gelen misafirlere bir hoşluk yapmak için mi, gitmiş oldukları şehrin ünlü diskoteğinin gecenin belli saatinden sonra hınca hınç dolarak cehennem sıcağına dönüşmesinden mi, o sıkış sıkış et yığını arasından çıkıp bir Türk diskoteğine gitme fikri gelmiş, bu onun da hoşuna gitmişti. Her şey iyi hoştu da, o gerzek garson gecenin sonunda hesabı alıp da önüne koymasa, o da salak salak tutup bütün hesabı diğerlerinin itirazına rağmen ödemese, şimdi bu akşam Meltem'i yemeğe götürmek için nereden para bulacağına kafa yormazdı. Üstelik arabanın benzini de bitmek üzereydi. Yılbaşı'nda Hamburg'da kalmış ve garsonluk yaptığı pizzacıda çalışmış olsaydı, dün akşam tonlarca para kazanmıştı. Ama şimdi Meltem'i de yemeğe davet edeceğine ve onu bir dönerciye ya da ucuz bir pizzacıya götüremeyeceğine göre...

Annesinden para istemeyeli o kadar çok zaman olmuştu ki. Her ayın ortasında anne-babasının ortak hesabından bir miktar para geliyordu hesabına. Şimdi annesinden ayın ortasını beklemeden şu parayı kendisine elden vermesini istese? Ama anne-

si öyle evhamlı bir kadın ki, düzenin dışına çıkıldığı an başlardı ahretlik sorularına. Sormasa bile, onun kendine göre araştırmaları vardı. Hele söz konusu, nerelere harcandığını bilmediği, üzerinde tasarruf kuramayacağı harcamalarsa... Her kuruşun hesabını ister, on beşinden beri tek başına kıyafet almaya başlayan Aziz'den her yeni pantolonun, her yeni spor ayakkabının fiyatını öğrendiği halde yine de buna inanmaz, oğlunun gizliden gizliye ceplerini, çantasını, eşyanın çıktığı poşeti karıştırır, alışveriş fişini bulduktan sonra ancak rahat ederdi.

Annesi hep korku içindeydi, dış dünya, okul, arkadaşlarıyla buluştuğu akşamlar, bir okul gezisi, onun ulaşamayacağı, gözüyle görmediği ama onun dışında işleyen koca bir dünya tehlikelerle doluydu. Ya Aziz kötü bir şeylere meyleder, hırsızlık yapar, uyuşturucuya ya da içkiye alışır, sigara kullanırsa? Oysa yirmi bir yaşına gelmişti, annesinin belki de bir zamanlar haklı olarak korkmuş olduğu bir yaştan çoktan çıkmıştı. Ama, şimdi ayağa kalkıp kaygılı bir yüzle antreye yollanan bu yaşlı kadının korkuları hâlâ devam ediyordu.

Bir kez daha dün akşamki garsona kızdı. Bir sürü insanın içinde tutup da faturayı önüne koymasa, şimdi... O kızgınlıkla tabağındaki böreği aldı, koca bir dilim koparıp hızla çiğnedi. Gerçekten de güzeldi börek. 'Aslında saçma' dedi sonra, Meltem'i şimdi yemeğe götürmek çok yersizdi. Salak yerine de düşmemeliydi insan. Gönlü varsa, nasılsa yalnız yaşıyordu, kendisini eve davet edebilirdi Meltem.

Antreden annesinin sesini işitti. "Yok" diyerek söyleniyordu. "Yok, mümkün değil! Bu kız kimle böyle uzun uzun konuşuyordur ki?"

Tam o sırada, dış kapının açıldığını işitti.

"Hah" dedi Şükriye Hanım heyecanla. "Kız geldi."

Ama Sabri Bey'in sesi yükseldi açılan kapının ardından.

"Hanım ben geldim."

Aziz büyük bir heyecanla ayağa fırladı. Tabii ya, Süheyla'yı niye hiç aklına getirmemişti. Ablasına Meltem'den bile söz açabilirdi. Ağzı sıkıydı, üstelik hoşlandığı kızı yemeğe götüreceğini

söylese, çok da hoşuna giderdi. Birkaç gün sonra nasılsa hesabına okul harcı gelecekti, alır almaz hemen öderdi borcunu...

Sevinçle antreye girdi. Babası soğuktan kıpkırmızı kesilmiş tümsekli burnu, al al olmuş yanaklarıyla oğluna sevecenlikle baktı. "Oo, Aziz Bey de uyanmış" dedi.

Babasının bu dostça neşesi Aziz'in keyfini daha da artırdı. O neşeyle annesine döndü.

"Anne, istersen ben birazdan arabaya atlayıp ablama bir bakarım, tamam mı?"

Şükriye Hanım minnetle oğluna baktı. Sonra Aziz'in itiraz eden, hayal kırıklığıyla üzerine diktiği bakışlarını görmeden, portmantodaki mantosuna sarıldı.

"Hadi yavrum. Ben de geleyim seninle. Daha fazla duramayacağım. Hem biraz hava da alırım."

Süheyla

Kapı zilini üst üste üç kez çalıp beklediler. Ne yaklaşan bir ayak sesi ne de herhangi bir kıpırtı vardı evde. Aziz başını kapıya dayayıp soluk almadan bir süre içeriyi dinledi. Başını kaldırdı, birkaç kez daha bastı zile. İçerden çıt çıkmıyordu. Ana oğul konuşmadan birbirlerine baktılar. Şükriye Hanım oğlunun gözlerinde neler oluyor diye soran tedirginliği okuduğunda daha da telaşlandı. Aziz elini sabırsızca bastığı zilin düğmesinden kaldırmadan, en derin uykudakileri, koca apartmanı dahi uyandırabilecek gürültüyle art arda çınlattı zili. Apartmanın ara ışığı söndü onlar zili çalarken, üst katlardan bir kadın kapısını açıp kapattı, homurdanarak söylendi. Ama Süheyla'dan ses yoktu.

Şükriye Hanım'm, evden çıkarken son anda akıl edip çantasına atmış olduğu anahtarı ararken bir titreme geçti içinden. Böyle telaşlanmasını gerektiren ne vardı ki? 'Sakin ol!' dedi kendi kendine, bu içindeki korku da neyin nesiydi? Kim bilir belki de Türkiye'deki kocasıyla konuşmuş olan kızı şimdi rahatlamış, hava almak için dışarı çıkmıştı; bir markete uğramıştı, hatta belki de şimdi tramvaya binmiş, onlara doğru gidiyordu. Ama onu sakin olmaya çağıran bu aklı başında sesin pek bir hükmü yoktu. Elleri titriyor, anahtarı kapı deliğine bile sokamıyordu. Aziz ise cep telefonunu çıkarmış, tuşlara basıyordu. Kendisi böyle telaşla elini ayağını nereye koyacağını bilmez, şu kahrolası anahtarı bile kapı deliğine sokamazken oğlunun şimdi bir yerlere telefon açması iyiden iyiye sinirlerini bozuyordu.

Ama Aziz Süheyla'nın telefonunu çevirmişti. Elinde tuttu-

ğu telefona uzun uzun bakıp "Allah Allah, sahiden de meşgul" dedi. Sonra, üçlü anahtar demetinden incecik bir anahtarı kapı deliğine sokmaya çalışan annesine seslendi:

"Anne yanlış anahtar o."

Aziz doğru anahtarı bulmuş, kapının deliğine sokmuştu ama kilit yine de dönmüyordu. Anahtarı çevirmeye çalışırken kulağını kilide yakın bir yerde kapıya dayadı, "Arkasında anahtar takılı," dedi. O halde evdeydi Süheyla. Evdeydi. Hâlâ uyuyordu, duymuyordu, duymak istemiyordu, bakmıyordu...

Zili ne kadar çaldıklarını, kapıyı ne kadar yumrukladıklarını saymadılar bile. Şükriye Hanım kâh zile basan kâh arkadaki anahtarı düşürmeye çalışan oğlunu izlerken panikliyordu, oradan kaçıp gitme isteği arttıkça artıyordu. Biraz önce homurdanarak dış kapısını çarpan kadının bu kez merdiven boşluğunda, "Ne oluyor orada? Bu ne gürültü!" diye seslenmesi karşısında neredeyse eli ayağı boşaldı, bu anlayışsız, bencil kadına ağız dolusu bir küfür savurmamak için kendini zor tuttu.

Sonunda Aziz nasıl etmişse etmiş, arkadaki anahtarı düşürmüş, şimdi kapıyı açıyordu.

İçeride, alkol ve sigara kokularının iç içe geçtiği ekşi ve haşlanmış çürük yumurta kokusunu andıran bir koku çarptı yüzlerine. Ana-oğul ellerini ağızlarına, burunlarına götürdüler aynı anda. Mide kaldıran ağır bir kokuydu bu. Loş antreye karşılıklı açılan iki odanın açık kapılarından ışık vurmuş, iç içe geçerek etrafta, hayaletimsi garip bir gölge bırakmıştı.

Şükriye Hanım tedirginlikle ışıkların ortasında durdu. "Süheyla" diye seslendi. Aslında bağırmak istemişti ama cılız bir fısıltı gibi çıkmıştı sesi. "Bak hâlâ uyuyor" diye homurdandı. Bu içki kokusu... Oysa içki içmezdi ki Süheyla. Öyle sanıyordu ama belli ki bu kız içmiş ve sızmıştı.

Aziz eşikte beklerken, o kızının yatak odasına girdi. Yatak yarı yarıya koca gardırobun açık kapılarının ardında kaybolmuştu. Harman yerine dönmüştü ortalık. Dolabın içinden çıka-

rılmış elbiseler, etekler, kolları tersyüz olmuş bluzlar, gömlekler, siyah, beyaz, ten rengi çoraplar sanki giyinip denenmiş, çıkarıldıkları gibi dertop olmuş bir halde dolabın sağma soluna, şifonyerin üstüne atılmıştı. Şükriye Hanım şaşkınlıkla bu karışıklığa göz gezdirirken kızının şimdi içinde sızdığını düşündüğü yatağa yöneldi. İlk gözüne çarpan, yatağın üzerine konulmuş olan uçuk mavi bir tayyör takım oldu. Takımın ceket yakasına beyaz mavi desenli şalı salınmış, yaka kısmına ise ta yirmi yıl önceden kalma, Süheyla'nın hep gerçek gibi göründüğünü iddia ettiği sahte inci gerdanlık boyna takılır gibi iliştirilmişti. Sanki önemli bir buluşmaya gitmek üzere dolaptaki en elverişli elbiseleri çıkarılmış da tayyörde karar kılınmış gibiydi.

Yatak ise boştu, yorgan ve yastık yoktu.

"Oturma odasında" dedi, Şükriye Hanım, arkadan şaşkın şaşkın elbiselerin karmaşasını izleyen Aziz'e bakmadan antreye attı kendini.

Ekşi içki kokusu oturma odasında biraz daha yoğundu. "Rezil kız" diye söylendi Şükriye Hanım. "İçip içip, oturma odasında sızdı demek!" Upuzun odanın arkalarında, camın yanındaki üçlü koltukta kızının gövdesinin şeklini almış olan tepecikli, oylumlu yorganı fark etti önce. Sonra yorganın altından dışarı taşmış tombul beyaz bacağı... Oğlunun ablasının çıplaklığını görüyor olmasından utandı. Bu bacağı dürtme isteğiyle dolup taştı. Ama önce Aziz'in Süheyla'yı çıplak görmesini engellemek için döndü, "Sen dur burada!" dedi. İki adım sonra kızının yattığı koltuğa vardı. Yorganı ucundan tutup Süheyla'nın kalçasına kadar açılmış olan bacağını örtüyordu ki, eli buz gibi tenine değdi. Aynı anda gözü yukarılara kaydı, kızının yüzünü gördü. Bir çığlık attı. Süheyla'nın sonuna kadar açılmış gözleri tavana dikilmişti, ifadesiz ve boş. Yüzü bembeyaz bir mermeri, açık ağzı ise derin kara bir boşluğu andırıyordu.

Şükriye Hanım can havliyle, yaklaşmakta olan oğlunun önüne geçti hemen ve "Bakma Aziz!" diye bağırdı.

Bakma Aziz, bakma.
Bakacaksan da görme.
Hadi çıkıp gidelim buradan.
Giderken yakalım bu evi.
Öyle güçlü bir ateş yansın ki,
eşya et ve kemikle birleşsin,
birbirine karışsın,
aynı nesnenin bir avuç külü olsun.
Karışsın, toprak olsun.
Bize ait, bana ait hiçbir şey burada yoktu;
şu yatakta kaskatı kesilmiş beden,
benim doğurduğum, seninle aynı geni taşıyan arızalı beden hiç olmamış olsun.
Kül inkâr etsin!
Şu arızalı gövdeyi hatırlatabilecek tek zerre bırakmasın ortada.
Hadi gidelim buradan.
Giderken yakalım şu evi.
İzimiz kalmasın.
Silinsin izimiz, kül olsun.

Aziz baktı mı bakınadı mı görmedi, bakma dediği anda kızının ağzının kenarındaki kurumuş salyayı fark etti. İlk yaptığı şey kızının gözlerini kapatmak ve o salyayı silmek için açık ağza dokunmak oldu. Salya kurumuştu. Kızının gövdesindeki bütün nefes bu ağızdan dışarı çıkmış, ruhuyla birlikte boşalmıştı.

Uyurgezer gibi kızının ellerini aradı, onları birleştirecekti, Allah'ın rahmetine kavuşturacaktı. Eline ölünün soğuk eliyle birlikte sert bir cisim değdi. Telefonun gövdesiydi bu, ahizesi ise yastığın bir kenarında, Süheyla'nın hemen başının yanında duruyordu.

El çabukluğuyla ahizeyi aldı, biraz daha aşağıda duran telefonun üstüne koyup, telefonu koltuğun başucundaki komodinin üzerine bıraktı. Kızının parmakları arasında siyah bir cisim duruyordu, deri ciltli telefon defteriydi bu. Soğuk parmaklara dokundu, parmaklarının arasında duran bir kâğıtla birlikte açık defteri çekip aldı; ama bu soğumuş, ruhu çoktan boşalmış, sadece

kıpırtısız bir cisim olarak duran gövdeye dokunamadı bir daha.

"Aysu Ablamın olduğu sayfa bu" dedi Aziz. Sanki Süheyla'nın soğumuş, morarmış cesedine değil de en çok bu deftere şaştı ana oğul. Bir Süheyla'ya, bir siyah ciltli deftere baktılar. Şükriye Hanım kaskatı kesilmiş, hiçbir şey hissetmiyordu. "Aziz, babanı ara!" diyebildi.

Sonra elinde bir kâğıt tuttuğunu fark etti. Süheyla'nın parmakları arasından sıyırmış olduğu kâğıttı bu. Kâğıdın üzerindeki tek satırlık yazıya baktı boş boş. Hiçbir şey algılayamıyordu, bu kâğıda niçin baktığını bile bilmeden baktı, ta ki oğlu onu elinden alana kadar.

Aziz sesli sesli okudu: "Klaus, telefon 220..."

Sadece Klaus sözcüğünü işitti. Sonra her şey karanlığa gömüldü. Bellek yitti, zaman karalara büründü, dilediği gibi kül oldu. Bir anlık da olsa hafıza körlüğe karıştı.

II
Ölüm ve Cennet

Sanırım keder acıya dönüştü ve biz hissetmedik
Sanırım neşe coşkuya dönüştü ve biz hissetmedik

Sallanırken içimizdeki salıncakta haykırdı kalbimizin sirenleri
Sanırım dikenli bir çalılıktı içimizde yanan ve biz hissetmedik

Zafer Şenocak, *Gençlik Ayinleri*

Ölüm

Doğa, duru ve yumuşak bir beyazlıktaydı. Kar, Aysu'nun doğduğu kasabanın bağlı olduğu kente giden yolu örtmüş, en az on yıldır görmediği bu güzergâhtaki değişiklikleri gizlemişti. Küçüklü büyüklü kasabalar, uzaklarda bacaları tüten dağınık kara lekeleri andıran köyler, gittikçe engebesini yitiren çıplak araziler ve tarlalar kara gömülmüştü. Bir yerlerde okumuş olduğu tanımlamayı getiriyordu bu aklına; her şeyi eşitlikçi bir dünyaya sokmuştu kar.

Aysu kente girmek üzere olduklarını bir an önlerinde heybetli bir duvar gibi uzayıp giden dağı fark edince anladı. Otobüs ilerledikçe dağ yakınlaşması gerekirken uzaklaştı –on yıl öncesine kadar yılda birkaç kez bu yoldan geçişlerini hatırlatırcasına– bir belirdi, bir kayboldu. Yamaçlarındaki yamalı karıyla, beyaza kesmiş tepeleriyle göğü delip geçiyordu.

Dağın heybetini, doğanın çıplaklığını izledikçe, bir süredir uyku ile uyanıklık arasında geçirdiği bu otobüs yolculuğunun nedenini unuttuğunu hatırladı. Bir ölüleri vardı ve o, ölünün gömüleceği kasabaya bağlı köye gidiyordu. Bir süredir sessizce bütün varlığına sinmiş, nedenini unutmuş olduğu çok derinlerindeki keder belirginleşti; ölüm bütün çıplaklığıyla yayılıp büyüdü içinde, ürpertiyle irkildi. Gözünün önüne henüz ölü yüzünü görmediği ablası gelmedi, en son on yıl önce yine böyle bir kış günü, yine böyle bir otobüste teyzesi, kuzini ve ağabeyi ile seksen yaşında ölen dedesinin cenazesine giderken ölüm karşısında kapılmış olduğu korkuya da kapılmadı. Ağlayamadı da.

Şimdi otobüsten beyaza durmuş doğayı, dağın heybetini izlerken kendi kederine ağlaması hiç mümkün değil gibiydi. Ölüm, öyle çıplak, öyle sahici, öyle önüne geçilmesi imkânsız bir gerçek gibi göründü ki gözüne; doğanın kuralları karşısında insan sadece âcizliğine hayıflanabilir, onun hâkimiyetine boyun eğebilirdi. Ve doğadan ne kadar uzaklaşırsa uzaklaşsın, ölümle ona geri dönmek zorundaydı.

Bu düşünce, ölümün korkutuculuğunu azaltıyordu sanki, hatta garip bir huzur bile veriyordu. Öyle ki bir an çok ulu bir güce yaklaşmış ve onu kavramış gibi bir duyguya kapıldı. Aysu buna benzer bir duyguyu köyün yaşlı kadınlarının ablasının ölü bedenini yıkarlarken dua edişleri sırasında da, imamın mezarın başında Yasin okuduğu sırada kalabalık sessizleştiğinde mezarlığın etrafındaki tepelerin, ovaların açık mavi gökyüzünün altında dalga dalga sessizce uzanışlarını izlerken de yaşayacaktı. Aslında ölünün ardındaki duaların ölüden çok, hayatın beyhudeliğini kavrayan cemaatin korkularını gidermeye yönelik olduğunu hissedecek ve köylü kadınların ölümü bu denli yaşamın bir parçası, kanıksanmış bir ritüel halinde yaşıyor olmalarını doğaya yakın duruşlarına bağlayacaktı biraz da. Aynı gün, sanki, 'Haydi gömün ölünüzü, sonra bana bırakın onu, üstünü ben örteceğim' dercesine pusuda beklemiş olan kar yağmaya başladığında ise üşümeyle sarsılacaktı.

Aysu ölümün insan üzerinde yarattığı inanılmaz duyguların her türünü, birkaç saat sonra kasabaya, oradan da, cenazenin defnedileceği köyde anne babasıyla birlikte yaşayacaktı. Ama şimdi otobüsün camından bir görünüp bir kaybolan dağın heybetine kaptırmışken kendini, hayatına giren her iki kişinin –dedesinin ve ablasının– ölmek için karakışı seçmelerine bir anlam vermeye çalışıyordu. Kış, sanki ölümü biraz daha çoğaltarak büyütüyor, ama bir yandan uhrevi bir dünyaya götürüyordu insanı. Çocukluğunda daha çok uykuya dalmadan önce yastığını öperek dua ettiği, etmemişse uzaklardaki ailesinin başına kötü bir şeylerin geleceği, en kötüsü onları bir daha hiç göremeyeceği inancıyla uykuları bölünen ama büyüdükçe bu korkularını unutan ve böylece sanki giderek ondan uzaklaşan, hatta çoğu kez varlığına şüpheyle baktığı Tanrı ve Tanrı inancı böyle bir şey

miydi? Aysu ölümün insanı Tanrı'ya yaklaştırdığına karar veriyordu ki vazgeçti, ölüm onu Tanrı arayışına götürüyordu.

* * *

Otobüsten indi, etrafına fazla dikkat etmeden doğruca kasabaya giden dolmuşlara doğru yürüdü. Başka zaman olsa, yıllar sonra yeniden geldiği bu kentin terminalinde çok farklı şeyler dikkatini çekerdi. Terminalin etrafında erimiş kar sularının camekânları kara lekeli bir fanusa çevirdiğini; Anadolu'nun derinlerindeki otobüs terminallerinde bir araya gelen insan manzaralarının Ankara'dakinden nasıl da daha farklı, benzersiz koyu bir karmaşayla hareket ettiğini ayırt eder, üzerine dikilen erkek bakışlarından ölesiye rahatsız olurdu. Kim bilir, belki de, bir kez daha buralara gelmek zorunda kaldığı için yüreği daralır, yoksulluk kokan her görüntü karşısında ezilirdi. Ama Aysu yarım saatte kasabaya varacak olan dolmuşlara doğru yürürken uyurgezer gibiydi, aldırışsızdı. Bu sabahın saatlerinde, biraz tenha, buram buram kırsallık kokan, sanki daha çok erkeklerden meydana gelen ve böyle olduğu için de aç erkek bakışlarından korunmanın mümkün olmadığı bu uğultulu terminalde sanki her şey onun uzağında, bir film perdesinde akıp gidiyordu. Görüntüler çiğ bir ışığın içinde hareket halindeki karartılardı sadece. Tıraşsız, hüzünlü erkek yüzleri geçip gidiyordu, görmüyordu; uyku mahmuru esmer erkek çocuklar, K sesini ağızlarında erite erite Ğ'ye çevirerek bir şeyler satıyorlardı, duymuyordu. İstanbul, Ankara, Maraş, daha sürüyle kente hemen kalkacak olan otobüs seferlerine bilet satmak için en acayip gırtlak oyunlarına giren değnekçilerin adım başı kendisini durdurmalarına, ısrarcılıklarına sinirlendi sadece, bir an. Ama buna sinirlenmek bile denmezdi; garipti, içinden kimseye öfkelenmek, sinirlenmek gelmiyordu.

Dolmuş, eskiden beri kalabalığın biraz daha azaldığı terminalin arkalarındaki camlı kapının önünde yarım saatte bir kalkardı. Yeri değişmemişti, anlaşılan kalkış saatleri de aynıydı. Saat yarımı on geçtiğine ve camın ardındaki iki araba da boş olduğuna göre, yirmi dakika sonra hareket edecekti.

Aysu, minibüslere bakan camın yanındaki bekleme bölümüne yöneldiğinde, biraz olsun sıyrıldı uyurgezer halinden. İçindeki ıssızlık, bir kez daha umarsız bir kedere dönüştü. Her bir zerresine sinmiş taşra yoksulluğu, sert doğa koşullarında sanki vaktinden çok önce yıpranmış yaşlı yüzler, sert ağaç kabuklarını andıran çatlak çatlak eller bu bölmede daha da belirginleşmişti. Sırtındaki sırt çantasıyla, taşlanmış lacivert kotu ve kapüşonlu kaşe montu ve başındaki beresiyle fazlaca ayrıksı, fazlaca büyükkent kadını havasını veren Aysu, köylerine ya da kasabadaki evlerine gitmek için dolmuş bekleyen bu insanların odak noktası oldu. Telis torbalarının yanı başına oturmuş yaşlı kadınlar, avurtları çökmüş, kara kuru orta yaşlı erkekler, iki küçük çocuğundan biri kucağında, diğeri hemen yanı başında, bankta oturan alaca başörtülü bir kadın yardırgayarak Aysu'ya bakıyorlardı. Bu insanları tanıyor bile olabilirdi. Dedesi hayattayken yılda bir ya da iki kez birkaç günlüğüne kasabaya geldiklerinde, eve girip çıkan bazı komşu kadınları ve eteklerine yapışmış utangaç yüzlü çocukları hatırlıyordu. Çocukluğundan kalma akrabaları bir de. Ama o akrabaların pek çoğu çoktan başka yerlere göç etmişlerdi, ölü evi olarak seçtikleri, kasabadaki en yakın akrabaları olan babasının amcasının torunu Muhsin Amca'yı ve karısını ise en son dedesinin ölümünde görmüştü. Yüzleri gözlerinin önüne dahi gelmiyordu.

Kasabada dolmuştan indikten sonra Muhsin Amcaların evini bulup bulamayacağından emin olmadığı geldi aklma, ama aldırmadı. Eskiden o çarşı yolundan her geçişlerinde kasabanın kahvesinde oturan erkekler kahvenin kapısına ve penceresine kümelenir, gelip geçen her bir yabancıyı göz hapsinde tutarlardı. O zamanlar henüz yeniyetme genç bir kız olan Aysu, başı açık her kadını hem açlıkla hem de yadırgayarak izleyen bu erkek bakışları karşısında sıkıntıyla kıvrılır, o çarşıdan bir an önce çekip gitmek isterdi.

Aysu, bir an iki çocuklu kadına baktı, genç bir kadındı, belki kendi yaşında, belki daha da genç. Kadınla göz göze geldiğinde başka bir yöne çevirdi başını. Omuzlarındaki sırt çantasını indirip eline aldı, art arda dizili banklara doğru yürüdü. Arkadan izlendiği duygusuna kapılarak sıralardan birine ilişti. Başındaki

beresini çıkarıp çantasına attı, atkısını çözmüştü ki, "Aysu?" diyen bir kadın sesiyle başını kaldırdı.

Siyah başörtülü, uzun pardösülü, şişmanca bir kadın ona doğru geliyordu. Kadın öyle şişmandı ki, uzaktan adeta bütün bedeni ile yuvarlana yuvarlana yürüyormuş gibi geldi Aysu'ya. Sanki hep gülen bir ağız, ve bu ağza sığmayan iri tavşan dişleri dikkatini çekti. Kadın yaklaştıkça, uzaktan gülüyormuş gibi görünen yuvarlak yüzünün gülmediğini, etrafı kara gölgelerle çevrili şişmiş gözlerin hüzünlü, hatta ağlamaklı olduğunu fark etti. Orta yaşlardaki bembeyaz tenli bu kadın hiç de yabancı gelmedi kendisine; ama ne kadar düşünürse düşünsün, kim olduğunu çıkaramadı.

"Sen Süheyla'nın kardeşi Aysu değil misin?" dedi kadın ve tam önünde dikildi. "Ben Seher, tanımadın değil mi?" dedi.

Seher tereddütlüydü, kendi derisinden dışarıya çıkmış da şimdi yanlış bir şeyler yapmış duygusuyla bakan tipik taşralı kadınların güvensizliği vardı üzerinde. O tereddütle devam etti. "Ama nerden tanıyacaksın, sen kasabadan çıktığında küçücük bir çocuktun. Ben de o eski genç kız Seher değilim ki. Biz Süheyla'yla canciğer arkadaştık eskiden, bilmem hatırladın mı?"

İri tavşan dişlerini etli dudaklarıyla kapatmaya çalışıyordu. Aysu birden hatırladı Seher'i. Süheyla'nın en çok sözünü ettiği kişilerden biriydi. Üç yaşındaki haliyle iki kızın ortasında oturduğu eski bir fotoğraf, uzun yıllar ablasının albümünde durmuştu. Bir de çok küçükken peşlerinden ayrılmadığı Seher vardı, ablasıyla aynı minik çiçekli mor şalvarı giyen, etine dolgun sarı kız Seher. Süheyla ile Seher, şalvarlarını dizlerine dek sıvayıp çamaşır çimerlerken ha bire gülüşürlerdi ve bu gülüşmeleri çocuk Aysu'yu sevince boğardı. Sanki kendisinin vâkıf olamayacağı, hayranı olduğu iki kızın heyecanlı, neşeli fısıldaşmaları, kahkahaları masalımsı bir dünyayı çağrıştırırdı; ama tam ne fısıldadıklarını, neye sevindiklerini çözemez, dünyayı algıladığı andan itibaren yanında olan iki kızın hep kendisinden bir şeyler sakladığını zanneder, üzülürdü bazen buna. Seher'le Süheyla... Tip olarak o kadar birbirinden ayrı ama çocuk Aysu'nun gözünde sanki ikiz kardeşler... Anne gibi taptığı Süheyla'nın hem benzeri hem de rakibiydi Seher. Ve sanki hiç yaşanmamış gibi hafızasından

silinmiş olan o günleri şimdi karşısında dikilmiş bu kadına bakarken hatırlıyordu. Şaşkınlıkla. Oysa Aysu'nun Seher'e dair aklında daha çok, sanki ağzına sığmayan, bu yüzden dudaklarını kapatmasına engel olan iri tavşan dişleri kalmıştı, bir de herkesin onu arkasından "Dişlek Seher" diye çağırışı.

"Tabii ki hatırladım Seher Abla" dedi Aysu ve ayağa kalkarak karşısındaki kadına elini uzattı. Seher'in tereddütlü hali yitti, pardösünün gizleyemediği tombul kollarını kaldırıp Aysu'ya sarıldı. "Ah gülüm" dedi Seher. "Kaşların, gözlerin Süheyla'nınkilere bu kadar benzemese, mümkün değil, tanımazdım seni."

Seher öyle içten, öyle sıcaktı ki, öylece Seher'in kollarında sabun ve kolonya kokan göğsünde kalma isteğiyle, annesinin Süheyla'nın ölümünü duyurduğundan beri taş kesilmiş, sadece betimsiz bir keder olarak ruhuna sinmiş acı ve utanç çözüldü. Gövdesi gevşedi.

Süheyla intihar etti, yıllardır kullandığı antidepresanları alkolle karıştırıp intihar etti, diyemedi. "Süheyla öldü Seher Abla" dedi sadece ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Biliyorum, biliyorum gülüm" dedi Seher bir eliyle şefkatle Aysu'nun başını sıvazlarken. "Onca yıldan sonra beni aradı. Ah, sanki aynı gün öleceğini biliyormuş gibi uzun uzun eskilerden, çocukluğumuzdan söz etti telefonda."

Cennet

Oturduğu yerden adeta nefesini tutarak önü sıra uzayan manzaraya bakıyordu. Büyüklü küçüklü tepeler yeşil yamalı yamaçları ve çıplak boz başlarıyla dalga dalga ovalara iniyor; incecik çay yatakları derelere, dereler tarlalara yürüyor; ince ip gibi dolanan yollar tepeleri tırmanıyordu. Ovalara gizlenmiş, kahverengi birer siluetten ibaret iki komşu köy, bu uzaklıktan bakıldığında, incecik, dolambaçlı bir yolla birbirine bağlanan, birkaç haneden ibaret iki komşu semt gibi görünüyordu. Meğer küçücük, daracık dünyalarmış; iki komşu mahalle sadece. Eskiden, çok eskiden, delikanlı bile denmeyecek bir yaştayken bu yükseklikten baktığında, o komşu köy bile ulaşılması zor, ötelerde sadece belli belirsiz seçilen kasabaysa çok uzak, yabancı bir dünya gibi görünürdü gözüne. Gitme hayalini kurabildiği uzak iki memleket.

Nice yeşillikler görmüş, nice ormanlara, nice gür çam ve ıhlamur ağaçlarına, nice bakımlı çiçek bahçelerine alışmış olan bu göz, şimdi yeşilcimrisi tepelikleri, güneşin altında yaldızlanan kayaları içi geçerek izlerken diline 'güzel' sözcüğü takılıyordu. Bir iki ay içinde nefes aldırmayacak sıcaklarda, otların sarıya, kahverengiye dönüşüp kendini yağız bir bozkıra bırakacağı bu iklimde, bu mayıs sabahında, öbek öbek kavaklarıyla, ötelerde yeşil başaklı tarlalarıyla, çıplak başlı tepecikleriyle güzeldi. Ama yaz da olsa, güz de kış da olsa bahar da, güzel bulacaktı. Üzerinde çığlık çığlığa dolanıp duran kartalın kayalara düşen, korkutucu olması gereken gölgesi bile güzeldi. Cennet varsa öte dünyada, böyle bir yerde böyle bir an olmalı diye geçirdi için-

den. Cennet insanın iliklerine sinmiş çocukluk kokularını alabildiği, o kokular yumağında bir an bayılırcasına coştuğu böyle bir yer olmalıydı.

Ama cennetin de cehennemin de, tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi bir süresi vardı demek. İşte üzerine oturduğu taş, kalçalarına batıyor, bir yerlere yaslanma ihtiyacıyla kıvranıyor, sırtına ağrılar saplanıyordu. Artık yavaş yavaş yükselen güneş, rahatsız edecek kertede tepeye tırmanmaya başlamıştı. Sırtını güneşe vermek başka, başını dayamak başka bir şeydi. Işınlar çıplak alnına ve yüzüne iğnelercesine batmaya başlamıştı.

Ellerini dizlerine bastırarak destek aldı, ayağa kalktı, ağrılar saplanan belini iki eliyle kavrayarak iyice gerinip arkaya döndü.

"Yaşlandık" dedi kendi kendine, "hem yaşlandık hem de rahata alıştık."

Biraz önce kendisini buraya getiren dar patikayı takip ederek, yavaş yavaş evlerin durduğu düzlüğe doğru yürümeye başladı. Yayla bu yukarıdan, olduğu gibi ayağının altındaydı. Taş, toprak sıvalı iki eski yayla evi son yıllarda inşa edilen ahşap kulübelerin yanında, üst üste istiflenmiş taşlardan ibaret harabeleri andırıyordu. Çatısında güneş enerjisi sisteminin bir kısmı görülen kendi evlerinin önündeki akasya ağaçları, iki yıl içinde nasıl da hızlı boy vermişlerdi, şimdi beyaza kesmiş çiçekleriyle evin önünü kapatmışlardı. 'Henüz birbirine epey uzak mesafelerdeki beyaz badanalı, önlerinde ağaçları yükselen diğer evlerle kalınsa keşke' diye iç geçirdi. Ama biliyordu ki birkaç yıl sonra, buralara yeni evler yapılacak, evlerin arasındaki yeşillikler ortadan kalkacak, sadece yaz aylarında kullanılan ama kurak, kirli bir köy alanına dönüşecekti.

Şu kısacık mesafede ayağına dolanan çalılar arasından bayır aşağı ilerledikçe, yorulduğunu, yüzünü, alnını ter bastığını hissetti. İki adım sonra bir ağaç kümesinin durduğu düzlüğe vardığında durdu, alnındaki boncuk boncuk terleri sildi, yüzünde sanki gittikçe ağırlaşan gözlüğünü çıkarıp gömleğinin cebine koydu. Orada öylece dikilip kendini dinlediğinde, belli belirsiz kulağına çalınmış olan mırıltılar belirginleşti. Birazdan bir kahkaha yükseldi, bunun Sevil'in mi Aysu'nun mu yoksa Meltem'in mi olduğunu çıkaramadı. Genç, diri, cıvıl cıvıl bir kadın kahka-

hası... Sesler ağaçların arkasındaki otlaktan geliyordu. Yürüdü, iri gövdeli ağacın dibine konmuş tabureye oturdu. Çimenliklerin bir kısmı ve seslerini işittiği çocuklarının karartıları geniş çapta karşıdaki ağacın arkasında kaybolmuştu. Oturduğu tabureden yana kaydı.

Şimdi, beşi birden, bir sis perdesinin ardında karşısındaydılar. Hangi karartı hangisinin, bu miyop gözlerle seçemiyordu. Ama işte Aysu, Aysu'nun nişanlısı Serdar (Hoş, nişanlı filan değillerdi de, karısıyla bu işin adını böyle koymayı uygun bulmuşlardı. Yoksa Aysu'nun evlenmeye karar verdik deyip ilk kez dün tanıştırmak üzere buraya, şu yaylaya getirdiği Serdar'la ne bu evliliğin ne zaman gerçekleşeceğini açmaya niyetliydi ne de Serdar'ın ailesinin kız istemek için kapılarını çalıp çalmayacağından bahis vardı), Aziz, Meltem ve Sevil, bayır aşağı uzayan çimenlerde sere serpe oturmuşlardı. Tıpkı Almanlar gibi diye düşündü. Bahar gelir gelmez, güneş yüzünü göstermeyegörsün, çırılçıplak soyunup kendilerini şehrin içinde bulabildikleri çimenlere atan, güneşe hasret, güneş delisi Almanlar gibi. Onlardan farkları, bunların giyinik olmalarıydı belki. Giyinikler miydi ki? Bu mesafede, bu bozuk gözlerle bunu bile seçemiyordu ki. Belli mi olur, yıllar önce şu bayırlarda mayolarını giyerek güneşlenen Almanya'dan gelmiş iki gençle karşılaşmıştı köylüler de, yıllar yılı bir efsane gibi anlatıp durmuşlardı. 'Hoş, öyle olsa ne çıkar' diye fikir değiştirdi; ona kalsa çocukları da mayolarını giysindi, doya doya genç bedenlerini güneşe versinlerdi. Ama şu yaylada tek ev, tek hane de onlarınki değildi ki.

Seslerini buradan daha iyi işitiyordu şimdi, dikkat kesildiğinde ne konuştuklarını bile anlayabiliyordu. Böyle arkadan oturup, şu ağaçların gölgesinin serinliğinde, adeta güneşlenmek için çayırlara uzanmış olan kızını, oğlunu, onların arkadaşlarını ve torununu bir sis perdesinin ardından izlemek ve dinlemek öyle keyifliydi ki.

"Şu aşağıdaki iki köy... Hangisi sizin?"

Soruyu soran Meltem'di.

Ses çıkmadı kimseden. Nerden bilecekler, ne Aysu ne de Aziz o köyde doğmadılar ki. Bu baharda kalkıp şu yaylaya gelmeleri bile yeterince şaşırtıcıydı zaten, diye fikir yürütürken gömleği-

nin cebindeki gözlüğünü çıkarıp taktı. Beşi de, üzerlerine geçirdikleri şort ya da eşofmanlarla sere serpe uzanmış, başlarını yayladan aşağıya, kayaların altındaki iki köye çevirmişlerdi.

Biraz sonra Aysu eliyle yayladan aşağıyı işaret ederek "Buraya en yakın olanı, sağ taraftaki... Hani şu, yolun başında, biraz tek başına duran iki katlı binanın olduğu köy var ya. Orası işte. Eskiden o evin yerinde köyün okulu varmış. Köyün nüfusu göçlerle azaldığı için okul kapanmış. Yıllar sonra, yaşını başını alan, eline biraz para geçenler geri döndü. O eski okulu misafirhane yaptılar."

Ağzı kulaklarında, kızının anlattıklarını dinliyordu şaşkınlıkla. Nereden, ne zaman öğrenmişti kızı bu köyde olup bitenleri? Ne bu köyde ne de kasabada olup bitenler kızının hiçbir zaman ilgisini çekmemişti ki. Ne zaman buradan söz açılsa, "Sizin köyünüz..." diye söze başlardı, doğduğu kasabayı bile sahiplenmediğini, orada olup bitenlerle hiçbir zaman ilgilenmemiş olduğunu biliyordu kızının. Bunun için can kulağıyla, bugüne kadar hep köklerine yabancılaşmış olduğuna inandığı kızını dinlemeye koyuldu.

Aysu kısa bir sessizlikten sonra "Babam on sekiz yaşına kadar bu köyde yaşamış" diye başladığında, öyle heyecanlandı ki. Bir an yerinden kalkıp yanlarına gitmek ve sohbetlerine karışmak, eskilerden, çocukken bu yaylada çobanlık yaptığı zamanlardan, uzaklardan gelen kurt seslerinden, geceleri yıldızların parlaklığından söz etmek geldi içinden. Ama hemen vazgeçti bundan. Kızının anlatacaklarını merak ediyordu. Nasıldı kendi hikâyesini başkalarının ağzından dinlemek, hele öz kızından içinde yer almadığı geçmiş bir yaşamı dinlemek?

Aysu, "Babam sonraları da babaannemle birlikte kasabaya taşınmış. Annemle evlendikten sonra da hepten kasabaya yerleşmiş" dedi ve yine sustu. Aysu'nun konuşmaya devam etmesini bekledi ama suskunluk uzayıp gidiyordu. Ne anlatmasını bekliyordu ki? Babasının bu çevre köylerde ve kasabalarda iki şeyle ünlü olduğunu mu? Kızı biliyor muydu onun "Kızılbaş'ın Dölü" lakabıyla, bir de pehlivanlığıyla tanınmış olduğunu. Yaz şenliklerinde, kimsenin sırtını yere vuramadığı güreşçiliğini, sonra nice kayaları, nice dağı barutlarla yerle bir ettiğini? Ama

Aysu susmuştu ve belli ki babası ve geldiği köy hakkında anlatacakları birkaç kelimeden ibaretti. Yine de devam etmesini, konuşmayacaksa bile diğerlerinin bu yaşamın detayını öğrenmek için başka sorular sormasını diledi. Ama hayır, kimse bir şey sormuyordu, herkes kendi dünyasına çekilmiş, tembel tembel güneşin tadını çıkarıyordu. Birden kızdı içinden, kızının yüzündeki güneş gözlüğüne, kalçası kalçasına değen Serdar denilen şu züppenin hemen yanında, dirseklerini yere dayayıp yatışına, Meltem'in Aziz'in bacağına başını yaslayışına... Şımarık birer züppeye dönüştü çocuklarım, diye söylendi. Atalarına, köklerinin bulunduğu bu topraklara uzak...

Onca sessizlikten sonra, torunu Sevil "Bence bu yayla çok güzel. Tıpkı..." ama devamını getiremedi. Türkçeyi yarım yamalak konuşabilen, şivesi tıpkı bir Almanınkini andıran Sevil, uygun kelimeleri bulmakta zorlanıyordu. "Tıpkı tatil köyü gibi" diye sonlandırdı sözünü. Oğlu Aziz'in ise "Ama yine de çok fazla kalınmaz burada" diye cevap verdiğinde ise iyiden iyiye sinirlendi.

'Tek bir çocuğum vardı, geçmişini önemsemiş, anlattıklarımı ilgiyle dinlemiş, eski yoksulluklarımızı tanımış... O da Süheyla'ydı' diye iç geçirdi. Bir tek Süheyla'ydı kasabada, şu köyde ölen bir yaşlının ardından kendisi gibi üzülmüş, dostunu düşmanını adlarıyla bilmiş, bildiklerini kendisiyle paylaşmış, şu doğadaki otları, börtüyü böceği tanımış, buraları özlemiş ve hep memleketi olarak bellemiş olan... Bir tek Süheyla'ydı kendisine en yakın çocuğu, o da işte şu aşağıdaki köyün mezarlığında yatıyordu. İki buçuk yıldır oradaydı, etleri çoktan kurtlara yem olmuş, çürüyüp toprağa karışmış olmalıydı.

İçinde, bir kez daha kızının ölümünden sonra zaman zaman kendisini bulan, bütün varlığını teslim alan acı yükseldi. O acıyla bakışlarını bir an torununa çevirdi. Beş yaşından itibaren annesinden uzakta büyüyen, Süheyla'nın ilk kocasının kininden, kederinden sadece kendilerinden değil, memleketinden de uzaklaştırdığı şu çocuk benziyor muydu annesine? Uzun, siyah saçları iki yandan omuzlarına dökülen, elmacıkkemikleri çıkık, solgun beyaz tenli, körpecik genç bir kızdı torunu ve bu mesafeden bakınca, annesinin yüz çizgilerini taşıyordu. Kızının uzun

bir süredir neredeyse unutmuş olduğu dalgın, solgun yüzünü, iri gözlerini görür gibi oldu. Bu yüz, Süheyla'yı defnedip evlerine döndükten sonra bir süre düşlerine girmişti, bazen kederle, bazen susarak, bazen de tıpkı çocukluğunda sırrını vermek istercesine kendisine sokularak... Bir keresinde kısaca konuşmuştu da kendisiyle. "Baba, biz niye küstük ki?" demişti. Düşünde ağlayarak uyanmıştı. Bu, öyle acı gelmişti ki kendisine, günlerce ne o acıyla gülümseyen yüz ne de 'Baba biz neden küstük ki?' sözleri çıkmamıştı aklından. Ama o günden sonra da Süheyla bir daha görünmemişti.

Sevil başını öne eğdiğinde, Süheyla'nın yüzü yitti; ama yine de bütün varlığıyla buradaydı, sanki şu aşağıdaki mezarlıktaki ruhu bu yukarılara kadar çıkmış, kızının başını çevirirken, saçlarını yana atarken, ağırlığını diğer dizine vermek için oturuşunu değiştirirken bütün hareketlerine sinmişti. Torunu oturuşunu değiştirip saçlarını geriye ittiğinde Süheyla'nın yüzünü değil, daha çok Şevket'in kara gözlerini görür gibi oldu. Konuşmak için ağzını açtığındaysa, meraklı, toy bir genç kıza dönüştü yeniden.

"Teyze, siz Serdar Abi'yle nasıl tanıştınız?"

Bunu o da merak etmişti. Sormuştu da Aysu'ya. Kızı ise, işyerinden diyerek kısacık bir cevap vermişti. Oysa o sohbet etmek istemişti, kızının kendisine uzun uzun anlatmasını, bu oğlanı ilk kez gördüğünde ne hissettiğini, Serdar'ın ilk kez kendisine nasıl açıldığını anlatmasını istemişti. Merak etmişti.

"Biraz karışık" dedi Aysu.

"Kahvede" diye cevap verdi Serdar ve uzandığı yerden doğruldu, elini hemen yanında oturan Aysu'nun omzuna attı. Bu delikanlının kızına böyle teklifsizce dokunması zoruna gidiyordu. Onların ne yaptıklarını bilmek başka, görmek başka diye düşündü. Görmek istemiyordu, hayır.

Yeniden eski yerine kaydığında ağacın gövdesinin ardında kayboldular.

En iyisi kalkmak, şimdi uygunsuz bir şeyler görürsem ya, diye söylendi kendi kendine. Ama kalkamadı. Ne anlatacağını merak ediyordu. Aslında merak ettiği, bu oğlanla kızının nasıl tanıştıkları da değildi, nasıl yaşadıklarıydı, neye neşelenip neye

güldükleri, bazen elinden kayıp gittiğini sandığı, sanki hiçbir yeniliğine, hiçbir kuralına akıl sır erdiremediği, ama bir yandan da hep küçümsemiş olduğu bu dünyayı nasıl kavradıklarıydı.

Aysu'nun ne dediğini duyamadı ama onay vermiş olmalıydı ki Serdar konuşmaya devam etti:

"Biz aslında aynı işyerinde çalışıyorduk ama birbirimizden haberimiz yoktu. Arada bir kahvede de karşılaşıyorduk, fakat ben hep Aysu'nun bir sevgilisi var sanıyordum."

"Senin ilişkin kesin vardı ama" diye çıkıştı Aysu.

"Vardı da, krizliydi, zorlaya zorlaya yürüyordu."

"Eee?" diye sabırsızca sordu Meltem. "Sonra?"

"Yılbaşı akşamıydı. Acayip soğuk bir hava. Şehre iki eski fakülte arkadaşım gelmiş, hani aile muhabbetine girmeden önce, çocuklarla buluşmaya karar vermişiz. Neyse, Ankara'yı bilmezsiniz siz, Yüksel Caddesi diye bir yer var."

"Yok canım ben biliyorum Yüksel Caddesi'ni. Aysu Ablamla çok gittik biz oraya. Bir kahve vardı, böyle uzun saçlı tipler takılırdı. Kızları da fena değildi."

"Aziiiiz" diye çapkınca uyardı Meltem Aziz'i.

"Yaşşa, aynen o kahveydi. Yalnız antrparantez, o kahve geçen yıl kapandı."

"Aa, niye?"

"*Mensch*, Aziz Dayı! Bıraksana ya, ne güzel anlatıyordu" diye çıkıştı Sevil.

"Etrafta yapılan diğer bar ve kafelerle yarışamadı. Zaten şimdi o sokağa gelsen tanımazsın. İşportacılarla doldu taştı" diye cevap verdi Serdar. Sonra devam etti:

"Nerde kalmıştım? Ha, buz gibi bir hava... Kahveye girdik, ama kahvenin içi inanılmaz dolu, oturulacak tek boş masa yok. Arkalara doğu yürürken, bir çift iri göz benden yana bakıyor. Oysa tanıdık bir yüz, yabancı gelmiyor ama ilk kez bana bakarken görüyorum. Öyle güzel bakıyor ki, inanılmaz. O saat âşık oldum. Yalnız işin kötü yanı, kızın bana baktığı filan yokmuş, sadece dalmış gitmiş."

"Ay Serdar, amma detayına girdin" diye söylendi Aysu.

"Ne o, kardeşinden mi utandın?"

"Neyse, tamam devam et."

"Meğer lavaboya giden bir kız arkadaşını beklerken, sıkıntıdan dalıp dalıp gitmiş, ben de bana bakıyor zannediyorum."

"Canan mıydı o beklediği kız?" diye yeniden araya girdi Aziz.

"Canan ya. Maşallah, sen de Alamanyalarda yaşıyorsun ama tanımadığın yer, tanımadığın adam yok sefil başkentimizde."

"Bir ara her yıl bizimkilerle ben de gelirdim Ankara'ya. Beş haftayı nasıl geçireceksin, arada bir Aysu Ablama takılırdım ben de. Sahi Canan ne yapıyor?"

Aysu keyifsiz ses tonuyla dudak bükercesine yanıt verdi kardeşine: "Ya, Canan'la pek görüşmüyoruz artık. Eski nişanlısı Cengiz'le barıştı, evlendiler. Şimdi Bursa'dalar, iki ay önce bir kızları olduğunu duydum."

"Of ya, Canan muhabbetini yapacaksınız şimdi. Serdar Abi, devam etsene anlatmaya" diye sözlerini kesti Meltem.

"Neyse, Canan gelir gelmez bu güzel gözlü kız hemen ayağa fırladı, eh biz de boşalan yerlerine geçtik. Ama kader bizi başka biçimde birleştirecekmiş... Tam sandalyeye oturuyordum ki, kalçamda sert bir cisim..."

"İşte çocuklar, tanıştırayım enişteniz! Kendisi her şeyi ince ince anlatmakla ünlüdür."

"Sen de hiç konuşmamakla ünlüsün hanımefendi, biliyor muydun? Aslında niye anlatıyorum bunu? İki yıldır o defteri bana göstermedin. O kadar merak ettiğim halde, bir satır bile okumadın. Hiç olmazsa ne yazdığını söyle yahu. Bu kadar da giz olmaz ki."

"*Was für ein Heft denn?*" diye sordu Sevil, sonra hemen düzeltti: "Ne defteri?"

"Kalınca bir defter, içinde el yazısıyla bir sürü şey yazılmıştı. O zamanlar henüz adını bilmediğim ama kendisine tav olduğum Aysu'nun defteri... Defteri öylesine karıştırdım. Hani üzerinde bir adres, telefon melefon olsa, dert değil. Ama yok. Zar zor okunabilen bir el yazısı... Sadece şöyle bir cümleyi çözdüğümü hatırlıyorum: *Benim hikâyem burada başlamıyor.* Defteri kaptığım gibi arkalarından koştum, sağa gittim, bir sürü yol yürüdüm, yoklar. Sonra geri döndüm, şansımı bir de kahvenin diğer tarafında deneyeyim dedim. Tam vazgeçmiş, kahveye geri dö-

nüyordum ki kalabalığın arasından caddeye doğru yürürlerken gördüm onları."

"Vay be, büyük aşk da böylece başladı yani!?"

"Yok canım. Büyük aşk aylar sonra başladı" dedi Aysu buruk, mahcup bir ses tonuyla.

"Aynen öyle oldu. O kadar arkasından koşturdum, defteri büyük bir hevesle ve heyecanla takdim ettim o akşam hanımefendiye, ama o sadece teşekkür etti, sonra çekip gitti. Sonraki günlerdeyse sanki yer yarıldı içine girdi. Haftalarca kahveye gidiyorum yok, eskiden işyerinde gözüme çarpardı, arada bir yemekhanede görürdüm, yok. Yok babam, yok. Hani adını sanını bilsem, hiç değilse Bakanlık'ta hangi birimde çalıştığını öğreneceğim. Onu da bilmiyorum ki."

"Vay be, ee nerdeydin Aysu Abla?" diye sordu Meltem.

Aysu hemen cevap vermedi. Uzun bir sessizlikten sonra, "Ablam ölmüştü Meltemciğim" dedi üzgün ve kısık bir sesle.

Sevil'in de, Meltem'in de kikirdemeleri kesildi, sanki herkes soluksuz kalmışçasma ortalığı bir ölüm sessizliği kapladı. Ne diğerleri ne de merakla konuşmalara kulak kesilmiş olan Sabri Bey, şimdi Aysu'yla Serdar'ın aşklarının nasıl başladığını, ilk kez nerede nasıl karşılaştığını merak etmiyordu. Merak edilen aşk hikâyesine ölümün gölgesi düşmüştü.

"*Seltsam*... Ne garip, annem ölmeseydi, belki de şimdi burda olmazdık. Annemin cenazesine gelmesem, *wer weiß*, belki sizleri bir daha hiç görmezdim" dedi Sevil sesi titreyerek.

"Doğru" diye cevap verdi Aysu. "Ablam, şu aşağıdaki mezarlıkta yatmasa, kimsenin aklına şu yaylada bir ev yapmak gelmezdi herhalde. Hele annem, hayatta evinden çıkıp iki, üç ayını burada geçirmezdi."

Belli ki, ölümün, yaşamın o hem inanılmaz içiçeliğine hem de çelişkilerine akıl sır erdirmek istercesine sessizleşen çocuklarıyla birlikte o da dalıp gitti. Karısını düşündü. Süheyla'yı gömdükleri o karlı kış gününde, herkesin mezarlığı boşaltmaya başladığı bir anda, onun karla kaplanmış mezarlar arasında nasıl gezindiğini, küçük mezarların taşlarını tek tek nasıl temizlediğini görür gibi oldu. Onu öyle izlerken Süheyla'nın acısına dayanamayıp delirdiğini zannetmişti. Meğer biri henüz bebek, diğe-

ri dört yaşındayken ölmüş olan öbür iki kızının mezarlarını arıyormuş. Şimdilerde ise rahatlamıştı karısı. "Şükriye, ne zaman ki Süheyla'ninkiyle birlikte o küçük kızların mezarını da yaptırdık, sanki ait oldukları yere, toprağa en sonunda kavuşmuşlarcasma kabullendi kızlarının ölümlerini. Üçünün acısını çeke çeke, mezarlarında doyasıya ağlaya ağlaya, yaslarını tuta tuta en sonunda rahatladı." O ise karısının bu durumunu ancak şimdi şimdi kavrıyordu.

Kavrıyordu da, yine de kimsenin kimseye sonsuza dek ağlamadığını, aslında karısının kızlarının mezarındaki ağlamalarının daha çok kendine, yaşlanmışlığına, yavaş yavaş ölüme yaklaşmaya başlamasına, en önemlisi de kızları için bir zamanlar fazla gözyaşı dökmemiş olmanın vicdan azabına ağlıyordu. Tıpkı kendisinin, kızını düşünürken kendi kendisiyle boğuşması gibi. İşte, Süheyla'nın kendi kızı bile, annesi ölmeseydi bir daha ailesinden kimseyi görmemiş olabileceğinin hesabını yapıyordu. Kim bilir, Aysu, kim bilir, Aziz kendi hangi acılarıyla ablalarının arkasından ağlamışlardı. Belki de hasta bir abladan kurtuldukları için rahatlamışlardı. Tıpkı, hasta, varlığıyla sürekli suçunu yüzüne vurmuş olan bir kızın yokluğunda zaman zaman kendi kendini rahat bir nefes alırken yakalaması gibi.

Aziz'in sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı. Herkesin üzerine sinmiş kasvetli havayı dağıtmak istercesine, en neşeli sesiyle devam etti.

"Ee, Aysu Abla? 'Benim hikâyem burada başlamıyor' diye yazmışsın o deftere. Sonraki cümle neydi?"

"Al sana bir meraklı daha" dedi Aysu. Sesi kızgın değildi, sevecen, yumuşak bir tonla çıkışıyordu kardeşine. "Sen, içinden geçen her şeyi anlatıyor musun en yakınındakilerine, sevdiklerine? O da öyle bir şey işte. Sesli düşünmemek için deftere yazıyordum ben de."

"Bence haksızlık ediyorsun Aysu" dedi Serdar. "Çünkü o sana çok özelmiş gibi zannettiğin duygular, yaşamla ilgili düşünceler, yaşamın akışıyla ilgili kesintiler... Pek çoğumuz için geçerli bunlar. Ben de zaman zaman yersizlik, yurtsuzluk duygusuna kapılıyorum. Mesela, acaba, on altısında üniversiteyi kazanıp Ankara'ya gelmesem, küçük Anadolu kentinde ailemin ya-

nında kalsam nasıl biri olurdum, ya da Ankara'ya değil de, ne bileyim, İstanbul'a gitseydim, mühendislik değil de bir ara kafaya koyduğum gibi denizci olacağım diye tuttursaydım, hayatım nasıl gelişirdi? Senin yazdıklarını okurken o sıralarda ben de böyle şeylerle meşguldüm."

Aysu Serdar'ın sözünü kesti.

"Hani sen sadece ilk cümleyi okumuştun? Yalancı!" diye çıkıştı ama sevecen ses tonunu Serdar'a karşı da değiştirmedi. "Belli ki tek cümleyle kalmamışsın Serdar Bey. Peki, söz, bir gün sana veririm o saçma sapan karalamaları."

"Bana anlatsan da olur, ille de okumam gerekmez ki aşkım."

Ama Aysu Serdar'm söylediklerini duymamış olmalıydı. Serdar daha cümlesini bitirmemişti ki, sevinçle ayağa fırladı. "Abimler geliyor" diye bağırdı.

Sabri Bey, oğlu Yaşar'ın arabasının homurtusunu yeni işitiyordu. Geri döndü, tam arkasında, dumanı tüten evlerine doğru kırmızı bir otomobil yanaşıyordu. Otomobil yaklaştı, sonra evin önündeki ağaçların arkasında kayboldu. Motor homurtusu kesildi.

Gençler şimdi kalkmış, seri adımlarla eve doğru yürüyorlardı. Aysu'nun hemen yanı başında yürüyen Serdar'ı biraz daha alıcı gözlerle süzdü. Aysu'dan birkaç santimetre ancak uzundu. Dikkat etmezse, şimdiden kendini belli eden göbeği birkaç yıl içinde iyice büyüyecekti. Onun Aysu'yu canı gönülden sevdiğine karar verdi, ama Aysu'nun sevgisi konusunda emin değildi.

'Aman sen de' dedi kendi kendine, 'gönül işi bu, teraziye vurup tartması mı olurmuş?' Arkasına dönüp yeniden çimenlere baktı. Aslında her bir yaşam, her bir nesil, şartlar ne kadar kadar değişirse değişsin, özünde tekerrürden ibaretti, hepsi birbirinin aynısıydı.

Aşağılardaki çimenlik, sanki rüzgârın esişini bir tek o alıyormuşçasına, yaprağın dahi kımıldamadığı bu dingin ve durgun havada, kocaman dalgalar halinde koyu yeşilden açık yeşil bir örtüye dönüşerek hareketleniyordu. Tıpkı elli yıl önceki gibi.

"Nasıl da hüzünlü görünürdü şu evler, karşıdaki okul... Boyası kavlanmış her bir pencere pervazı, her bir kapı, yağmurlarda pabuçları saran çamur illeti, sıcaklarda anacaddelerdeki kalabalık, otomobillerden yükselen mazot ve lastik kokuları... Şimdi ise... Şimdi... Uğur, ben bu şehri seviyorum. Ben şehri, bu okulu, sınıfı seni sevdiğim için mi seviyorum, yoksa buraları sevmeyi öğrendiğim için mi seni seviyorum?"

Soğuk bir yılbaşı gecesi. Ankara'da bir kahvede içindeki boşluğun nedenlerini anlamaya çalışan Aysu, Almanya'nın karla kaplı bir kentinde, yıllar önce Süheyla ile yasak bir aşk ilişkisi yaşamış olan ve gelen bir telefonla yeniden bu aşkın peşine düşen Klaus, geçmişiyle hesaplaşan Şükriye Hanım, Sabri Bey ve oğulları Aziz. Ve süreldi çalan ama kimse tarafından açılmayan telefonlar...

Temmuz Çocukları Menekşe Toprak'ın ilk romanı.

